BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XVIII
D
31
NAPOLI

XVIII-D-31-

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Q. D. B. V.

DE

IVRE AVGV-
STISSIMI IMPERATO-
RIS ET IMPERII IN MAGNVM ETRVRIAE DVCATVM

PRAESIDE

NICOLAO HIERONYMO GVND-LINGIO ICTO

DISPVTABIT

ALEXANDER MAXIMILIANVS L.B. DE BODE

VI. OCTOBRIS CIↃ IↃCC XXII.

H. L. Q. C.

HALAE MAGDEBVRGICAE
Literis HENCKELIANIS

ANNO CHRISTIANORVM CIↃ IↃCC XXII.

Digitized by Google

Dick [illegible]
1723

Digitized by Google

IMP. CÆS.

CAROLO VI.

AVGVSTO

PIISSIMO FORTISSI-
MOQVE PRINCIPI VICTORI AC
TRIVMPHATORI INVICTISSIMO

PATRI PATRIÆ

SALVTIS PVBLICAE CONSERVA-
TORI GERMANIAE HISPANIAE HVNGARIAE
BOHEMIAE DALMATIAE CROATIAE ET
SCLAVONIAE REGI
ARCHIDVCI AVSTRIAE CETERA

FELICITATEM APPRECATVR

NVMINI MAIESTATIQVE EIVS

DEVOTISSIMVS
ALEXANDER MAXIMILIANVS L. B. DE BODE

Digitized by Google

AD puluinar TVVM, AVGVSTISSIME IMPERATOR, libellum meum ſubmiſſiſſima mente depono, leue verbis munuſculum quidem, ſed rebus graue, ac iura TUA in magnum Etruriæ Principatum nonnullo ſecum pondere ferens. Voluit hoc PATER meus, quem eminentiſſimis beneficiis TIBI totum deuinxiſti; iſque mihi auctor ſuaſorque fuit, vt ad TE, qui Muſarum voces indulgentiſſime audire ſoles, me venerabundus reciperem, TVOque NOMINI, quo nihil in rebus humanis eſt ſublimius, diſſertationem inſcriberem, complectentem omnia, quæ in Hallenſi Academia ea de re ſum meditatus;

Digitized by Google

tus; ad alia maiora gradum facturus, modo exploratum habeam, fore, vt mea hæc ſtudia TIBI non iniucunda contingant. Quem enim in finem litteris operam nauamus, quoue propoſito tot laboribus defatigamur, niſi vt PRINCIPIBVS placeamus Viris, atque TIBI inprimis, INVICTISSIME CAROLE, qui bonis propitius, iuſtitiæ cupidus, animi magnitudine ſuper omnes excelſus & in omni genere virtutis vndique appares admirandus? Etſi namque in patria nunc conſiſtis corpore; mente tamen orbem terrarum peragras, maximo ingenio vales, infinitæ prope hominum ac gentium multitudini, ex tam diuerſis & valde inter ſe pugnantibus naturis conflatæ, imperas, eamque omnibus men-

Digitized by Google

tem iniicis, vt velint TVO præcipue imperio contineri, TVIS inſtitutis, legibuſque alligari: quo ſane nihil maius & amplius, nihil magis arduum atque difficile vel animo fingi, vel cogitatione depingi poteſt. Sed id omne vero inde eſt, quod magnarum diſciplinarum litteris IPSE es inſtitutus, ac regnandi artes tum proprii ingenii ope, tum LEOPOLDI præglorioſiſſimi PARENTIS lucidiſſimis exemplis accurate didiciſti, FORTITVDINE, grauitate, CONSTANTIA, magnificentia, &, quæ laudes omnes complectitur, ſapientia in omni vita inque tot populorum difficili regimine nunquam non ſuffultus. Quæ res facit, vt cum maxima dignitatis amplificatione vndique celebreris, innocentiam interea

ea

ea tuendo, virtutem præmiis alliciendo, hoſtes terrendo, in publicam ſalutem diuina ſemper mente defixus, ac recte & moderate, & conſilio ita vniuerſa diſpenſans ac gubernans, vt minime a maiorum, qui pietatem vnice coluerunt, virtute degeneres, ſed omnes omnium gentium Reges gloriæ magnitudine antecellas. Cuius eximius ſplendor, DOMINE, me impulit, vt ad ſolium TVVM modeſtiſſimo gradu arrepens bene ſperem; poſteaquam ſingularis clementiæ ſigna illuſtri loco extuliſti, vtque ad illius adſpectum bono omnes animo ſint, tum verbis, tum ſempiternis factis ſignificaſti. Quare facias, ſubiectiſſima iterum mente rogo, vt, quod cura mea exiit, volumen indulgenti vultu

ac-

by Google

accipias, mihique bonitatem, qua PATREM meum dignatus es cumulare, vnice colendam & obſeruandam relinquas. Vale, AVGVSTISSIME CAESAR, atque in totius orbis Chriſtiani ſalutem ac decus cum tota AVGVSTISSIMA DOMO feliciſſime perenna. Halæ Magdeburgicæ ipſis

Kalendis Octobris

CIↃIↃCCXXII.

Digitized by Google

CONSPECTVS.

CAP. I.

DE SVBIECTIONE TVSCIAE INQVE PRIMIS FLORENTIAE.

§. I.

Florentia Carolo Magno cum ceteris Langobardici regni ciuitatibus ſubiecta. §. II. *Sicuti vero Totilas hanc vrbem non diripuit, ita nec Carolus M. refecit. Laudatur Vincentii Borghinii hanc in rem diſſertatio.* §. III. *Idem reprehenditur, quando Florentiam à Langobardorum regno ſeparat. Langobardici regni fines.* §. IV. *Subiectio Langobardicarum ciuitatium probatur.* §. V. *Tuſcia ſuperior & inferior: ipſe Carolus e prima nonnulla Pontifici Hadriano donauit.* §. VI. *Carolus Craſſus a Tuſcis quoque decreta ſua obſeruanda præcepit. Primaria Italiæ Marchia Tuſcia. Carolus Craſſus Marchionibus hæreditarium ius negauit.* §. VII. *Poſt Carolingos Tuſciæ Marchiones Regibus paſſim electis paruere.* §. VIII. *Hubertus Hugonis Regis filius naturalis Ottonem vna cum aliis vocauit contra Berengarium iuniorem: qui Otto eum dein in exilium abegit.* §. IX. *Sigonii traditio de tribus Rebus publicis, Florentina, Piſana, Ianuenſi earumque potentia tempore Ottonis II. precaria: quod & Pagius agnouit.* §. X. *Hugo Magnus Huberti & Willæ filius, potens Tuſciæ Marchio, Ottonibus ſubiectus.*

Abbatia regans S. Mariæ intra muros Florentiæ. Fundationes Hugonis ab Imperatoribus priuilegia accipiunt. §. XI. *Henricus S. Bonifacii Marchionis donationes confirmat. Conradus Salicus alterum Bonifacium inueſtit, eique maiora largitur.* §. XII. *Conradus II. iura Fiſci in Florentina ciuitate exercet: quod diplomate clariſſimo probatur.* §. XIII. *Laudatur Placidus Puccinelli.* §. XIV. *Beatrix Mathildæ mater, Cæſaris nomine, Florentiæ iudicium celebrat: quod ex diplomate, ſeu charta clarum redditur.* §. XVI. *Beatrix Henrico III. rationes reddere cogitur: abque eo in Germaniam abducitur. Teſtis eſt Lambertus Schaffnaburgenſis ſcriptor æqualis.* §. XVII. *Mathilda Henrico IV. regnante maiora affectat. Conradum eius filium Welpho cum Mathilda Regem agnoſcunt. Moritur is Florentiæ. Mathilda Henrico V. conciliatur. Celebrat hic Natalem Domini Florentiæ. Ciues eius vna cum aliis vrbibus illi tributa pendunt.* §. XVIII. *Liberalitas Imperatoris in Mathildam. Illa auxilium erga Mantuanos petit.* §. XIX. §. XX. *Cuius hæreditatem denique Henricus V. cernit.* §. XXI. *Quam in varios ſpargit Imperator: Domnizo in Henrici partibus.* §. XXII. *Creat is Conradum Sueuum ſororis filium Marchionem Tuſciæ. Fit ille Italiæ Rex contra Lotharium Saxonem. Tuſciam luſtrat: Romæ appropinquat.* §. XXIII. *Lotharius, Conrado ſibi conciliato, genero Henrico Superbo Tuſciam in beneficium concedit: Obſeruatio de Ingelberto Marchione Tuſciæ. De allodio Mathildæ ab Innocentio II. Lothario relicto.* §. XXIV. *Henricus Superbus Tuſciam mox amittit.* §. XXV. *Florentini criſtas tollunt ſub Conrado III. Ciuitatum Italicarum artes & mores depinguntur ex Ottone Friſingenſi:* §. XXVI. *Welphus Henrici ſuperbi frater Tuſcis præficitur a Friderico I. ac Spoletano Ducatui & domui Mathildis.* §. XXVII. *Quam Hadrianus IV. Alexander III. & Lucius Pontifices ab Imperatore repetiere, vtut perperam* §. XXVII. *Friderici I. & Welphi amicitia ac pactum.* §. XXVIII. §. XXIX. *Tuſcia ad Sueuos mortuo Welpho peruenit; ſimulac hæ-*

reditas

Digitized by Google

reditas Mathildæ. §. XXX. *Philippus Henrici VI. Frater Marchio Tuſciæ. Cæleſtini & Innocentii III. iræ in Philippum.* §. XXXI. *Hic Pontifex ad fœdus Tuſciæ ciuitates animat, in quibus Florentia. Probatur hoc ex notabili loco vitæ Innocentii III. qui* MAGNI *eſt* MOMENTI §. XXXII. *Papa pro fratris ſui filio Tuſciam ambit.* §. XXXIII. *Cuius deſiderium eluditur. Otto IV. allodium Mathildæ Pontifici promittit reſtituendum; ſed iure promiſſum retractat. Florentini ad Mathildæ domum non pertinuere.* §. XXXIV. *Florentia Priorem, ſeu poteſtatem accipit. Quid poteſtas? Nomen eius. Piſani Ottoni IV. fauent ac Tuſciæ ciuitatium fœdus reſpuunt. Nec tamen Florentini interea ab obſequio Regis declinant integre. Probatur hoc ex litteris Innocentii III.* §. XXXV. *Fridericus II. Mathildæ allodium cedit.* §. XXXVI. *Qui Pandulphum Marchionem Tuſciæ creat. Erat is Comes Anguillariæ, quod e Salla Malaſpina ſcriptore eius ætatis firmatur. Poſt Pandulphum Fridericus Antiochiæ Princeps Marchio Tuſciæ fit. Engelhuſius emendatur. Epiſtola Friderici ad Florentinos integra. Pertinet ea ad annum 1248. aut ſequentem.* §. XXXVII. *Cogitata & mores Florentinorum poſt Fridericum II. belle pingit Salla Malaſpina. Eorum clades. Subiiciuntur Manfredo Friderici II. notho.* §. XXXVIII. *Paullo ante monetam auream cudere incipiebant.* §. XXXIX. *Manfredo occiſo Carolus Andegauenſis fit imperii vicarius. Pactum Clementis cum Carolo.* §. XL. *Florentini igitur non tam libertatem accepere, quam Dominum mutarunt. Senenſes ac Piſani Conradinum honorant; ac poſtremi denique Alphonſum Caſtellæ Regem a nonnullis Germaniæ Principibus Regem electum Dominum recipiunt: quod diplomatibus illuſtratur.* §. XLI. *Gregorius X. Welphos & Gibellinos Florentiæ componere nititur.* §. XLII. *Rudolphus Habſpurgicus eligitur.* §. XLIII. §. XLIV. *Nicolaus III. ſua auctoritate efficit, vt Carolus vicariam Etruriæ poteſtatem, ac ſenatoriam Romæ deponeret. Rudolphus & Carolus amici.* §. XLV. *Regis Rudolphi*

Vicarii in Etruria. Nicolai III. conſilium de Italiæ binis Regibus e Ptolomæo Lucenſi detegitur. §. XLVI. *Rudolphus Cancellarius Cæſaris in Etruria. Lucenſium proteruia.* §. XLVII. §. XLVIII. *Rudolphi Cancellarii genus & merita. Sedet S. Miniati. Vult Pontifex, vt ei obediant Tuſciæ Marchiones, Comites & Poteſtates. Erat cum Rudolpho ſimul in Tuſcia Geroldus, Epiſcopus Gurcenſis.* §. XLIX. *Reuocatur Rudolphus ab Hoheneck; fit Præſul Saliſburgenſis: ſuccedit Ioannes Hannonius. Exhibentur litteræ apud Marteneum extantes.* §. L. *Coniectura, unde Cuſpinianus acceperit vicarium Tuſciæ Lucinum. Quare Hannonius receſſerit? Honorii IV. Pontificis conſilia, qui Princeiualem de Fliſco Rudolpho commendauit.* §. LI. *Eius acta e Ptolomæo Lucenſi deſcribuntur. An Florentini ab eo libertatem pecunia redemerint? Dubia chronologica ſoluta. Quis Princiuallis? Vbertus Folieta laudatur?* §. LII. *Egregium Ptolomæi Lucenſis de Adolphi Naſſouii Vicario Ioanne de Cabillone teſtimonium. Bonifacii VIII. facinus. Nouum argumentum, Rudolphi Habſpurgici tempore nec Florentinos, nec ceteros Tuſciæ ciues redemiſſe libertatem.* §. LIII. *Idem Bonifacius tempore Alberti I. totam Tuſciam affectat. Excerpta ex eius litteris ad Ducem Saxoniæ perſcriptis. Carolum Valeſium interea Paciarium in Etruria conſtituit. An Paciarius idem ac Vicarius? Bonifacius tandem agnoſcit, Tuſciam pertinere ad imperium. Caroli Valeſii acta Florentiæ.* §. LIV. *Henricus VII. iura in Tuſciam vindicat: Clemens V. ei fauet: Cardinalis de Pellagrue perfidia.* §. LV. §. LVI. *Nicolai Botrontinenſis Epiſcopi ſincera ad Pontificem relatio Tuſcos & Florentinos rebelles appellantis* §. LVII. *quorum auſus ipſe non probauit Pontifex Clemens V. Elogium a Botrontinenſi Henrico VII tributum.* § LVIII. *Continuant Florentini rebellionem, Roberto Neapolitano incentore, ac Ludouicum Boium reſpuunt; cum viciſſim Piſani ac Lucenſes eius partes ſequerentur.* §. LIX. *Ludouico Bauaro in Germaniam abeunte Ioannes Bohemus cum filio*

Caro-

Carolo Gibellinos fuerunt. Eorum acta & conſilia expenſa. §. LX. §. LXI. *Florentini timent, ne Pontifex reconciliaretur Cæſari, idque impediunt, nec nouum quoque Regem volunt, optantes vt diſſidium maneat, ne cogerentur tandem parere.* §. LXII. *Carolus IV. pecuniam a Florentinis accipit. Magiſtratus primarios Florentinos vicarios ſuos creat: priuilegia dat, & firmat: annuum illis cenſum imponit. Petrarchæ & Leonardi Aretini dicta.* §. LXIII. *Quæ libertas Florentinis conceſſa? Carolus Guidonem de Bolonia vicarium in Etruria conſtituit. Litteræ hanc in rem datæ. Vrbanus V. Florentinos ad obſequium cohortatur.* §. LXIV. *qui ſub Gregorio XI Italos ad libertatem aucupandam ipſoſque Romanos ſtimulant. Vnde hic Pontifex eos viuis coloribus depingit. Caroli auxilium contra eos implorat, imperii ſubditos dicit.* §. LXV. *Florentini propter Ioannem Galeatium a Wenceſlao auerſi. Stephanus iunior Boicæ Princeps Florentinis contra Vicecomitem auxilio venit.* §. LXVI. *Rupertus iis iura ac libertatem confirmat, ſicuti Carolus IV. Litteræ eius.* §. LXVII. *Sigiſmundum Florentini infeſtum habent: iis conciliatur: cenſum dant. Leonardus Aretinus hoc tempore vixit, ſed totam rem obſcure admodum deſcribit.* §. LXVIII. *Fridericus III. a Florentinis honorifice excipitur,* §. LXIX. *Maximilianus repugnat Carolo VIII. Galliæ Regi Tuſciam inſidenti. Piſanos a Florentinorum iniuriis defendit. Pace Bleſenſi cum Ludouico XII inita Florentiam excludit: Eius ciues Subditos vocat; ignoſcit illis Regis Galliæ intuitu pœnas minatur in poſterum.* §. LXXI. *Veronæ priuilegia, ſicut paullo ante Lucenſibus, confirmat, cenſum accipit.* §. LXXII. *Medicæorum nomen genuſque. Diuitiæ Coſmi. Laurentius Frater* §. LXXIII. *Filius Coſmi Petrus. Petro nati Laurentius & Iulianus. Laurentii huius filius Petrus II. Eius apud Florentinos odium propter Carolum VIII. eiuſque exercitum in Etruriam & Florentinum agrum oppidumque admiſſum. Hinc Medicæorum expulſio: quos tamen Iulius II. Ferdinandi Catholici copiis*

piis conſenſuque Maximiliani I. reducit. §. LXXIV. *Qui iterum, Clemente VII. captiuo, e ciuitate eiiciuntur.* §. LXXV. *Carolus V. cum Clemente VII. pacem componit; ac Medicæorum reſtitutionem approbat. Fœdus Barcinonenſe.* §. LXXVI. *Carolus V. Genuam aduenit; Florentiam obſidet, & tandem expugnat.* §. LXXVII. *Cauſa tantæ ſeueritatis rebellio in Cæſarem. Quæ Florentinis promiſſa libertas?* §. LXXVIII. *Barcinonenſis fœderis verba generatim expenduntur, ac congruenter veritati explicantur.* §. LXXIX. *An Papæ arbitrio omnia permiſerit? Clemens VII. Alexandrum legitimat; ſtatum ciuitatis interea ordinat; donec Cæſaris lex municipalis afferretur Auguſta Vindelicorum. Alexander Princeps Senatus fit. An Ducem effecerit? Reſpondet pro Alexandro Cardinalibus Rudolpho & Saluiatenſi. Rabelæſii teſtimonium. Accuſant Cardinales & exules Alexandrum Medicæum. Cognitionem Cæſar ſibi ſeruat.* §. LXXX. *Margaretham filiam naturalem Alexandro deſponſat: qui Roccam munit: aquila Cæſaris in porta caſtelli.* §. LXXXI. *Varchii commentum de Alexandro Medicæo vaſallagium reſpuente expenſum. An hic Neapoli Cæſare inſcio abſceſſerit? Cæſar exulum pecunias ſibi oblatas ſpernit* §. LXXXII. *Repugnantia Defenſoris. Lex municipalis Caroli V. Alexandri Medicæi inauguratio per oratorem Cæſareum Muſetolam ICtum Neapolitanum* §. LXXXIII. *Cæſar Florentiam aduenit. Magna ſubmiſſione excipitur ab Alexandro & populo Florentino: nihil ei gratiæ impertit: loca munita præſidiis ſuis implet.* §. LXXXIV. *Lex municipalis & Hiſtorici Iouii narrata conſpirant; qui ſubleſtæ fidei fruſtra inſimulatur.* §. LXXXV. *Alexander interficitur.* §. LXXXVI. *Coſmus ſecundum legis municipalis litteram Dux declaratur, non autem eligitur. Cardinalis de Cibo in Carolum V. ſtudium. Quæ propoſuerit Coſmo? Approbat Cæſar Coſmi ſucceſſionem. Inaugurari curat per oratorem Ciſuentem. Litteræ eiuſdem. Superioritas Imperatori & imperio reſeruata.* §. LXXXVII. *Coſmus maiora affectat. Pii V.*

conſi-

conſilio & auſu Magnus Dux declaratur. Cur? Maximilianus II. intercedit; & ad Coſmum ſcribit: eius argumenta contra Cæſarem & imperium abſurda pronuntiat. §. LXXXVIII. *Flecti non poteſt.* §. LXXXIX. *Tandem precibus Franciſci fauet, eumque magnum Ducem verum ſolenni diplomate ſtabilit.* §. XC. *Petri Victorii arguta huius beneficii deſcriptio. Sabaudus litteras conſeruatrices accipit ab Electoribus. Furſtenerii obſeruatio.* §. XCI. *Leopoldus Coſmo III. regalis altitudinis elogium permittit.*

CAP. II.

DISCVSSIO EORVM QVAE DE FLORENTINA LIBERTATE EX IVRE OBIICIVNTVR.

§. I.

A*Rgumenta defenſoris ex iure in vnum coguntur.* §. II. *Non ſunt antiquitate obumbrata, quæ petunt Germani.* §. III. *Qui Italiæ Regem agnoſcit, nec eius imperium dominiumque ſpernat.* §. IV. *Germani Italis Romaniſque Regem eligunt & dant. Nec tamen illi Teutonici regni conuentibus interſunt. Tenentur ad fodrum præſtandum ac cenſum Capitolinum, cum Cæſar Romam vadit.* §. V. *Tenentur etiam, vbi defendenda Italia.* §. VI. *Ad Reges regalia pertinent, quæ ſine titulo ab aliis non poſſidentur; nec tamen Italia Germaniæ eſt incorporata.* §. VII. *Florentia an fuerit Reſpublica? Huius nominis ambiguitas. Si quid libertatis ciuitati Florentinæ conceſſum, ſaluo ſemper ſummo imperio id intelligi debet. Cur? Comparatio huius immunitatis cum libertate ciuitatum imperii.* §. VIII. *Pontifices nunquam exiſtimarunt Florentiam eſſe pleniſſime liberam.* §. IX. *Quid gentes vicinæ fecerint, ad cauſſam non pertinet.* §. X. *Iuriſconſultorum*

Digitized by Google

ſultorum Italorum inque primis Baldi in Germanos iniquitas. §. XI. *cuius ſtolida cogitata refelluntur; inprimis cum de libertate omnimoda Florentinorum ſomniat; qui priuilegia interea Imperatorum acceperunt, quæ ſunt leges ſingulares.* §. XII. *Plures Iureconſultorum non quid iure fecerint Florentini, ſed quid ex facto illi affectauerint, ſcribunt.* §. XIII. *Germanicorum iuris publici doctorum in rebus Italiæ ignorantia: quod ſpeciatim in cauſſa Florentina oſtenditur: argumentum â celebritate Doctorum ficulneum.* §. XIV. *Iudicium de Magero, Sprengero, Reinkingio, Arumæo, Beſoldo, Mylero ab Ehrenbach, Klockio, Itero.* §. XV. *Klockius inepte ad præſumtiones in cauſſa libertatis Florentinæ conuolat.* §. XVI. *Reſpondetur ad exceptionem præſcriptionis. Qui vſu cepiſſe vel præſcripſiſſe ſe dicit, alterum fuiſſe dominum fatetur. Fundamentum præſcriptionis; eiuſque requiſita.* §. XVII. *Deficit in Florentinis fides bona: quod late oſtenditur. Nec mala fides vnquam eſt purgata.* §. XVIII. *Deficit libertatis titulus. Propria vineta cædunt, quando priuilegia iactant. Nec ſolus Cæſar Florentinis pleniſſimam libertatem dare potuit; nec ante, nec poſt capitulationes introductas. Quare Electores Principes de rebus Italiæ ſemper fuerint ſolliciti?* §. XIX. *An mala fides antiquorum magiſtratuum potuerit eorum nocere ſucceſſoribus?* §. XX. *Præſcriptio non eſt merum commentum ciuile: nec illud bonæ fidei requiſitum. Poſſeſſio ſola nihil efficit. Qui libertatem limitatam intelligere nequeunt, illi exemplum vt capiant a liberis Romanorum ciuitatibus commonefiunt. Libertas Rhodiorum iis commendata.* §. XXI. *Poſſeſſio libertatis Florentinorum rupta, & vſurpata.* §. XXII. *Ineptus ignorantiæ Florentini municipii obtentus. An eos excuſet, quod peritis in arte fidem habuerint? Quam illepide Principibus Germaniæ obiiciatur præſcriptionis velamentum?* §. XXIII. *Quam male ad libertatem proclamauerint Etruſci, ac ſpeciatim Florentini. Abbatis Toſſini commenta.* §. XXIV. *An recte perduelles appellentur Florentini? An Germani-*

mani ciuilia verba adhibuerint temere? Allemanni nihil auare, nihilque iniuſte petiere. §. XXV. *Florentinorum ingenia denuo picta. Exceptio quod metus cauſſa ob exſolutionem tributorum inanis. An Cæſares cum Florentinis bellum geſſerint proprie?* §. XXVI. *Florentini proprie non ſunt victi, ſed armis ad officium a Carolo V. compulſi.* §. XXVII. *In quam libertatem Florentini ab eodem Imperatore ſint reſtituti? Futile dictu, reſtitutionem eſſe factam ſecundum eorum commenta & libertatem fictam. Interpretatio abſurda fugienda.* §. XXVIII. *Libertas comparate talis iis data. Quæ locutio vindicatur a repugnantia.* §. XXIX. *Elumbe ratiocinium* : qui feudatarius non eſt, liber eſt. §. XXX. *Quot modis aliquis ſummo imperio ſubiiciatur? Allodia non ſunt ab imperio libera. Quare Carolus Medicæos vaſallos non effecerit? Inueſtitura nexum beneficiarium proprium non ſemper indicat.* §. XXXI. *Quare Maximilianus II. Coſmum appellauerit Vaſallum?* §. XXXII. *An magnus Dux nihilominus obligetur ad onera Regni ferenda?* §. XXXIII. *Magni Duces non habent ius nominandi ſucceſſorem. Omnis eorum fortuna Auſtriacis Imperatoribus accepta ferenda.* §. XXXIV. *Quam ſit incongruens, magnos Duces habere ius creandi magnos Duces.* §. XXXV. *Quod amplius multis argumentis demonſtratur; inque primis electio Coſmi Magni ſufflaminatur.* §. XXXVI. *Medicæi ex commiſſione Cæſarea imperium ac iura ſua tenent, ac lege municipali. Thema propoſitum Medicæis.* §. XXXVII. *An in ſæpe memorata lege municipali ac litteris Maximiliani II. facultas ſtatuendi ſucceſſorem aut Florentinis, aut magnis Ducibus ſit relicta? Vtrumque negatur.* §. XXXVIII. *A regimine ad diſpoſitionem de ſucceſſore perperam ducitur argumentum. Abſurda ex obtentu Florentinorum naſcentia. Non habent Medicæi Principatum ſuum in patrimonio.* §. XXXIX. *Itaque Imperator de ſucceſſore ſtatuet. Populus Florentinus hac parte ſeruit.*

Digitized by Google

CAP. III.

DISCVSSIO EORVM QVAE EX FACTO PRO FLORENTINA LIBERTATE OBIICIVNTVR.

§. I. §. II.

A*Rgumenta contra facti ſpeciem vno faſce comprehenduntur.* §. III. *Tuſcia Regibus poſt Carolingos tam Germanis, quam externis paruit. Defenſor Arnulphum Imperatorem omittit.* §. IV. *Ottoni I. Tuſci paruere omneſque Itali.* §. V. *Eorum ſubiectio Ottonis Friſingenſis calamo deſcripta, quam congruere Ottonis M. ætati ipſe Sigonius agnouit. Muratorius praxin viuidam ſub eodem Imperatore oſtendit.* §. VI. *Otto III. Hugonem Magnum Legatum ſuum in Tuſcia conſtituit.* §. VII. *Perfidia Italorum nihil iis patrocinii præſtat. Fallacia eorum ingenia etiam veteres deſcribunt. Ineptiæ Defenſoris, & ignorantia his in rebus clara.* §. VIII. *Multa ab ipſo omittuntur, aut inſcite referuntur.* §. IX. *An Imperatores Florentinis iura iam poſſeſſa tantum firmauerint? Diſtinctio inter Florentiam Welphicam & Gibellinam ſtolide cauſſæ præſenti applicata. Farſoni Florentinos eſſe mauult homines doloſus & nauci, quam imperio Cæſaris ſubiectos. Vicaria magiſtratuum Florentinorum poteſtas Cæſarem mandantem ſupremum eorum Dominum fuiſſe probat.* §. X. *Præſumtionibus audaculi ſcriptoris fortiores non ſolum præſumtiones opponuntur, verum etiam clariſſimæ litteræ ac confeſſiones.* §. XI. *Doctorum ex propria ſcientia teſtantium nomina ſuſpecta.* §. XII. *Ciuitates imperii nec allodia ſunt, nec feuda. Comparatio Florentinæ ciuitatis cum hiſce quo vſque admittenda, quouſque non?* §. XIII. *Falſum eſt, Fridericum III. ciuitatibus imperii adſociare conatum Florentiam. Scopus epiſtolæ 125. Æneæ Syluii detegitur.*

§. XIV.

Digitized by Google

quens filio hac parte prudentiori, quibus plene corrigendis tum ipſe, tum Concini ſtudioſa facundia impar fuit. Rogamus DEVM, vt AVGVSTI imperiique iuſtiſſima cauſſa, vbi ad rem veniet diſceptatio, inter orbis Europæi applauſus omniumque bonorum calidiſſima vota, triumphet. Seruet interea TE, CAROLE, ſupremum numen; ſeruet FAMILIAM AVGVSTISSIMAM, ſeruet IMPERIVM ROMANVM, ſeruet Germaniæ PROCERES ſummos, efficiatque bonitatis ſuæ dulciſſimo flumine, vt in vnum perpetuo conſpirantes pax vniuerſis, ac ſempiterna fauſtitas, ringentibus licet inimicis, TIBI, REGNO, PRINCIPIBVS, AMICIS, ciuibuſque affulgeat, atque inconcuſſa perennet.

F I N I S.

PERILLVSTRI BARONI

S. P. D.

IVSTVS HENNING. BOEHMER, ACADEMIAE PRO-RECTOR.

Illuſtre admodum thema illuſtrandum exornandumque ſuſcepiſti, in quo quidem etiam alii deſudarunt, vireſque

que ingenii exercuerunt, Tuis tamen egregiis conatibus non defuerunt quæ adiiceres, plane ſingularia & noua: quid? quod re ipſa oſtendiſti, adhuc multum alienæ relictum fuiſſe diligentiæ. Hæc Tibi Tuiſque Muſis debetur, quæ eo maiorem mihi attulit iucunditatem, quo magis inde conuictus ſum, Te haud incaſſum laboraſſe, ſed dotes ingenii Tui in rem ipſius imperii vertiſſe. Etenim conueniens erat, ita filium PERILLVSTRIS PATRIS *veſtigia laudatiſſima prementem agere, vt ei, qui grauiſſima imperii negotia, quotidiano labore, explicat, ſpecimen illuſtre eruditionis exponeret, oſtenderetque, ſe ad inuictiſſimi* CAESARIS *iura tuenda natum atque in hac palæſtra regia educatum fuiſſe. Noluì itaque poſtremus inter eos eſſe,*

qui

Digitized by Google

qui Tibi, PERILLVSTRIS BARO, *applaudunt, præſertim cum ex diuturno conſortio Tuo, quo vſus ſum, promtitudinem ingenii Tui pariter & ardorem in ſtudia elegantiora probauerim. Faxit ter ſummum Numen, vt reliquum vitæ Tuæ curſum egregie perficias, & ſuum cuique tribuere pergas.*

Dab. d. 27. Septembr.
MDCCXXII.

PERILLVSTRI
DISPVTANTI
PRAESES
S.

R*Ecte facis, quod Florentinam cauſſam denuo examinas: vtut id iam ab aliis factum conſtat. Semper enim veritas in oculos incurrit magis, cum excutitur ſæpius, & omnes latebræ omneſque receſſus exquiruntur. Saltem id certum, tuo in libello permulta occurrere aliis nec obſer-*

Digitized by Google

ſeruata, nec tacta: quod mirum non eſt in re admodum ſingulari, qualis eſt libertas ciuitatis Florentinæ, aut eiuſdem erga imperium obſequium perenne. Vnde ſicut reliqui laude ſua defraudandi non ſunt; ita ſane TV *es inprimis prædicandus, qui non ſolum hiſtoriam rei controuerſæ in clariori luce conſtituiſti, verum etiam iura Teutonici regni in Italiam per varios ætatum gradus ita deduxiſti, vt habeant, vnde errores ſuos emendent perplures; ſimulatque* DEFENSOR ETRVSCAE LIBERTATIS *agnoſcat, quam parum ſibi ex iure præſidii ſit, quod ille interea illepidiſſime iactat. Neque enim amplius iam de præſcriptione, aut conceſſione libertatis commentitiæ aliquid proferet, qui, quæ à* TE *ſunt diſputata, ſollicite perleget. Quare fac impoſterum, vt perilluſtris* PARENTIS *imaginem ex animo dimittas nunquam, ſed pari diligentia & fide in liberalium diſciplinarum ſtudia incumbens fructus colligas laboribus tuis dignos. Vale & me quoque* PATRI *in eminenti dignitate & laude verſanti commendans Muſarum conſortiique noſtri memor viue. Halæ Magdeburgicæ VIII. Kalendas Octobris*

CIϽ IϽCC XXII.

Digitized by Google

§. XIV. *Galli Florentinos libertatem depereuntes in fœdere Bleſenſi ſapienter derelinquunt. Maximilianus I. ciuilia verba merito adhibet; Florentinoſque iuſte in Bleſenſi fœdere ſubditos imperii appellat: nec* DICIS CAVSSA, *vt ſæpe iactat Apologetici ſcriptor.* §. XV. *Quod mero facto poſſidetur iuris poſſeſſio non eſt. Hoc factum ſemper impugnauere Reges noſtri. Etiam Wenceſlaus non neglexit Italiam,* IODOCVM *Marchionem Morauiæ imperii* VICARIVM *generalem ſtatuens. Quod probatur ſingularibus litteris. Marchiones & Comites Italiæ nullum cenſum ſoluere ex regula: quod ſecus in ciuitatibus: quarum iura confirmabantur ſerio, non ficte.* §. XVI. *De Barcinonenſi fœdere copioſius. Carolus V. Florentinos pro rebellibus habuit, non ſolus eius Cancellarius.* §. XVII. *An hic Florentinos vaſallos appellauerit? Gloſſa Varchii.* §. XVIII. *Carolus V. cauſſam Pontificis a ſua diſerte ſeparauit. Litteræ Caroli V. ſeu lex municipalis omne dubium tollit. Abſona querela de ſtilo magnidico aulæ Cæſareæ.* §. XIX. *Alexander vere Cæſari ſubiectus; vtut magna indulgentia Princeps Senatus conſtitutus.* §. XX. *Quod variis argumentis illuſtratur.* §. XXI. *Cur prima in lege nihil de Cæſaris ſupremo imperio reſeruato legatur? Noua eam ob rem ratiocinia. Quidquid obtinuit Alexander, a Cæſare profectum, non a Papa.* §. XXII. *Falſum eſt, Florentinos Iulium filium naturalem Alexandri eligere conatos.* §. XXIII. *Vtrum Florentini iure ſint coacti, an potentiori ſuccubuerint? Poſtremum ipſis Medicæis probroſum. Farſoni ad Monachos S. Marci falſos prophetas collatus.* §. XXIV. *Audax Coſmi facinus neutiquam refricandum. Florentini ratione ſucceſſionis nouæ ſtabiliendæ ſerui ſunt, non iudices.* §. XXV. *Pii V. teſtimonium hac in cauſſa non ſolum ſuſpectum, ſed nullum. Quod iterum vberius deducitur.* §. XXVI. *Quare Burgis Florentini oratores non ſint in carcerem coniecti, ſed cum Gallis oratoribus cuſtoditi? An Sfortiæ legatus retentus in au-*

 la,

Digitized by Google

la, quod hic ſubditus Imperatori? Gloſſa Guicciardini. An, etiam ſi hoc verum, inde concludendum, Cæſarem Florentinorum abſolutiſſimam libertatem agnouiſſe? Quod per inſtantiam negatur. §.XXVII. *Concluſio diſſertationis. Votum pro Auguſtiſſimo.*

EMENDANDA.

P. 10. l. 22. lege *Otto* II. pro *Otto* I.
p. 22. l. 11. §. 22. lege *eundem Cæſarem* pro *eundam Cæſar.*
p. 49. l. 26. lege *poſteaquam cum.*
p. 58. l. 2. lege *eſſet* pro *eſſe.*
p. 71. l. 13. lege *Clemente VI.* pro *IV.*
p. 76. l. 18. lege *veterum* pro *veterorum.*
p. 121. l. 10. lege *compareat* pro *compareant.*
p. 168. l. 28. lege *vtanturue* pro *vtuntur ue.*
p. 169. l. 3. lege *Hugonem* pro *Henricum.*
p. 182. l. 23. lege *ortos* pro *ortas.*
p. 217. l. 4. lege *penitus diſſimulat* pro *omnia diſſimulat.*

DE

Digitized by Google

DE

IVRIBVS IMPERATORIS ET IMPERII IN MAGNVM ETRVRIAE DVCATVM.

EXſpectant Itali, differunt pro ſe Florentini, audiunt Europææ gentes, quæ dicuntur & ſcribuntur, ac totus denique orbis exitum ſucceſſionis luculentiſſimæ anxie præſtolatur: dum interea quoque Germani inque primis auguſtiſſimus IMPERATOR cum Imperio pro iuribus ſuis in Etruriæ magnum Ducatum vigilant, nec de iis ſeſe temere depelli permittunt, variis argumentis ac ratio-

Digitized by Google

num ponderibus innixi, quæ nos quoque in præſenti curatius circumſpiciemus, id inprimis operam daturi, ne vel falſa opinatio in animis legentium radices agat, vel veritas ſuppreſſa, frendentibus licet inimicis ac variis hinc inde libellis volitantibus, fatiſcat.

§. II.

Neque enim ignotum eſt cuiquam, maxime nunc diſceptari de libertate Florentinorum eorumque immunitate ab omni obſequio & imperatoria poteſtate; quam ſicuti magno molimine tueri ſatagit ἀνώνυμος ſcriptor in ſingulari volumine, quod *de libertate Status Florentini* Gallico idiomate præſcripſit; ita nos obnixe agemus omnia, vt, quam ficulnea & leuia eius ſint argumenta, vniuerſi ac ſinguli perſentiſcant. Quem in finem totam tractationem noſtram tria in capita diſpeſcemus, quorum PRIMVM facti ſpeciem e genuinis documentis atque auctoribus æqualibus exhibebit, ALTERVM dubia ex iure remouebit; atque TERTIVM denique ea, quæ ex facto obiiciuntur, diluet. Faxit DEVS, vt, quæ animo intendimus, feliciſſime ſuccedant!

CAP. I.

Digitized by Google

CAP. I.

FACTI SPECIES DE SVBIECTIONE TVSCIAE INQVE PRIMIS FLORENTIAE.

§. I.

AC ponimus, Florentinam ciuitatem in Etruria, ſeu Tuſcia hancque in Italia ſitam ad Langobardorum regnum olim pertinuiſſe: quod cum ſit ad Carolum Magnum eiuſque Succeſſores tranſlatum, veriſimile ſane fit, Florentiam æque, atque cetera in Italia oppida, prouinciæ ac terræ, eius fuiſſe imperio ſubiectam.

§. II.

Sunt quidem, qui hanc vrbem â Totila Gothorum Rege captam & â Narſete denuo expugnatam Caroli M. auſpiciis non ſolum refectam, ſed & binis Conſulibus ac C. ſenatoribus inſtructam ſcribunt. Minimum Florentini hiſtoriarum auctores plerique hanc veritatem velut indubiam atque inconcuſſam ſtatuunt: libertatem crepantes, vbi nulla erat, ſed ad nutum Caroli eiuſque poſterorum omnia componebantur. Duntaxat hoc legitur in annalibus Metenſibus ad a. 786. Carolum *celebraſſe natalem Domini in Florentia ciuitate.* Quidam de paſchate aliquid inſpergunt, quod perſpicue falſum, cum feſtos hoſce dies Attiniaci in Gallia eum tranſegiſſe ex Eginharto aliiſque annalibus con-

ſtet. Nec maiori fide dignum, quod de direptione ac euerſione Florentinæ coloniæ a Totila tradunt. Etſi enim Procopius Lib. I. *de Bello Gothico* narrat, Regem hunc oppugnaſſe Florentiam; neutiquam tamen adfirmat, eam fuiſſe captam, multo minus euerſam; immo potius infectis inde rebus Totilam diſceſſiſſe idem hiſtoricus perhibet. Agathias Scholaſticus autem, vtut Narſetem, miſſis maioribus oppidis, Florentiam ſeſe contuliſſe ſcribit, nihil tamen de expugnatione aut excidio litteris conſignauit vnquam & vſquam. Quo circa haud temere Vincentius Borghinius, quem magni faciunt eruditi, in Diſſertatione: *Se Firenze fu diſfatta*, quæ parte II. operum inuenitur, animum inducit p. 287. omnia quæ de refectione huius ciuitatis & inſtitutione Conſulum Senatorumque circumferuntur, falſo propiora, quam vero videri. Qua in re me valde habet conſentientem. Excidio enim non probato, perperam ſane de refectione diſputatur.

§. III.

In eo autem idem Borghinius magnopere â ſcopo abludit, quando a ſeruitute Langobardorum prorſus liberam Florentiam eiuſque agros exiſtimat manifeſto adulationis vitio cauſſæ ſuæ inſeruiens. Quippe admodum inficetum eſt, Carolum M. Langobardorum tantum Regem fuiſſe, Italiæ nequaquam; eoque Etruriam iſte a Langobardorum regno inſulſe ſeparat, libertatem illi tribuens, hanc ſub iugo relinquens: quod ſane veteribus monumentis ita repugnat, vt potius certiſſimum ſit, quod Baronius a. DXCI. n. 41. teſtatur: *Longobardorum regnum a tempore S. Gregorii adeo late in Italia patuiſſe, vt vniuerſa, exceptis Roma atque Rauenna, cum locis ad eum ſpectantibus, ab Alpinis montibus Rhegium vſque Calabriæ, illis pareret.* Vnde merito colligitur, nec Etruſcos inde eximi recte, ſed hac parte ad

Anti-

Anticyras iure relegari BORGHINIVM, vtpote qui ex Gregorii M. epiſtolis, & Paulo Warnefrido diſcere veriora potuiſſet: vt Agnellum taceam Rauenatenſium Epiſcoporum ſeriem tradentem, qui nondum Borghinii ætate publicam lucem adſpexit.

§. IV.

Quæ cum ita ſint, conſequitur certe, vt, qui de Florentinorum populo tam magnifice loquuntur, certioribus probare argumentis neceſſum habeant, Tuſciam &, quæ in hac regione eſt, Florentiam liberiori iure frui cœpiſſe. Neque enim popularem errorem, qui multis ſcriptoribus eſt familiaris, ſequimur, ac peculiares & ſuo iure viuentes Reſpublicas ſomniamus, vbi tenues ciuitatum fortunas quodammodo obſeruamus auctas. Saltem de Carolo ſuſpicari nemo cum ratione poteſt, eum Domini natalem Florentiæ tranſacturum fuiſſe, niſi & hæc ciuitas eius dominio atque imperio ſeſe ſubdidiſſet. Deinde velut notiſſimum ex Annalibus Metenſibus ad a. 773. ſumitur, *Carolum Papiam ciuitatem cepiſſe, & Deſiderium Regem cum vxore & filia & omnibus theſauris ſuæ ditioni ſubegiſſe; ibique venientes vndique Langobardos de ſingulis* CIVITATIBVS ITALIAE DOMINIO GLORIOSI CAROLI *ſe* SVBDIDISSE.

§. V.

In hiſce ciuitatibus autem Tuſciæ tam ſuperioris, quam inferioris municipia, colonias ac terras fuiſſe, nemo eſt, qui dubitet. Ipſe Hadrianus Pontifex Romanus e Tuſciæ ſuperioris partibus, quæ indubie ad Longobardorum regnum pertinuit, aliquas ciuitates noui Regis largitione accepit; in quibus hæ in donatione Carolina recenſentur: *Caſtellum felicitatis, Vrbeuetum, Balneum regis, Ferenti caſtrum, Viterbium, Marta, Tuſcania, Populonia, Soana, Roſellæ.* Quo pacto vanum apparet Borghinii commentum, quando

do Tuſciam integram Langobardorum regno eximere ſatagit. De inferioris Tuſciæ partibus, quæ ad Græcos Imperatores pertinuit, ſermo nobis nullus eſt, conſtatque aliunde, quid Ludouici pii liberalitate ad patrimonium Eccleſiæ Romanæ, ſaluo ſemper Imperatorio iure, peruenerit. Nemo miretur, Tuſciam ſic â nobis diuidi, cum notante Antonio Pagio in *Crit. Baron.* Tom. III. ad a. 787. n. 8. ipſi Imperatori Ludouico Pio talis diuiſio arriſerit.

§. VI.

Et veriſimillimum autem eſt, ea, quæ aliis non conceſſa plene, in Regum dominio eorumque ſub imperio manſiſſe. Minimum de Florentinis nihil innoteſcit, eos meliori ſorte & fato fuiſſe beatos. Immo vero ad liquidum ab aliis iam perductum eſt, Carolum Craſſum vltimum in Italia ex Carolingis maſculis legitimis, *ſua Decreta in omnibus Parochiis, Comitatibus & Marchiis per totius ſui Imperii fines in toto regno Romanorum & Langobardorum & Ducatibus Italiæ, Spoleti &* TVSCIAE *iuſſiſſe* obſeruanda. Dedit hanc in rem excerpta L. Antonius Muratorius in *Antiquitatibus*, quas ante biennium emiſit, *Ateſtinis*; oſtenditque ſimul, totum Langobardorum regnum in tres Ducatus eſſe diuiſum, SPOLETI puta, ITALIAE, TVSCIAE. Ducatus appello, quos alii haud raro *Marchias* nominant; & illos vero Regum auctoritate & beneficio, non autem hæreditario iure in filios tranſiuiſſe multis exemplis ac rationibus comprobari poſſet. Sed ſufficit hoc ex annalibus Lambecianis Fuldenſibus de Carolo Craſſo oſtendiſſe irrepentem in Italia morem inſolitum tollente. *Imperator*, inquiunt, *omne tempus æſtiuum manſit in Italia, animoſque optimatum regionis illius contra ſe concitauit, nam Vuitonem alioſque nonnullos exauctorauit, &* BENEFICIA, *quæ illi & patres, & aui, & ataui illorum tenuerant, multo vilioribus dedit perſonis. Quod illi grauiter*

uiter ferentes, pari intentione contra eum REBELLARE *diſponunt, multo etiam* PLVRA, *quam ante habuerant, ſibi vendicantes.*

§. VII.

Tametſi vero Itali, Carolo Craſſo exauctorato, alios, quam qui eſſent Germanorum Reges, Dominos circumſpicerent; eſt tamen exploratum, neque ſic Italiam ad libertatem perueniſſe; ſed variis potius calamitatibus ac turbis laceratam Berengario & Vidoni, Ludouico Boſonidi & Rudolpho Burgundo, Hugoni & Lothario, Berengario & Adelberto eo, quod inter Carolingos & Ottonem M. interceſſit, temporis interuallo paruiſſe. Saltem Tuſcia ſuos ſemper Marchiones & Comites habuit; quin Epiſcopi & Abbates iura ac priuilegia a dictis Regibus recognouere, ſuos interea loculos de eorum bonis haud parum augentes.

§. VIII.

Non eſt neceſſe, vt ſingulorum Tuſciæ Marchionum & Comitum catalogum conficiamus: Occuparunt alii hanc iam opellam; nec deſunt in *Gundlingianis part.* XXI. *n.* 2. quædam huc referenda. Solum de Huberto & Hugone M. filio ac nepote Hugonis Italiæ Regis memorabimus nonnulla, vt, qua auctoritate Ottones Italiæ regnum ſibi ſubiectum tenuerint, innoteſcat. Quanquam enim hic Hubertus inter alios Italiæ proceres Ottonem M. contra Berengarium in Italiam vocauerat; euenit tamen, vt is iram Ottonis declinans in Hungariam abire cogeretur, quum in re leui obedientiam detrectaret. Memorat id Petrus Damiani opuſc. LVII. diſſert. II. c. 3. *Hic non multo poſt tempore indignationem primi Ottonis incurrit, ac ſubinde relicta Coniuge* (*), *Panno-*

(*) Hæc Willa habebat nomen, Bonifacii Spoleti & Camerinorum Ducis filia, cuius opibus haud parum aucta eſt potentia Huberti.

Digitized by Google

Pannoniam profugus exulauit, quo cum, longo poſt tempore reſumtus, in gratiam rediit. Hac cum periodo coniungenda ſunt Luitprandi verba, qui Hubertum *Tuſciæ prouinciæ potentem principem* nominat: manifeſto argumento, nihil hac ætate libertatis Florentinis competiiſſe, Ottone M. cum auctoritate regnante & Huberto opibus non ſpernendis in Tuſciæ partibus efflореſcente.

§. IX.

Vnde nec ipſe Sigonius de Florentinorum republica magnifice ſentire auſus eſt ante Ottonis II. III. & Henrici II. imperium. *Per hoc tempus*, ſcribit Libr. VIII. de Regno Italiæ p. 187. *tres populi parum adhuc in Italia aut rebus geſtis, aut principum beneficiis ad memoriam hominum celebrati præclaris rebus gerendis vniuerſæ oculos in ſe Italiæ conuerterunt, Genuenſes, Piſani & Florentini. Genuam Ligures, Piſas Græci, Florentiam Romani condiderant. Piſanorum autem apud Veteres multo eſt fama illuſtrior. Genua oppidi, Piſæ & Florentia coloniæ nomen tulerunt. Verum Piſæ ciuium Romanorum, Florentiæ militaris deducta eſt, & quidem illa florente populo, hæc triumuiris ſummam rerum tenentibus. Cunctæ autem diras ſuperioribus barbarorum irruptionibus calamitates, ærumnoſique perpeſſæ tenues admodum opes vſque ad ipſum Germanorum Imperium habuerunt. Hoc autem tempore Genuenſes & Piſani ad inferum mare locati, exemplo Venetorum, qui ſuperum incolebant, rem tractare naualem non mercaturæ ſolum, vt ante, ſed etiam rei militaris cauſa cœperunt. Occaſionem autem dedere Saraceni, qui piraticam exercendo nauigationem Italiæ prope omnem ademerunt & proximis inſulis occupatis Liguriæ atque Etruriæ oræ indies impotentius inſultabant. Itaque dum prædones inſectari, & Saracenos partis pellere ſedibus contenderunt, breui patientibus ipſis Regibus, atque annuente Pontifice tantum ſibi potentiæ pepererunt, vt nomen ſuum extra Europæ fines, ne dum ipſius*

Digitized by Google

ipſius Italiæ propagarint. Florentini vero cum ſe terreſtribus quærendis opibus dedidiſſent, vt qui interiora Etruriæ colerent, primum Fæſulanos capiti ſuo in colle imminentes tollere ſtuduerunt, deinde cum vicinis bella ſerere nunquam deſtiterunt. Quæ Sigonii opinio ſicuti nullius antiqui auctoris teſtimonio fulcitur; ita nec doctiſſimo Antonio Pagio in Critica Baronii ad a. 1014. n. 17. probatur, *initia harum Rerumpublicarum tenebris plena* adſeueranti. Quin auſim dicere, recentiores Florentinorum ſcriptores ad vnum omnes nil niſi Mileſias fabulas venditare de ſuorum illo in ſæculo potentia; ſed quas merito cordatiores rident cumque Saxonis Grammatici quiſquiliis haud inepte comparant.

§. X.

Id certum, Hugonem M. in patris Huberti locum ſuccedentem diuitiis abundaſſe, ac Tuſcos omnes magna gloria rexiſſe: imperatoriis interea partibus fideliter addictus; cum Romani turbas excitarent, Græci & Saraceni in Italiam irrumperent, nonnullæ ciuitates turres in vicinorum perniciem exſtruerent, nec ad quietem tolerandam ſeſe fere omnes componerent. Legitur quippe apud Chronographum Saxonem Leibnitianum, eum ad Theophaniam in Saxoniam aduolaſſe, ac Neomagum vſque comitem ſeſe illi Ottonique puero præbuiſſe. Ex quo factum coniicio, vt cum Ottoniana familia arctiori affinitatis nexu ſeſe copularet. Eſt enim perquam veriſimile, eum Ottonis Franci Carinthiæ Ducis, ac Marchionis Veronenſis filiam Iuditham in matrimonio habuiſſe; de quo in *Gundlingianis* loco excitato coniecturæ occurrunt forte non leues. Hæc Iuditha vero Brunonis, qui Gregorii V. nomine innotuit, & Henrici ſoror fuit, conſanguinea propterea Conrado Salico ſacratis in tabulis nominata, quas nobiſcum communicauit Placidus Puccinelli in *Chronico Abbatiæ Floren-*

tinæ p. 235. Nec latet, Hugonem hunc tertio ſpeciatim adſtitiſſe Ottoni, cum Creſcentium Romæ tyrannidem affectantem in ſuam poteſtatem redigeret; ciueſque Romani tumultus cierent frequentes. Quid? quod extat epiſtola ad Gerbertum Pontificem, Sylueſtri II. nomine inclareſcentem, perſcripta, in qua fidei ac defenſioni Hugonis Marchionis eum commendat. Quis vero iam credat, Florentinos ſub Hugone Duce ac Marchione potente auſos hiſcere? Sed ne tamen animum inducat quiſquam, forte nec Tuſciæ Dominum coluiſſe Imperatorem, ecce argumentum ſatis validum, nec in ſpeciem excogitatum. Quaſcunque enim eccleſias exſtruxit Hugo, quæcunque iiſdem largitus eſt bona, CAESARIS CONSENSV vel præcedente, vel comitante, vel conſequente dedit. Refert laudatus Puccinelli in *vita* huius Principis plures hanc in rem tabulas, vnde ſummum Imperatoris atque Italiæ Regis imperium elucet, vnde quoque cultus Tuſcorum in Ottonem apparet; adeo vt admodum facetus videatur, qui de Florentinorum libertate aliquid per ſomnum commentetur, aut commentis eiuſmodi tribuat fidem. Ipſa Abbatia, quæ Florentiæ S. Mariæ eſt dicata, REGALIS & IMPERIALIS dicitur; extatque diploma, quo Otto I. & III. eam multis priuilegiariis iuribus cumularunt, ac ſanctione pœnali muniuere, minitati legis temeratoribus mala omnia. Abſurdum vero dictu foret ac difficillimum creditu, ſi quis Florentiam, in qua eſt illa Abbatia, exciperet, nec fulmina Ottoniana aliorumque Imperatorum attingere illam ciuitatem iactaret; quandoquidem iam tum temporis fuiſſet libera. Potius credibile eſt, ipſum Hugonem timuiſſe, ne forte ciues Florentini, vel alii potentiores iſtius eccleſiæ commodis aliquid detrahere aliquando ſatagerent; cuiuſmodi auſibus Imperatorium nomen cenſuit opponendum.

nendum. Nec ſilentio prætermittendum, eundem Hugonem Imperatoris ſeſe vicarium nominaſſe; cumque multa monaſteria ſuis ſumtibus exſtructa largiter dotaſſet, impenſis ab Imperatore Ottone, &, qui ei ſuccederent, precibus contendiſſe, vt potenti manu, quæ ſtabiliuiſſet, tuerentur. Quæ ſicuti ſine auctore & teſtibus neutiquam ſcribuntur; ita tabulæ hanc in rem apud Puccinellum leguntur omni exceptione maiores.

§. XI.

Vtut vero Hugo ille M. ſine maſcula ſubole obiit, atque Bonifacius Ribuarius interea in Tuſcia regimen obtinuit, qui ſe Alberti filium vocat; certiſſime tamen è chartis huius Marchionis innoteſcit, eum multa liberaliter ſæpe dictæ Abbatiæ, quæ intra muros Florentinos reperitur, donaſſe; quæ munera interueniente Rolando NOTARIO IMPERATORIS a. MIX. conſignata & ab Henrico Sancto a. MXII. ſcriptis hanc ob cauſſam litteris ita obſeruantur roborata, vt pœnam FISCO inferendam clare expreſſerit, ſi quis præceptis regiis contra ire vllo modo auderet. Ipſa illa inſtrumenta e manuſcriptis Conſtantini Caietani Abbatis Romani publici iuris fecit laudatiſſimus Puccinelli felici ad poſteritatem diligentia, cum os inde obſtrui intempeſtiuis Florentinæ libertatis defenſoribus optime poſſit.

§. XII.

Quibus ita conſtitutis amplius nunc ſumo, Bonifacium alterum, Mathildæ Patrem, Tuſciæ Marchionatu a Conrado Salico eſſe donatum atque inueſtitum. Saltem id haud obſcure Petrus Damiani vt & Domnizo produnt; additque primus, poſt Reinerum eum eſſe ad muneris huius dignitatem euectum; ſecundus vero bene obſeruat, Bonifacium hunc Tuſciæ Marchiam maiori cum auctoritate, quam non habuere eius anteceſſores, accepiſſe. Nul-

lum mihi dubium hæret, quin ad Beatricis coniugis ac Mathildæ filiæ hæreditarium ius digitum intendat.

§. XIII.

Quo tempore tantum abeſt, vt Florentini a Cæſarea iuriſdictione immunes ſint redditi, vt potius certiſſimis documentis conſtet, Conradum Salicum fiſci iura in ipſa ciuitate Florentina eiuſque tractu exercuiſſe, bonaque ciuibus, qui Regis placita contempſerant, adempta monaſterio S. Mariæ liberaliter deſtinaſſe, quæ haud dubie adhuc ſeruat: minimum a ceteris Imperatoribus ea huic eccleſiæ leguntur firmata. Meretur res, vt totum Imperatoris diploma hoc loco exſcribatur:

In nomine S. & Indiuiduæ Trinitatis. Conradus diuina fauente Clementia, Romanorum Imperator Auguſtus. Si Eccleſiaſticæ rei curam habere ſtuduerimus, & eam ad vtilitatem, & proficuum Eccleſiæ ordinando, & gubernando, ſiue defendendo reperimus diuinæ retributionis præmium promereri, & Romani Imperii ſalutem corroborari minime ambigimus. Quocirca omnium Sanctæ Dei eccleſiæ noſtrorumque fidelium præſentium ſcilicet, & futurorum nouerit vniuerſitas, qualiter Nos pro Dei amore, animæque noſtræ remedio, & pro orationibus THEVZONIS *ceterorumque Fratrum ibi commorantium adipiſcendi, ſiue ob interuentum* GISLAE *noſtræ Contectalis dilectiſſimæ, &* HENRICI *noſtri kariſſimi filii tradimus, donamus & concedimus Abbatiæ Florentinæ in honorem S. Mariæ conſtructæ omnes terras, quæ* FVERVNT *Bonini Cantoris, & Maſſarie, ſiue Ruſtichelli illorum Filii, nec non Donati filii Iohannis Teudi, quemadmodum per* BANNVM *vel* POTESTATEM *legaliter deuenerunt propter* NOSTRVM PLACITVM, *quod contumaciter cum multis ciuibus contemſerunt. Nominatiue vnam manſionem prope Mercatum* FLORENTINAE CIVITATIS, *aliam ex parte ciuitatis, vbi habitat Martinus Sichi filius, aliam ſuperius propè ipſam Caſam, quam*

quam tenet Martinus Comes; vnam qaam tenet Oliuus faber, aliam vero, quam tenet Florentinus Rufus, aliam quam Iohannes Faber, vnam item, quam tenet Bonicius fraterque eius, quæ ſunt prope Portam S. Mariæ; Item prope pontem vnum, quam tenet Fuſculus Clericus, aliam quam Gauzo cum fratre ſuo, vnam, quam Maiorandus Faber, aliam Iohannes Vitalis, aliam Barontus Caſtabelio, aliam Martinus Faber, aliam vbi habitat Albiza vidua, aliam Fruſculus, aliam quam tenet Adalardus, aliam quam Barunculus, aliam Raginerius, aliam Senucius, aliam Valterius, aliam Gerardus, & aliam quam tenet Florentius filius Boſi & quæcunque Donatus habuit, vel tenuit in Ponticello, & in Paterno, & in Pedemontibus, & in Campo Caſtagneto, in Monticello, in Campo Anticorni & in quæcunque in Ponte Petrineo, in Ripula, in Vrballa, & quicquid habuit iuxta Flumen, quod vocatur Ima, in Runco cum omnibus ſuis pertinentiis, ſiue dominicatis, ſiue ab aliis detentis, & quicquid Ruſtichellus filius Bonini Cantoris tenuit, & habuit loco Signaria, in S. Quiricio, & in dictis locis, ſcilicet prope Pontem Florentinum ſimul cum vna Turri infra iam dicta ciuitate, & quicquid prædicti homines habuerunt infra Comitatum Florentinum & Feſulanum. Ea videlicet ratione, vt prædicta Eccleſia, ſuique Abbates habeant, teneantque, firmiterque poſſideant omnium hominum contradictione remota. Præcipientes itaque iubemus, vt nullus Dux, Archiepiſcopus, Epiſcopus, Dux, Marchio, Comes, Vice comes, Sculdacius, Caſtaldio, nullique noſtri Regni magna, paruaque perſona audeat prædictam Eccleſiam, ſuoſque Abbates de iam dictis rebus moleſtare, inquietare, lacerare, vel ſine legali iudicio diſueſtire. Si quis autem huius noſtri præcepti violator extiterit, ſciat ſe compoſiturum Auri Optimi libras C. medietatem CAMERAE *noſtræ, & medietatem prædictæ Eccleſiæ Abbati, ſuique ſucceſſoribus. Quod vt verius credatur, & diligentius ab omnibus obſeruetur, hanc paginam ſigillo noſtro iuſſimus inferius inſigniri, manu propria roborantes.*

 Sign.

Sign. Domini Chuonradi Auguſti Inuictiſſimi Romanorum Imperatoris .... Epiſcopus, & Cancellarius, vice Herimanni Archicancellarii recognouit.

Datum X. Kal. Auguſti Indict. VI. An. Dominicæ Incar. MXXXVIII. An. Domini Chuonradi Regni XIV. Imperii XIII. Actum Vidulianæ feliciter Amen.

§. XIV.

Quæ ſi cum cura circumſpiciantur, non puto aliquem ſic eiuraturum omnem rationem ac pudorem, vt Imperatorum poſt Ottonianum ſæculum viuentium ſummam auctoritatem in ciuitate Florentina, quæ eſt in Tuſcia ſita, in dubium ſit vocaturus. Ipſe Placidus Puccinelli hoc factum diligenter adnotat ac DONATIONEM CONRADI Imperatoris inſignem vocat, quam feciſſet *di diuerſi terreni ſituati* NELLA CITÀ DI FIORENZA *&* SVO DISTRETTO *ſi come nel dominio & territorio di Fieſole, li quali terreni erano* STATI CONFISCATI PER BANDO. Quod ſi quis iniuſto hæc Imperatoris facinore eueniſſe ſomniet, eum, hoc ne faciat, hortor, rogoque: cum certiſſimis argumentis conſtet, ea â dicta Eccleſia adhuc poſſideri, ac multorum Regum, ſicuti iam dictum, Pontificumque tabulis eſſe confirmata. Cui addendum, Bonifacium illa adhuc ætate vixiſſe, nec Ducis ſeu Marchionis regimen obſtitiſſe, quo minus Rex Conradus obſtinationem quorundam ciuium Florentinorum frangendo pro merito illos puniret.

§. XV.

Multo inſulſius vero eſt, quando aliqui eo hodie prolabuntur, vt præter habitationem, ſeu palatium intra Florentiæ mœnia plus habuiſſe nihil Mathildam, & Mathildæ maiores illiberaliter iactent. Extat adhuc ſententia Beatricis, quæ Bonifacii & Godofredi Lotharingi coniux ac

Mathil-

Digitized by Google

Mathildæ mater erat, regali auſpicio lata, qua Petro II. Eccleſiæ ſanctæ genitricis Abbati bona quædam in litem deducta iudiciali voce tribuit; argumento indubio, eos maxime deſipere, qui Tuſciæ Rectores auctoritate defectos domui cuidam, quam habuiſſent Florentiæ, includunt, vt ſuæ inſeruiant hypotheſi & imaginariam Florentinorum libertatem vtcunque tueantur. Quare vix mihi tempero, quin totum Beatricis decretum cum beneuolo lectore communicem.

Dum in Dei nomine, in ciuitate Florentia, intus Palatium de domu S. Ioannis in Iudicio reſedebat Dna BEATRIX Ducíſſa & Marchioniſſa, vxor GOTTIFREDI *glorioſiſſimi Ducis ad cauſas audiendas ac deliberandas intentiones ad vicem ſupradicti Viri ſui; reſedentibus cum ea Villelmus, qui Bulgatello vocatur, & Vuido Comites Rothericis, & Vgo & Gotefredus, & Petrus, & alius Petrus Iudices, & Vuinibaldus qui Saracino vocatur filio b. m. Aezite, Alberico filio b. m. Ioannis & Vberto filio b. m. item Vberti & Alberto filio b. m. Rodolfi, & Paganus filio b. m. Rolandi, & Vgo filio idem Vgonis, & Ildebrandus filio b. m. Gherardi & Raínerius filio Gomizi & Theuderico filio Ildebrandi, & Vuido filio Cunimundi, & reliqui plures ibique in eorum, & prædictorum præſentia PETRVS Abbas de Eccleſia, & Monaſterio Beatiſſimæ Sanctæ MARIAE ſita in ciuitate* FLORENTIA, *vna cum Wido Aduocato ſuo, & eidem Eccleſiæ, & ceperunt dicere, habemus & tenemus ad proprietatem & partem de ſupra dicta Eccleſia & Monaſterio S. MARIAE integram vna ſorte, & res, quæ poſita in loco, qui vocatur Mannozie, ſicut recta eſt per Ioannem Preſbyterum, & Azo & Benedicto & Reimberto, & per eorum Conſortes, vna cum Terris, Vineis, hortis, & Dominicatis & Maſſaritiis, & vniuerſis rebus ad ipſam ſortem ſunt pertinentes, & ſunt infra Territoria Plebium S. Mariæ ſita Ciliuaccolo, & S. Petri in Mercato; ſi eſt vllus homo qui aduerſum nos ad partem ſupradi-*

prædictæ Eccleſiæ & Monaſterii aliquid exinde agere, aut cauſare, vel intentionare mittere vult, parati ſumus cum eo in ratione ſtandum, & per legem finiendum, & quod plus eſt, quærimus veſtri mercede, vt vos faciatis pro Dei timore, & Animæ DNI REGIS, *& veſtræ remedium, vt mittatis* BANNVM *ſuper nos, & ſuper prænominatam ſortem, & res, vt ſupra legitur, ad partem ſupradictæ Eccleſiæ, & monaſterii; & tunc ipſa BEATRIX Ductrix per conſolationem ſupradictorum Iudicum per* FVSTEM, *quem ſua detinebat manu, miſit Bannum Domini* REGIS *ſuper prædictum Abbatem, & Aduocatum eius, & ſuper iam dictam ſortem, & res, qualiter ſupra leguntur ad partem iam dictæ Eccleſiæ, & Monaſterii ſanctæ MARIAE in Mancuſos aureos duo millia, vt nullus quiſlibet homo, magna paruaque perſona, iam dictum Abbatem & Aduocatum eius, vel eorum ſucceſſores ad partem prænominati Monaſterii de prænominata ſorte, & rebus, ſicut ſuperius legitur, audeat eos diſueſtire ſine* REGALI *iudicio. Qui hoc vero fecerit prædictos duo millia mancuſos aureos compoſiturum ſe cognoſcat, medietatem* CAMERAE DNI REGIS, *& medietatem ſupradicto* ABBATI, *&* ADVOCATO *eius ad partem ſupradicti Monaſterii, & de ſuis Rectoribus, & futura oſtenſione fieri ammouerunt. Quod quidem & ego Ioannes Notarius ex iuſſione prædictæ BEATRICIS Ductricis, ... & Iudicum admonitione ſcripſi An. ab Incar. Dni LXI. poſt mille Kal. Decembris, Indictione XV.*

Rotecherius Iudex interfui
Vgo iudex Domini Imperatoris interfui
Petrus Iudex ſacri Palatii interfui.

§. XVI.

Nec ſilentio prætereundum, ipſam Beatricem neceſſum habuiſſe, vt ſeſe regiis decretis iudicioque ſubmitteret, cum inſcio Henrico III. ad nuptias Godefridi Ducis

Duce incundas animum appuliſſet. Aliquid ea de re æqualis & grauis ſcriptor Lambertus Schaffnaburgenſis memoriæ prodit ad a. 1055. *Heinricus imperator Natalem Domini Goſlariæ celebrauit, ſtatimque exactis feriis ſolennibus in Italiam perrexit, vocatus eo legatione Romanorum, qui nunciauerant, nimium in Italia contra Rempublicam creſcere opes & potentiam Godefridi ducis: & niſi turbatis rebus mature conſuleretur, ipſum quoque regnum propediem ab eo diſſimulato pudore occupandum fore. Sed vbi Italiam ingreſſus eſt, dux Godefridus misſis in occurſum eius nunciis, mandauit, nihil ſe minus quam rebellionem cogitare, paratum potius pro ſtatu reipublicæ & imperatoris ſalute, extrema etiam omnia experiri, gratum ſe habere, quod patriis finibus extorris, patriis poſſesſionibus eiectus, opibus ſaltem vxoris ſuæ in peregrinatione ſuſtentaretur: quam nec dolo, nec rapto, ſed ipſius placito, & celebratis ſolenniter nuptiis in matrimonium ſibi iunxiſſet. Beatrix quoque disſimulato metu imperatori obuiam procesſit, & vix impetrata dicendi copia ait, nihil ſe egiſſe præter quam quod iure gentium ſibi agere licuiſſet: deſtitutam ſe priori marito, deſolatæ domui patronum parauiſſe, & ingenuam ingenuo ſine fuco nefariæ cuiuſquam machinationis nupſiſſe, nec æqui, nec boni memorem eum eſſe, ſi id ſibi pace eius non liceret, quod in Imperio Romano fœminis nobilibus ſemper licuiſſet. Imperator itaque accepto a primoribus conſilio, Godefridum crimine abſoluit, non tam probans ſatiſfactionem eius, quam metuens, ne malis recentibus exaſperatus Nortmannis infeſtantibus Italiam ducem belli ſe præberet, & fierent nouisſima eius peiora prioribus: Beatricem tamen quaſi per deditionem acceptam ſecum abduxit, hoc illi culpæ obiiciens, quod contractis ſe inconſulto nuptiis hoſti publico Italiam prodidiſſet. Deinde anno integro intra Italiam commoratus, cuncta, quæ rei vtilitas expoſcere videbatur, magnifice pro loco & tempore ordinauit.* Ex quo ad liquidum credimus perductum, vſque ad hoc æuum tum

C Ita-

Italos, tum Tuſcos, tum Duces, ac Marchiones, tum Florentinos nihil inuenire præſidii pro libertate, quam fingunt, ſua veriſimiliter adſerenda.

§. XVII.

Verum tamen non abnuo, Mathildam Beatricis filiam paullo maiora affectaſſe, quam æquo tolerare animo Teutonici poterant. Nam cum illa Hildebrando, ſeu Gregorio VII. tenerrimo ac tenaciſſimo amore adhæreſceret, euenit tandem, vt priſtinæ fidei oblita nefandum in DOMINVM ſuum ferrum ſtringeret, ciuibuſque ſuis armatis, prælia confereret PRIMA *omnium &* SOLA *Imperatoris potentiam aſpernata:* quod Hugo Flauiniacenſis infeſtus Henrico IV. auctor ſine circumitione enuntiat. Quæ pernicioſa Mathildæ conſilia, quum animaduertiſſet Rex, Conradum ei filium obiecit, qui feminæ dominatum Italiæ impotenter affectantis conatus diſpelleret. Ita ἀνώνυμος vitæ Henrici ſcriptor: *Relicto in Italia filio Conrado, iam tum regni ſui hærede, deſignato regreſſus eſt; ſcilicet qui ſe* GRASSANTI MATHILDÆ *& totam Italiam ſibi vendicanti opponeret, & regnum, quod futurum erat ſuum, de manu feminæ tolleret.* Quo temporum habitu ſi quis Florentinos ciues armis adſuefactos adfirmet, ego ſane neutiquam repugnabo; modo ne Mathildam ſui ita officii immemorem fingat, vt omnium Regum Italiæ a Pontifice agnitorum maieſtatem ſperneret. Nam cum Conradum Henrici filium ipſa in ſuas & Romani Præſulis partes variis verborum lenociniis adtraxiſſet, illico eum tanquam Regem venerata eſt ſuum; teſtaturque Bertholdus Conſtantienſis, *Conradum coronatum Mediolani, annuente* WELPHONE DVCE *Italiæ, &* MATHILDA *ejus chariſſima conjuge.* Vnde nec tum temporis Florentia a regia manu obſeruatur libera, certumque eſt, filium Henrici immorigerum Conradum in Tuſcia regni ſedem elegiſſe, ac Florentiæ

tiæ fuiſſe ſepultum. Cumque Henricus V. tandem Henricum IV. Patrem ſolio deieciſſet, iſque Italiam intraſſet, *omnes ciuitates munitæ, omnia caſtella Regi ſubdebantur*; Rexque *natalem Domini apud* FLORENTIAM celebrabat, vti hoc diſerte ad a. MCIX. litteris ſignat chronographus Hildeſienſis. Cui non ſolum Domnizo conſonat, ſed rem multo luculentius ac ſcopo noſtro conuenientius deſcribit edit Leibnit. p. 689.

Arcibus in claris ſtabat tunc ipſa ducatrix
Vltra montani Proceres multi quoque clari
Ad quam venere, miraturi mulierem.
Pace laborabat pro cuius Rexque flagrabat,
Vſque Tari ripam venit Rex pace petita.
Tunc valide docta linquens Comitiſſa Canoſſam,
Forte vel excelſum peruenit Bibionellum:
Regis cum miſſis magnis ibi plurima dixit,
Et de pace loquens, de Regis honore ſuoque,
Vtraque pars tandem pacem laudauit eandem.
Sed contra Petrum non promiſit fore ſecum.
Francigenam ſtratam tenuit Rex, pace peracta;
Tranſiuit certe, tunc incipiente Decembre,
Montem Bardonis Tuſcanæ fluxit in oris,
GENS TREPIDAT CVNCTA, *nummos ſibi datque* TRIBVTA,
Ceu Longobardi, ſic TVSCI *ſunt tremefacti,*
Cum FLORENTINIS. *Celebrauit denique Chriſti*
Natalem, denſas PLEBS *hæc ſibi contulit eſcas,*
Vrbis Aretinæ muros ruit, vſſit & igne.

§. XVIII.

Ac liquet porro, Mathildam tum Cæſaris exercitu, tum Mantuanæ ciuitatis ſeditione perterritam vix auſam

 ob-

obloqui Henrico V. cum is, debellato Paſchali II. ac Romanorum ſuperbia contrita, in Alemanniam magna cum gloria rediret. Eſt enim & illa obuia facta victoriis cumulato Regi triduoque Imperatorem ſingulari hoſpitalitate excepit, loca & lautia prolixe præbendo, ac fœdus tandem cum eo feriens, Principiſque auxilia contra Mantuanos rebelles implorans: quos ſicuti proſcripſit; ita *Liguriam* VICARIO IMPERII NOMINE feminæ Duci regendam permiſit. Liguria vero inſignem Lucam inter & Ianuam terræ tractum complectebatur: Paſchali II. fruſtra Mathildæ opem implorante iniuriaſque ſibi a Rege illatas ſurdæ Principi narrante. Quæ omnia Domnizonis Poetæ, qui Mathildæ ſacerdos erat, fide ſcribimus.

§. XIX.

Vnde conficitur, Florentinos ea tempeſtate de libertate neque cogitaſſe, neque ſic cogitandi cauſſas habuiſſe. Quid vero poſt Mathildæ obitum contigerit, perſpicue ſatis cognitum eſt. Tota quippe celeberrimæ Mathildæ hæreditas ad Henricum V. peruenit; nec ſane vllum apparet veſtigium, Italos Principes aperta ratione in contrarium machinatos quidquam.

§. XX.

Ipſe Pontifex, qui Paſchalis erat II. memor imperatoriæ virtutis ne mutire quidem audebat: vtut Saxones altum intonabant contra Henricum V. denuo coniurati. Quæ res Regem commouiſſe videtur, vt, poſt exceſſum Mathildæ a. CIↃCXVI. in Italiam deſcenderet, viſurus, quid animi haberet iratus Pontifex non tam de Mathildæ hereditate, quam erepto ſibi inueſtiendi Epiſcopos iure in Lateranenſi concilio conquerens; ſed de quo haud temere timebat, ne ſe diris noue deuotum de ſolio deiiceret, ac Germanicum diadema vna cum Italiæ regno omnibuſque Mathil-

thildæ poſſeſſionibus anathemate perculſo eriperet: quamlibet interea Pontifex, quæ animo agitaret conſilia, ſummo ſilentio premeret. Hæc cauſſa primaria erat, quare ad ipſam vrbem contenderet, & coronari noue cuperet: inprimis cum Pontificis paraſtatæ præfracte adfirmarent, primam inaugurationem barbara ferocia fuiſſe extortam. Verum tamen aſtutus Paſchalis Beneuentum concedens per Mauritium Burdinum agere cum Imperatore malebat, quam præſens colloqui Henrico, qui eius præſentiam omni ſtudio expetebat. Quo voto etſi fruſtabatur; per hunc tamen Burdinum ad Cæſaris partes tranſeuntem iterata cærimonia inaugurabatur. Quam ob rem non ſolum frendebat Paſchalis; ſed & Burdinum a communione eccleſiæ excluſum declarans de ipſo Imperatore vix ſtatuebat mitius. Cumque non multo poſt oppeteret mortem & peior pars Gelaſium II. Caietanorum familia oriundum Pontificem ſine ſuo conſenſu eligeret, euenit tandem, vt Imperatorii iuris bene memor Burdinum Gregorii VIII. nomine inſignitum in Pontificali ſella collocatum ſuis partim viribus, partim amicorum opera potenter defenderet. In quo an recte ſit verſatus Imperator, in vtramque partem diſſerebatur, ſanioribus interea iure factum exiſtimantibus, quorum argumenta collegit doctus Baluzius in vita BVRDINI: haud obſcure innuens, fortiores ſibi Imperatoris rationes arridere, non autem precaria Gelaſii commenta, qui interea vagus in Italia oberrabat, donec in naues conſcendens ad Gallos inter varios gemitus precariaſque lacrymas abiret.

§. XXI.

Ex quo euidentius elucet, quare Rex pacatiſſima ratione totam Mathildæ familiam ad ſe traxerit, partim illuſtribus viris in beneficium inde concedens aliqua, partim antiquis poſſeſſoribus priſtina iura ac priuilegia firmans.

Id certum, neminem veterum Auctorum diſſentire, quin Henricus tota in Tuſcia pro legitimo Mathildæ ſucceſſore ſit agnitus. Minimum ipſe Donnizo preſbyter Canuſium, quod eſt celebre in Mantuano tractu caſtellum, poetico ſpiritu alloquens totus pro Cæſare eſt, quod e ſequentibus perſpicue ſatis colligitur:

Cæſar honorat, teque decorat, ſis ſua ſemper,
Plangere noli, culmen honoris, tu retinebis:
Cæſaris hoſtes, ſint procul omnes, ipſe beetur.

§. XXII.

Quare vix ſubit mirari, eundam Cæſar Conradum Sueuum ſororis Agnetæ ac Friderici Hohenſtauſſii filium Marchionem ac Ducem Tuſciæ creaſſe, Italis ita charum, vt, Imperatore eyiuis abeunte, ac Lotharii in Germania factione inualeſcente, Modoetiæ, quæ hodierna eſt Monza, regio diademate cingeretur. Dedit hanc in rem Ioannes Petrus Puricelli e Landulpho Iuniori, ſcriptore æquali, egregia excerpta, qui ipſemet Conradi partibus adhæreſcebat. Quid? quod in Tuſciam profectum Conradum idem Landulphus in ſequentibus refert: *Hunc namque gradientem per Comitatus & Marchias Lombardiæ &* TVSCIÆ *Comites & Marchiones cuiuſcunque nobilitatis, viri potentes & humiles, cum gaudio ſuſceperunt & amauerunt; qui vero rebelles fuerant, ejus acutiſſimi Gladii fortitudinem ſenſerunt, atque mortem & confuſionem (ceu Anſelmus Marchio de Buſco & illuſtris (*) -- Comes) ſuſceperunt. Alter quorum Anſelmus vitam & abſolutio-*

(*) Veri ſimile eſt, illuſtrem hunc Comitem, cuius nomen in Landulphi Iunioris MS. legi non potuit, ALBERTVM fuiſſe, quem Honorius II. Papa in Tuſciæ terra Marchionem & ſui Vicariutu habuerat. Saltem Muratorius Chartam

lutionem ſuſcepit, per gratiam Mediolanenſium, quibus in anguſtiſſimis prœliis campeſtribus ceu miles fortiſſimus profuit. Alter vero ſcilicet COMES, *vel mortem ſuſtinuit. Ac ſic benigne & fortiter agendo Romæ appropinquauit, ſed fortis Honorii manus ipſum reſupinauit; atque in Germaniam quaſi ad ſua propria loca, redire fecit.*

§. XXIII.

Quod poſtremum ſicuti veritati congruit; ita neutiquam exiſtimandum, Germanos propterea Tuſcia excidiſſe. Nam vtut Conradus Bernardi Claræuallenſis Abbatis prece atque auctoritate commotus regium nomen depoſuit, & Lothario conciliatus Ducis ac *ſigniferi* (*) titulo contentus egit, eſt tamen exploratum, Lotharium eandem Tuſciam genero Henrico Welfo, quem aliqui ſuperbum, nonnulli magnanimum nominant *in beneficio conceſſiſſe.* Non hæc latuere Conradum Vrſpergenſem, Ottonem Friſingenſem, nec Weingartenſem Chronographum. Ioſephus, Maria Florentinius vero perdoctus Commentariorum de rebus ad Mathildam Comitiſſam ſpectantibus auctor Lib. II. p. 347. alium nobis Tuſciæ Marchionem obtrudit, Ingilbertum nomine, confutatus propterea ab accuratiſſimo Pagio in Critica Baroniana ad a. 1134. ex Vrſpergenſi, qui Henricum Tuſciæ Marchionem à Lothario *inueſtitum* narrat: nemine, præter Chronographum Piſanum, de In-

tam huius Alberti refert, in qua *ſe cooperante gratia & B. Petri & Domini Papæ Honorii eius Vicarii munere ad huius honoris faſtigia proueclum fatetur.* Addemus dein alia hanc rem imprimis illuſtrantia.

(*) Quid fuerit *ſignifer* imperii, oſtenſum eſt in Gundlingianis part. II. p. 221.

Digitized by Google

Ingilberto (*) mentionem iniiciente. Vix ad cauſſam noſtram pertinet, vtrum etiam Innocentius II. allodium Mathildæ Lothario reliquerit, ſicque Henrico ſimili liberalitate donauerit; an ipſe Innocentius II. *apoſtolica*, vt loquitur Baronianum diploma, benignitate conceſſerit? Sat eſt, Florentinos ad Tuſciæ Marchiam referri, nec argumenti habere quidquam, vnde ſe ab imperio Henrici Welphi, aut Lotharii Saxonis probent exemptos: imprimis, cum ipſe Pontifex res Imperatoris & Ducis tueretur.

§. XXIV.

Verum tamen id inficias iri neutiquam poteſt, Henricum hunc Welphum non ita diu Tuſciam tenuiſſe. Lothario enim vita functo omnes ille facultates & poſſeſſiones ſuas proſcriptione Conradi Regis amiſit; additque Auentinus, ab Henrico Tuſciæ quoque terras fuiſſe repetitas. Quod quamuis Auentinus ſine teſte adducat; non eſt tamen congruens vero, acquiſitas in Italia opes eum ſeruaſſe: maxime cum turbarum initio diem non ſine veneni ſuſpicione obiret ſuum.

§. XXV.

(*) Credibile eſt, hunc *Ingilbertum*, cum *Alberto*, quem Honorius II. Marchionem Tuſciæ creauit, confundi: quemque Chronicon Piſanum male à Lucanis habitum recenſet. Eum vero in Concilio Piſano a. MCXXXV. Marchionem Tuſciæ conſtitutum prorſus à vero abludit; eſtque coniectura, Albertum ab ipſis Piſanis fuiſſe occiſum. Forte enim pro *vindicatur* legendum *obtruncatur*. Eodem vero, quo Conradus Sueuus anno, nempe MCXXVIII. Tuſciam luſtrauit, hic Albertus Vicarius iam vixit, ſeque Pontificis beneficio hæreditate Mathildis potitum gloriatur. Quin autem veteres Chronographi diuerſa ſæpe facta in vnum compingant & miſceant, experientia conſtat.

Digitized by Google

§. XXV.

Proinde dignum quæri, quæ interea Florentinæ ciuitatis conditio fuerit? Ac fateor, iam, iam Florentinos ferociores effectos, vti omnes fere omnium Italiæ ciuitatium ciues atque incolas. Obſeruat hoc Otto Friſingenſis, ſimulatque cauſam in Regis Conradi abſentiam reiicit; vnde criſtas extulerint opulentiores ciuitates inque his Florentia Tuſciæ. Adſcribam eius verba: *His diebus propter abſentiam Regis, Italiæ vrbibus in inſolentiam decedentibus, Veneti cum Rauennatenſibus, Veronenſes & Vincentini cum Paduanis & Taruiſienſibus, Piſani & FLORENTINI cum Lucenſibus & Senenſibus, atrociter debellantes totam pene Italiam, cruore, prædis & incendiis permiſcuere. Præter enim ea, quæ ſupra diximus, Paduanis priori anno illata incommoda, Veronenſes & Vincentini ſequenti anno caſtella, vicos & agros Taruiſienſium ferro flammaque vaſtauere. Veneti etiam ac Rauennatenſes plurima mala terra marique alterutrum intulere: at Piſani & Lucenſes propter nimiam viciniæ opportunitatem, indefeſſo furore bellantes, ruinæ ſuæ omnes Tuſciæ vires implicuere. Nam &* FLORENTINI *vna cum* MARCHIONE TERRAE VLRICO *vſque ad ipſas portas Senenſium procedentes, ſuburbia eius cremauerunt. Senenſes vero numero & viribus impares ſe cognoſcentes* FLORENTINIS, *Lucenſium auxilium flagitant. Lucenſes tam pro ipſis, quam pro Comite Guidone Guerra, qui & ipſe cum* FLORENTINIS *atrox bellum gerens, eos adierat,* FLORENTINOS *hoſtes pronunciant. Illi autem Piſanis adiuncti, non ſolum Lucenſes bello attentant, ſed & Caſtella, oppida, agros præfati Comitis incendio & rapina deuaſtant. Senenſes etiam qui ad vaſtandos agros eorum egreſſi fuerant, inſidiis a tergo poſitis, vix paucis fuga elapſis, captiuant. Porro ex Piſanis & Lucenſibus non tantum plurimi ferro cæſi, compendio mortis miſeriam miſerabiliter terminauere, ſed & innumerabiles vtrobique comprehenſi,*

ac longa (vt ipſe vidi) carceris inedia & ſqualore macerati, omnibus prætereuntibus lachrymabile humani caſus in ſe ſpectaculum præbent. Quis hic fuerit Vlricus cum ignariſſimis ſcio. Eſt tamen haud improbabile, eum a Conrado III. Tuſciæ fuiſſe præpoſitum, quem comiter adhuc venerabantur Itali ipſique Romani, vt qui eius præſidio Conſules, Senatum ac veteris libertatis inſignia ſe conſecuturos ſperabant. In quo ſicuti ſe ipſos egregie decipiebant; ita innoteſcit interea, qua ratione ſpiritus ſumſerint Italiæ ciuitates, de quibus iterum ſolida ac certa ab Ottone Friſingenſi in vita Friderici Barbaroſſæ Libr. II. Cap. XIII. traduntur: *Denique*, inquit, *libertatem tantopere affectant, vt poteſtatis inſolentiam fugiendo; Conſulum potius quam imperantium regantur arbitrio. Cumque tres inter eos ordines, id eſt Capitaneorum, valuaſſorum, & plebis eſſe noſcantur, neue ad dominandi libidinem prorumpant, ſingulis pene annis variantur. Ex quo fit, vt tota illa terra intra ciuitates ferme diuiſa, ſingulæ ad commanendum ſecum diœceſanos compulerint, vixque aliquis Nobilis, vel vir magnus, tam magno ambitu inueniri queat, qui ciuitatis ſuæ non ſequatur Imperium. Conſuerunt autem ſinguli ſingula territoria, ex hac comminandi poteſtate, Comitatus ſuos appellare. Vt etiam ad comprimendos vicinos materia non careant, inferioris conditionis iuuenes, vel quoslibet contemptibilium etiam mechanicarum artium* OPIFICES, *quos cæteræ gentes ab honeſtioribus & liberioribus ſtudiis, tanquam peſtem propellunt, ad militiæ cingulum vel dignitatum gradus aſſumere non dedignantur. Ex quo factum eſt, vt cæteris orbis ciuitatibus, diuitiis & potentia præemineant. Iuuantur ad hoc non ſolum (vt dictum eſt) morum ſuorum induſtria ſed &* PRINCIPVM *in tranſalpinis manere aſſuetorum* ABSENTIA. *In hoc tamen antiquæ Nobilitatis immemores, Barbaricæ fecis retinent veſtigia: quod cum legibus ſe viuere glorientur, legibus non obſequantur. Nam Principem cui vo-*

lun-

luntariam exhibere DEBERENT SVBIECTIONIS REVERENTIAM *vix aut nunquam reuerenter ſuſcipiunt: vel ea quæ ſecundum Legum integritatem ſanciuerit, obedienter excipiunt, niſi* EIVS *multi militis adſtipulatione coacti*, SENTIANT AVCTORITATEM. *Ob ea frequenter contingit, vt quamuis ciuis lege flectendus, aduerſarius armis cogendus ſecundum Leges ſit: ipſum tamen, quem vt proprium Principem mitem ſuſcipere oportebat, ſæpius iura propria expoſcentem, hoſtiliter excipiunt. Ex quo duplex Reipubl. naſcitur detrimentum, vt Princeps ad ſubiugationem, ciuis in colligendo exercitu diſtrahatur: & ciuis, non ſine magno rerum ſuarum diſpendio, ad obedientiam Principis compellatur. Quare eadem ratione qua populum ſuper hoc incuſat temeritas: ſic* PRINCIPEM *apud Deum & homines excuſare debebit* NECESSITAS.

§. XXVI.

Extrema hæc verba bene perpendat induſtrius Lector, vt inde intelligat, non iure ciuitates Italiæ tantum ſibi arbitrium arrogaſſe; ſed ex facto latioris poteſtatis limites inſolenter affectaſſe. Vnde in Roncaliis campis multæ contra dictas ciuitates conqueſtiones ſunt auditæ, inque primis Wilhelmi Marchionis de Monte ferrato, *qui pæne ſolus*, teſte Friſingenſi, *ex Italiæ Baronibus ciuitatum effugere imperium potuit.* Eoque mirandum, etiam Vlricum Marchionem Florentinis adhæſiſſe: niſi forte ob ius ciuitatis Florentinæ impetratum eorum ſequi conſilia ſit coactus: donec Fridericus Imperator Welphum Henrici ſuperbi fratrem Marchionem daret Tuſcis, qui magna illis auctoritate præfuit, *ac reliquis Baronibus & Comitibus ſceptrum poteſtatis cum vexillis* tribuit, quemadmodum diſerte hoc adnotat Conradus Vrſpergenſis, & Chronicon Weingartenſe. Quare euenit, vt, ſuperioris Italiæ ciuitatibus, Alexandro III. incentore, contra Imperatorem arma capeſſentibus,

D 2 Tuſcia

Tuſcia cum Florentinis pacata viueret, Welphi præſentia & copiis haud dubie in officio retenta. Vt ita arguam pax Conſtantiæ cum Italicis vrbibus ac ciuitatibus inita facit, quibus ea ratione libertatem permiſit Fridericus, quemadmodum Germanicis ciuitatibus, reſeruato Cæſari iure præficiendi vicarios imperii, perinde ac reliquis in Germania darentur *Aduocati* imperiales: quod expreſſe in fœdere pacis memorato legitur cautum. De Florentia vero, itemque Luca, Senis, Piſis ne verbulum in illo tractatu habetur, nec veſtigium apparet, eas hoſtilia in Barbaroſſam tunc temporis eſſe molitas. Sunt hæc ita certa atque indubia, vt tabulis, quas Muratorius in *antiquitatibus Ateſtinis* publicauit, vix opus ſit ad ea, quæ animo intendimus, probanda: niſi hoc forte ſit inculcandum copioſius, Welphum non ſolum Tuſciæ Marchionem, ſed & Spoleti Ducem, ac Dominum *Domus Mathildæ* eſſe nominatum: quam domum Pontifices repetitum ibant, cauſati, Mathildam Sancto Petro *allodia* ſua obtuliſſe.

§. XXVII.

Perſpicue hoc colligitur ex Hadriani IV. apud Radeuicum petitis ac pacis inſtrumento cum Alexandro III. quam Venetiis demum coiuiſſe in vulgus notum eſt, in quo Fridericus per Legatos ſuos promittit, ſe reſtituturum Pontificiæ ſedi TERRAM COMITISSAE MATHILDAE. Produxit haſce tabulas Antonius Pagius e Bibliotheca Domini de Mazaugues conſiliarii in Aquenſi Parlamento regii. Verum tamen nuſquam id legitur effectui datum; capiturque coniectura, Alexandrum III. à Welphis, qui poſtmodum infenſiores Cæſari ſunt effecti, terram illam repetere non auſum. At, cum Alexandro III. ſucceſſiſſet Lucius Papa, & Fridericus ſuæ illas terras familiæ, ſecundum pactum cum Welpho VI. celebratum, innectere laboraret, ite-

iterum auditæ ſunt Pontificis querimoniæ. Refert quippe Arnoldus Lubecenſis Libr. III. cap. X. in concilio Veronenſi, cui & Imperator & Fridericus præſentes aderant, ea de re fuiſſe diſputatum. *Tractabant*, inquit, *inter ſe Dominus Papa, & Imperator de* PATRIMONIO *Dominæ* MECHTILDIS, *Matronæ nobiliſſimæ, quod Imperator in poſſeſſione habebat, dicens ab eâdem Imperio collatum. Et e conuerſo Dominus Papa ſedi Apoſtolicæ ab ea datum affirmabat. Cumque in argumentum probandi Teſtamenti ex vtraque parte Priuilegia porrigerentur, nullo fine cauſſa terminata eſt.*

§. XXVIII.

Ex quo manifeſtiſſimum redditur Fridericum ad iuris diſceptationem prouocantem in poſſeſſione manſiſſe, vt & Welphum VI. Patrem Welphi VII. turbato mortalitatis ordine ex hac vita migrantis. Nec obſcurum eſt, Welphum vſque ad vitæ ſuæ extremam lineam plurima in Tuſcia ac de hereditate Mathildis tenuiſſe; nonnullis duntaxat ad Fridericum tranſlatis in ſignum factæ ceſſionis. Probe enim obſeruandum, Welphum Friderico omnes Italiæ ac Sueuiæ terras pro certa pecuniæ ſumma obtuliſſe ac reſignaſſe; quas Imperator in eum hac iterum conditione contulit, vt poſt obitum demum vniuerſi patrimonii Welphici heres fieret ex aſſe. Vnde Muratorii notamentum vix negligendum, habuiſſe Cæſarem in PODERE MATHILDAE legatum ſuum: quod is è charta Tabularii Ateſtini ſeſe animaduertiſſe ſincere indicat: Lucio III. Papa ob varias rationes ciuiles iras ſuas diſſimulante.

§. XXIX.

Ac quamuis Vrbanus III. ortu Mediolanenſis omnem lapidem moueret, vt Auguſtum in odium apud Germaniæ Præſules adduceret, ſimulatque animo nouum fulmen meditaretur, patriæ excidium ac ſtrages memoria tenaci reti-

Google

nens; vana tamen hac parte eius erant molimina, totaque Mathildæ hæreditas, vna cum Tuſciæ ciuitatibus ad Italiæ regnum pertinentibus in eius obſequio & patrimonio perſtitere. Quin vero non diſſimile eſt, expeditionem in Orientem permouiſſe tandem Gregorium VIII. Friderico amicum, itemque Clementem III. Eccleſiæ Romanæ antiſtites, vt non ſolum Henricum VI. pro *electo Romanorum Imperatore* aut, veluti Radulphus de Diceto loquitur, pro *Cæſare* agnoſcerent; verum etiam Mathildæ domum cum Tuſcia Sueuorum imperio relinquerent: ne quid de nuptiis cum Conſtantia vtriuſque Siciliæ herede firmatis memorem.

§. XXX.

Qua de cauſſa coniicio factum, vt pereunte in Syria Ahenobarbo, Philippus filius Henrici VI. frater, Tuſciæ Rector declararetur; quod non ſolum geſta vitæ Innocentii III. quæ Stephanus Baluzius noue edidit, diſerte referunt, verum etiam publica documenta loquuntur: quorum vnum ſolertiſſimus Muratorius e Tomo II. Bullarii Caſſinenſis excitat. Neque vero eſt exiſtimandum, Philippum otioſum in Tuſcia ſpectatorem egiſſe: etiam conſtat, obnixe illum omnia feciſſe, vt ibi cum auctoritate regnans iuriſdictionem ſuam vſque ad mœnia & portas VRBIS propagaret. Quod ſane ipſe Innocentius III. non diffitetur, quando eum propterea imperio indignum declarat. Verba Pontificis hæc ſunt: *Ab eccleſiæ perſecutione incepit, & adhuc in ea perſiſtit: olim enim patrimonium Eccleſiæ ſibi vſurpare contendens* DVCEM TVSCIAE ET CAMPANIAE *ſe ferebat, aſſerens, quod vſque ad portas vrbis acceperit poteſtatem, & etiam illa pars vrbis, quæ trans Tiberim dicitur, eius fuerit iuriſdictioni conceſſa.* Quam quoque ob cauſſam diris cum deuouendum cenſebat Innocentii Anteceſſor

Cœ-

Cœleſtinus, *propter inuaſionem*, &, vt ille aiebat, *deuaſtationem apoſtolici patrimonii:* quanquam Philippus negaret, vnquam ſe anathematis fulmine percuſſum manifeſte. Conſulenda eam in rem eſt epiſtola huius Principis ad Innocentium exarata, quæ eſt CXXXVI. in Regiſtro, quod vulgauit Stephanus Baluzius, vir celeberrimus in fine TOMI I. *Epiſtolarum Innocentii III.*

§. XXXI.

Inde vſu venit, vt Henrico VI. Imperatore ac fratre Philippi ad plures abeunte diſſidioque in imperio Germanico Ottonem inter & Philippum inualeſcente, Innocentius Præſul totam Tuſciam ab obſequio Germanorum modis quibuſcunque cenſeret abſtrahendam. Pertinet huc memorabilis in *Geſtis Innocentii III.* quæ apud nominatiſſimum Baluzium inueniuntur, locus p. 3. ſeq. *Ciuitates autem* TVSCIAE, *quæ propter importabilem* ALEMANNORVM *tyrannidem quaſi grauem incurrerant ſeruitutem, ſocietatem hanc ad inuicem inierunt, præter ciuitatem Piſanam, quæ nunquam potuit ad hanc ſocietatem induci, & obtinuerunt â Summo Pontifice, vt & ciuitates Eccleſiæ, quæ ſunt in Tuſcia & Ducatu Spoleti, ſe illis in hac ſocietate coniungerent, ſaluo ſemper in omnibus apoſtolicæ ſedis dominio & mandato. Conſtituerunt ergo ſingulos* RECTORES *de ſingulis ciuitatibus, & vnum* PRIOREM, *cui tempore ſui* PRIORATVS *omnes intenderent ad ſocietatis negotia peragenda; omneſque, tam Rectores, quam alii, iurauerunt quod ſocietatem ſeruarent ad honorem & exaltationem apoſtolicæ ſedis, & quod poſſeſſiones & iura ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ bona fide defenderent, & quod nullum in* REGEM *vel* IMPERATOREM *reciperent, niſi quem Romanus Pontifex approbaret.* Sed patet hinc, Tuſciæ ciuitates, nulla excepta, Teutonicorum imperio ſubfuiſſe, ac nunc tandem inito inter ſe fœdere ad liberta-

bertatem, Pontifice auctore atque defenſore, adſpiraſſe; Piſanis rectiora ſequentibus.

§. XXXII.

Cui vix obeſt, Teutones non iure, ſed vi, atque armis obtinuiſſe omnia, quæ, vbi de cauſſæ iuſtitia diſceptatur, nullius ſane momenti ſint. Illico enim regero, patienter admodum auſcultaſſe Philippi ſermoni Pontificem, cum is Tuſciæ Ducatum Innocentii fratris Richardi filio polliceretur obtinendum à ſe & imperio; ſi ab anathematis, quibus innodatus erat, vinculis liberaretur. Diſerte Vrſpergenſis: *Aſt hoc (vt retulerunt nobis viri veridici) promittitur Papæ, quod filia Regis daretur in vxorem filio fratris ſui Richardi, qui iam Comes fuerat effectus Papæ ſuffragio, nec ſtatuit Papa repetere terras, quas multotiens ab imperatoribus repetere conſueuerunt anteceſſores ſui in* TVSCIA, *& Spoleto, & Marchia Anconæ, ſperans, quod in poteſtatem nepotis ſui,* PROPTER PRAEDICTAS NVPTIAS *poſſent deuenire. Mittuntur igitur Legati ſedis Apoſtolicæ in Alemanniam ad reformandam pacem,* cetera.

§. XXXIII.

Nemo non intelligit, ipſum Præſulem Romanum vix ſperare auſum, alia ratione Tuſciæ ceteroſque Italiæ principatus ad fratris ſui natum transferri iure poſſe, niſi dotalibus tabulis cum imperii procerum conſenſu terræ litigioſæ in manus eius conſignarentur. Cujus ambitioſa ſpes cum argute à Philippo & Germaniæ ſummatibus ſit eluſa; hinc videndum, quo titulo demum Tuſci, inque primis Florentini ad illum libertatis, quam iactant, apicem peruenerint. Et verum eſt, feciſſe Innocentium vt Otto IV. Welphus ſine controuerſia in regni ſolium tandem conſcendens ante omnia ſibi promitteret, ſe reſtituturum TERRAS COMITISSAE MATHILDAE; at non minus eſt cer-

certum, ea conditione nouum hoc promiſiſſe Regem, ſi Pontificis ius foret indubitatum, de quo is tam magnifice & ſentiebat, & loquebatur. Poſtea vero, cum in rem eſſet ventum, cum Otto in Italia verſaretur, cum denique prudentiores conſuleret, ad vnum exiſtimauere omnes, non eſſe profundendum tam nobile Italici regni patrimonium, quod Henricus V. nemine contra eunte fiſco adſcripſiſſet; prorſus atque rationes à Friderico I. nouimus ſubductas. Vnde noua irarum occaſio: inprimis cum is Marchiones conſtitueret, & iura imperii vndique locorum vindicaret, cauſatus, ſe ſacramento ab ipſo Pontifice fuiſſe obſtrictum, vt ne aliquid detrimenti capere imperium ſineret; ſed eius potius opes omnibus modis amplificaret, quemadmodum Mathæus Pariſienſis ad a. MCCX. p.m. 193. rem ſatis ſincere refert. Ex quo iterum conficitur, nondum Tuſcis libertatis beneficium obtigiſſe; quid? quod, etſi Otto IV. perfide agendo, allodium Mathildæ iniuſta ratione retinuiſſet, nequaquam tamen Florentinos habuiſſe, de quo conquererentur, cum ad Mathildæ domum, quam affectauit Pontifex, nunquam pertinuerint.

§. XXXIV.

Sed fecere, fateor, victoriæ, quas contra Senenſes & Piſanos aliquoties obtinuit Florentina ciuitas, vt Ottoni minus faueret, quam Innocentio, cuius ſub vmbone nouam Reipublicæ ſpeciem meditabatur. Nemo enim repugnat, neque nos quoque inficias imus, inualuiſſe hoc tempore ea in vrbe Priorem quam poteſtatem appellitauere. *Poteſtas autem*, inquit Iuſtus Fontanini l. II. cap. 7. DE ANTIQVITATIBVS HORTAE, *hoc tempore in Italia vocabatur, ſupremus ciuitatum liberarum magiſtratus, qui ab ipſis electus, ſummo iure ciuibus in rebus bellicis ac politicis imperabat.* Obſeruandumque, non è ciuium numero ſemper, ſed aliunde

E huiuſ-

huiuſmodi Rectorem, *Priorem*, ſæpe fuiſſe adſcitum. Qui Ottonis tempore ſummæ rerum vna cum ceteris artium Magiſtris Florentiæ præfuit, ab Innocentio III. alicubi Acerbus vocatur. Sed inde tamen vix cogitur, iure ab imperii ditione ſeſe abſtraxiſſe Florentinæ ciuitatis incolas. Quidquid euenit, ex facto ſane cœptum ſuſceptumque exiſtimari debet. Quod optime agnouere Piſani ampliſſimis priuilegiis ab Ottone IV. cumulati, omni eum ope iuuantes ac more conſueto vt Imperatori iurantes: documento certiſſimo, paria à Florentinis fieri debuiſſe nullo prærogatiuo iure fruentibus, ſi mori ac legi conuenienter viuere ſtuduiſſent. Nec certe ipſe Innocentius negare auſus eſt in litteris, quibus Tuſciæ ciuitates in clientelam recepit, quæque geſtis huius Pontificis leguntur inſertæ p. 4. *Regi & Imperatori obſequium fore præſtandum:* vtut addit: QVEM AGNOVISSET ROMANA ECCLESIA. Et dubio vero caret, Ottonem IV. ſolenni cærimonia fuiſſe vnctum, quem pro lubitu ſolio depellere nemini, nec Pontifici quoque licebat: quamlibet permitteretur, eum ex auctoritate Petri, quam ſibi tribuit, in ſpiritualibus aliquid habere poteſtatis. Sed bonum factum! Erant profecto in ipſa Florentina vrbe nonnulli, qui Ottonis partes ſanioribus vſi conſiliis iudicabant tuendas. Indicant hoc litteræ Innocentii III. ad Epiſcopum Florentinum datæ, quas inter reliquas Tomo II. edidit Stephanus Baluzius. Nec dubito, quin aliam faciem res Ottonis in Italia fuiſſent conſecuturæ, niſi ipſi Germani in diſcrimen adduxiſſent Imperatoris Welphi fortunas & Fridericum II. demum in Regem cooptaſſent.

§. XXXV.

Tum enim in peius conuerſa ſunt omnia; ipſeque Fridericus, qui Pontificis frui fauore, ac rem ſuam promouere

mouere omni contentione ſatagebat, coactus eſt, cedere Mathildæ poſſeſſionibus, quas ſolennes tabulæ recenſent, confectæ & acceptæ à Friderico II. Imperatore & Innocentio III. Honorio III. itemque Gregorio IX. Nec ambigo, etiam Tuſciæ ciuitates, in quibus Florentia, ſummum Friderici imperium neutiquam poſthabuiſſe: vt quæ ipſamet nonnullas ex allodio Mathildæ terras tenebat, eaſque vt reſtitueret Honorio III. erat iuſſa. Cui adiicias, conſtitutum hoc ab Imperatore Tuſciæ Marchionem animaduerti Pandulphum, quo de vita Friderici II. ac Monachus Paduanus.

§. XXXVI.

Quis ille fuerit Pandulphus latuit adhuc. Ego vero apud Sallam Malaſpinam, quem Tom. VI. *Miſcellaneorum* cum eruditis Stephanus Baluzius communicauit, inuenio, eum è Comitum Anguillariæ genere prodiiſſe. Saltem illius filius huic ſtemmati cap. X. inſeritur; *cuius pater multum fuiſſe Imperatori* FRIDERICO dicitur *deuotus, quamdiu Fridericus ipſe in Eccleſiæ gratia perſtitiſſet.* Vnde factum, vt dein Fridericum Antiochiæ Principem illi ſubſtitueret, qui erat filius Friderici naturalis, quem propterea Engelhuſius *Regem*, ſeu potius Regentem, (ita enim cenſeo legendum) Rectorem *Tuſcorum nominat;* conſtatque certo, eum Florentiæ animam exhalaſſe. Non autem eſſe prorſus inania Engelhuſii narrata itidem è Petro de Vineis confirmatur, vnde multo clarius, quæ adfirmamus, patent. Ac pertinet huc cum maxime epiſtola IX. Libr. III. quam integram damus:

Florentinis, vt obediant filio ſuo, quem mittit eis in Poteſtatem.

Speciali quodam, inter tot & tanta negotiorum genera, quibus pectori noſtro continuè materia cogitationis infunditur, ſollicita

meditatione penſamus, qualiter ſopitis quibuſlibet inter vos præteritæ diſſenſionis erroribus, pax & iuſtitia in vobis noua quodammodo plantatione ſuccreſcat: qualiter etiam voluntatis veſtræ tam prompta deuotio, quæ quicquid ſibi litigii ſiniſtræ dudum ob cauſam ſuperſtitionis adduxerat, iudicio noſtræ prouiſionis expoſuit & in libra Cæſarea definitionis appendit, in gratiæ noſtræ gremio pocula fauoris inueniat, & familiaris aſpectus noſtri ſingulari priuilegio potiatur. Ecce igitur, dilectum filium noſtrum Fridericum de Antiochia, ad ciuitatis veſtræ regimen (cuius inter omnes ciuitates Italiæ attenta nos cura ſollicitat, & gratiæ noſtræ ſibi plenitudinem ſpecialius acquiſiuit) diligenti conſideratione præhabita, prouidimus deſtinandum. Ex quo manifeſtis profecto patet indiciis, & probabilibus oſtenditur argumentis, quantæ vos Imperialis autoritas dilectionis ſingularitate proſpiciat, & quam ſinceriori ſpecialitate fauoris ſtatum veſtrum pacificum amplectatur. Igitur dum humanitatis noſtræ clementiam, per euidentiora ſigna videntibus oſtendi non poſſe videamus lucidius, quam ſi filium noſtrum ad vos, tanquam imaginarium noſtræ præſentiæ deſtinemus: fuit hæc ſi quidem ſalubris & tanta prouiſio, vt dum os de oſſibus, & caro de carne noſtra tranſmittitur, perſona noſtra per eum inter vos familiariter præſentata, ſic ciuitatis veſtræ regimini præſit, vt proſit: vos in bono ſtatu protegat & tranquillo conſeruet, & iuſtitiæ copiam, quam ſingulis propinari præcepimus, petentibus ſubminiſtret: & fideles noſtri deuotæ FLORENTIAE *tam grati rectoris oculis refloreant nouitate, quem non ſolum poteſtate, quam cæteris officialibus Imperialis impartitur autoritas, volumus eſſe contentum; ſed vt in facinoroſos & inſigniter ſeu contumaciter ſe gerentes, liberius animaduertere valeat, ſibi concedimus vices noſtras. Vos igitur puræ fidei & ſinceræ deuotionis alumni, præſentibus noſtræ Serenitatis apicibus animati, quos irrequiſitos libenter id facere pro certo confidimus, patris in filio præſentiam*

ſentiam figurantes, ipſum quaſi familiaris dilectionis eximium pignus, libenter & deuote ſuſcipite: & ſibi, velut in quem transfundimus noſtræ plenitudinem poteſtatis, in omnibus tanquam perſonæ noſtræ promtis affectibus & hilaritate obedite, vt deuotionis veſtræ conſtantiam, liberalitatis auguſtæ prouiſio, quæ ſeruitia nouit remunerare fidelium, dignis proinde commendationis laudibus proſequatur: pro firmo ſcituri, quod obedientiæ ſigna, quæ ſibi deuotio veſtra monſtrauerit, æquo fauore gratiæ proſequemur, ac ſi perſonæ noſtræ perſonaliter monſtraretis. Et ſi forte, quod omnino non credimus, contra eum quiſquam indeuotionis calcaneum eleuaret, tranſgreſſores huiuſmodi acerbiori iudicio proſequemur, quam ſi etiam in perſonam noſtram hæc, alicuius vel aliquorum temeritas, attentaret. Dolent eruditi, annos Epiſtolis Petri de Vineis non eſſe adſcriptos, vnde cauſæ & variæ inde pendentes mutationes atque euentus exactius paullulum declarari poſſent. Sed elucet interea, a. 1248. Florentinos pleroſque ad Gibellinorum partes tranſiuiſſe: quod haud obſcure IOANNES VILLANI indicat RICORDANI MALESPINI luminibus adiutus; nec diffitetur Odoricus Raynaldus Florentiæ Gibellinos præualuiſſe ad a. 1250. n. 31. Ioinuillæ ſcriptoris Galli ac Ludouici IX. ætate florentis auctoritate conuictus: vt de Marino ab Eubulo, quem Tuſcis idem Fridericus II. præfecit, nihil addam, cum hoc iam ab aliis è Petri de Vineis epiſtolis ſit animaduerſum.

§. XXXVII.

Friderico II. vero ad ſuperos abeunte in libertatem ſeſe plebis auxilio iterum vindicare Welphicæ factionis nobiles adnitebantur; imprimis cum Senenſes & Piſani imperatorias partes tuerentur; quos Florentini nunquam non habuere infenſiſſimos, vt qui mercaturæ ipſorum remoram iniicere nunquam deſtitere. Inde factum, vt tam

tempore Conradi IV. quam Manfredi, qui Gibellinos in Italia magnopere calefaciebat, in alia omnia irent, ac ſuperbiæ vento elati de potentatu in Italia obtinendo ſerio cogitarent, donec a Manfredo eiuſque adiutoribus ad incitas redigerentur. Deſcribam hoc Sallæ Malaſpinæ verbis ſcriptoris συγχρόνυ Lib. I. Cap. 4. *Eodem quoque tempore ciuitas* FLORENTINA *cum parte Guelforum non minus vitiis quam delitiis affluens ſic ſuperſtitioſa iam cœperat tam multitudine populi, quam ſuperbiæ vento plena conſurgere, quod de ſuarum virium temeritate laſciuiens, & de elati ſpiritus ſuperfluitate confidens, dedignabatur* PARIFICARE *ſe aliis, quæ ſuppeditare ſibi vicinos multipliciter ſatagebat; ac in tantam iam venerat arrogantiæ inflaturam, quod aliquando cogitare non metuit vſque ad Romanos ſui alas extendere potentatus. Huiuſmodi itaque temeritas actibus faſtuoſis incumbens, nec futuros euentus debita circumſpectione præmeditans, ſuis omnibus fautorum ſuorum & complicum viribus congregatis ob obſidionem ciuitatis Senenſis, commorante ibi memorato Jordano Comite cum ſtipendiariis regiis, viriliter attentauit accedere; factaque ibi mora, quam voluit, & vſque ad ciuitatis eiuſdem mœnia depopulatione peracta, exercitu diſſoluto receſſit. Cumque poſt modicum temporis Florentinorum ipſorum audacia cum Lucenſibus, Placentinis, Piſtorienſibus & aliis complicibus ſuis de Tuſcia, quos in contumaciam ſuam non minus coactos, quam ſpontaneos attrahebant, cum exercitu numeroſo, qui armatorum triginta millia continebat, ad muniendum caſtrum Montis Alcini victualibus & aliis opportunis, quod Florentini prædicti tunc in eorum poteſtate tenebant, per territorium Senarum prope ciuitatem eandem ad duo fere milliaria ſuperbe procederent, qui per aliam tutiorem viam illuc indemnes accedere potuiſſent, contigit, quod dictus Iordanus Comes cum Teutonicis ſecum morantibus & Senenſibus Populis cum parte Gebellinorum ſub felicibus Regis auſpiciis in Florentinos eoſdem & fautores eorum viriliter ir-*

ruen-

ruentes, ipſos commiſſis hinc inde conflictibus expugnarent. In cuius expugnationis euentu ſic FLORENTINORVM *potentia deflorata commarcuit, quod ex eis eorumque complicibus, præter occiſos gladio, quorum non fuit numerus præfinitus, captiuorum ſolum modo, quos Senenſis carcer aſtrinxit, quindecim millia & vltra numero computantur. Verſi ſunt inquam ſubito dies ſolemnitatis eius in luctum, ſallia in opprobrium, honores in nihilum, ita quod eorum ſuperſtitione depoſita, qui, dum in honore eſſent, non intellexerunt, iam ſumentes a vexationis iaculis intellectum, Regis Manfredi mandata deuotè ſuſcipiunt & reuerenter eiuſdem placitis colla ſubmittunt.*

§. XXXVIII.

Antequam hac clade afficerentur Florentini, numos e puriſſimo cudiſſe auro feruntur, quorum pulcritudine ita captus eſt Rex Tunetanus, vt facultatem iis aduehendi merces quaſcunque in regnum ſuum largiretur, vbi fere Ianuenſes ac Piſani ſoli appellebant: quos poſtremos magna ſtrage profligauerant Florentiæ ciues contra Lucenſes luculenta antea victoria potitos. Prodit hoc *Ricordano Maleſpini* in HISTORIA FLORENTINA Italico ſermone ſcripta cap. CL. ſeq. quam Ioannes Villani ſæpe ad verbum exſcribit. At, ſicuti monuimus, conuerſa demum fortuna eſt, totaque ciuitas in Manfredi Regis poteſtatem a. 1257. peruenit, acriter aliquandiu huius cauſſam defendens; donec Pontifices eam anathemate ferirent & Carolus Andegauenſis Romanæ vrbis ſenator factus totam fere Tuſciam per Welphicæ factionis homines, conſentiente ac iubente Pontifice, vicario imperii nomine, oppreſſis quodammodo Gibellinis, qui adhuc ſuperiores viribus erant, acquireret.

§. XXXIX.

Neque vero Carolum vereor appellare *vicarium.* Ipſe Ptolomæus Lucenſis Gibellinis alioquin infenſus, cum hoc

hoc nomine inſignit; eſtque inueſtigandum duntaxat, cuius ille vicarius fuerit Pontificis, an imperii? Defenſores libertatis Florentinæ hodierni bina confundere munia videntur, nempe vicarii Tuſciæ, ac Rectoris, ſeu poteſtatis in ciuitate Florentina. Etenim & id habuit muneris Andegauenſis, vt qui ob defenſionem Welphicarum partium ſuſceptam eo fuit elogio cumulatus. Alterum vero prorſus diuerſum eſt a primo, ortum quidem a Papa Clemente, ſed ita tamen exponendum, vt Carolus potius vacantis imperii vicarius, quam ipſius Pontificis ſit dicendus; idque litteræ Clementis apud Raynaldum lucide oſtendunt ad a. 1267. Accedit, quod ipſe Clemens IV. pepigerit cum Carolo, vt, ſi Rex Romanorum foret legitime electus, ſua ſponte is dimittat collatum munus. Legitur conuentionis huius formula apud eundem Raynaldum. Nec omittendum, Alphonſo Caſtellæ Regi Imperatori ab aliquibus principibus electo & ob id intercedenti reſpondiſſe pontificem, ſe nequaquam IMPERII IVRA in Carolum tranſfudiſſe; ſed Andegauenſem interea vicaria dignitate ornaſſe, ne quid detrimenti caperet IMPERIALIS Etruria. Quod ſane litteræ eiuſdem Clementis clariſſime comprobant.

§. XL.

Vnde cogitur, non tam libertatem recepiſſe Florentinos, quam Dominum mutando in Caroli Andegauenſis ſeruitutem incidiſſe; qui iis præfectum illa fini dedit, vt Welphos in odio erga Gibellinos, hoſque in officio contineret; cum interea Carolus iuxta Beneuentum Manfredi exercitum ad internecionem deleret, ſuumque aduerſarium neci daret. Nec negandum, in obſequio noui Neapolitani Regis, quem Papa, vti indicauimus vacante imperio in Etruria pacis ſeruatorem conſtituit, Florentinos perſtitiſſe,

nec

nec Gibellinos hiſcere auſos ea in vrbe: etſi poſtea Conradinus magna Teutonicorum caterua ſtipatus in Italiam deſcenderet, perque ambages in Tuſciam contendens a Senenſibus atque Piſanis honorifice exceptus, ac multis vndique bonis ſit cumulatus: qui poſtremi aliquot ante annos etiam Alphonſo Caſtellæ Regi vt Italiæ Domino & Romanorum Imperatori per legatos obſequium & fidelitatem promiſere: documentum eo pacto daturi, quam nondum fuerit vndique extincta Germaniæ Regum in Tuſcia maieſtas. Bina hanc in rem inſtrumenta eaque ſingularia profert in *Annalibus Piſanis* Paulus Tronci, quos Italico ſermone edidit a. 1682. 4. quæ quoniam digna lectu hoc loco exhibebimus:

IN NOMINE PATRIS, ET FILII, ET SPIRITVS SANCTI AMEN.

QVia vos Excellentiſſimum & inuictiſſimum & Triumphatorem Dominum Alphonſum Dei gratia Regem Caſtellæ, Toleti, Legionis, Galletiæ, Sibiliæ, Corduba, Murciæ & Gienuæ, commune Piſanorum & tota Italia, & totus fere mundus cognouit excelſiorem ſuper omnes Reges, qui ſunt, vel fuerunt vnquam temporibus recolendis, præſertim gratia ſpiritus dati vobis, diuinitus inſpirata vos dote multiplici decorante, & vos etiam ſciuerunt præ aliis pacem, veritatem, miſericordiam, & iuſtitiam diligere, & eſſe præ aliis chriſtianiſſimum, & fidelem, & cognouerunt etiam nos ad ampliationem honoris Matris Eccleſiæ Romanæ, & bonum eius ſtatum, nec non etiam Romani imperii toto animo aſpirantem, & imperium nimis vacaſſe, & ab æmulis dilaniatum, & vos cognouerunt eſſe natum de progenie domus Ducum Sueuiæ, ad quam de priuilegio Principum & de conceſſione Romanæ Eccleſiæ Pontificum Imperium iuſte, & digne dignoſcitur pertinere, & ſucceſſione ad vos, qui ex ea domo deſcenditis recta linea, & per vos cum ſuccedatis Excellentiſſimo Manueli olim Rom. Impe-

ratori, Imperia abuſiue diuiſa in vnum videantur poſſe colligi, & in vobis indiuiſibiliter conueniri, ſicut tempore Cæſaris & Conſtantini chriſtianiſſimi fuit vnum, & propter prædicta motus animorum, & oculi ſanctorum, & diſcretorum hominum & Principum & Baronum & Dominorum, & communium & totius Populi Italici & etiam Teutonicorum; & aliorum de imperio in habendo vos dignum & Romanorum Regem, & Imperatorem ſunt directi. Idem ego Bandinus Lancea, filius quond. Dom. Guidonis Lanceæ de caſa Lei de Piſis Miſſaticus, Ambaſciator Sindicus, & Procurator Comm. Piſanorum, ſindicat. nomine proprio communis & ex Baliis & Poteſtatibus & mandatis mihi conceſſis per publicum inſtrumentum ad gloriam Dei & ad honorem glorioſiſſimæ Virginis Mariæ matris Chriſti Dei viuentis, & omnium Sanctorum, & Sanctarum Dei, & ad honorem Sanctæ Matris Eccleſiæ Romanæ, & eius Antiſtitis, ſuorumque fratrum & ad honorem, bonum ſtatum Principum, Baronum, Comitum, Marchionum, Procerum & aliorum omnium Dominorum, & Ciuitatum, Terrarum, & omnium communium & totius populi chriſtiani & imperii Romanorum, inuocata gratia vnius Dei & indiuiduæ Trinitatis, Vos Dominum Alphonſum prædictum præſentem pro toto imperio Romanorum, & eiuſdem imperii nomine, & totius populi de imperio, eius negotium VTILITER gerendo, in Romanorum Regem, & Imperatorem Romani imperii nunc vocantis eligo, & aſſumo, promoueo atque voco. Quare nos prædictus Alphonſus Rex prædictam aſſumptionem, promotionem & vocationem & omnia prædicta Spiritus Sancti gratia inuocata, ad gloriam Dei, & ad honorem Virginis ſanctæ Mariæ, & omnium Sanctorum, & Sanctarum, & ad honorem Sanctæ Matris Romanæ Eccleſiæ, & eius Antiſtitis, ſuorumque fratrum, & ad honorem & bonum Statum Principum, baronum, comitum, marchionum, Procerum & aliorum omnium Nobilium & ciuitatum, Terrarum, & omnium communium, & totius Populi chriſtiani & imperii Romanorum acceptamus, recipimus, volumus & firmamus, & in ſignum & inueſtituram dicti impe-

rii,

rii ego iam prædictus Bandinus Sindicus, ſindicorum nomine pro communi Piſanorum & pro omnibus ſupraſcriptis, vt ſeruus Ieſu Chriſti per vetus & nouum Teſtamentum & crucem & enſem vos prædictum Dominum Alphonſum inueſtio, & flexis genibus oſculum pacis & fidelitatis pedi veſtro porrigo, & ex nunc pro communi Piſanorum & pro omnibus prædictis pro Rege Romanorum & Imperatore recipio, & ab hora in antea habebo & tenebo, & vt modo legitimo Imperatori adhæreo, toto tempore adhærebo etiam veſtris filiis, & heredibus vobis in hoc honore ſuccedentibus, & ſic ad Sancta Dei Euangelia iuro. „Quam inueſtituram, & omnia prædicta nos prædictus Alphonſus Rex, ſicut dictum eſt, recipimus, & ad veritatis memoriam, de prædictis perpetuo conſeruandam, & prædictus Dominus Rex me, Mattheum Notarium filium quond. Saluii de ciuitate Piſarum de prædictis omnibus, vt ſupra ſcripta ſunt, cartam & cartas publicas, vnam, & plures & ſemel, & pluries ſcribere, & firmare, & in publicam ſcripturam redigere rogauerunt. Acta ſunt hæc omnia in Villa de Soria de Hiſpania Regni Caſtellæ in Palatio Regali ſupradicti Domini Regis in præſentia mei Matthei Notarii ſupradicti, & in præſentia DD. Fratris Stephani de ordine Fratrum Predicatorum, Archiepiſcopi Toletani, Fratris Laurentii de Portugallia de ordine Fratrum minorum Pœnitentiarii Dom. Papæ, & proſecutoris negotii crucis in tota Hiſpania & Suerii Petri Epiſcopi de Zamorra, iam d. Dom. Regis Notarii, & Garziæ Petri Archidiaconi Marrochitani, teſtium ad hæc ſpecialiter vocatorum & electorum d. I. Anno MCCLVI ſecundum curſum Piſarum Indict. XIV. XV. Kal. Aprilis.

Ego Mattheus Saluii Qu. filius, Sereniſſimi Romanorum Imperatoris Notarius prædictis omnibus interfui, & hæc omnia rogatu præſenti Dom. Alphonſi in Romanorum Regem, & Imperatorem electi, & præfati Sindici ad veritatis memoriam perpetuo conſeruandam ſcripſi, & meo ſigno firmaui.

Sequitur nunc priuilegium Piſanis ab Alphonſo Rege datum:

Digitized by Google

IN NOMINE PATRIS, ET FILII, ET SPIRITVS SANCTI AMEN.

NOs Alphonſus Dei gratia in Romanorum Regem, & Imperatorem electus, Rex Caſtellæ, Toleti, Legionis, Galletiæ, Sibiliæ, Cordubæ, Murciæ & Gienuæ. Cognoſcentes deuotionem ſinceram, & fidei puritatem, quam commune Piſarum erga Romanum Imperium, & Anteceſſores noſtros Romanorum Imperatores, & Maieſtatem noſtram ſemper habuit præ cæteris clariorem, & ſeruitia, & excelſa, quæ hactenus præſtitit, & in antea, dante Domino, habebit, & affectuoſe præſtabit nobis, & noſtris filiis, qui honore imperii fuerint decorati. Conuenimus & promittimus tibi Nobili viro Bandino Lanceæ, filio quond. Dom. Guidonis Lanceæ de caſa Lei de Piſis Miſſatico, Ambaſciatori, Sindico & Procuratori communis Piſarum, Sindicatus nomine pro ipſo communi, & ciuitate Piſanorum recipienti, quod faciemus, & iurabimus pro toto conamine, & poſſe noſtro, quod dante Domino, eiuſque fauente clementia, imperium Romanum conſilio, & auxilio communis Piſarum & aliorum noſtrorum fidelium obtinebimus, & manutenebimus vniuerſum, & quod tempore noſtræ coronationis Romam, vel ad D. P. P. ſecundum quod alterum magis de conſilio noſtro, ipſius Communi Piſarum, & aliorum fidelium imperii & Regnorum noſtrorum præceſſerit vtile, veniemus magnifice, ac potenter, vt noſtram decet Maieſtatem, & quod ad imperium manutenendum & augendum erimus ſtudioſi pro poſſe noſtro, & operam dabimus efficacem. Et quod imperii fideles noſtros manutenebimus iuſtitia, commodo & honore, & infideles ſubiugabimus nobis iuxta diuinam potentiam nobis datam, & præcipue Piſanos, vt fideliſſimos honorabiliter tractabimus, & eos ex nunc ſub noſtra cuſtodia, tutela, protectione, omnimodaque defenſione recipimus contra omnem perſonam, & locum, & omnes ſuos honores, & iura, dignitates, poſſeſſiones, priuilegia, bona, conſuetudines, comitatum, & diſtrictum eis ſeruabimus & ſeruari faciemus, & mandabimus per officiales noſtros, prout nunc habent, & tenent,

nerit, & eiſdem a Diuis Romanorum Imperatoribus ſunt conceſſi, & ex nunc ea omnia auctoritate, qua fungimur, confirmamus, & tempore noſtræ Imperialis Coronæ per priuilegium promittimus confirmare, & ex nunc Comitatum, diſtrictum, Ciuitates, Caſtra, Villa, Loca & Inſulas prout communi Piſarum a diuis Rom. Imperatoribus ſunt conceſſa, tibi pro communi Piſano, & ipſi communi Piſano in FEVDVM, & nomine FEVDI damus, concedimus & largimur, & ea auctorizzare, & defendere ab omni perſona, & loco tibi pro dicto communi, & ipſi communi Piſarum promittimus; Et inde te per VEXILLVM, quem in manu tenemus de noſtris armis inueſtimus, & tempore noſtræ coronationis ENSEM, & VEXILLVM eidem comuni concedemus. „Quare ergo ſupradictus Bandinus Sindicatus nomine pro dicto comuni Piſarum, & omnibus adherentibus, de communi conuenio & promitto vobis ſupradicto D. Alphonſo Dei gratia in Romanorum Regem, & Imperatorem electo, quod commune Piſarum Maieſtatem veſtram, & Perſonam veſtram & filiorum veſtrorum, & omnium Nuntiorum, qui pro vobis fuerint, ſaluabit & cuſtodiet in terra, & mari, & vbique iuxta ſuum poſſe, & ſcire, omni tempore, bona fide: Et quod commune Piſarum non erit in conſilio, conſenſu, vel facto, quod veſtra maieſtas, vel filii veſtri, vel VICARIVS veſter in Italia, vel Capitaneus veſter in Tuſcia, ſiue Nuntii, atque officiales perdant vitam, vel membrum, vel capiantur mala captione, aut perdant imperium, vel honorem, Regnum, vel terram, quam nunc habetis, vel in ante, dante Domino, acquiſiueritis, & ſi ſciret, vos, & ipſos recipiet honorabiliter debitis reuerentiis, & honore, & quod omnia, & ſingula conſilia, quæ vos, vel alii pro vobis petieritis a dicto comuni fideliter, & recte dabit, prout diuina gratia miniſtrabit, & quod omnes credentias, quas ſibi mandaueritis, vel Vicarius veſter in Italia ſibi mandauerit, ſiue Capitaneus in Tuſcia, ſeruabit, & tenebit, & ad damnum credentiæ non manifeſtabit. Et quod operam, & ſtudium, & iuuamen dabit Comune Piſanorum iuxta ſuum poſſe, vt anteceſſoribus Imperatoribus fecit, vel facere conſueuit, quod im-

perium vniuerſum in tranquillitate, & pace habeatis, & poſſideatis in perpetuum, vos & veſtri filii legitimi, qui vobis in hoc honore ſucceſſerint, bona fide ſicut Romanorum anteceſſores Imperatores, etiamſi aliqui de Imperio, vel pro Imperio contradixerint. Et quod omnia, & ſingula quæ alicui Romanorum Imperatorum anteceſſorum veſtrorum dictum commune fecit, vel tenet facere, ſeu conſueuit, faciet vobis & veſtris filiis legitimis, qui vobis in hoc honore ſucceſſerint, tam per mare, quam per terram bona fide, ſine fraude, & remota omni malitia. Et quod SACRAMENTVM FIDELITATIS Imperatoribus conſuetum, tam per Poteſtatem, quam per Capitaneum Populi & Antianos, & Senatores, & Capitaneos militum, & Conſules ordinis Maris, & Conſules Mercatorum terræ, & Conſules artium, & omnes officiales, & populum vniuerſum, tam de ciuitate, quam de diſtrictu, & Inſulis per ſacramentum populi Piſis præſtare conſueuerunt, dictum commune præſtabit ad veſtram, veſtrorumque Nunciorum requiſitionem, & ex nunc ego dictus Bandinus Sindicatus nomine pro dicto Communi, inuocata Chriſti gratia, & auxilio, ad gloriam Dei omnipotentis, & ad honorem glorioſiſſimæ virginis ſanctæ Mariæ, & Archiepiſcopi, & Archiepiſcopatus Piſani, & Eccleſiæ Sanctæ Mariæ Maioris eiuſque Capituli & aliarum Eccleſiarum, & dictorum Poteſtatis, & Capitanei, Antianorum & aliorum omnium prædictorum in animas dicti comunis, & omnium, & ſingulorum Piſanorum, ex licentia, & poteſtate mihi data per publicum Inſtrumentum bullæ ceræ Piſis comunis bullatum, Sacramentum fidelitatis facio, ſicut Piſani conſueti ſunt facere Imperatoribus Romanorum vobis Dom. Alphonſo prædicto Excellentiſſ. & Inuictiſſ. Roman. Imperat. & iuro ex nunc, comitatum diſtrictum, Ciuitates, caſtra, Villas, Loca & Inſulas prout Communi Piſ a Diuis Imperatoribus ſunt conceſſa a M. V. pro Com. Piſar. Sindicatus nomine me in feudum fateor recepiſſe; Et ad veritatis memoriam de prædictis in perpetuum conſeruandam præfatus Dominus Imperator, & dictus Sindicus me Matheum Notarium filium quond. Saluii de ciuitate Pi-

ſarum

ſarum de præfatis omnibus, vt ſuperius dicta ſunt, cartam, & cartas publicas vnam, & plures, ſemel, & pluries ſcribere, & firmare, & in publicam redigere rogauerunt. Acta ſunt hæc omnia in villa de Soria de Hiſpania Regni Caſtellæ in Palatio Regali ſupraſcripti D Regis in præſentia Domini. Fratris Stephani de ordine Fratrum Prædicatorum Archiepiſcopi Toletani & Frat. Laurentii de Portugallia de ordin. Fratrum minorum, Pœnitentiarii Dom. Papæ, & proſecutoris negotii crucis in tota Hiſpania & Suerii Petri Epiſcopi de Zamorra iam d. Dom. Regis Notarii & Garziæ Petri Archidiaconi Marrochitani teſtium ad hæc ſpecialiter vocatorum & electorum D I. Anno MCCLVI, ſecundum curſum Piſanorum Ind. XIV, XV. Kal. Aprilis.

§. XLI.

Poſt Conradinum infelici fato extinctum Gregorius X. Pontifex gliſcentes in vrbe Florentina factiones conciliare ſibi omni ſtudio ſatagebat. Neque enim peritiores harum rerum latet, Gregorium ipſummet Florentiam iuiſſe, &, pacis formula Guelphis Gibelliniſque propoſita, ſub comminatione grauis mulctæ ſanxiſſe, vt concordes perſeuerarent; memoratque Ptolomæus Lucenſis Gibellinos & Welphos connubiis iunctos. Sed euenit præter ſpem, vt propter impotentiam Carolini præfecti voti ſui non penitus damnaretur, Gibellinos omni ſeueritate perſequentis. Hinc ipſum Regem impenſis precibus orauit, argumentiſque non contemnendis commonefecit, vt alium magis idoneum promouendæ concordiæ hominem turbulento Ioanni de Buſſouia ſufficeret: Florentinis interea quibuſdam, qui ipſi ſimiliter aduerſabantur, ab eccleſiæ communione ſegregatis. Quos inter motus denique Rudolphus Habſpurgicus in regni Germanici ſolium eſt euectus; de quo tanto maiori cura verba ſunt facienda, quanto certius conſtat,

ſtat, a multis iactari, Tuſciæ cum ciuitatibus inque primis Florentinæ libertatem pretio vendidiſſe.

§. XLII.

Igitur tenendum, Gregorium X. Pontificem perſpicue tandem intellexiſſe, quam ſit difficile Carolum Andegauenſem victorem intra modeſtiæ limites continere; vt qui toti Italiæ inhiare vtique videbatur, & Welphicæ factionis præſidio turbare omnia. Qua de cauſſa, cum variæ ſimul e Germania querimoniæ intercurrerent, auctor is ſuaſorque Teutonici regni Principibus fuit, vt Regem eligerent orbi ſalutarem. Cuius monitis ſicuti locus merito eſt relictus; ita Rudolphus vir ſapiens plurium ſuffragiis electus, & a Gregorio X. Lauſannæ a. CIↃ CC LXXV. pro legitimo Romanorum Rege eſt agnitus; poſteaquam GENERATIM iura Romanæ Eccleſiæ multis nobilibus & Teutonicis principibus præſentibus confirmauerat, tabulis a Fontanino aliiſque productis egregie hoc confirmantibus, a quibus Annales Colmarienſes vix diſſentiunt.

§. XLIII.

Poſt obitum Gregorii X. aliquandiu quieuit de Italiæ rebus diſceptatio, Præſulibus Innocentio V. Hadriano V. haud diu vitæ vſura fruentibus, donec Ioannes XXI. a. CIↃCCLXXVI. nec ita multo poſt die XXV. Nouembris eodem anno Nicolaus III. Pontificiæ dignitati initiaretur. Et hic vero manibus pedibuſque obnixe omnia faciebat, vt ſuam auctoritatem partim contra Rudolphum, partim aduerſus Carolum Neapolitanum Regem ſolidius firmaret, vnde nouitatis probrum ei obiectum à Ptolomæo Lucenſi aliiſque. Neque enim diffiteri poſſumus, Ioannem XXI. expetiiſſe omni voto, vt Rudolphum inter & Carolum Andegauenſem pax coiret, dubiis ſimul Pontificum iuribus in tuto conſtitutis, quamuis Imperatorem in Italia præſentem nollet.

let. Quo morte inopina ſublato, tandem Nicolaus III. maiori ſtudio cœpta perficere negotia contendit. Extant hanc in rem litteræ apud Rainaldum ad a. 1277. vnde enixum Nicolai deſiderium perſpicue intelligitur.

§. XLIV.

Atque eo demum tempore Frater Conradus a Tubinga minorum ſuperioris Germaniæ miniſter Romam acceſſit pleniſſimo mandato ad tractandum inſtructus. Non iam afferam, quæ Romaniolæ & Bononiæ cauſſa ſint cum Pontifice diſputata & peracta: ea etenim plene excuſſere L. Antonius Muratorius & Iuſtus Fontanini diſſertationibus ſuis in vtramque partem publicatis. Potius adnotabo, feciſſe Nicolaum III. vt Carolus Andegauenſis tum ſenatoriam Romæ, tum vicariam in Etruria dignitatem dimitteret. Iam enim ipſi æquum videbatur Pontifici, vt, dum Rex Romanorum, poſt longam exſpectationem, appareret certus legitimaque ratione electus, vicarius Regis diu deſiderati imperio ſeſe abdicaret, ac vero & naturali Italiæ Domino, vacuefactis vrbibus & caſtellis milite, ſine mora cederet. Eam ob rationem euenit, vt Rudolphus Henricum Fürſtenbergium, *quem carnem de carne ſua, atque os de oſſibus ſuis appellabat*, præfectum & rectorem in prouincia Italica, hoc eſt, Romaniola conſtitueret, dein Rudolphum Cancellarium in Etruriam mitteret, ac denique Ioannem de Auenis ampliſſima cum poteſtate eidem Principatui præponeret. Id memoratu dignum, non prius relictam â Carolo Etruriam, quam cum Romano Præſule res eſſent compoſitæ. Vnde in annalibus eius temporis frequens de legatis â Rudolpho Romam miſſis; neutiquam vero de Tuſciæ aliarumque Italiæ prouinciarum rectoribus mentio occurrit; donec demum a. 1280. Rudolphum inter & Carolum hortatu Nicolai III. & Godefridi Solienſis Præpoſiti,

 Im-

Imperatorii legati interuentu concordia coiret, & Carolo Martello Caroli Regis Nepoti Clementia, Cæſaris filia, deſponſaretur.

§. XLV.

Ab illo, repeto, temporis momento in Italia rectores Tuſciæ Romaniolæque a Cæſare Rudolpho miſſi viſuntur. Saltem Henricus Fürſtenbergius a. 1279. menſe Martio adhuc in Germania agebat, quod è tabulis tranſactionis Rudolphi & Nicolai III. luculenter patet, quibus is Wormatiæ ſubſcripſit. Vnde concludendum, eas, quas Lambecius in *Commentariis ad Bibliothecam Vindobonenſem* in *addit. 8.* Tom. III. exhibet litteras, quibus dicto Fürſtenbergio Romaniola decernitur regenda, poſt hunc annum fuiſſe ſcriptas. Quin vix ambigo, recte ſentire Gerardum Roum, Rudolphum ab Hoheneck in Tuſciam ablegatum memorantem. Fuit enim hic primarius aulæ Cæſareæ adminiſter, Rudolphi Cancellarius ac Præſul demum archiepiſcopatus Saliſburgenſis. Sed credo, aliter rem euenturam fuiſſe, ſi Nicolaus III. diutius vitam propagaſſet. Exploratum enim habemus, Pontificem hunc vaſtis conſiliis deditum duos in Italia Reges ſtabiliendos cenſuiſſe, vnum in Langobardia, alterum in Tuſcia; quorum primus Rudolphi auſibus, ſi qua eum cupiditas opprimendi Italiam inceſſeret, reſiſteret, Carolo alter, ſi repetere dignitatem Romani Senatoris cuperet ac Tuſciæ dominatum affectaret. Saltem hanc rem Ptolomæus Lucenſis in Hiſtoria Eccleſiaſtica, æqualis fere Rudolpho & Nicolao III. auctor, vt & Iordanus MS. copioſius deſcribunt, quam Platina & Blondus idem Nicolai propoſitum e Ptolomæo ſtrictim indicantes: *Tractabat*, inquit Iordanus, *idem Pontifex cum dicto Rege* (Rudolpho) *ſuper nouitatibus faciendis in imperio, vt videlicet totum imperium in quatuor diuideretur partes, in regnum Alemanniæ, quod dabatur*

batur poſteris Rodulphi perpetuum; in regnum Viennenſe, quod dabatur in dotem vxori Caroli Martelli filiæ dicti Rodulphi: de Italia vero præter regnum Siciliæ duo regna fiebant, vnum in Lombardia, aliud in Tuſcia: ſed interim Papa mortuus eſt.

§. XLVI.

Ceterum hic ille Rudolphus eſt, qui S. Miniati aliquandiu reſidens cum Lucenſibus bellum geſſit Peſciam comburentibus. Memoratu digna ſunt laudati Ptolomæi Lucenſis verba ad a. 1281. *Cauſam combuſtionis ferunt fuiſſe, quia ſe* SVBIECERVNT CANCELLARIO *Imperatoris Rudolphi, cui ſubiici non debebant, niſi appareret confirmatio eiuſdem per ſummum Pontificem.* Sed bene obſeruat Ptolomæus, Lucenſes admodum diſplicuiſſe Nicolao eiuſque ſucceſſori tam immania molientes. Eadem fere narrat Placidus Puccinelli in commentariis Italico ſermone exaratis *dell' inſigne e nobile terra di Peſcia* p. 330. niſi quod addit, effeciſſe Florentinos auctoritate ſua, ne tota ciuitas ſolo æquata ſummum diem haberet.

§. XLVII.

Ac veriſimile fit, Rudolphum hunc Hoheneckiorum genere ſatum paullo ante obitum Nicolai III. initioque Pontificatus Martini IV. (quem rectius Martinum II. vocares, cum duo Marini ex errore pro Martinis ſint habiti) in Italiam veniſſe; pertinetque eo ſine dubio epiſtola Romani Præſulis ad *Etruriæ Marchiones Comites & poteſtates* ſcripta apud vrbem veterem a. 1281. XII. Kalendas Iunii, qua Rudolphi Romanorum Regis in Etruriam ius diſertis verbis agnoſcit, ſimulatque monet, vt vel vtrumque Cæſaris vicarium, Epiſcopum puta Gurcenſem & Rudolphum Cancellarium, vel vnum illorum ſubiecta mente agnoſcerent, iiſque ea, qua par eſt, obſeruantia obedirent. Credibile eſt, Rudolphum Cancellarium tandem obtinuiſſe primas. Quis

autem ille fuerit Epiſcopus Gurcenſis facile eſt inueſtigatu. Rexit enim hanc Eccleſiam ea ætate Geroldus.

§. XLVIII.

Sed mage dignum quæri, qua felicitate in Etruria vſus ille ſit Vicarius Imperatoris? Et Piſanos fidelitatem iuraſſe illi intelligimus, qui non procul ab hac ciuitate ſedem poteſtatis ac imperii, S. Miniati nempe, conſtituebat. Etiam certiſſime conſtat, Piſanos a Rudolpho Imperatore petiiſſe per oratores ſuos, vt ipſemet in Italiæ regna ſeſe conferret; affuturos ſe illi omni ope. Cui petito vtut Cæſar locum non relinquebat; tamen pollicebatur, ſe equites quingentos miſſurum in Tuſciam, quibus ad officium compelleret repugnantes Legato ſuo. Sed hæ vero copiæ, quæ demum ad trecentos equites redigebantur', non ſufficiebant ad Lucenſes & Florentinos cogendos, libertatem prætexentes ſubque hoc velo obedientiam ac iuſiurandum negantes: probe gnari, Rudolphum bellis ac rebus Germaniæ ordinandis impeditum nec venturum, nec ſatis etiam virium habere exequendi decreta; veritati conuenienter hæc referente Paulo Tronci in *Annalibus Piſanis*, qui tamen in eo vehementer errat, quando vnum è vicariis LVLDO appellat. Aut enim is in commentariis patriis, vnde ſua exſcripſit, legere debuiſſet *Geroldo*, qui Epiſcopus erat Gurçenſis, aut *Rudolpho*, qui Cancellarii aulæ imperialis elogio decoratur. Ceterum ambiguum manet, quod habent Trithemius atque annales Piſani, Rudolpho huic pro redimenda vexatione certam pecuniæ ſummam à Florentinis, Lucenſibuſque eſſe numeratam, antequam in Germaniam remigraret.

§. XLIX.

Verum tamen vix eſt negandum, Vicarium hunc à Rudolpho Cæſare a. 1284. eſſe reuocatum, ac dein defuncto Archiepiſcopo Friderico in Saliburgenſis Eccleſiæ rectura ſuc-

ſucceſſiſſe. Probant primum Rudolphi Ioanni de Aueſnis Comiti Hannoniæ datæ litteræ, quas vt inſeramus noſtro libello operæ pretium iudicamus. *Rudolphus Dei gratia Romanorum Rex ſemper auguſtus, vniuerſis archiepiſcopis, epiſcopis, abbatibus, & aliarum eccleſiarum prælatis, principibus, nobilibus, comitibus, ciuitatibus, communitatibus, vniuerſitatibus, oppidis caſtris & villis & perſonis ſingularibus quibuſcumque in partibus* TVSCIAE *conſtitutis gratiam ſuam & omne bonum. Commiſſiones, ſeu procurationes quaſcunque honorabili viro* RVDOLPHO *electo Salzburgenſis eccleſiæ imperialis aulæ cancellario in bonis, poſſeſſionibus, reditibus, prouentibus, ciuitatibus, caſtris, munitionibus, iuriſdictionibus, nec non in aliis in quibus mandatum requiritur ſpeciale de terra Tuſciæ per nos factis in omnibus ſuis articulis expreſſius reuocantes, ad notitiam veſtram cupimus peruenire, quod nos ſpectabilem virum* IOHANNEM *de Aueſnis, Comitem* HAYNNONIAE *fidelem & familiarem noſtrum dilectum conſtituimus, facimus, & ordinamus noſtrum & Romani imperii in partibus Tuſciæ vicarium generalem, & inſuper Procuratorem & nuntium noſtrum ad exigendum, petendum, & recipiendum noſtro & eiuſdem imperii nomine fidelitatis, homagii, & ſeruitii nobis debiti ſacramenta â quibuſcumque perſonis, vel locis nobis in eiſdem partibus Tuſciæ eadem debeantur, & ad petenda & recipienda bona, poſſeſſiones, redditus, prouentus, ciuitates, caſtra, munitiones, iuriſdictiones, & iura quocumque nomine cenſeantur in eiſdem partibus Tuſciæ pertinentia ad nos & imperium ſupradictum, & ad ordinandum & diſponendum de ipſis quicquid ſibi videbitur expedire, & iudices & officiales conſtituendum in negotiis & cauſis quibuſcumque, ſicut nos ipſi eoſdem conſtituere poſſemus, ſi præſentes eſſemus, & ad ſtatuendum, tractandum, & faciendum in prædictis partibus Tuſciæ omnia & ſingula, quæ verus & legitimus vicarius, procurator, & nuntius, plenum mandatum & liberam adminiſtrandi poteſtatem habens a nobis, facere poteſt*

& debet de conſuetudine, vel de iure in illis etiam caſibus, in quibus mandatum requiritur ſpeciale. Sententias etiam, bona, pœnas & multas tam in cauſis criminalibus, quam pecuniariis, & aliis quibuſcumque, quas idem vel conſtituti ab eo iudices, officiales, vel executores tulerint, impoſuerint, vel exegerint ratas habebimus, & faciemus, Domino concedente, inuiolabiliter obſeruari. Damus præterea prædicto comiti plenam & liberam poteſtatem & ſpeciale mandatum rebelles & indeuotos, ſi quos (quod auertat Altiſſimus) in partibus Tuſciæ repererit, qualiſcumque conditionis extiterint, priuandi feodis, caſtris, terris, gratiis, libertatibus, diſtrictibus, priuilegiis, iuribus & iuriſdictionibus quibuſcumque, quos, quas, vel quæ iidem tenere ab imperio dinoſcuntur. Nos quoque gratum, ratum & acceptum habebimus, quicquid per dictum Vicarium, procuratorem & nuntium noſtrum actum & geſtum, ſtatutum, iudicatum & ordinatum fuerit, in præmiſſis & circa præmiſſa, vel quibuſlibet præmiſſorum.

In cuius rei teſtimonium, præſentes litteras fieri & pendenti ſigillo noſtræ regiæ maieſtatis in euidens teſtimonium præcepimus communiri. Datum Friburgi, Kal. Maii indictione XII. anno Domini MCCLXXXIV. regni vero noſtri anno XI.

§. L.

De quo antequam dicam, non nihil monendum eſt de Cuſpiniani traditione ſuſpecta pleriſque Luchinum Maphæum Etruriæ Vicarium ſtatuentis. Ego medicum ceteroquin doctiſſimum ea putem occaſione deceptum, quod is Piſanorum rectorem Ioannem Luchinum, patria Comenſem, eo vixiſſe tempore inuenerit Cæſari eiuſque vicario RVDOLPHO fauentem. Saltem hoc commentarii ciuitatis Piſanæ tradunt, atque ex illis Paulus Tronci. Ioannem Hannonium autem exiguo temporis ſpatio in Etruria egiſſe inde palam fit, quod anno ſequenti 1285. pedem is in patriam retulit. Nullum mihi dubium hæret, quin mors

Mar-

Digitized by Google

Martini IV. quæ illo anno euenit, in cauſa fuerit, quare tam præcipiti curſu iter relegeret: Honorio IV. aliud animo agitante, vt qui ſua auctoritate lubituque res imperii tueri & ordinare in Tuſcia ſatagebat. Vt ita rationes ſubducam, Huldericus Mutius efficit vera interdum ſcribens ex antiquioribus, quos legit, auctoribus. Hic enim cordate fatetur, pro arbitrio Pontifices egiſſe, Honoriumque tam contemptim habuiſſe Rudolphum, vt imperiales Tuſciæ præfectos legeret ipſe. Referam hoc Mutii ipſiſſimis verbis: *Sub idem tempus Honorius quartus eius nominis, Papa fecit comitem Ianuenſem, nomine Pinziuallam de Fliſco, vicarium generalem imperii, miſitque eum in Germaniam ad Rudolphum Imperatorem cum mandatis, vt Rudolphus hunc Vicarium confirmaret. Quod fecit in gratiam Pontificis Imperator, quanquam inuitus, male enim habebat eum, quod Pontifex hoc ius in imperio ſibi arrogabat, alium enim Vicarium Rudolphus maluiſſet. Hic igitur imperii vicarius Pinziualla vbi in Italiam rediit, ingreſſus Tuſciam vocauit ad ſe Senenſes, Florentinos, Lucanos, Piſtorienſes, & alios aliarum ciuitatum populos, poſtulatque ab eis iuramentum nomine Imperatoris.*

§. LI.

Quanquam vero non ſum neſcius, Mutium Scriptorem eſſe ſequioris æui, æqualem Maximiliano I. non eſt tamen negandum, ſimilia fere legi apud Iordanum MS. cuius verba Odoricus Raynaldus exhibet ad a. 1288. Nicolao IV. iam Romanam ſedem tenente: *Rex Rudolphus*, inquit, *vicarium miſit in Italiam, Dominum Priaualem de Fliſco, qui ditior clericus erat in ſimplicibus præbendis, quam aliquis clericus, & omnibus ceſſit propter dictum Principatum. Factus eſt autem tantum pauper, quod coactus eſt vendere iuriſdictionem imperii ciuitatum Tuſciæ. Vnde Lucani dederunt ei de dominio, quod habebant in ſuo territorio, duodecim millia florenorum.* A quo cum

non

non diſſentiat Ptolomæus Lucenſis in annalibus anno iam notato, non erit forte ab re, vt etiam grauiſſimi ſcriptoris huius verba hic legantur: *Eodem*, inquit, *tempore fuit vicarius in Tuſcia Regis Alamanniæ Dominus* PRINCIVALIS, *a quo Lucenſes redemerunt* DOMINIVM IMPERIALE *12. mille florenis.* Igitur habemus Princiualem Dominum de Fliſco, Comitem Ianuenſem. Duntaxat in chronologia aliquid dubii ſupereſt. Mutius Princiualem imperium vicarium Honorii IV. interuentu obtinuiſſe ſcribit; idque admodum videtur vero conſonum. Neque enim de Ioanne Hannonio, quem certo in Tuſciam miſit Rudolphus Cæſar, vti e diplomate excitato conſtat, quidquam in commentariis veterum συγχρόνοις obſeruatur; vnde cogitur, perquam exigui duramenti Ioannis de Auenis recturam extitiſſe: inprimis cum Henricus Baſileenſis, *Knoderer* dictus, a. 1285. Romam ſit miſſus de quo, obſcure licet, æquales auctores teſtantur, *eum cum membranis ſigillo Rudolphi Cæſaris ſigillatis ad ciuitatem Romanam iuiſſe atque ibidem ſedi Apoſtolicæ Romandiolam & quædam alia in damnum graue imperii dediſſe: atque habitis quibuſdam tractatibus nomine* REGIO *ſigillaſſe.* Saltem hæc Alberti Argentinenſis verba ſunt; perſuaſumque haud temere habeo, Rudolphum Henrico auctore Princiualem in munere ſuo confirmaſſe, qui dein, Nicolao IV. florente, tributum exegerit a Lucenſibus, quos diſerte nominat Ptolomæus, 12000. aureorum, ne præfectum imperialem cogerentur recipere, ſed ſuo more, veluti ciuitates liberæ, magiſtratibuſque vterentur. Plus enim nec dedit, nec ſine Electorum principum imperiique conſenſu dare potuit. De Florentinis vero ne verbulum occurrit, adfirmatque Borghinius in ſingulari diſſertatione: *Se Firenze ricomperò la libertà da Ridolfo Imperadore*, nihil litterarum atque argumenti ea de re tum in tabulario Florentino, tum in vrbis

Digitized by Google

vrbis eius annalibus extare. Ac Iordanus MS. hoc tantum adſeuerat, Princiualem Tuſciæ ciuitates circumiuiſſe, vt aurum haberet: de Florentia ſpeciatim nullam mentionem facit. Et credo, omnium obſtinatiſſime Florentinos ſeſe geſſiſſe, nec Borghinio hac in cauſſa fides eſt deneganda; dummodo teneas, in hoc Borghinium male ſubducere rationes, quando ante Rudolphum Cæſarem libertatem ciues ſuos *iure* iam obtinuiſſe temere autumat. Potius dicendum, *ex facto* eos repugnaſſe Germanorum Regi Tuſciæque Rectoribus: vt qui probe intellexerant, Rudolphum vix deſcenſurum in Italiam, quanquam ab Honorio IV. & Nicolao diadema imperiale iterato petiit. Hæc in re obſcura vel certa, vel veritati adprime conſentanea ſunt(*), Rudolpho interea ſine vnctione Pontificali ad ſuperos abeunte, vt qui Romani Præſulis artes atque Italorum ſubdola conſilia nunquam non habuit ſuſpecta.

(*) Et fac, aliquid etiam auri nummorumque Florentinos Fliſco ſoluiſſe. Quid tum? Vix enim inde concludetur aliud, quam tributum iure imperii ab iis eſſe exactum. Bene hoc perpendit Vbertus Folieta in *clarorum Ligurum Elogiis*, quando de Princiualle Fliſco ſequentia adnotat: IACOBI *ætati & gloriæ ſuccreuit* PRINCIVALLES FLISCVS, *ipſe quoque ad ſummos honores à Rudolpho Cæſare elatus. Vicarius enim in Italia imperialis fuit. Amplam vero & ſplendidam eam fuiſſe procurationem (quanquam rerum Princiuallis parua, neque ea admodum explicata exſtant monumenta, quæ quidem ipſi viderimus) hinc ſtatuere licet, quod in Hetruſcis Annalibus legimus,* PRINCIVALLEM *Cæſaris nomine Hetruriæ ciuitatibus* TRIBVTA *imperaſſe, illumque in bellis, quæ per eadem tempora in Hetruria geſta ſunt, inter primores Duces cum ſummo imperio fuiſſe varia fortuna vſum.*

§. LII.

Et hunc vero, quum in regno exciperet Adolphus Naſſouius, clarius ſane patuit, quæ eſſe Pontificum mens, quodue propoſitum. Rege enim Ioannem de Gabillone in Italiam mittente, vt vicarii Regis partes ſuſtineret, ac Tuſciam nomine imperii repeteret, ciuitates pleræque ad Bonifacium VIII. ſe recepere, orantes, ac magnam pecuniæ ſummam promittentes, vt ab hoc ſeſe onere liberaret. Clare hoc detegit Ptolomæus Lucenſis in Annalibus ad a. 1296: *Eodem anno Adulphus Rex Alamanniæ & Romanorum, Dominum Ioannem de Gabillione mittit Vicarium in Thuſciam, quem Papa Bonifacius conſentaneè recepit: vnde dictus Bonifacius Thuſcos requirit & dicti* THVSCI VOLENTES EXCVTERE IVGVM DE MANIBVS IMPERII, *eidem Bonifacio obtulerunt 80. mille florenos, quamuis non eſſet neceſſarium; quia adhuc dictus Adulphus confirmatus non erat in imperio, & ideo eidem adminiſtrationis non competebat officium, niſi quantum ſuæ genti placebat: propter quam cauſam dictum Dominum Ioannem Papa remiſit ad propria, dando fratri ſuo Epiſcopatum Leodienſem, &* PECVNIAM *ſibi retinuit pro terris imperii eidem collatam, in hoc volens oſtendere, dominium Papæ dominio Imperatoris præferri.* Notet lector Tuſcos iugum imperii voluiſſe excutere: quocirca cogitur, eos Rudolpho imperante, iuriſdictionem imperii, quam iugum immerito vocat Lucenſis, nondum excuſſiſſe. Nec male concluditur, libertatem illos non videri redemiſſe; qui denuo in numis præſidium quærunt, atque immane argentum numerant. Bonifacius vero quam fuerit pecuniæ appetens, quamque iniquus arbiter, perſpicue elucet, ſi Ptolomæo fides eſt tribuenda; vti haud temere tribuitur. Erat hic Ioannes Gabillonenſis potens Burgundiæ Princeps, qui cum Altiſſiodorenſis Comitis filia tum hunc Comitatum, tum alias non ſpernendas ter-

terras eſt indeptus: cuius Frater Hugo ad Leodienſem Epiſcopatum, Bonifacio auctore, eſt euectus, vti è Ptolomæo Lucenſi percepimus.

§. LIII.

Quod quo minus maneat ambiguum, conſideranda ſunt Bonifacii noua molimina. Innoteſcit quippe plus ſatis, Pontificem hunc totam denique Tuſciam affectaſſe, eamque ab Alberto Auſtriaco Rege ea de cauſſa repetiiſſe, quod iam olim pertinuerit ad eccleſiam Romanam. Probo hoc e *Breui*, ſeu litteris ipſius Bonifacii, quas Muratorius in diſſertatione ſua *de iuribus imperii in ſtatum Eccleſiæ Romanæ* in Bibliotheca Ateſtina integras, ſimul atque hac cum rubrica inuenit: *Breue continens, quod D. Bonifacius Papa VIII. ſcripſit Duci Saxoniæ, hortando eum gratioſe, vt induceret Albertum Ducem Auſtriæ, natum Rudolphi quondam Romanorum Regis ad reſtituendam eccleſiæ Romanæ prouinciam Thuſciæ; quæ licet ad* IMPERIVM *fuiſſet tranſlata, antea ad eandem eccleſiam pertinuerat; ſuper hoc pro bono pacis & patriæ cum N. Epiſcopo Anconitano ad partes illius pro hoc deſtinato concordandi. Datum Anagniæ III. Idus Maii Pontif. ſui anno VI.* Nemo facile hac de re dubitabit, cui Bonifacii VIII. ingenium ambitioſiſſimum non eſt incognitum. Obtentus autem ſine dubio eo fundamento nitebatur, quod ciuitates Tuſciæ olim Innocentii III. auſpiciis in fœdus coeundo eius ſub clientela egere aliquandiu. Ad Saxoniæ Ducem vero propterea litteras dediſſe videtur, quia is in partibus Germaniæ inferioris vicarius Rex erat. Nec enim Albertum Pontifex pro Rege habuit, nec haberi voluit: quin potius ad ſuum eum tribunal citauit, ceu litteræ oſtendunt à Raynaldo in medium allatæ, vt & Henrici Rebdorfienſis Monachi Annales. Ludouicus Antonius Muratorius vero e Chronico MS. quod eſt in Bibliotheca Ateſtina, ac circa

annum 1330. eſſe videtur collectum, obſeruat, ſuperbum hunc Pontificem Cæſaris Alberti legatos non ſolum repudiaſſe, repudiatoſque in Germaniam remiſiſſe; verum etiam non ſine contemptu ſequentia iiſdem inſinuaſſe: *Ego ſum Cæſar, ego ſum Papa.* Scio equidem, laboraſſe Rubeum Bonifacianæ vitæ ſcriptorem, vt ne hæc verba tribuerentur amplius Heroi ſuo, quem perdite amat ac defendit: ſed probe intelligitur e litteris ad Philippum Pulchrum ſcriptis, eum Reges faſtu intolerabili ſibi ac ſedi ſuæ iudicaſſe ſubiiciendos. Deinde in vulgus notum eſt, eundem Præſulem Philippi Galliæ Regis fratrem Carolum Valeſium in Italiam arceſſiuiſſe, tum vt Tuſcorum rector eſſet, tum vt Florentinos inprimis variis factionibus & diſcordiis agitatos ad concordiam redigeret. Fatetur Bonifacius in litteris apud Raynaldum ad Portuenſem Epiſcopum tranſmiſſis, TVSCIAM *pertinere ad* IMPERIVM: quod & in epiſtola ad Saxoniæ Ducem neutiquam auſus eſt negare: vtut falſo adſeuerauerat, Pontifices olim Tuſciæ Dominos fuiſſe. In hac igitur imperii parte Carolus Valeſius a Bonifacio imperii vacantis Vicarius conſtitutus eſt, vetante inſimul, ne quis Albertum Auſtriacum pro legitimo Rege habendum cenſeret. Credibile quoque foret, dictis in litteris pro *munere paciariatus* legendum eſſe *Vicariatus.* Quid enim eſt *paciariatus?* Sed obſtat Ptolomæi Lucenſis auctoritas, qui ſimiliter Carolum Valeſium PACIARIVM appellat in annalibus ſuis; nec latet Carolum I. vtriuſque Siciliæ Regem à Clemente IV. primum ſic eſſe nominatum. Quod certe nihil detrahet imperii iuribus; inprimis, cum non diffiteatur Bonifacius, ſe *vacante imperio eum interea* PACIARIVM conſtituiſſe. In effectu PACIARIVS imperii ac VICARIVS vix differunt: cum pacis conſeruatio proprium & primarium vicariorum imperii munus ſit: quod pluri-

pluribus poſſet argumentis muniri. Iſtud vero admodum illepidum eſt, quando aliqui propterea negant, Bonifacium imperii nomine Carolum ad hoc munus euexiſſe, quia nec *Platina*, nec *Scipio Ammiratus* ea de re aliquid memoriæ proderent: quaſi vero noui hi homines obloqui cum auctoritate ipſius Bonifacii litteris poſſent. Vnde non minus putidum videtur, quod libertatis Florentinæ *immodici defenſores* ſtatuunt: totam videlicet illam Caroli Valeſii procurationem Tuſciam imperio ſubiectam ſpectaſſe, non autem Florentinos attigiſſe, vt qui propriam & liberrimam iam Rempublicam habuiſſent. Eſt enim exploratiſſimum, Carolum Valeſium ad Florentinos miſſum ante omnia, vt diſſidentes inter ſe ciues componeret. Saltem hoc Ptolomæus diſerte ſcribit; nec Iohannes Villani noſtræ opinioni repugnat. Quin immo adfirmare vix erubeſco, ipſum Bonifacium VIII. non alio obtentu Cardinalem Matthæum Aquiſpartanum Florentiam ablegaſſe, quam quod eſſe ſe iactaret, vacante imperio, Cæſarem Vicarium. Cuius iuſſibus cum primum contrairent Florentiæ ciues, diris ſane ſunt deuoti; accituſque eſt Carolus Valeſius, qui Florentiam armatus hac auctoritate intrauit: quanquam poſtea ex regulis prudentiæ militibus ſuis arma detraheret, ne plebs opificiaria, ne lanifici, ac textores, ne denique vltima fæx populi turbas darent. Sed fatetur Gabriel Daniel, mediocriter ei rem ſucceſſiſſe. Ptolomæus Lucenſis vero diſertius: *Eodem anno nempe 1301. dictus Dominus* CAROLVS *venit* FLORENTIAM, *& facta eſt ibidem magna commotio, & ſpoliorum direptio & domorum combuſtio in ciuitate & in* COMITATV, *qualis non fuit a tempore, quo Guelfi & Gibellini Florentiæ fuerunt.* Vnde factum coniicio, quod Florentiam relinquens in Siciliam tranſiretauerit Friderico Siciliæ Regi bellum illaturus; cum Florenti-

d by Google

ni inter hæc vicinas ciuitates armis laceſſerent, ac Bonifacius Alberto Auſtriaco conciliatus cum Gallorum Rege Philippo inimicitias capitales contraheret.

§. LIV.

Dignum obſeruatu eſt, hoc tempore Dantem Alligherum magni ſpiritus Poetam ceu Gibellinum Florentia eſſe expulſum, qui dein, Alberto parricidali Ioannis Auſtriaci Rudolphi Habſpurgici nepotis ferro ſublato, ad Henricum VI. Lucenburgicum ſeſe contulit, ad coercendos ciues ſuos magnopere eum inflammaturus. Quod antequam memoremus, obſeruandum certe, Pontificem Romanum non ſolum electionem huius Principis approbaſſe; verum etiam Italiæ ciuitates ac proceres commonefeciſſe, vt Regi nouo Romam eunti omni obſequio & humanitate præſto eſſent. Etiam nunc eam in rem leguntur Clementis V. litteræ, extatque illius ad Florentinos atque loci Epiſcopum cohortatio, quam non diſſimulauit ſæpe excitatus Raynaldus ad a. 1310. Quin conſtat ex Albertino Muſſato Libr. I. cap. 7. *in reſcriptis eſſe Arnaldo Cardinali datum, cui Pellagrue cognomen erat, apud Bononiam tunc Apoſtolicæ ſedis legato, qui & Ferrariam expugnatis Venetis in Eccleſiæ ditionem redegerat, vt obuiam Regi pergeret & commeatum præberet in omnes vias & actus.* Sed addit Muſſatus, eum diuerſo itinere Auenionem, vbi Clemens reſidebat, iuiſſe, Cæſari haud dubie infenſus. Immo lego apud Ioannem Villanium, eum hoc anno die XXII. Auguſti Florentiam intraſſe, animaturus haud dubie Welphos, quibus Gibellinorum elatæ voces eſſe incipiebant ſuſpectæ. Ac quamuis Romam conceſſerit, menſe tamen Septembri inde redux rurſum eſt Florentiæ inuentus, rata habens, Pontificis nomine, quæ hic cum Roberto Siciliæ Rege Caroli II. filio de adminiſtratione Romaniolæ & Comitatus Britonorii paullo ante pepigerat.

rat. Produxit hanc in rem è libro cenſuum *Arnoldi Camerarii* Stephanus Baluzius in *notis ad vitas Paparum Auenionenſium* ſequentia: *ratificauit ſupradicta* (*Robertus*) *& ita iurauit in præſentia Domini A.* (Arnaldi) *tituli S. Mariæ in porticu Diaconi Cardinalis ſedis Apoſtolicæ legati. Datum Florentiæ a. D. MCCCX. die VII. Octobris.*

§. LV.

Ex quo pellucet, eadem tempeſtate iam Tuſcos cum Roberto colluſiſſe, qui commodum illis adueniret, ſi Henricus VII. repetere imperii iura contenderet; quo poſthac eueniente, Regeque Mediolani adhuc ſubſiſtente, illico auditum eſt, Tuſcos apparare bellum. Pertinet eo, quod Ptolomæus Lucenſis in vita Clementis V. p. 40. memorat: *Eodem tempore & anno pars* TVSCIAE *Guelfa magnum apparatum facit, videlicet* FLORENTINI, LVCANI, *&* SENENSES *cum ipſorum* COMITIVA, *& cum eis etiam Peruſini, ad obuiandum Regi Romanorum pro corona imperii, ne videlicet per terras eorum tranſeat, aggenerata eis ſuſpicione propter fauorem, quem videbatur dare Gibellinis & Albis, dans eis dominia ciuitatum, & non Guelfis, facienſque eos magis ſibi familiares & conſiliarios.* Cumque longius procederet Lucenburgicus & Piſas a. MCCXI. intraret, idem Ptolomæus ſubiicit: *ſola tamen pars Guelpha* TVSCIAE *apparatum facit contra ipſum apud Sarzanam militiam mittunt, paſſus claudunt, vt per terram tranſire non poſſit.* Vix habeo ambiguum, Florentinos cum pleriſque Tuſcis haud parum fiduciæ in opibus Roberti Regis Siculi poſuiſſe. Vnde vix mirandum, Henricum Regem Teutoniæ noluiſſe filio Roberti Regis deſpondere natam ſuam, niſi e Tuſcia recederet Siculus miles, Florentinos obſtinatiores reddens. Inueniuntur hæc in relatione Itineris Henrici VII. Imperatoris p. 780. quam Nicolaus Præſul Botrontinenſis ad Clementem V. Papam miſit, a doctiſ-

ſimo

Digitized by Google

ni inter hæc vicinas ciuitates armis laceſſerent, ac Bonifacius Alberto Auſtriaco conciliatus cum Gallorum Rege Philippo inimicitias capitales contraheret.

§. LIV.

Dignum obſeruatu eſt, hoc tempore Dantem Aligherum magni ſpiritus Poetam ceu Gibellinum Florentia eſſe expulſum, qui dein, Alberto parricidali Ioannis Auſtriaci Rudolphi Habſpurgici nepotis ferro ſublato, ad Henricum VI. Lucenburgicum ſeſe contulit, ad coercendos ciues ſuos magnopere eum inſlammaturus. Quod antequam memoremus, obſeruandum certe, Pontificem Romanum non ſolum electionem huius Principis approbaſſe; verum etiam Italiæ ciuitates ac proceres commonefeciſſe, vt Regi nouo Romam eunti omni obſequio & humanitate præſto eſſent. Etiam nunc eam in rem leguntur Clementis V. litteræ, extatque illius ad Florentinos atque loci Epiſcopum cohortatio, quam non diſſimulauit ſæpe excitatus Raynaldus ad a. 1310. Quin conſtat ex Albertino Muſſato Libr. I. cap. 7. *in reſcriptis eſſe Arnaldo Cardinali datum, cui Pellagrue cognomen erat, apud Bononiam tunc Apoſtolicæ ſedis legato, qui & Ferrariam expugnatis Venetis in Eccleſiæ ditionem redegerat, vt obuiam Regi pergeret & commeatum præberet in omnes vias & actus.* Sed addit Muſſatus, eum diuerſo itinere Auenionem, vbi Clemens reſidebat, iuiſſe, Cæſari haud dubie infenſus. Immo lego apud Ioannem Villanium, cum hoc anno die XXII. Auguſti Florentiam intraſſe, animaturus haud dubie Welphos, quibus Gibellinorum elatæ voces eſſe incipiebant ſuſpectæ. Ac quamuis Romam conceſſerit, menſe tamen Septembri inde redux rurſum eſt Florentiæ inuentus, rata habens, Pontificis nomine, quæ hic cum Roberto Siciliæ Rege Caroli II. filio de adminiſtratione Romaniolæ & Comitatus Britonorii paullo ante pepigerat.

rat. Produxit hanc in rem è libro cenſuum *Arnoldi Camerarii* Stephanus Baluzius in *notis ad vitas Paparum Auenionenſium* ſequentia: *ratificauit ſupradicta (Robertus) & ita iurauit in præſentia Domini A.* (Arnaldi) *tituli S. Mariæ in porticu Diaconi Cardinalis ſedis Apoſtolicæ legati. Datum Florentiæ a. D. MCCCX. die VII. Octobris.*

§. LV.

Ex quo pellucet, eadem tempeſtate iam Tuſcos cum Roberto colluſiſſe, qui commodum illis aduenirét, ſi Henricus VII. repetere imperii iura contenderet; quo poſthac eueniente, Regeque Mediolani adhuc ſubſiſtente, illico auditum eſt, Tuſcos apparare bellum. Pertinet eo, quod Ptolomæus Lucenſis in vita Clementis V. p. 40. memorat: *Eodem tempore & anno pars* TVSCIAE *Guelfa magnum apparatum facit, videlicet* FLORENTINI, LVCANI, *&* SENENSES *cum ipſorum* COMITIVA, *& cum eis etiam Peruſini, ad obuiandum Regi Romanorum pro corona imperii, ne videlicet per terras eorum tranſeat, aggenerata eis ſuſpicione propter fauorem, quem videbatur dare Gibellinis & Albis, dans eis dominia ciuitatum, & non Guelfis, facienſque eos magis ſibi familiares & conſiliarios.* Cumque longius procederet Lucenburgicus & Piſas a. MCCXI. intraret, idem Ptolomæus ſubiicit: *ſola tamen pars Guelpha* TVSCIAE *apparatum facit contra ipſum apud Sarzanam militiam mittunt, paſſus claudunt, vt per terram tranſire non poſſit.* Vix habeo ambiguum, Florentinos cum pleriſque Tuſcis haud parum fiduciæ in opibus Roberti Regis Siculi poſuiſſe. Vnde vix mirandum, Henricum Regem Teutoniæ noluiſſe filio Roberti Regis deſpondere natam ſuam, niſi e Tuſcia recederet Siculus miles, Florentinos obſtinatiores reddens. Inueniuntur hæc in relatione Itineris Henrici VII. Imperatoris p. 780. quam Nicolaus Præſul Botrontinenſis ad Clementem V. Papam miſit, a doctiſ-

ſimo

ſimo edita Baluzio inter vitas & acta Paparum Auenionenſium Tom. II.

§. LVI.

Haud temere Epiſcopi Botrontinenſis auctoritate vtor. Fuit enim hic non ſolum in comitatu Imperatoris, ita vt, quæ viderat & audiuerat, litteris conſignaret; verum etiam perquam ſingularia de Florentinis eorumque obſtinatione obſeruauit, quæ ſcopo conueniunt noſtro. Cæſare namque in Florentinum agrum armata manu irrumpente, Robertoque Rege proſcripto, Florentiæ ciuibus metus obrepſit tandem cœperuntque illi ad mitiora animum conſilia appellere, perque oratores agere, ac promittere omnia; prorſus vt Nicolaus exiſtimaret noſter, facta, tranſacta eſſe fere vniuerſa. Verum tamen fefellit ipſum ſpes exclamatque propterea: *Adhuc non cognoſcebam* TVSCOS *in diebus.* Poſt hæc ſatis copioſe narrat p. 1216. quomodo *maiores de Florentia* renouare cœptos tractatus, interuentu Richardi Hugueti aſtutiſſimi hominis, ſategerint, confeſſarium Regis adorti, vt febricitanti & ægro mitiora perſuaderet, quamuis hic parum profeciſſet. Cauſſam addit Botrontinenſis Præſul: *Omnia quæ volebat totum conſilium habere, quæ poſſibilia erant & honeſta eorum iudicio, a* TVSCIS *rebellibus concedebantur; hoc excepto, quod in terras non intraret in iſta nouitate, ſed bene vicarium mitteret vnum ſingularem, quem petebant, de quo Domino Imperatori plus placebat, quam de alio vicario. Sed nullo modo voluit conſentire, niſi intraret, ſi vellet, dicens, quod gratiam & miſericordiam haberemus ab eo pro ipſis, quantum vellemus, ſaluo tamen honore ſuo, qui nullo modo eſſet in tali pacto, quod neceſſitatus eſſet, non poſſe intrare, ſi vellet, in* SVIS CIVITATIBVS, *nec ipſe iudicabat, quod ſui rebelles quærerent aliud niſi ſuum receſſum ad tempus, poſtea de facili impedirent eum, ne intraret, quia introitus per iſtas partes ſine mari in Tuſcia ſatis ſunt*

ſunt graues, & per mare non ſemper homo vadit, quando vult, & magnam multitudinem ſimul per mare tranſire ſumptuoſum eſt multum. In reliquis, quæ bona fide auctor hic probatiſſimus recenſet, id maxime ad rem facit, quod ſequitur: fuiſſe multos, qui Imperatori cuperent obedire; ſed plures quoque impediuiſſe interea ſaniorum conſilia, ne ad effectum perducerentur: *fingentes*, inquit, *multas litteras, quas falſas ipſe Dominus* (Henricus) *reputabat, miſſas eis de iſta curia veſtra, ſed non de veſtro conſenſu, dicebat, quomodo viriliter ſe tenerent, quia per veſtram ſanctitatem cito confortare eos procurarent. Iſti mendaces, qui ſic Populum inducebant, vt pacem nollent, pro confirmatione prædictorum Dominum Epiſcopum Florentinum in exemplum ponebant; qui de concilio reuerſus, & intentionem veſtram ſciens, erat de primis armatus cum ſuis clericis, & plus confortabat eos publice in ſermonibus, quod nullo modo ipſi, qui erant liberi, ponerent ſe in ſeruitutem & cogitarent diligenter quid de ipſis facerent inimici eorum. Dum intrarent Florentiam ipſis potentiores, ratione Theotonicorum, qui eos ſemper contra ſuos vicinos iuuarent. Hæc & plura alia de* FLORENTIA *diuerſis in exercitu ſcribebantur, quæ nunquam credidit, ſed falſa ſemper dixit, & quod talia inueniebantur ad inducendum populum, vt facilius pecuniam ſolueret; qui iam erat ſic illis diebus grauatus, quod pro defectu ſolutionis plures domus & magnæ continuè deſtruebantur. Et iſtud ſentio ego in conſcientia mea. Et hoc mouet me. Cum ſemel vnum fratrem Minorem de Florentia natum miſi ad Epiſcopum Florentinum, & omnia prædicta ſecrete ſub litteris credentiæ, mandaui ſibi quod talia de eo dicebantur, & quod ipſe talia generaliter & publice dicendo curiam Romanam totam diffamabat, vos autem merito contra eum turbari deberetis, qui eis & omnibus aliis ciuitatibus veſtras litteras miſeratis, quod* OBEDIRENT, *& quod ſanctitati veſtræ ego prædicta ſignificaueram, tunc per dictum fratrem Minorem mihi mandauit quod nunquam a vobis nec ab ali-*

 quo

quo Cardinali aliquid de huiuſmodi materia haberet in mandatis, nec pro, nec contra in dicto Concilio fuerat ab aliquo attentatum, multa erant alia, circa quæ erat occupatus ſine iſtis. Subiunxit poſtea, quod ipſe erat Guelphus & de Guelphis natus, & per eos promotus. Vnde ſi eos diligebat, non debebam admirari; quia ſciebat quod ſi Guebelini reuerterentur & poſſent, quod ipſum & domum ſuam deſtruerent. Prædicta ergo retuli Domino; qui libenter audiuit & voluit, quod iſta publicarentur, ne talibus mendaciis crederent.

§. LVII.

Ex hiſce vero palam fit, quam ſubdole iudicio Nicolai Botrontinenſis Epiſcopi ſeſe geſſerint rebelles Florentini, quam fuerint iniqui in Regem, & ipſum Pontificem, qui, ſi credendum relationi arcanæ, vti omnino tribuenda fides eſt, Florentinæ ciuitatis obſtinationem neutiquam probauerat, in hoc ſolum cogitatione intentus idque legato ſuo in mandatis dans, ne Romanæ eccleſiæ patrimonium, aut Neapolitanum regnum inuaderet Henricus beneficiario nexu Pontificibus deuinctum. Quare vix ambigam, in ruborem iri datum defenſores imaginariæ libertatis Florentinæ, ſi hæc cum cura perlegerent, nec præſumtis opinionibus occœcati ſumma ſemper miſcere imis conarentur, perſuaſi illiberaliter, ius libertatis penes eos fuiſſe, qui Diis hominibuſque inuitis, vi, armis, fraudibus eam affectantes contra ius & fas legitimo aduerſari Domino nunquam deſinebant. Cuius auctoris ſincera recenſio tanto minus eſſe debet ſuſpecta, quanto certius eſt, totam narrationem illum verbis hiſce concluſiſſe: *Pater ſancte, teſtimonio conſcientiæ meæ alia ad præſens neſcio relatione digna, niſi quod per ſalutem animæ meæ vobis dico, quod non credo, quod aliquis viuat hodie inter* PRINCIPES *ſeculares, qui plus Deum diligat & Eccleſiam Romanam & omnem probum virum, quam* IPSE Henricus

cus *faciebat*. Aliis auctoritatibus vt vtar proque cauſæ Imperatoriæ iuſtitia copioſius perorem, Muſſatum, Albertum Argentinenſem, Rebdorfienſem alioſque excitando, neceſſe nec habeo, nec arbitror.

§. LVIII.

Et ita vero bene intelligitur, quare poſt Henricum Lucelburgicum immatura morte abreptum & Ludouicum Boium in regni ſolium euectum totius Welphicæ factionis globus in Florentinorum potentia atque auxilio ſpem collocauerit. Cui enim ignotum eſt, Pontificem Ioannem XXII. vicarium ſeſe in Italia & imperio Romano tuliſſe, ac Robertum Siculum denuo Senatorem vrbis Romanæ ac Tuſciæ appellaſſe, qui Welphos auctoritate & opibus ſuis ſubleuaret, & Ludouico, quem Papa ſine ſuo conſenſu Imperatorem nolebat, omni contentione reſiſteret. Saltem extra dubium ponendum, Robertum Carolum filium Calabriæ Ducem illico Florentiam miſiſſe, qui vrbi præeſſet veluti POTESTAS, ac totam ciuitatem in rebellione contra imperium firmaret. Colligi talia è Ioanne Villanio poſſunt, ac Chronico Siculo, quod Edmundus Marteneus non ita pridem vulgauit. Verumtamen tanta in Italia Gibellinorum multitudo inueniebatur, vt non ſolum Mediolanum portas aperiret, ſed & Lucenſes ſub Caſtrucio Interminelli, quem Ducem creauerat Rex, eidem ſeſe magnis copiis aggregarent, Piſis demum in poteſtatem Cæſaris redactis, eoque Romam citatis paſſibus contendente, cuius populus ac proceres permulti anxie eum præſtolabantur, pertæſi admodum, Pontifices Auenionem ſedem tranſtuliſſe ſuam eoque pacto Romam Petri domicilium relinquentes diuitiis, quibus olim abundabat, ſic breui nudandam. Neque tum, quod monendum, Florentini cum Carolo Calabriæ

labriæ Duce aliiſque Welphis impedire Ludouici Boii conatus poterant: vtut futurum Pontifex ſperabat.

§. LIX.

Quanquam vero Rex inconſtantia Italorum ac Ioannis XXII. fulminibus & inſidiis valide agitatus linquere Italiam cogebatur, Welphis potentiam ac vires maiores vndique acquirentibus; nondum tamen Italiæ ita obliti erant Germaniæ proceres, Gibellinos vt iudicarent plane deſerendos. Potius apud Ioannem Villanium Lib. X. cap. 170. legimus, ipſum Ioannem Bohemiæ Regem tanquam Vicarium imperii has in terras, Langobardiam puta atque Tuſciam a. 1330. e valle Tridentina deſcendiſſe. Indubium habeo, Caroli Calabriæ Ducis obitum, quo tum Robertus Pater, tum Guelphorum partes valde ſunt afflictæ, cauſſam itineri huic dediſſe, vt ſic rurſum Gibellini caput adtollerent, reſque imperii cum emolumento promoueretur. Saltem Villanius non diffitetur, miſiſſe Bohemiæ Regem octingentos equites Lucenſibus auxilio; cum is interea Parmæ maneret & Azoni Mediolanenſium Vicecomiti hanc vrbem tutandam committeret. Patet hoc partim ex Villanio, partim *vita Caroli IV. a ſe ipſo ſcripta*, quam in rerum Bohemicarum ſcriptoribus exhibet Marquardus Freherus. Quin legimus a patre demum accitum e Belgio filium Carolum, Morauiæ Marchionem, qui Italiæ ciuitates & præfectos ſuo imperio audientes in officio contineret; cumque ſecus res cecidiſſet inque ſummas anguſtias ciuitates ad omnem ventum motumue mutabiles eum conieciſſent, Pater Ioannes denuo iter in Italiam cum exercitu relegebat, Lucenſes liberaturus a Florentinorum aſſultibus. Et erant vero Italorum animi admodum ſuſpenſi, cuius conſilio intraſſet Ioannes cum filio Carolo Italiam: Bohemis Papæ voluntatem & conſenſionem iactantibus, hoc

hoc aperte diffitente ac negante: donec demum Pontifex, Francorum Regis ſtudio, fauendum quadantenus Ioanni Bohemiæ Regi ſtatueret. Inde factum, vt, quemadmodum ipſe Carolus αὐτόπτης ſcribit, *Ioannes Pater cum Legato Pontificis, qui Bononiæ agebat*, fœdus iceret, formidandum Welphis eoque multa ſuſpicione vndique adſperſum. Eo pertinent Villanii verba Libr. X. cap. 180. *Nel detto anno adi XVI d' Aprile fue fatto vno parlamento ſtretto in ſul fiume de la Scotenna tra Bologna, & Modona, intra il Re Giouanni di Buëme figliuolo che fu dello Imperatore Arrigho, & il leghato di Lombardia Cardinale che dimoraua per la chieſa in Bologna, & furono in accordo inſieme, & al dipartire ſi bacciarono in bocca, & poi il di ſequente con grande feſta mangiarono inſieme al caſtello di Piumaccio, per laqualcoſa tutti i ſignori, & tiranni di Lombardia, & anchora il comune* DI FIRENZE, *ilquale ſi tenea nimico del detto Re Giouanni, per la nimiſta antica d' Arrigho Imperatore ſuo padre, & per la ſua impreſa di Lucca, & di Breſcia, preſono grande ſoſpetto, & iſdegno contra al Cardinale leghato, parendo loro che diſſimulatamente elli ella chieſa haueſſono fatto venire il detto Re Giouanni in Italia, & con la forza del detto Re, & per trattato del Papa Giouanni, & del Re di Francia elloro fauore voleſſe occupare la ſignoria di Lombardia, & di Toſcana, onde à riparare cio ſi tratto di fare compagnia, & legha & giura il Re Ruberto inſieme contro al detto Re Giouanni, & contro a chiunque li deſſe aiuto o fauore, & della detta legha il Papa diſſimulando co Fiorentini per ſue lettere che mando loro ſi moſtro contento, onde poi ſegui l' abaſſamento del detto Re, & del leghato come inanzi faremo mentione.* Carolus vero diſerte fatetur, defeciſſe tandem Patrem Ioannem pecunia, ac in Germaniam iterum redeundum decreuiſſe, poſtquam *Parmam illis de Rubeis, Regium illis de Fuliano, Mutinam illis de Piſis, Cremonam illis de Puntzonibus, qui omnes has ciuitates patri ſuo in po-*

teſtatem dedere, voluiſſeque eiſdem eas reddere, Lucam autem voluiſſe vendere FLORENTINIS: *ſed fretum Caroli ac ſuorum conſiliariorum conſilio, commiſiſſe eandem illis de Rubeis, quibus Parmam commiſerat.*

§. LX.

Ceterum ſilentio præteriri vix debet, nec Welphos, nec Gibellinos ipſos optaſſe, vt vel Ludouicus Boius reconciliaretur Pontifici, vel etiam eius in locum nouus Rex legeretur: probe intelligentes, fore eo pacto, vt Imperatoris maieſtas in Italia iterum vtriuſque partis damno ſit inualitura, ſi vel ipſe aduentaret in hoc regnum, vel Ioannem Bohemum, vel Carolum eius filium cum auctoritate Regem vicarium mitteret. Colligitur hoc e V. a Baluzio edita Iohannis XXII. vita, quam is ex appendice Ptolomæi Lucenſis deſcripſit: *Eodem anno circa quadrageſimum incepit tractare cum ſeptem Cardinalibus ex procuratione Regis Bohemiæ, quod Ludouicus, qui ſe Imperatorem intitulabat, deberet cedere, & quidam Henricus Dux Bauariæ conſanguineus prædicti Ludouici deberet eligi in Regem & promoueretur ad imperium. Quod tamen fuit contra Regem Robertum, qui ex hoc cœpit Papæ indignari: cui Rex Hungariæ fauit cum Gibellinis tyrannis, qui iura imperii vſurparant, & cum Guelphis, maxime* FLORENTINIS, *qui ſuper hoc impediendo ſuos ambaſſiatores vna cum ambaſſiatoribus Regis Roberti & Regis Hungariæ ad Papam Iohannem direxerant, ne ipſe creationi noui* IMPERATORIS *conſentiret. Rex autem Francorum, vna cum Iohanne Rege Bohemiæ laborabant, vt eligeretur Henricus Dux Bauariæ, in Imperatorem promouendus.*

§. LXI.

Nemo non animaduertit, adfirmare hunc auctorem & Welphos & Gibellinos IVRA IMPERII vſurpaſſe. Henricus autem Boius gener Bohemiæ Regis erat, filiam eius Margaretham in matrimonio habens: vnde iterum callida Ioan-

Ioannis conſilia elucent, Boiis hac ratione imperatorium decus ſeruaturi ſimulatque propriis vtilitatibus conſulturi, cum ex valle Tridentina ad Italiam facilem ſibi acceſſum fore obſeruaret, quam Ioannes, filius alter, Margarethæ Maultaſchiæ connubio iunctus tenebat: vtut tandem ſpes decollabat omnis, poſtquam Margaretha ab hoc Ioanne, ceu homine ad prolem ſuſcitandam inepto, diuerteret, ac Ludouicus Cæſar illam nuptiis Ludouici Marchionis Brandenburgici filii primum geniti deſtinaret: Carolo interea bis in Italiam haud magno profectu eunte.

§. LXII.

Etſi vero paullo poſt Ludouicus Boius Principem hunc imperii æmulum accipiebat, iſque e vita tandem diſcedebat, Pontifice Clemente IV. Caroli electionem firmante, hocque Guntherum Schwartzenburgicum ab electoribus diſſentientibus ſibi oppoſitum veneno de medio tollente; non poterant tamen feroces Florentinorum animi penitus flecti, donec ipſe Carolus ad iter Romanum accinctus in Etruria verſaretur, ac Piſani eum omni honore exciperent, Lucenſes venerarentur, Senenſes ſe ſubiicerent, Aretini obedirent. Tum enim & Florentini in ſe conuerſi ſerio demum deliberabant, quid facto opus eſſet. Ac fatetur ipſe BLONDVS, non potuiſſe tum Florentinos ab obſequio imperii ſeſe auellere, aut Cæſari petita negare, ſi maiori conſtantia rem fuiſſet aggreſſus. In hoc enim is cum maxime ab aui Henrici laudatiſſimo propoſito receſſit, quod inter alia Florentinis promiſit, ſe neque introiturum in vrbem, neque manſurum vllo in tractus Florentini loco munito: contentumque ſe fore, ſi pro tollenda lite ac debitis imperio centum florenorum aureorum millia quadrima die; annuatimque itidem pro ſummi imperii recognitione quatuor aureorum millia ſibi ſemper Martio menſe repræſen-

Digitized by Google

præſentarentur. Idque auctores Tuſci ipſimet fatentur, vnde primaria eius tractatus capita excerpemus, qui Piſis eſt confectus (*) XXI. Martii a MCCCLV.

Che egli caſſaſſe, & annullaſſe tutte le ſentenze, e condannagioni per auanti fatte, ò promulgate contro il Commune di Firenze, ſuo Contado, e ſuoi adherenti, da gl' Anteceſſori Imperatori, e Rè de' Romani

Che il commune di Firenze, ſuo contadò, e diſtretto ſi reggeſſe conforme a gli ſtatuti, con facoltà di poterne compilare degl' altri, NON CONTRARII *però alle leggi Imperiali, e s' intend eſſero ſempre* APPROVATI *da S. M. C.*

Che i Priori delle Artì, & il Gonfalonieri, che ſono, e che per i tempi ſaranno, doueſſero eſſere perpetui ſuoi VICARII IMPERIALI.

Che S. M. ſi contentaſſe per GRAZIA *ſpeciale di non entrare in Firenze, ne meno in Terra alcuna murata del ſuo diſtretto dall' altro canto doueſſero i Sindachi della Republica Fiorentina a nome d'eſſa far la debita Sommiſſione, e rendere* OBBEDIENZA *alla M. S. e riconoſcerla per vero Imperatore.*

Che per tutto quello, che il Commune di Firenze inqualſi voglia modo foſſe obligato, e per qualunque cauſa da gl' andati tempi fino al preſente, non ſolo a lui, ma a tutti i ſuoi Anteceſſori Imperatori, reſtaſſe libero, promettendo di pagargli per tutto Agoſto proſſimo auuenire in quattro paghe i già detti centomila fiorini d' oro.

Che ogn' anno del Meſe di Marzo, di più ſe gli pagaſſero, durante ſua vita, in recognizione di cenſo quattro mila fiorini d' oro, ſenza che S. M. poteſſe mai pretendere altro per qual ſi voglia cauſa, e ragione dal detto Commune di Firenze, ſuo contado, e diſtretto.

De

(*) Non eſt fidendum Scipioni Ammirato tabularum tenorem referenti. Inſeruit ille cauſſæ, quoad poteſt, ciuium ſuorum. Vnde potius Troncii ſtilum atque excerpta ſum ſectatus, vt qui ipſemet litteras Caroli IV. legit.

Digitized by Google

De qua auri ſumma cum Franciſco Petrarchæ aliquid innotuiſſet, ad Nerium Morandum Foroliuienſem, Imperatori tunc ab epiſtolis, ſic iocatur: *Quod vero de patria mea ſcribis, læte admodum audiui, nihilque miror, quod de auri poteſtate facetiſſime cauillatus es, auro enim omnia obediunt.* Cumulatque eo in loco Petrarcha, quæ vnquam auri viribus fieri contigit. Simili ratione ex Leonardi Aretini *hiſtoriæ Florentinæ* lib. VIII. p. 165. colligitur, pecunias principio anni 1355. Senas eſſe miſſas; *quibus*, inquit, *contra ſpem ac vota inimicorum præcipua beneuolentia in ſinum eius irrepſere, vt nemini vni populo per Italiam magis fidere videretur. Non enim antiqua partium leuitate;* ſed PRAESENTI COMMODO *res exiſtimabat. - - Quod ſi inimicitia, vt auus quondam eius, certare voluiſſet, permagnæ difficultates ei erant ſubeundæ. - - Mox repetitis Senis*, cum in ea vrbe paucos dies reſediſſet, *Florentinis ſociiſque cuncta indulſit, quæ ad* AMPLITVDINEM HONOREMQVE EORVM *pertinere videbantur, abſque vllo partium reſpectu. - - Ex Senis* PISAS, *inde per Ligures tranſmiſſo Apennino in Galliam trans Alpes abiuit.* Rectius egiſſet ARETINVS, ſi hoc loco integras tabulas dediſſet, vnde, quæ fuerit amplitudo honorque ciuibus ſuis conceſſus, pateret amplius. Piſanus etenim tractatus vtramque hac in cauſſa paginam facit; ſed ex quo ſimul certiſſime cogitur, eos, qui *annuum cenſum* ſoluere obſtringuntur, in plena libertate viuere neutiquam potuiſſe.

§. LXIII.

Quod vtcunque ſit, conſtat tamen, Florentiam ſic demum agnouiſſe ſummum Germanicorum Regum imperium, atque iiſdem, quibus Piſana ciuitas, priuilegiis eſſe ornatam. In quibus hoc eſt cum primis, quod priores artium & vexilliferi Florentiæ debeant conſiderari tanquam VICARII IMPERATORIS PERPETVI, prorſus atque Ca-

 rolus

rolus id indulſit Piſanæ ciuitatis primoribus Magiſtratibus. Inde vero aliud nihil conſequitur, quam vt talem ſint indepti libertatem, qualem habent imperii Germanici ciuitates, quarum Conſulibus, Duumuiris & Senatoribus perpetuum eſt commiſſum regimen, ſaluo ſemper Imperatoris & imperii iure: vtut non habent aduocatum Cæſaris, quem in Italia *Vicarium* certoque reſpectu *Capitaneum* appellitauere. Quod autem à ſolenni introitu in ciuitatem abſtinuerit, id meræ indulgentiæ Imperatoris ipſimet in transactionis tabulis tribuunt. Eadem haud dubie repetita ſunt, quum Vrbanus V. Carolum denuo vocaret, vt in Italiam venienti occurreret atque eccleſiæ imperiique hoſtes coerceret. Ac docent *epiſtolæ* Vrbani V. *ſecretæ*, quas Raynaldus legit, monuiſſe eum Florentinos, qui more ſuo pacta violantes plura aduerſus imperii dignitatem patrauerant, ne obſtinatos ſeſe præberent, futurum ſe pacis interpretem; ſiquidem oratores mitterent illataſque iniurias conſtanti obedientia ſarcirent. Nec inficiatur ſæpe laudatus Blondus, *nonnihil eum pecuniarum extorſiſſe à populo Florentino rebelliones timente, in quas ſubiecti eis de Etruria populi procliues erant, ſi modo* PRINCEPS *præſtitiſſet adſenſum.* Huldericus Mutius ſine CRVORE tranſacta vniuerſa memorat. Auctor vero vitæ Vrbani V. quam edidit doctus Boſquetus, quamque emendauit Baluzius, ſignanter adiicit: *Imperatorem Guidonem de Bolonia Epiſcopum Portuenſem Cardinalem diſcedendo de Italia ſuum Vicarium conſtituiſſe, qui dein in Luca ſuam manſionem ordinaſſet.* De quo qui dubitat, is litteras Karoli datas apud Lucam a. 1369. XII. Kal. Aprilis inſpiciat in Tomo II. Bullarii Caſſinenſis, vbi legitur: *Teſtes huius rei ſunt Reuerendiſſimus in Chriſto Pater Dominus* GVIDO *Portuenſis Epiſcopus ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis pro* MAIESTATE NOSTRA CAESAREA *in partibus* ITALIAE *locum tenens*

&

& generalis VICARIVS: vt taceam, Carolum Academiæ Florentinæ, quæ iam a. MCC. eſt inſtituta, varia iura priuilegiaria indulſiſſe, diploma referente Italiæ ſacræ nobiliſſimo ſcriptore *Ferdinando Vghello.*

§. LXIV.

Quibus ita conſtitutis nondum tamen acquieuere ciues Florentini ſeditionis ſpiritu ſemper agitati, cauſati inter alia: Romanum præſulem Gregorium XI. inhiare Tuſciæ, ac clanculum cum Carolo, cui paullo ante, interuentu Papæ Vrbani V. conciliati ſunt, tractaſſe, vt ſibi Lucana ciuitas aliaque imperii loca cederentur, ad LIBERTATEM propterea conclamantes, vexillaque expandentes, quibus litteris cubitalibus aureis vnicum verbum nempe LIBERTAS erat inſcriptum, nunciis, qui ſinguli ducebant cohortes, quaqua verſum per terras eccleſiæ atque Etruriæ huiuſmodi vela geſtantibus, vnde vndique tumultus, flammæ, bella ſub LIBERTATIS præſidio ſunt coorta. Qui motus, vt tanto certius intelligantur, ſimulatque ingenia Florentinorum turbulentiſſima patefiant, faciam, vt nonnulla e Gregorii XI. vita hic legantur: *Eodem*, inquit Biographus, *tempore communitas* FLORENTINA *contra dictum Gregorium Papam & Romanam Eccleſiam inſurrexit, doloſeque &* MALITIOSE *operata eſt, quod fere omnes ciuitates & loca alia, quæ ad dictam Eccleſiam in Italia pertinebant, ei ſe confœderauerunt & colligauerunt, in vnumque conuenerunt, vt è modo excuſſo a ſe quocunque alio ſuperiore, vel domino, in ſua* LIBERTATE *viuerent & permanerent: factoque* VEXILLO, *in quo ſolum magnis litteris erat deſcripta LIBERTAS, ordinauerunt magnam gentem armigeram, quæ cum vexillo huiuſmodi dictæ ligæ adhærere volentes confoueret, reſiſtentes vero vi & potentia ad eam ſectandam comprimeret & arctaret. Sicque factum eſt, quod quaſi vno contextu ſiue impetu omnes ciuitates locaque & caſtra dictæ Romanæ*

Eccleſiæ aduerſus eam ſpiritum rebellionis aſſumpſerunt, officialibus ipſius aut interfectis, aut turpiter eiectis, rochæ caſtraque & munitiones, quæ in ipſis erant, aut ad terram funditus proſtrata ſunt, aut per alios tyrannice occupata. His autem dedit initium ciuitas BONONIENSIS, *cuius incolæ præfatum Dominum Guillelmum Noeletti ſancti Angeli Diaconum Cardinalem Vicarium generalem ibidem commorantem primò captiuarunt, demum bonis ſuis ſpoliatum admodum ignominioſe abinde exire coëgerunt. Et idem fere per omnia paulo poſt fecerunt ciues Peruſini de Domino Geraldo de Podio, qui etiam Vicarius ibidem permanens paulo ante fuerat factus Preſbyter Cardinalis.* Contra hoſce hoſtes Romanæ ſedis ipſe demum Gregorius Caroli IV. auxilium a. 1376. implorauit, vtque proſcriberet Florentinos *viſceroſe*, vt loquitur, ſeu enixiſſime petiit: appellitans eoſdem, intuitu Caroli, PROPRII IMPERII SVBDITOS, *viros ceteroquin peſtilentes, ſceleratos, hæreticos, ſodomitas, vſurarios.* Edidit haſce Gregorii litteras Stephanus Baluzius e bibliotheca Colbertina *in collect. actorum veterorum* ad vitas Paparum Auenionenſium Tom. II. n. 184.

§. LXV.

Noſtrum iam non eſt, diſſerere, quo pacto demum pax inter Gregorium XI. & Florentinam rempublicam coaluerit: potius animaduertimus, mortuo Gregorio ſchiſma in eccleſia eſſe ortum, his Vrbanum VI. alios Clementem VII. tuentibus; ac Carolum IV. corporis exuuias deponentem Wenceſlao filio homini vafro quidem, ſed ad regnandum inepto imperium multis vulneribus ſaucium reliquiſſe. Hic vero cum Galeatiorum partes in Italia tutandas iudicaret, Florentinorum animos à ſe aliqua ratione abalienauit, exiſtimantium interea, Wenceſlaum id agere, vt tota Etruria in poteſtatem Ioannis Galeatii redigeretur. Vnde noua fœdera circumſpicientes ad Carolum

Digitized by Google

lum VI. Galliæ Regem cogitationes ſuas conuertebant, itemque ad Boiorum Ducem STEPHANVM iuniorem, qui eos à magno periculo copiis ſuis, quas contra Galeatium mittebat, liberabat, POGGIO & ARETINO non diffitentibus. Atque hic ſine dubio Princeps Boius eſt, cum potentiſſimo Bauariæ Electore eodem ſanguine oriundus, cuius merita in Statum Florentinum publicis in nouellis nuper celebrabantur, qui Galeatii magnis auſibus obicem poſuit; ne is, ſtertente Wenceſlao imperiique bona dilapidante, totam Langobardiam cum Etruria abſorberet: Pigna, Corio, Adelzreitero ſimilia adnotantibus.

§. LXVI.

Ex quo factum, vt, Roberto Palatino ſceptris potito exauctoratoque Wenceſlao, Florentini iterum ad Germanos irent, inque mediis anguſtiis conſtituti centum millia aureorum nummum nouo Imperatori electo illico numerarent, ducentis myriadibus paullo poſt ſoluendis eidem. Eo pertinet diploma Roberti ab Edmundo Marteneo Tom. I. *Anecdotorum* productum. Fœdus id vocant initum cum Roberto Florentinæ libertatis paraſtatæ, ſed patet ex alio diplomate, quod Vindobonenſe tabularium continet, publici iam iuris in diſſertatione Lipſienſi factum, ac nobiſcum quoque *eadem ex aula* communicatum, reſipuiſſe tandem Florentinos, iura omnia, quæ regalia vocant, & vicariatum ſibi renouari petentes, ciuium, atque imperio ſubditorum, fideliumque nomen neutiquam ſpernentes: vt ne dicam, grato ſimul animo recoluiſſe ſuperbos alioquin mercatores, quæ ſibi præſtitiſſet Henricus S. Boicæ Princeps ac Romanorum Imperator poſt Ottonem III. ad imperii clauum ſedens. Quæ litteræ, quum propria Florentinorum confeſſione quam plurima contineant, vnde eorum ſubiectio & inueſtitura per Syndicum ciuitatis

obtenta intelligitur, idcirco neceſſe reputo, vt melioris probationis & connexionis gratia, integræ hic legantur:

RVpertus ad perpetuam rei memoriam. Decet Regiam maieſtatem qualitatem reſpicere ſubditorum, & illos propenſiori gratiæ munere proſequi, quos deuotionis & fidei conſtantia & toleratione laborum viderit plus mereri. Conſiderantes igitur dilectos filios, populum & communionem Florentiæ, ſuper omnes Italiæ populos erga S. S. Rom. Imperium, ad cuius apicem Deo dante, ſicut ordinati ſumus, ſic intendimus peruenire, ſemper ſe fideliter habuiſſe, Regibuſque Rom. & Imperatoribus legitime conſtitutis, iuſteque proſequentibus cœptæ deuotionis officium, & obedientiæ debitum præſtitiſſe, necnon & imperii iura ſingulariter conſeruando, ſuæ libertatis theſaurum inæſtimabilem, non animi magnitudine ſolum, ſed multo omnium expenſarum onere, profuſioneque ſanguinis defendiſſe, non videmus cui iuſtius omnis fauor, cuique conuenientius omnis gratia debeatur. Quam ob rem attendentes omnes illius populi vires & potentiam ROBVR IMPERII & fortitudinem NOSTRAM eſſe, terras omnes atque ciuitates, propugnacula, villas, prouincias, & caſtra, quæ per dictum populum & commune tenentur, reguntur & gubernantur, quæue poſſidentur, aut cum eis aliquo ſubiectionis fœdere incluſa ſunt, aut quæ ex contractu, vel quaſi contractu quopiam, teſtamento, codicillis, donatione tam mortis, vel inter viuos, aut aliqua alia vltima voluntate, vel inter viuos titulo, quæ omnia tenore præſentium, ex certa ſcientia confirmamus, & approbamus, ad dictum populum & commune quomodo libet pertinerent, aut perueniſſent, ſiue in quibus populus, & commune præfatum ius, cuſtodiam vel iuriſdictionem, aut præeminentiam habet, & ad præſens dignoſcitur obtinere, maximeque ciuitates, prouincias, caſtra, terras & loca, quæ nominatim inferius deſcribentur, eidem populo communique Florentiæ regiæ maieſtatis auctoritate, animo deliberato, & ſano principum, procerum, & baronum noſtrorum acceden-

te

te CONSILIO, & conſenſu, & ex certa ſcientia libere donamus, concedimus, & largimur, cum omnibus eorum iuribus, & pertinentiis, curiis, territoriis, & comitatibus atque diſtrictibus, hac edictali noſtræ benignitatis epiſtola, perpetuoque reſcripto iubentes, declarantes, & decernentes, ea omnia ad eundem populum & commune iure pleniſſimo pertinere, etiamſi feudalia forent, vel aliquo tempore fuiſſe feudalia dicerentur, aut dici poſſent; non obſtante, quod ad nos vel prædeceſſores noſtros, vel ad diuos auguſtos, vel in fiſcum, aut imperialem, vel auguſtalem menſam, vel cameram eſſent, vel dici poſſent quomodo libet deuoluta, vel etiam ſpecialiter aſſignata, ea omnia de plenitudine poteſtatis, & omni via, ratione vel iure, quo melius, & validius poſſimus, prælibato populo, & communi, iure pleniſſimo concedentes, volumuſque cuncta Regalia tributa, pedagia, gabellas, obuentiones & reditus, flumina, ſyluas, & nemora, piſcationes, paſcua & aucupia, quæ de iure ſolent ad fiſcum, menſam, vel cameram regiam, imperialem vel auguſtam quomodo libet pertinere, nec non omnes condemnationes factas, aut faciendas, & quæcunque deuoluta forent, ad regiam, auguſtalem, vel imperatoriam maieſtatem, etiamſi dicerentur, vel eſſent, alicui, vel aliquibus, vel diuis etiam auguſtalibus ſpecialiter aſſignata, nec non auri fodinas, ſiue cuiuſcunque metalli mineras, & theſauros omnes, & vniuerſaliter omnia iura fiſcalia, ſiue regalia in dicta ciuitate, & terris ſupra conceſſis vel harum ſerie nominandis, eſſe pleno iure, populi, communiſque prædicti; & ad ipſum pleno iure legitime pertinere, cum omni cenſu, præſtatione, vel iure, quæ per prædictam ciuitatem, & populum, atque terras, ſupra conceſſas, & inferius nominandas, S. Rom. Imperio deberentur, & cum omnibus angariis & parangariis, quæ dicto populo, vel communi, quocunque iure poſſunt indici, vel futuris temporibus indicerentur; quæ omnia, ſicut dictum eſt, ad populum & commune dictæ ciuitatis NOSTRAE Florentiæ pleniſſime pertinere volumus, & iubemus, in ſubſidium expenſarum, quas pro defenſione ſuæ libertatis, & ſtatus, quotidie facere cogitur & ſubire. Confirmamus etiam omnia

omnia fœdera, ſubmiſſiones, deditiones & pacta, quæ dictæ terræ feciſſent eidem, vel cum eodem populo, & communi, quorum tenores hic haberi volumus pro nominatis & ſufficienter expreſſis, ita quod in populi Florentini fauorem perpetuo valeant, & plenam obtineant roboris firmitatem; Et quum, vt Vlpianus ſcripſit, magni faciant prouinciales, ſuas ſibi conſuetudines obſeruatas, præſentium auctoritate decernimus & iubemus, dictam ciuitatem Florentiæ, ſuumque ciuitatis territorium, & diſtrictum, & dictas ſupra ſcriptas, & infra ſcriptas ciuitates, terras & loca, per officiales, & rectores tam ciues, quam forenſes, per eundem populum & commune, & non per alios, quacunque fungerentur auctoritate, deputatos, & electos, vel quomodo libet deputandos regi & gubernari debere, ſecundum formam ſtatutorum & ordinamentorum dicti populi, & communis nunc vigentium, vel quæ impoſterum ederentur, quæ ſtatuta & ordinamenta, & omnes alias quaſcunque leges municipales, dicti populi, & cōmunis nunc vigentiū, vel quæ impoſterū ederentur, cum mutationibus, & correctionibus, quas faceret, vel feciſſet dictus populus & commune, confirmamus, & approbamus, iubentes eas habere pleniſſimam roboris firmitatem. Cæterum cum rerum experientia doceat, nobiles viros, priores artium & vexilliferos iuſtitiæ, populi & communis Florentiæ, qui nunc ſunt, vel in poſterum in officio præſidebunt, toto tempore, quo talis eorum durauerit magiſtratus, tam in ciuitate Florentiæ, quàm in ciuitatibus, prouinciis & locis ſupra conceſſis, ac etiam proxime nominandis, REGIOS ET IMPERIALES VICARIOS noſtros, & imperii S. irreuocabiliter & generales conſtituimus, facimus & ordinamus, cum adminiſtratione pleniſſima, committentes eiſdem pleniſſime VICES noſtras toto tempore VITAE NOSTRAE, nec non & in perpetuum, donec forent expreſſe per SVCCESSORES noſtros, legitime tamen intrantes, nominatim & ſpecialiter reuocati, ſtatuentes & ordinantes, quod dicti priores, & vexilliferi, VICARII noſtri, vel aliqui alii rectores, & officiales ad regimen dictæ ciuitatis, & locorum eidem tenore præſentium conceſſorum, cogi non poſſint, aut debeant, alibi red-

dere

dere de ſuæ adminiſtrationis officio rationem, quam in ciuitate FLORENTIAE, & coram iudicibus, magiſtratu, vel Syndicis per eundem populum, & commune deputatis ad hoc, vel imposterum deputandis, & non alibi, vel per alios quoquo modo. In quorum omnium ſignum, firmitatem, & robur nobilem virum Bonacurſum, quondam Neri de Pictis, Syndicum dicti populi & communis, vt publice conſtat manu Petri Serperi de St. Miniate Florent. notarii publici pro ipſo communi Florentiæ recipiente, & ipſum populum & commune in perſona dicti Bonacurſi per annuli traditionem, de prædictis omnibus INVESTIMVS, auctoritate regia ſupra dicta & de plenitudine poteſtatis ex certa ſcientia, & proprio noſtro motu, & omni via, iure noſtro, & modo, quibus magis & melius poſſumus & valemus, nomina vero dictarum ciuitatum, terrarum & prouinciarum, & ipſarum deſignationes ſunt hæc: ſcil. ciuitas Aretii, cum omni ſuo ſolito & antiquo comitatu atque diſtrictu, ciuitas Piſtorii & ciuitas Vulterra &c. cum omnibus eorum ſolitis & antiquis comitatibus atque diſtrictibus, prouincia vallis Nebulæ, prouincia vallis Arianæ, prouincia vallis Arni, inferiore terra Barglie & ſuæ coloniæ, cum pertinentiis ipſarum, terra S. Miniati Florent. cum omni antiquo ſuo comitatu atque diſtrictu & ſpecialiter cum communi & caſtro Collis longæ terræ, prouinciæ Florent. in partibus Romandiolæ, & omnia quæ in dicta prouincia Romandiolæ, vel Maſſæ Trebariæ fuiſſent dicto communi Florentiæ relicta vel conceſſa, ſeu in quibus eis eſſet ius aliquod conſtitutum, aut quomodolibet pertineret, omnes terræ, quæ tenebantur, vel eſſent alieni iuris, vel aliquorum de Waldinis . . . . aut aliquo vel aliquibus de progenieque de Petra mala, quæ terræ forent in alpibus montibus, aut vallibus, ſiue planis prouinciæ Tuſciæ, quarum omnium nomina habeantur pro expreſſis & declaratis: terræ quoque collis Valliſelſe St. Cemniani. Martiani, Planiciei Aretii, Coretii, Caſtellionis Florentini, Montiſpolitiani, Valiani, Sillani, Tapolis, Montamine, Anglaris, Fogani, & Fucignani, Darezo & omnes terræ & loca, quæ fuiſſent dicto populo, vel com-

L

muni

muni relictæ, ſubmiſſæ, vel aliquo modo conceſſæ, vel alteri pro ipſo populo, vel communi recipienti, & ſeu dicto populo & communi tam in partibus Ciſentini, quam in prouincia Romandiolæ, Maſſæque Trebariæ, vel alibi in partibus circumſtantibus, vel quæ ad ipſum populum & commune forent iure quopiam deuolutæ, & generaliter omnia alia & ſingula, quæ per dictum populum ſeu commune tenentur, ſeu poſſidentur, reguntur & gubernantur, & in quibus habent ius aliquod, cuſtodiam iuriſdictionem, vel præeminentiam, quoquo modo mandantes atque iubentes eis, & cuilibet ipſorum & ipſarum & hominibus, perſonis & incolis eorundem, & ipſarum prædictis noſtris vicariis, populoque & communi Florentiæ tanquam nobis in omnibus parcant, & intendant ſub pœnis & conditionibus ordinandis ſeu ordinatis per ipſum populum & commune Florentiæ. Nulli ergo hominum liceat hanc noſtræ donationis, conceſſionis, largitionis ordinationis & gratiæ paginam infringere, aut ei quouis auſu temerario contraire ſub pœna indignationis noſtræ grauiſſimæ, quam qui ſecus attentare præſumſerit, ſe cognoſcat ilico incurſurum, & ſub pœna mille marcarum auri puriſſimi, in quas illos, qui quauis temeritate contrafecerint, ſiue venerint, irremiſſibiliter incurrere decernimus & iubemus, & eandem ab eis totiens, quotiens contra factum vel contrauentum extiterit, exigi volumus & committi, & medietatem dictarum marcarum noſtri Regalis, ſeu Imperialis ærarii ſiue fiſci, & partem reſiduam iniuriam paſſorum vſibus applicari decernentes ex nunc de plenitudine Regiæ atque Cæſareæ poteſtatis irritum & inane, quodcunque in contrarium a quocunque fuerit attentatum, præſentes quoque litteras noſtras, ſiue præſens Priuilegium durare volumus toto tempore vitæ noſtræ, & ad BENEPLACITVM IMPERII, & donec per Succeſſores noſtros LEGITIME intrantes EXPRESSE ET SPECIALITER fuerit reuocatum. Decernimus quoque, committimus & mandamus, quod mox, vt fuerimus Imperiales infulas aſſecuti, Imperiales noſtræ fieri debeant confirmatoriæ prædictorum. Et nunc intelligantur data & conceſſa praedicta, vel in minimo non mutata

tata etiam abſque alia aliaqua requiſitione, vel . . . . . nobis vel noſtro Cancellario facienda. Teſtes huius rei ſunt venerabilis Fridericus Archiepiſcopus Colonienſis, Imperii per Italiam Archi-Cancellarius. Illuſtres Ludouicus Comes Palatinus Rheni & Bauariæ Dux, Carolus Dux Lotharingiæ. Nobiles Philippus Naſſau & Saraponte. Emilius de Leiningen, Regalis noſtræ curiæ Magiſter. Gerhardus de Kirberg. Fridericus de Morſe. Io. Frid. de Leiningen, Comites ſpectabiles. Sigehardus de Winſperg. Eberhardus Pincerna de Erpache Senior, Barones. Honorabiles Conradus de Hirtzhorn, St. Stephan. Moguntinenſis, Wilhelmus beatorum apoſtolorum Colonienſium eccleſiarum præpoſiti, Magiſter Nicolaus Perwin, ſac. paginæ profeſſor. Strenui Wipertus de Helmſtat Senior, Iohann de Hirtzhorn, Iohannes Camerarius de Talburg, Schilling de Fillig, Henricus de Dadenberg. Sifridus de Lapide, milites, nec non quam plures alii noſtri & Imperii nobiles & fideles, Harum ſub Regiæ noſtræ Maieſtatis ſigilli appenſione teſtimonio litterarum, datum Moguntiæ die quarta Menſis Iulii Anno Domini MCCCC. primo, regni vero noſtri anno primo, Ego Rabanus Epiſcopus Spirenſis, regalis aulæ Cancellarius, vice Reuerendiſſimi in Chriſto Patris Domini Ioannis Archiepiſcopi Moguntini per Germaniam Archicancellarii recognoui.

§. LXVII.

Enim vero Ruperto in patriam, re infeliciter geſta, abeunte ac Sigiſmundo Hungariæ Rege in locum demum eius electo alibi agente, poſtque Piſas expugnatas ferocia in præcordia ciuium redeunte, iterum contigit, vt & imperii & Sigiſmundi paullatim obliuiſcerentur. Vnde cauſſam ducas, quare Sigiſmundo Romam properanti nullum honoris ſignum exhibuerint, ſed potius Hungaros, Bohemos, Teutonicoſque repulerint in Micheletum Florentini exercitus ductorem irruentes: vtut poſtea Imperatoris iras timentes varias excuſationes ac defenſiones protulere verbis

L 2 ſuam

ſuam obedientiam teſtati, vti mos erat hiſce hominibus ob immanes diuitias turgeſcentibus, obque contractum cum Mediolanenſium Ducibus fœdus ſuſpicionem igneſque in Teutones concipientibus. Ac ſuſpicor, Sigiſmundum non fuiſſe rediturum domum, niſi portas aperuiſſet Etruriæ potens ciuitas; modo ne ſatius exiſtimaſſet, tutari Eugenii IV. partes, quem dignitate ſacra deiicere Baſileenſes patres meditabantur. Perſpicue enim Leonardus Aretinus fatetur, Roma diſcedentem Imperatorem Florentiam intrare tentaſſe, ſed POPVLO PROHIBENTE aliam itineris viam elegiſſe. Credibile eſt, Florentinos Caroli IV. indulgentia nixos ad vetus priuilegium prouocaſſe, quo iis eſt promiſſum, Cæſarem ad mœnia ciuitatis non acceſſurum, ſed CENSV ANNVO fore contentum. Aretinus Sigiſmundi tempore vixit eumque Placentiæ vidit, ſeque aliquem cum eo vſum habuiſſe ſcribit: deinde Conſtantiæ magis naturam ingeniumque eius conſpexiſſe adfirmat: qui Senis interea pacem iterum ciuitati ſibi olim aduerſanti indulſit.

§. LXVIII.

Sigiſmundo diem claudente, nec Alberto II. Auſtriaco diu ſuperante partim factionibus, partim bellis varie agitatam Florentiam obſeruamus: Friderico III. Bohemiæ & Hungariæ motibus diſtento, eccleſiæque nouo ſchiſmate ita impedito, vt de Italia ad pacem reducenda ſerio cogitare vix poſſet. Sed cum tamen is Romam contendens Eleonoram Luſitaniæ Regis filiam ſponſam in Tuſcia, conciliatore Ænea Syluio, acciperet, non deſtitere Florentini reducem Roma Imperatorem magnis cumulare honoribus, etiamſi antea mirifice trepidauerant falſis occupati rumoribus, Cæſarem Alphonſo Aragonio Apuliæ Regi Tuſciam regendam commiſiſſe: moleſtiſſime hæc ſe ferre vix diſſimulantes, Imperatori cum Rege aduerſario ſuo fœdus

dus eſſe. Qua ſuſpicione diſpulſa Fridericus Florentiæ vt *Imperator* ac DOMINVS eſt exceptus, Ænea Syluio teſte, ſicuti eum paullo ante Bononia aduentantem ſatis demiſſe vt Regem Romanorum coluere. Aperte enim S. Antoninus in hiſtoria MS. qui tum temporis Florentinus Archiepiſcopus extitit, rem refert: *Ei per Florentiam a MCCCCLII. tranſeunti totus clerus cum Archiepiſcopo* (Antonino) *proceſſionaliter ad portam ciuitatis obuiam proceſſit, ac etiam* MAGISTRATVS FLORENTINI. *Locatus autem in conuentu S. Mariæ nouellæ ad hoſpitandum, permanſit in vrbe quatuor diebus, & præſens fuit in officio purificationis Virginis glorioſæ in miſſarum ſolennibus, recipiens deuote à celebrante cereum benedictum, vt de more à fidelibus in eccleſia exiſtentibus dari conſueuit, oblatæque ei fuerunt poſcenti quædam reliquiæ ſanctorum in vaſe argenteo ornatæ a communitate, qui aliquos milites ibi fecit.* Similia Machiauellus prodit in hiſtoria Florentina, niſi quod ſextiduo poſt primum aduentum Fridericum Florentiæ manſiſſe refert, ſed Antonino credendum magis vtpote ſcriptori *αὐτόπτῃ*. Ceterum de cenſu ac pecuniis Imperatori ſolutis nihil legitur; niſi quod Æneas obſeruat, eum iterum magno apparatu & pompa inter varias gratulationes ex vrbe fuiſſe eductum Bononiam Ferrariamque cogitantem. Ac multum placuit Florentiæ primoribus, Fridericum Franciſco Sfortiæ Mediolanenſem Ducatum ambitioſe affectantem denegaſſe, etiamſi clientelarem non reformidaret nexum: idque eueniſſe intra ciuitatis ſuæ pomœria. Minimum pro explorato ſumendum, verbis Florentinos maiorem animi ſubmiſſionem oſtendere vix potuiſſe; ſicuti nec ipſe Ammiratus, infenſus alioquin Imperatoribus auctor, negare ſuſtinet.

§. LXIX.

At cum Maximilianus poſtea in Carolum VIII. Fran-

ciæ Regem Neapolitanum regnum ambientem & fere expugnantem ferrum ſtringeret, cauſſam inter ceteras eam ille potiſſimum bello prætexebat, quod Etruriam intraſſet Carolus ac Florentinorum terras ac caſtella teneret, vacuefacienda Germanis & imperio, ne quid hac parte res publica detrimenti caperet. Atque erant ſane permulti in Caroli conſiliariis, qui ne Senenſibus præſidium præſtaret, eoſque ab imperii iuriſdictione auelleret, ſerio diſſuaderent, ne propterea totum Germaniæ Regnum commoueretur, vtpote quod vix æquo ſit toleraturum animo, turbari ſic ſua iura, ac retineri inſimul Piſanam ciuitatem nunquam non Teutonibus fidelem, aut etiam concitari Tuſcos auertique ab obſequio, quod ab antiquo deberent Romano imperio. Quin ipſis Florentinis ſceleri datum, eſſe eos Caroli VIII. partes amplexos, ac fauiſſe Gallis Neapolitanum regnum anhelantibus.

§. LXX.

Atque hinc factum, vt Maximilianus I. Piſanos Gallorum ope à Florentinorum imperio liberatos defendendos iudicaret, quos de nouo mittere ſub iugum laborabant: ea potiſſimum fini Liburnum obſidione cingens, vt Florentinos officii admoneret ſui, conſiliaque rebus ſuis inimica diſpelleret. Quæ expeditio quamuis ſecus, ac putabat, caderet, iſque tandem variis promiſſis illectus cum Ludouico Galliæ Rege Mediolanenſem Ducatum indepto Pacem Bleſis componeret; vix tamen Imperator acceptas à Florentinis iniurias concoxit. Vnde diſerta in tabulis pacis mentio harum rerum iniecta, ſimulatque conuentum, vt Maximilianus Reipublicæ Ludouici intuitu ignoſceret, ſed illa interea auctoritatis imperatoriæ probe memor Germaniæ vtilitatibus remoram amplius nullam iniiceret, nec renitentibus forſan ciuibus Gallus ſuppetias ferret. Sunt hæc

hæc ita nota ex annalibus eius æui, & publicis pacis Bleſenſis tabulis, quas in *collectione fœderum* ad a. CIↃIↃIV. retulit Leonardi, vt aliis auctoritatibus opus non ſit, ſed ſequentia duntaxat verba hoc loco videantur apponenda: *Etſi item ad ſereniſſimi & chriſtianiſſimi Regis Francorum petitionem & inſtantiam, ſereniſſimus Romanorum Rex vult indulgere, & indulget per præſentes, Duci Ferrariæ, Marchionibus Montiſſerrati & Mantuæ,* FLORENTINIS, *Lucenſibus, Senenſibus, & Domino Alberto de Carpi & Ioanni Petro de Gonzaga, omnia, quæ ab eo die & tempore, quo chriſtianiſſimus Rex Carolus, nouiſſime defunctus, primum ingreſſus eſt Italiam, vſque in hunc diem, contra ſuam Maieſtatem tanquam Romanorum Regem, & ſacrum imperium, commiſerunt, aut quouis modo committere potuerunt, iam faciendo, quam omittendo & propter quæ feuda eorum, quæ a ſacro Imperio tenent, ipſi Sereniſſimo Romanorum Regi deuoluta & confiſcata fuiſſent, & eos ad præfati Francorum Regis petitionem, abſoluit & permittit redire in gratiam, & ſub fauorem & tutelam Sacri Imperii. Et nihilominus poterunt prænominati Dux Ferrariæ, & cæteri, remanere confœderati, ſeruitores & recommendati chriſtianiſſimi Francorum Regis, iuxta tenorem tractatus, apud Tridentum, inter Cæſaream Maieſtatem & Reuerendiſſimum Dominum Legatum confecti, pro quo ipſi deinceps Romanorum Regi & ſacro Imperio, ſicut cæteri* SVBDITI, FIDELES, OBEDIENTES, *ſubditi & dediti eſſe debent & tenentur.*

Et ſi de cætero in his, quæ Romanorum Regi & ſacro Imperio exhibere tenentur, rebelles & minus obedientes erunt, aut aliquod aliud contra eum committerent, quod tunc vnuſquiſque Romanorum Rex aut Imperator eos, ſecundum viam, ordinem, aut LEGEM IMPERII, PVNIRE *poſſit, & in iſto, neque in aliis quibuſcunque principatibus, communitatibus, ciuitatibus, prouinciis, dominiis, & iuriſdictionibus totius Italiæ, quocunque nomine appellentur, & vbicunque ſituatæ ſint, quæ Romanorum Regi aut Impe-*

Digitized by Google

Imperio quouis modo ſpectarent, nullus Rex Franciæ vnquam Romanorum Regi, aut Imperatori, neque imperio aliquod impedimentum inferre, neque præfatis aut aliquibus contrariis aut rebellibus imperii adiumentum directe neque indirecte dare, ſed de his omnibus penitus abſtinere velit & debeat. Item tractatum eſt, quod præfatus chriſtianiſſimus Francorum Rex non vult, neque intelligit ſe ingerere, neque intromittere ſe ſubditis, feudis & rebus imperii, ſiue in Italia, ſiue extra Italiam, niſi ſecundum quod ſupra dictum eſt & formam Tractatus apud Tridentinum inter Sereniſſimam & excellentiſſimam Cæſaream Maieſtatem & dictum Reuerendiſſimum Dominum Legatum confecti.

§. LXXI.

Quo in obſequio cum perſiſterent, ac Maximilianus, variis Cameracenſi fœdere in Venetos hoſtibus concitatis, ipſe demum exercitum in Langobardiam duceret, iſque poſt Patauinam obſidionem ſolutam Veronæ aliquandiu ageret, Lucenſibus inuidendo priuilegio in caſtris iam ornatis; euenit denique, vt & Florentini per oratores ſuos, poſt varia agitata & iactata, Imperatori quadraginta aureorum millia trima die repræſentanda promitterent, adiecta inſimul conditione, ne is pro reſiduo vectigali, quod Sigiſmundo & Friderico Patri non præſtitiſſent, amplius exigeret quidquam, ſed annuo cenſu animum vindictæ cupidum reſtingueret. Saltem hoc perſpicue fatetur Florentinus ſcriptor Iacobus Nardi; neque id ignotum quadantenus Gerardo Roo fuit Auſtriaco ſcriptori, cuius verba alibi leguntur: quid? quod ex epiſtolis *Andreæ de Burgo* ad *Margaretham Auſtriacam*, Maximiliani I. filiam Bruxellæ impreſſis conſtat, oratores Florentinos a. 1509. apud Maximilianum Veronæ egiſſe, vbi is tum temporis Ferrarienſem quoque Ducem ſolenni cærimonia inueſtiuit, magna fœderatorum admiratione, Maximilianum bellicos inter ſtrepitus de ta-

libus

libus cogitare rebus potuiſſe; eoque improbabile vix eſt, impetraſſe Florentinos iurium ac priuilegiorum ſuorum confirmationem, ſicuti largiſſime in caſtris Patauinis accepere Lucenſes. Quod inſtrumentum IV. *Reliquiarum* Tomo nuperrime publicauit Ludouicus noſtras, amicus in paucis. Atque ita vero ad vltimam periodum peruenimus, qua populare in vrbe Florentina regimen in agone aliquandiu conſtitutum cum fragore expirauit tandem. Quod vt intelligatur ordine, faciam.

§. LXXII.

Erat Medicæorum nomen genuſque Florentiæ ampliſſimum ſæculoque XI. & ſequentibus ita inualeſcebat, vt ſummos Magiſtratus gerere inciperet, Welphorum amicitia opibuſque vt plurimum ſuffultum. Haud difficile foret, primarios eius gentis nominare viros, qui PRIORVM, qui SIGNIFERORVM IVSTITIAE, qui CAPITANEORVM populi aliorumque honorum elogia tulere. Verumtamen ſufficiat appellare hoc loco Coſmum, *patriæ patrem* dictum, Ioannis filium, cuius diuitias, potentiam, ingenium, mores nemo forte melius, quam Ioannes Gobelinus Vicarius Bonnenſis Æneæ Syluii res geſtas ſtilo luculento deſcribens depinxit Libr. II. p. 49. *Præſtantiſſimi*, inquit, *ciues viſi ſunt ætate noſtra Pallas Strozius, Nicolaus Vzanus, & Rodolphus Peruzius. Pallas opibus cunctos ſuperauit, Nicolaus prudentia, Rodolphus armis: aduerſus hos factionem excitauit* COSMAS *Medices, propter quam rem vrbe pulſus, Vzano iam vita functo, exilium aliquandiu tulit: deinde ſub Eugenio Pontifice maximo Florentiæ ſedente, ſtudio partium ab exilio rediit, & tumultuante ciuitate, deterritis, qui ſibi aduerſabantur, ſuum locum recuperauit: Rodolphum & Pallantem, pluresque alios ciues vrbe pepulit, qui poſtea nunquam rediere, quamuis Rodolphus Nicolaum Piccinium aduerſus patriam alliciens, Mugellanum agrum ingreſſus vaſtauerit:*

rit: nam poſteà in exilio deceſſit. Pallas æquo animo fortunam aduerſam ferens, Patauii vſque ad extremam ſenectutem philoſophiam ſectatus eſt, ibique obiit iam ferme nonagenarius, quem ſui ciues eieciſſent non meritum. Coſmas deinde ſublatis æmulis pro ſuo arbitrio rempublicam adminiſtrauit, eaſque opes accumulauit, quales vix Crœſum poſſediſſe putauerim: ædificauit in vrbe palatium rege dignum: eccleſias alias inſtaurauit, alias a fundamentis erexit: monaſterium ſancti Marci miro conſtruxit opere, in quo bibliothecam Græcis & Latinis voluminibus referſit: villas magnifice adornauit. Videbatur iam præclaris operibus inuidiam ſuperaſſe: ſed populi excellentem virtutem oderunt: inuenti ſunt qui potentiam Coſmæ ferendam negarent, eiuſque conatibus multis modis obuiam irent. Et quia æſtimatio bonorum, quæ quiſque poſſideret, per idem tempus facienda fuit, Cataſtum Florentini vocant, Senenſes libram, per quam Magiſtratus facultates ciuium non ignorantes, ex æquo poſſint inter ſubiectos onera partiri. Suadebat Cataſtum innouari Coſmam, inimici aduerſabantur: ob quam rem parlamentum fieri placuit: quod dum cogeretur armati vndique collecti iuſſu Coſmæ forum circumdedere, manifeſtumque imminere periculum oſtenderunt his, qui conſilium eius damnarent. Decretum eſt cataſtum armorum metu; & ciues, qui prius contradicebant, alii relegati ſunt, alii ære multati: poſt hæc nihil Coſmæ negatum. Is belli, paciſque iudex & legum moderator, non tam ciuis, quam patriæ Dominus haberi: conſilium de re publica domi ſuæ agitari, magiſtratum hi gerere, quos ipſe deſignaſſet: nihil ſibi ad regnum niſi nomen & pompa deeſſe. Ægrotabat Coſmas, cum Pius Florentiæ fuit. Ioannes, qui eius pater fuit, ex Medicorum familia ingentes opes liberis ſuis Coſmæ, & Laurentio reliquit. Coſmas ſupra quam credibile ſit eam ampliauit, per omnem Europam negotiatus, & ad Ægyptum vſque fuit. Hic egregio corpore, ſtatura plus quam mediocri aſpectu & alloquio placidus: litteræ in eo plures, & Græcarum non prorſus ignarus:

inge-

ingenium ei perſpicax, & ad omnia promptum, quæ ageret: animus ingens atque fortis laborem & inediam facile pertulit, & noctes crebro inſomnes duxit: nihil ignorauit eorum, quæ in Italia gererentur: quippe quod eius conſilio magna pars vrbium, & regulorum duceretur: nec eum extera latuerunt, cui ex orbe fere toto mercatores reſponderent, & quæ apud eos fierent, crebris epiſtolis indicarent. Ad extremum podagra laborauit: cuius antea quam vita excederet, ſucceſſores filios ac nepotes vidit. Conſentanea huic picturæ ſunt, quæ Nicolaus Machiauellus *Hiſt. Florent. Lib. VII.* de Coſmo memorat, cuius verba iam dedere alii, inque primis Vir excellentiſſimus Ioannes Iacobus ab Imhoff ad Tab. V. Stemmatis Medicæi p. 125. cuius nominis ſine publica gratæ mentis teſtificatione nunquam ſane recordor. Cui ſi addas Fratrem Coſmi Laurentium ob multas & præſtantes animi virtutes populo valde charum, tunc ſane habebimus eminentiſſimæ familiæ bina capita, vnde Alexander & Coſmus Florentini Principes ac Duces primi originem duxere.

§. LXXIII.

Et erat Coſmo diuiti vnicus filius, cui Petri nomen, cum morbis arthriticiſque doloribus admodum conflictatus; in hoc autem felicior, quod Laurentium & Iulianum genuit præſtantiſſimæ indolis filios. A Laurentio Petrus: à Iuliano Clemens VII. Pontifex Romanus prodiit. Memoriæ cauſſa Petrum Laurentio natum nominabimus II. qui Aragoniorum Apuliæ Regum partes ſectatus Ludouico Sfortiæ *Moro*, homini in fraudem acuto & ſceleſto ſuſpicionem iniecit, ne cum illis in ſe aliquid moliretur: vnde is ad Carolum VIII. Galliæ Regem delapſus calamitoſo patriæ ipſique Petro conſilio Gallos in Italiam euocauit. Quorum aduentu hic perterritus præcipiti decreto, atque inconſulta ciuitate eo rem deduxit, vt Carolus Etruria potitus ipſam

vrbem milite ſuo repleret, Gallico iugo ſubiiciendam vtique, niſi Ludouici Caponii laudabilis audacia præſenti eam periculo eripuiſſet, quod Philippus Cominæus copioſe deſcribit in ſingulari *de bello Neapolitano* volumine. Inde populi iratæ voces auditæ, inde inimicorum Mediceæ domus artificioſis machinamentis locus relictus, ita, vt publica proſcriptione Medicæi omnes hoſtes iudicarentur abque omni patriæ Principatu, atque honoribus infeſto diplomate excluderentur: Petro Soderino interea Dictatore creato, qui rebus fortiter geſtis obnixo ſtudio aliquandiu prouidit, ne Medicæi iterum ciuitatem intrarent ob ingentes diuitias & arrogantiam tum populo, tum reliquis proceribus, inuidia nimium quantum tabeſcentibus, validiſſime ſuſpecti. Sed fecit tamen Iulii II. qui ad Ruueræam gentem ſeſe referebat, conſtans aſtutia, vt Florentini tandem, Soderino abdicato eoque ſponte ſua ab vrbe diſcedente, expulſos a. CIↃ IↃ XII. reciperent, receptoſque priſtinis honoribus, poteſtate atque auctoritate cumularent. Eſtque eo magis id mirum viſum pleriſque, quod medios illi ſeſe inter belligerantes geſſiſſent, nec vlli fœderatorum adhæreſcentes pacati ſtetiſſent, ipſum Imperatorem comiter venerati, Medicæis minime fauentem. Sed bene iam ab aliis animaduerſum eſt, eos facilius perire, qui nulli, quam qui aliis ſeſe aggregant: quod Florentia ea ætate verum deprehendit ab Hiſpanico Duce Cardona infeſtis ſignis ante petita, quam hoſtem ſe habere animaduerteret: vnde vero congruens habitum, Hiſpanorum auſus Iulii II. auctoritate ſuffultos nec Maximiliano diſplicuiſſe Imperatori.

§. LXXIV.

Quod vtcunque ſeſe habeat, certum ſane eſt, Medicæos ab eo tempore ad maiorem modeſtiam mores ſuos compo-

compoſuiſſe; ad quod cum accederet auctoritas ſummorum Pontificum Leonis X. & Clementis VII. quorum primus Petri II. frater, alter Iuliani occiſi filius erat, res eorum illibatæ aliquandiu perſiſtebant: vtut Strozii, Pazii, Saluiatenſes aliique inuidis oculis eorum iura prærogatiua intuebantur, omni inuigilantes occaſioni ac tempori, quo eos iterum de culmine ciuitatis depellerent. Cuius ſpei compotes demum, Carolo V. regnante, funt facti, qui Romam milite expugnans ſuo ipſum Pontificem Clementem VII. captiuum habuit. Vnde opportunum rati tempus eiiciendi iterum tam inuiſam ſibi familiam, inter Principum inſignia actitulos, ad tyrannidem contendentem.

§. LXXV.

Nemo exiſtimaſſet, tam breui interuallo cuncta iri conuerſum. Pœnitebat enim Carolum, ad extrema ſic fuiſſe compulſum Clementem: euigilabant Angli, muſſitabant Heluetii, nouos motus ac bella ciebant Galli, etiam Veneti coniurabant, Mediolanenſes conſpirabant, ita vt Imperator ipſemet omnem lapidem moueret, quo in gratiam rediret cum Romano Præſule ſatis debellato; ac pacem dein cum ceteris iniret.

§. LXXVI.

Igitur Barcinonæ, vbi Carolus ſedebat, de pacis conditionibus actum inſimulque concluſum, vt Florentini a pacis fœdere excluſi ad officium reducerentur, formaque Reipublicæ popularis commutata, Medicæa familia in patriam reſtitueretur, Alexandro Medicæo Pontificis NEPOTI Principatu tradito, cui iam Margaretham ex non legitimis nuptiis ſuſceptam filiam in matrimonium deſtinauerat. Quod condictum factum. Cæſar Barcinona Genuam multo milite comitatus appellit: dein Bononiam vectus pacem cum hoſtibus perficit: rurſus diademate imperiali & Langobardi-

 co

co inauguratur: mox Philibertum Arauſionenſem atque Vaſtium Cortonam in agrum Florentinum cum copiis mittit; Pontifice ſuum exercitum iungente: Fit obſidio: conquieſcunt Veneti: ceſſant auxiliares manus porrigere Galli: capiuntur oppida, ac diripiuntur: vrbs quaſſatur: vtrinque clades illatæ & acceptæ: occiditur Arauſionenſis; ac tandem vero Ferdinandus Gonzaga, qui poſt eius obitum principem in exercitu locum obtinebat, his conditionibus peruicaces & tantum non fame enectos Florentinos in deditionem accipit: nempe *vt Cæſar Rempublicam Florentinam, incolumi* LIBERTATE, *prout ſibi videretur, ordinaret; captiuis libertas; extorribus ciuitas redderetur, iniuriarum omnium ac præteritarum rerum memoria obliuione deleretur: octoginta aureorum millia in ſtipendia militum a Florentinis perſoluerentur.* Agnoſcat Lector Andreæ Mauroceni verba hiſtoriarum Venetarum Libro III. in fine p. 138. viri pragmatici, in vſu rerum verſati atque longe politiſſimi.

§. LXXVII.

Nemo hic diſſerat, aut illepide ſomniet, Clementis arbitratu omnia eſſe peracta: immo potius Cæſari reſeruata ſcribit Mauroceni: a quo neutiquam diſſentit Guicciardinus, conſpiratque Iouius; nec ipſi Florentini Hiſtoriarum auctores diuerſum produnt. Quod autem de libertatis incolumitate adiectum, Florentinos parum, aut nihil iuuat. Neque enim Carolus in ſeruitutem eos rapuit, ſicuti meruiſſent Florentini, domino ſuo rebelles, Lautreckio Gallorum Duci in Apuliam contendenti arma, viros, commeatum præſtando, contra fas, ac fidelitatis toties promiſſæ clariſſima argumenta; quod nec diffiteri vnquam ſunt auſi Florentiæ ciues. Minimum ipſi Oratores, quos Ianuæ audiebat Cæſar, facinus illico ſunt confeſſi, clementiam eius implorantes, culpam in pontificem referendo:

rendo: in CAROLI voluntate atque auctoritate futuram in poſterum ciuitatem polliciti. Verum cum immota maneret ſententia, criminis Maieſtatis eos reos eſſe, qui in IMPERATOREM ferrum ſtrinxiſſent; ac deponenda primum arma; & ii vero belli ducem Malateſtam Baleonium conſtituerent; nullo modo Clementi auſcultantes Pontifici de reſtituenda familia ſua ſollicito; iam ſane Cæſar ſuam rem agi merito exiſtimabat. Hinc factum, vt eius Duces, nempe Philibertus Arauſionenſis, & Ferdinandus Gonzaga rem ſtrenue gererent, atque poſtremus tandem toti ſcenæ finem imponeret. Cum hoc igitur imperatorii exercitus duce pepigere ad incitas redacti ciues, non autem cum Papa, de cuius commodis curam gerebat Carolus, auctor pacis, arbiter imperii, diſpenſator libertatis, atque ordinator totius ſtatus Florentini.

§. LXXVIII.

Ceterum lubentes permittimus, egiſſe Carolum in Barcinonenſi tractatu cum Pontifice, vt Medicæi inque primis Laurentii poſteri Florentiam reducerentur, eiuſque etiam conſilio datum, vt de modo reſtitutionis tam anxie quæſitæ cogitaret. Aliud nihil fœderis toties laudati ab aduerſæ partis defenſoribus verba continent: *Item cum ſpoliatis omnia iura faueant, nec minus fauorabilis cenſeatur ſpoliatorum reſtitutio, quam poſſidentium manutentio, & defenſio horum potiſſimum, qui etſi naturali & corporali poſſeſſione priuati, animo tamen ciuilem poſſeſſionem retinent, cuius vigore etiam naturalem de facto occupatam, de facto etiam licite recuperant, cum id potius defenſionis naturam obtineat; Memor. Cæſ. Maieſtas, quod illuſtris ſuæ Sanctitat's Familia, hæredes ſcilicet quondam magni Laurentii de Medicis à clariſſimæ Memoriæ* MAXIMILIANO CÆSARE, *ac* FERDINANDO *Rege Catholico eius auis paterno atque materno, ſuperioribus annis in Patriam Florentiam reſtituti*

tuti exhibuerunt; dolensque inter cæteras Sanctitatis ſuæ calamitates hoc quoque eueniſſe, vt quidam Sanctitatis ſuæ hoſtes, qui eadem iam antea conſilia agitabant, illa occaſione arrepta, velut deſperatis ſanctitatis ſuæ rebus in familiam de Medicis inſurrexerunt, cupiatque S. Cæſ. Maieſtas pro filiali erga Sanctitatem ſuam obſeruantia, & amore, etiam contemplatione matrimonii tractati, & concluſi inter illuſtrem Dominum Alexandrum de Medicis S. Sanctitatis Nepotem, Ducem Pennæ, & illuſtriſſimam D. Margaritham de Auſtria ipſius Cæſaris filiam naturalem, aliiſque iuſtis mota reſpectibus d. Familiam, annuente altiſſimo, in Patriam, & priſtinum ſtatum reſtituere. Ideo actum extitit, & conuentum, quod aut ipſius Cæſareæ Maieſtatis copiis & viribus, AVT EO MELIORI MODO, QVO ID FIERI POTERIT, *cum primum id commode exequi & ad effectum deduci queat, dicti hæredes quondam magnifici Laurentii, nepotes ſcilicet & familia Sanctitatis ſuæ de Medicis reducantur in patriam ac ciuitatem Florentiam, integreque reſtituantur non ſolum ad bona occupata, ſed in eundemmet ſtatum, dignitatem atque amplitudinem, & ad gubernium & regimen eiuſdem* CIVITATIS, *& Reipublicæ,* IN QVIBVS ERANT, *antequam proxime eiicerentur: quod quidem S. Maieſtas efficiet non magis* PRIVATI *ſuæ ſanctitatis commodi, ac dignitatis cauſa, quam ad euitandum eius vrbis periculum, nec non ob publicam Italiæ quietem, quam cum ſua Maieſtas ſummopere cupiat tranquillam, ac pacatam reddere, eodemque animo eſſe videat S. Sanctitatem, facilius id confici poſſe exiſtimat, Reipublicæ Florentinæ ſtatu ad* ARBITRIVM *S. ſanctitatis conſtituto.* Poſtrema verba vero non tam probant, Carolum omnia arbitrio Clementis permiſiſſe, quam hoc potius: Imperatorem exiſtimare, melius atque beatius Florentinum municipium regi vix poſſe, quam ſi Medicæi iterum ad priſtina iura reſtituerentur, ſicuti arbitraretur Pontifex.

§. LXXIX.

§. LXXIX.

Enim vero tum nondum Florentini ad extrema rem pepulere, nec Cæſaris irarum nouam molem in ſe deriuarunt: generatim duntaxat polliciti, ſe Cæſaris fidei & auctoritati ſeſe ſubmiſſuros: de Medicæis autem reducendis nihil illi concedere, nec auſcultare Pontificis conſiliis ac votis, nec Cæſaris parere præceptis voluere, expectantes & ſollicitantes Franciſci Galliæ Regis adiumenta & inſtrumenta. Vnde nouum crimen; prehenſaque arma. Poſtea vero deditione facta coactique vi conſenſerunt tandem, vt ad nutum Cæſaris ordinaretur res Florentina, SALVA LIBERTATE. Nec aliud Pontifici placebat; cumque interea Carolum in Germaniam vocarent turbæ ob religionis diſcrimen coortæ, permiſit is Clementi, vt quomodocunque concordiam Medicæos inter huiuſque domus inimicos reduceret. Quod & fecit, Alexandrum legitimum ſucceſſorem Laurentii declarans, quem hic, aut potius buccinante fama, ipſe Clemens Pontifex (*), extra vxorium hortum profeuerat; vt omnium munerum ac prærogatiuorum iurium eſſet particeps, quæ patria in ſua habuiſſet vnquam gens Medicæa; idque Papa *motu proprio & de plenitudine poteſtatis* ſe efficere apud *Varchium* pronuntiat; nempe vt IVRA LEGITIMITATIS conſequeretur; captis, proſcriptiſque interea multis, atque interfectis, qui hoſtilem in Medicæos animum oſtentauere. Ac tum demum poſt aliquod temporis

N

(*) SCIPIO AMMIRATVS ab ipſo Coſmo Duce hoc ſe percepiſſe adfirmat: nec diſſimulat VARCHIVS, multos hac in opinione fuiſſe p. 188. & p. 468. hancque primariam peritioribus cauſſam viſam, quare Florentino principatui deſtinauerit Alexandrum; ac Hippolytum vero Iuliani filium naturalem, Laurentii magnifici nepotem, cardinalitia dignitate recreauerit.

poris interuallum ex Auguſtana in Vindelicis ciuitate Imperatoris CAROLI decretum Florentiam deferebatur, abolitoque populari ſtatu Alexander Princeps Senatus ſolenni ratione dictus atque imperatoria auctoritate legeque ſacrata eſt firmatus. Pontificem vero huic rei interueniſſe, nemo negat: vt qui Alexandrum in oculis ferebat, & patriæ ac familiæ ſuæ commodis inuigilans id inprimis agebat, ne Medicæi vnquam de principatu deiicerentur; idque Carolus V. Strotziis, Rudolphis, Saluiatis, aliiſque Alexandrum infenſos habentibus ingenue regeſſit: ſe Florentinorum petitione, PAPAEQVE CLEMENTIS VOTIS commotum Alexandrum in tam alto dignitatis gradu conſtituiſſe, nimirum vt eſſet Dux (*) Florentiæ ac Piſarum: nunquam ceteroquin id facturus ac ne quidem cogitaturus. Nunc igitur illum eſſe ferendum eaque, qua par eſt, obſeruantia parendum iſti. Refert hæc Franciſcus Rabelæſius (**) Gallorum

(*) Dubitare animaduerto nonnullos, vtrum Carolus Ducem creauerit Alexandrum, an potius Principem Reipublicæ Florentinæ? Ego exiſtimem, Alexandrum non ſolum appellatum Ducem, quia à Clemente VII. ſtatutus eſt Dux ciuitatis Pennæ; ſed & propterea hoc elogium tuliſſe, quod Venetorum Princeps, qui eſt caput Senatus, Ducis nomine inſignitur: quod nec illi negatum. Vnde eodem recidit, Principem appellites, an cum Rabelæſio aliiſque Ducem? Id certum, Alexandrum ſingulari diplomate nunquam a Cæſare Ducis titulo eſſe ornatum; vtut ab illo ſæpiſſime nominatus eſt DVX ALEXANDER, quemadmodum Coſmus, alio, quam Alexander titulo, Florentino ſtatui neutiquam eſt præfectus; Ducis interea δεῖγμα ferens, abque omnibus ea appellatione cohoneſtatus.

(**) Sunt illæ epiſtolæ anno huius ſæculi X. iterum impreſſæ Bruxellæ, Sammarthanorum fratrum obſeruationibus illuſtratæ: eſtque illa, vnde excerpſimus quædam, VII. numero.

Digitized by Google

rum Lucianus Romam tum temporis cum Ioanne Bellaio Cardinale profectus; cuius ipſiſſima verba è litteris ad Epiſcopum Godofredum Malleacenſem in Pictauis ſcriptis dabo: *I' entends, que les affaires des Cardinaux Saluiati & Rodolphi n' ont y expedition: Et que l' Empereur leur a dit peremptoirement, qu' à leur requeſte & inſtance; enſemble du feu Pape Clement, il auoit conſtitué Alexandre de Medicis, Duc ſur les Terres de Florence & Piſe. Ce que iamais n' auoit penſé faire, & ne l' euſt fait. Maintenant le depoſer, ce ſeroit acte de baſtelleurs, qui font le fait, & le deffait; Pour tant qu'ils ſe deliberaſſent le recognoiſtre comme leur Duc & Seigneur, & luy obeiſſent, & luy obeiſſent comme vaſſaux & ſuiets, & qu' ils n'y fiſſent faute.* Quæ verba memoratu non ſolum ſunt digna; verum etiam ſcopo noſtro vehementer congrua. Nominati quippe Cardinales patria Florentini, ſummis a Cæſare precibus contenderunt, vt Alexandrum ciuitati præficeret: hæc quoque Pontificis mens erat, hæc eius enixa voluntas: ſed Carolus rem perfecit, cuius curæ Italiæ regnum ſubiacebat, cuiuſque inſimul erat, Etruriæ ſaluti proſpicere, rem cum auctoritate gerere, atque imperatoriis codicillis ac priuilegiariis tabulis fulcire ac munire. De libertate vero à Ferdinando Gonzaga Victore vrbi expugnatæ promiſſa non Florentini, ſed Carolus ſtatuebat, idque arbitrii deditionis lege illi eſt ſeruatum. Et neutiquam vero ſola popularis libertas LIBERTAS eſt: omneſque ſane illepide perquam rationes ſubduxiſſent, ſi præſentem reipublicæ ſtatum exiſtimaſſent manſurum, hoc eſt, populare, ſeu democraticum regimen, quod tamen immutandum prædixit Cæſar, cupiebat Clemens, iamque quodammodo erat extinctum, cum DVODECIM VIRI Medicæis addicti legerentur, qui rempublicam interea adminiſtrarent; antequam illa ciuitatis pro-

curatio ſolenni ritu Alexandro addiceretur. Si quid video, hoc ſane Gonzaga, id Imperator LIBERTATIS nomine comprehendebant, vt Etruriæ ſtatus conſiſteret PER SE, nec REGNI ITALICI adſcriberetur FISCO, nec Caroli poſſeſſionibus ἀμέσως agglutinaretur; idque codicilli imperiales oſtendunt plus ſatis. Vt vero ſummo imperio Regis atque Imperatoris ſubduceretur, nouuſque Princeps ἀνυπεύθυνος foret, nulli, niſi ſoli DEO ſubiectus, id nemini in mentem venit: de eo Cæſar nec cogitauit, nec Pontifex Mediceus per ſomnum, nec Alexander Dux, nec quiſquam alius ſani ſyncipitis. Quid? quod refert *Rabelæſius*, Carolum promiſiſſe tandem Saluiato & Rudolpho Cardinalibus Florentinis, ſe iturum Florentiam ac cogniturum de ciuium querimoniis: *Au regard des plaintes qu'ils faiſoient contre le dit Duc, qu'il en* RECOGNOISTROIT SVR LE LIEV. *Car il delibere aprés auoir quelque temps ſeiourné à Rome, paſſer par Senes, & de là à* FLORENCE, *à Bologne, à Milan, & Gennes. Ainſi s'en retournent leſdits Cardinaux, enſemble Monſieur de Xaintes, Stroſſy, & quelques autres,* RE INFECTA.

§. LXXX.

Ex quo abunde, credo, innoteſcit, quam ſint libertatis Florentinæ defenſores iniurioſi in Carolum V. iniqui itidem in ipſam Mediceam domum, quando de immunitate ciuitatis ad officium reductæ tam illiberalia ſomniant, tam male cohærentia eloquuntur, tam veri diſſimilia ac falſa excogitant atque, inter varias nænias, vniuerſa confundunt. Potius ipſe Alexander Neapolim veniens *Benefactoris* ſui manus demiſſo obſequio oſculatus, Margaretham Filiam Imperatoris notham ſolenni tandem ductu a. CIↃ IↃ XXXVI. Florentiam tranſtulit: Carolo interea in generi gratiam luculenta Strozii, Saluiati, Rudolphi promiſſa ſpernente, centum aureorum nummum myriades offe-

offerentium, ſi caſtellum, quod ROCCA appellatur, ab Alexandro ædificari cœptum, primam libertatem anhelantibus Florentinis tradi iuberet, ſeruandum Imperatoris nomine ac propriis petentium ſumptibus præſidiario milite cuſtodiendum: cui ingenti ſummæ vnuſquiſque exulum centum aureorum millia adiiceret amplius, prompte & ad nutum Imperatoris exſoluenda, ſi petitis daretur locus. Quæ omnia ſicuti ſincere refert laudatiſſimus RABELAESIVS Romæ ea tempeſtate vitam tranſigens; ita ſilentio inuolui vix debent, quæ is epiſt. XIII. p. 33. adnectit: *L' Empereur les a remis pour reſolution finale à ſa* VENVË EN CESTE VILLE *en la* ROCQVA; *qui eſt vne place forte à merueilles, que ledit Duc de Florence a baſty en Florence. Au deuant du portail il a fait peindre vne Aigle qui a les aigles auſſi grandes, que les Moulins à vent de Mirebalais, comme proteſtant & donnant entendre,* QV' IL NE TIENT, QVE DE L' EMPEREVR.

§. LXXXI.

Vnde iudicari poteſt, quid de Varchii fabula ſit habendum, quam is ſpargere in vulgus haud erubuit, magni Coſmi veliſicaturus cauſſæ ad altiora ambitioſo gradu contendentis. Refert enim ille Libr. XIV. *Hiſtoriæ Florentinæ* patrio ſermone conſcriptæ, voluiſſe Cæſarem beneficiario vinculo conſtringere Alexandrum generum, eoque per conſiliarios ſuos noui Ducis, qui tum Neapoli verſabatur, mentem exploraſſe: qui tamen ad libertatem prouocaſſet, veritus, ne, ſi in imperii fiſcum cenſum annuum inferret, ac ſe Caroli eiuſque ſucceſſorum vaſallum profiteretur, libertas Florentinorum nimium quantum imminueretur, iique non ſine ſpecie diſſeminarent, opprimi ab ipſo ac vendi immunitatem, quam tot laboribus, ac ſanguine ſæpe ſuo redemiſſent. Qua narratione nihil ſane inhumanius atque inficetius poteſt excogitari. Quis enim auſum credat

guſtias coniiceret Principem, quem odio cœperat proſequi. Audiamus hac de re ipſum Varchium p. 575. *Queſto accettar lo Imperadore la ſeconda volta le domande de' Fuoruſciti, ed il ſignificar loro, che non ſi partiſſero di Napoli, moſſero tanto il Duca Aleſſandro, ch' egli ſi voleua naſcoſamente, e* SENZA LICENZA (*) *di Ceſare partir di Napoli, e ritornarſene a Firenze, e a ciò fare lo confortaua con efficaci parole Bartolommeo Valori, ſic come quegli, il quale eſſendo fieramente ſdegnato col Duca, ed aueua tenuto inſino, in Firenze, e teneua ancora ſegrete pratiche, e ſtrette con i Fuoruſciti, e particolarmente con Filippo Strozzi, e conoſcendo, che il partir ſuo di Napoli in quella maniera doueua eſſere ragioneuolmente la ſua rouina, lo conſigliaua maluagiamente a pigliar quel partito. Ma Franceſco Guicciardini, Franceſco Vettori, Ruberto Acciaiuoli, e Matteo Strozzi, i quali ancorchè aueſſino, quando e' giunſero in Napoli date buone parole a que' capi de' Fuoruſciti, i quali noi dicemmo di ſopra, che aueuano ragionato con loro, procedeuano nondimeno ſchiettamente, e fedelmente col Duca Aleſſandro, ſi come quegli, che ancóra ſi ricordauano di quelle ingiurie, e oltraggi, i quali aueua poch' anni innanzi fatti loro lo ſtato Popolare, lo conſigliarono a non ſi partire di Napoli per coſa del mondo, di moſtrandogli con viue ragioni, e buone, a quanti manifeſti pericoli lo farebbe ſoggiacere quella coſi fatta partita, delli quali uno principale era, che s' egli ſi partiua di Napoli in quella maniera, ch' ei dimoſtraua di voler partirſene, egli veniua tacitamente a confeſſare, che tutte quelle accuſe, che gli poneuano i Fuoruſciti innanzi all' Imperaddore in publico, e ſegretamente ancóra, foſſero vere, e per conſequente, che la ragione foſſe dal lato loro; onde Ceſare poteua giuſtamente condannarlo, e che*

(*) Eadem de re aliquid innotuit Ioanni Baptiſtæ Hadriano Florentino hiſtorico confuſe plurima referenti.

che per ciò era molto meglio per lui il mandare a pregar l' Imperadore, che gli piaceſſe di ſpedirlo, perciocchè il badar tanto tempo in Napoli, ed il tardare anche tanto la ſpedizione della cauſa ſua, era con grandiſſimo danno e vergogna. Ex quo manifeſtum redditur, quantum fidei ſit tribuendum cauſidico Florentinæ libertatis tam male & infideliter excerpenti Varchii hiſtoriarum libros omnium in manibus verſantes. Potius is Neapoli manſiſſe non ſolum dicitur, ſed reuera manſit, & aures Imperatoris eiuſque adminiſtrorum, ne admitterent Philippi Strozzii accuſationes, qui Rabelæſio teſte epiſt. I. p. 6. inſignem pecuniæ vim promittebat, ſi Carolus viros eligeret neutri partium addictos, qui in novi Ducis vitam, mores, facinora inquirerent. Quod etſi factum non eſt; conſtat tamen hinc, quam nullas habuerit Alexander refragandi ſocero cauſſas, vt qui Margaretham filiam nondum in lectum genialem Ducis traduxerat, qui extorrium precibus fatigatus quotidie nouas conqueſtiones audiebat; atque aliquid forte Principis commodis ſtatuiſſet aduerſum, niſi Gallici belli turbo ab hoc eum conſilio auertiſſet. Neque enim is Florentinis vltro exulantibus multum fidebat libertatem continue crepantibus, clanculumque ad Gallorum ſocietatem inclinantibus. Saltem hoc Belcarius ſcriptor Gallus ſine circumitione enuntiat, hancque fuiſſe cauſſam prodit, quare, Clemente VII. iam extincto facibuſque nuptialibus nondum accenſis, ac Margaretha adhuc integra, CAROLO de libertate Florentinæ ciuitati reſtituenda nihil perſuaderi potuerit: quanquam aureos Cæſari liberatori montes pollicerentur extorres, Saluiati, Rudolphi, Strozzii aliique innumeri: Alexandro interea nihil oſtentante, quod vel decus ei, vel auctoritatem, vel amorem conciliaret; ſi generi conditionem & ſubmiſſa quæuis obſequii ſigna excipias.

§ LXXXII.

Digitized by Google

§. LXXXII.

Quocirca mirum mihi ſemper viſum eſt, iactari libertatem a Florentinis, quam extinxit quodammodo Carolus, Medicæorum interuentu; ſed qui interea Cæſaream maieſtatem & auctoritatem & priuilegia, & beneficium vndique agnouerunt, perpetuo certe in exilio oberraturi, niſi Caroli exercitus refractarios Florentiæ proceres ac ciues ad ſaniora conſilia propuliſſet, & populare regimen inſigni metamorphoſi in principatum conuertiſſet. Quod autem principem hunc vaſalli habitu non conueſtiuerit, inde eſt potiſſimum deducendum, quod ſimulacrum libertatis relinquere voluerit ſuperbæ plebi, atque interdum inſanienti, minime omnium autem veram libertatem & nulli mortalium obnoxiam permittere maieſtatem, ſicuti infruniti quidam animum induxere: quanquam ſibi ipſis non conſtant, dum modo Pontificem eius rei architectum laudant, modo ipſum Carolum ſumma potentia armatum ita impotentem fingunt, vt difficile ſit ſatyram non ſcribere. Sed ſubiiciamus ad os obturandum hiſce hominibus inſtrumentum ac priuilegium Caroli, quod eius Orator Muſſetola, Neapolitanus patria, & IC. haud infimi ſubſellii, Florentiam adtulit, quodque etiam executioni datum eſt accurate:

Carolus quintus Auguſtus, diuina fauente Clementia Rom. Imperator, ac Germaniæ, Hiſpaniarum, vtriuſque Siciliæ, Hyeruſalem, inſularum Balearium fortunatarumque, & magni orbis Indiarum &c. rex, archidux Auſtriæ, dux Burgundiæ & Galliæ Belgicæ Dominus &c. Ad perpetuam rei memoriam recognoſcimus & notum facimus tenore præſentium vniuerſis; Poſtquam ſumma Dei opt. max. benignitate & clementia, Romani imperii cura nobis commiſſa eſt, ſummum ſemper noſtrum ſtudium fuit, ne

quid damni, aut incommodi, nobis imperantibus, reſpublica pateretur. Hinc relicta Hiſpania, ea potiſſimum ratione in Italiam venimus, vt ab his, quibus aſſidue vexabatur, malis, eam liberaremus, pacemque illi atque otium, pro bellis & ſeditionibus concederemus noſtroque animo, ac voluntate illa perſpectis, cum depoſitis armis, ad noſtram, & Romani imperii deuotionem, atque amicitiam facile aduenerint, vna tantum FLORENTIA *excepta, nonnullorum perditorum hominum conſiliis atque artibus, præterquam quod nobis abſentibus arma in* NOS & ROMANVM IMPERIVM *ceperat, regnum noſtrum Neapolitanum, & ſanctæ Romanæ eccleſiæ, cuius nos aduocati ſumus, ditionem, armis infeſtauerat, nobis quoque præſentibus, animo noſtro non ſatis perſpecto, legionibus noſtris portas hoſtiliter occludere, vrbem munire, ſeque intra mœnia continere, atque noſtram & Romani imperii auctoritatem contemnere præſumſit, ac nos, qui non ad perdendam ſed ad ſeruandam eam vrbem veneramus, quique à priſtino noſtro de pacanda Italia inſtituto, non receſſeramus, tandem militibus noſtris imperauimus, vt tamdiu eam obſidione premerent, quouſque facti pœniteret, ad* NOSTRAMQVE & ROMANI IMPERII DEVOTIONEM *veniret, cumque poſt longam obſidionem ſeſe nobis ea lege dederit, vt nos eius regimen, gubernium, & ſtatum,* ARBITRIO NOSTRO *diſponeremus atque ordinaremus: nos eam ciuitatem in deditionem acceptam, tametſi ex cauſis ſuper narratis, & quam multis aliis legitimis rationibus omnibus priuilegiis, quæ à* MAIORIBVS *noſtris Romanis imperatoribus ac regibus & ſacro Romano imperio maiores ſui obtinuerunt, de vniuerſoque eius dominio, atque ſtatu, tanquam ad nos & Romanum imperium* DEVOLVTO, *arbitrio noſtro diſponere iure nobis licuiſſet. Cupientes tamen, vt ipſa quoque ciuitas clementiam noſtram experiatur, fauore etiam atque intuitu beatiſſ. patris noſtri Clementis VII. pontificis maximi, qui tanquam eiuſdem reipublicæ ſalutis, quietis & libertatis ſtudioſiſſimus, pro ea intercedere* digna-

dignatus eſt, motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, firmo & deliberato animo non per errorem, aut improuide, ſed ſano principum, baronum, comitum, procerum, atque aliorum noſtrorum, & Romani imperii fidelium dilectorum ad hoc accedente conſilio, & de noſtræ imperialis poteſtatis plenitudine, eidem reipublicæ FLORENTIAE, *quidquid in his omnibus ſupra dictis & alias quomodocunque contra nos & Romanum imperium commiſit, tenore præſentium remittimus, eamque in noſtram & Romani imperii gratiam recipimus, reponimus, reſtituimus, & redintegramus ac ſi ea nunquam per ipſam commiſſa forent. Decernentes ac volentes, vt dicta ciuitas Florentina, eiuſque ciues, incolæ & ſubditi, huius gratiæ & indulti noſtri vigore, eiuſque beneficio, omnibus priuilegiis, gratiis, exemptionibus & libertatibus per totum Romanorum imperium, & vbique locorum, & terrarum vtantur, fruantur, & gaudeant, quibus, antequam à deuotione noſtra recederent, vtebantur, fruebantur & gaudebant abſque vllo impedimento vel contradictione. Præterea cum ſummi Pontificis tantum valeat apud nos authoritas, vt nihil illi negare velimus, eius fauore, atque intuitu, vtque Florentini ſuæ ſanctitatis & noſtram benignitatem & gratiam magis ac magis agnoſcant & amplectantur propria eiſdem motu, ſcientia, animo, authoritate & poteſtate prædictis, omnia & ſingula priuilegia, iura, conceſſiones, exemptiones, libertates, gratias & indulta Reipublicæ Florentinæ a maioribus noſtris Romanis Imperatoribus & regibus conceſſa, & conceſſas, quibus, antequam à noſtra & Romani Imperii fide ac deuotione recederent, vtebantur in omnibus ſuis articulis, punctis & clauſulis, ac ſi his noſtris de verbo ad verbum eſſent inſerta confirmauimus, ratificauimus, approbauimus ac tenore præſentium confirmamus, ratificamus, approbamus, hiſque vniuerſis robur & authoritatem noſtram impertimur, ipſamque rempublicam Florentinam cum Regimine a nobis inferius diſponendo, in noſtram & Romani imperii gratiam, tuitionem, protectionem, & ſaluam guar-*

 diam

diam ſuſcipimus & aſſumimus, ſuſceptamque & aſſumptam eſſe dicimus, decernimus & declaramus, cum autem ad perpetuam huius reipublicæ Florentinæ libertatem, pacem, quietem & tranquillitatem, vtque in NOSTRA & ROMANI IMPERII DEVOTIONE *perpetuo maneat, ſuperſit, tum ratione imperialis noſtræ dignitatis & authoritatis, ad quam ſpectat rerum publicarum ſalutem & pacem nobis interuenientibus, & ipſam rempubl. Florentinam, cum deditionem faceret, nominatæ eiuſdem reipubl. regimen, gubernium, & ſtatum diſponamus & inſtituamus, & pro ſolito inſtituto noſtro nihil aliud quam eius & vniuerſæ Italiæ ſalutem, pacem, quietem, & libertatem quæramus, animaduertentes rempublicam ipſam, veluti & alias complures, eius eſſe naturæ atque ingenii, vt ſub huiuſmodi regimine & magiſtratu, in quo eſſet* VNVS, *cui eius præcipua cura incumbat, longe melius ac felicius regatur & gubernetur, quam vbi res ad populares magiſtratus defertur, quodque quamdiu ill Mediceorum familia, quæ diu ſuo merito in ea reſpubl. floruit tanquam* CAPVT REGIMINIS *ſupremum illius curam habuit, tum vere & publ. & priuatis opibus floruiſſe, multumque & rei & dignitatis illi acceſſiſſe; contra vero vbi æmulorum malitia adque inuidia ab ea authoritate illa deiecta extitit, reſque ad popularem factionem delata eſt, tunc omnia, quod noviſſima hæc calamitas & illius dominii deuaſtatio facile teſtantur, publica atque priuata corruiſſe, & ad eam vſque miſeriam redacta eſſe, vt niſi beatiſſimus Pontifex ac noſtra Clementia illi ſuccurriſſet, de eius dominio ac libertate actum eſſet. Igitur cupientes eiuſdem reipubl. ſaluti, libertati, quieti & tranquillitati optime conſultum eſſe, atque vniuerſali Italiæ pacem ſtabilire, noſtramque & Romani Imperii dignitatem & authoritatem, vt tenemus, conſeruare, ne res iterum ad popularem factionem deuenire, & propterea dominium atque libertas dictæ reipubl. periclitari & opprimi valeat, eiſdem motu, ſcientia, animo, conſilio & auctoritate prædictis tenore præſentium, ſtatuimus, decernimus,*

nimus, & declaramus, volumus & iubemus, vt deinceps perpetuis futuris temporibus magiſtratus dictæ reipubl. eiſdem modis & formis eligantur, diſponantur & inſtituantur, quibus ante eiectam ipſam Mediceorum illuſt. familiam eligebantur atque inſtituebantur, vtque eadem ill. ipſa Mediceorum familia, & imprimis ill. ALEXANDER DE MEDICIS, DVX *ciuitatis Pennæ, cui nuper ill.* MARGARITHAM *filiam noſtram naturalem deſpondimus, quamdiu vixerit, atque eo è viuis ſublato, eius* FILII, HAEREDES, ET SVCCESSORES EX SVO CORPORE *deſcendentes* MASCVLI, *ordine* PRIMOGENITVRAE *ſemper ſeruato, & illis deficientibus, qui* PROXIMIOR MASCVLVS *ex ipſa Mediceorum familia erit, & ſic ſucceſſiue vſque in infinitum, iure primogenituræ ſeruato, ſit atque eſſe debeat dictæ reipublicæ Florentinæ gubernii, ſtatus, atque regiminis caput & ſub eius præcipua cura & protectione ipſa ciuitas, & reſpublica, cum vniuerſo eius ſtatu, & dominio regatur, manuteneatur, & conſeruetur, & tam ipſe ill.* ALEXANDER *quam ſui prædicti poſſint & valeant, ac debeant in omnibus ſupradictis magiſtratibus, qui in præſentia ſunt, & pro tempore, modo, quo ſupra, aut alia quomodocunque diſponentur, intereſſe, hiſque præeſſe, ac ſi is qui pro tempore iuxta ordinem vt ſupra diſpoſitum, præeſſe debebit, ad ſingulos ipſos magiſtratus publicis ſuffragiis tanquam caput electus & deſignatus foret. Decernentes, ac volentes & hoc noſtro imperiali edicto perpetuo valituro ſtatuentes, vt ſi quando dicta reſpubl. Florentina hoc regimen, modo quo ſupra a nobis inſtitutum violare, aut inuertere, aut ei quouis temerario auſu contraire audebit, tanquam nobis, ac Rom. imperio ingrata, rebellis, & inobediens, ſuæque ſaluti, libertati, quieti, pacis, & tranquillitati contraria, ſupra ſcriptis noſtris, remiſſione, indulto, confirmatione, approbatione, ratificatione, & gratiis, aliiſque omnibus, & ſingulis priuilegiis, conceſſionibus, exemptionibus, libertatibus, & gratiis, eidem a prædeceſſoribus noſtris Rom. imperatoribus & regibus, & ſacro*

 Ro-

Romano imperio, quomodolibet, & ex quacunque cauſa conceſſis, priuata, atque vniuerſum eius dominium, ad nos, & ipſum Rom. imperium deuolutum cenſeatur, quemadmodum eam nos ex nunc, prout ex tunc, & e contra, priuamus, eaque omnia & ſingula ſupra ſcripta reuocamus, caſſamus, annullamus, & caſſa, nulla atque irrita & vniuerſum dictæ reipublicæ dominium ad nos & Rom. imp. ipſo facto deuolutum eſſe volumus, decernimus, declaramus, & pronuntiamus, quibuſcunque in contrarium facientibus non obſtantibus, etſi talia forent, de quibus ſpecialis, expreſſa, ac de verbo ad verbum in his mentio fieri oporteret, quibus omnibus & ſingulis, eiſdem motu, ſcientia, animo, authoritate, & poteſtate prædictis derogamus, & derogatum eſſe volumus per præſentes, ſupplentes omnes defectus, tam iuris quam facti, & ſolennitatum omiſſiones, ſignis aut quæ forſan in his interueniſſent, aut allegari quouis modo poſſent, quæ omnia & ſingula, vt in fauorem dictæ Mediceorum illuſt. familiæ interpretentur, volumus & iubemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc noſtræ remiſſionis, indulti, confirmationis, approbationis, ratificationis, ſtatuti, decreti, voluntatis, declarationis, & inſtitutionis paginam infringere, aut ei quouis temerario auſu, directe aut indirecte contraire: ſi quis autem id attentare præſumpſerit, noſtram & imperii ſacri indignationem grauiſſimam, & pœnam centum marcharum auri puri, ſe nouerit irremiſſibiliter, quoties contra fecerit incurſurum, quarum medietatem fiſco noſtro imperiali, reliquam vero partem, iniuriam paſſi, aut paſſorum vſibus decernimus applicandam, harum teſtimonio literarum, manu noſtra ſubſcriptarum & ſigilli noſtri Cæſ. appenſione munitarum. Datum in ciuitate noſtra imperiali Auguſta die XXVIII. menſe Octobris anno Domini MDXXX. Imperii noſtri XI. regnorumque noſtrorum omnium XV. Ad mandatum S. Cæſareæ & Cathol. Maieſtatis.

Sequitur iam actus initiationis publico inſtrumento deſcriptus:

IN

IN NOMINE INDIVIDVAE TRINITATIS.

PEr hoc præſens publicum inſtrumentum cunctis pateat euidenter, quemadmodum conuocatis, ac perſonaliter conſtitutis in ſala magna inferiori palatii magnificorum dominorum Florentinorum excellent. Dominis, Dn. Prioribus libertatis, & vexillifero iuſtitiæ populi Florentini, vna cum venerabilibus collegis, cæteriſque magiſtratibus ciuitatis. Quorum nomina ſunt &c. Hinc eſt, quod in præſentia magnificorum Dn. magiſtratuum prædictorum, nec non plurimorum aliorum ciuium Florentinorum, in prædicta ſala magna exiſtentium, vbi ad infra ſcripta audienda & peragenda, ianuis apertis, & in maxima multitudine, veluti in actu publico conuenerant, perſonaliter exiſtentes & in medium aſſurgens magnificus vir, & V. I. D. præclariſſimus Dn. Io. Antonius Muſſetola de Neapoli, orator, nuntius, & commiſſarius a ſacratiſſimo domino Dn. Carolo V. Rom. imper. ſemper auguſto ad infra ſcripta & alia peragenda, vt dictum, ſpecialiter deputatus, & legitima facultate ſuffultus, cum ea, qua decuit circumſpectione, non minus ornate, quam copioſe, in latino ſermone, vt melius ab omnibus intelligi poſſit, ita eloquutus dixit. Cum idem ſeren. Dn. Imperator vt rebus Italiæ, diuturno bello non mediocriter afflictis occurreret, & pacem inter diſſidentes componeret, ad effectum, vt rebus pacatis, arma chriſtianorum in Turcas, chriſtiani nominis hoſtes, felicius conuerti poſſent, ex Hiſpania in Italiam applicuiſſet, & cum Venetis, & aliis ciuitatibus & dominiis ab eo diſſidentibus capitula pacis & concordiæ, modum in pace viuendi concernentia iniiſſet; etiam cum illuſtri Florentinorum dominio, quod ſemper ipſe, & ſui prædeceſſores, Romani Imperatores, peculiari quodam amore proſequuti fuerunt, qui tum ab eo diſcordabat, & contra eum arma ſumpſerat, & ab obedientia & reuerentia ſedis apoſtolicæ diſceſſerat, & ſanctiſſimum dominum noſtrum, cum quo dudum fœdus percuſſerat, & eius illuſtriſſimam familiam, de hac excelſa republica meritiſſimam, ſine cauſa expulerat, ſeu recedere coegerat, in eum ſtatum, a quo expulſus, vna cum eius familia illuſtriſſima erat, admittere & reſtituere negabat, per diuerſa

uerſa media, honeſtatis, & concordiæ conditiones proponeret; ſed particularium ciuium pertinacia, qui tunc rempubl. potius arbitrio, quam ratione regebant, & ad priuatum commodum magis, quam ad publicam vtilitatem, non ſano conſilio ducti, reſpiciebant, id aſſequi non poſſet; vt improborum malitiam expugnaret, & iniuſte oppreſſis ſubueniret, coactus fuit, licet contra eius mentem, exercitum comparare, ac veſtram territorium armis inuadere, & obſidione ciuitatem veſtrum cingere, armis infeſtare, ac fame premere, quo reſpicientes, & ſua errata cognoſcentes, more pii patris, qui filios errantes ſæpe corripit, & reductos paterna charitate auidius complectitur, benignius exciperet. Licuit eidem ſereniſſimo imperatori, ſi voluiſſet, ciuium veſtrorum pertinacia exigente, veſtram ciuitatem longa obſidione oppreſſam, fame ſupra modum laborantem, omnium humanarum fere rerum auxilio deſtitutam, facile ſuperare, diripere, & expugnare; ſed ſuæ imperialis celſitudinis bonitate, ac eiuſdem ſanctiſſimi domini noſtri interceſſionibus delinitus, potius diuino auxilio, quam humano conſilio, ſui exercitus milites repreſſit, atque continuit, voſque tandem ad cor reuerſi, vos erraſſe fatentes, ſaniori conſilio ducti, ad capitula pacis, & concordiæ cum ſua Cæſ. Maieſtate ac Sereniſſimo Domino noſtro deueniſtis, illaque obſeruare & adimplere promiſiſtis, & ad ea vos, & ciuitatem veſtram obligaſtis. Et quia & in dictis capitulis inter alia cautum fuit, quod idem ſereniſſimus Dn. Imperator, infra certum tempus, modum & formam, quibus ciuitas ipſa in poſterum regi & gubernari deberet, declararet & ordinaret, ideo his, & aliis rationibus, idem ſereniſſimus Dn. Imperator ad ciuitatis veſtræ, ſuæ curæ commiſſæ pacificum ac tranquillum ſtatum attendens, ſanctiſſimi Domini noſtri contemplatione, & intuitu, qui ſuam hanc patriam, paterna charitate proſequitur, & illius ſtatus ac honoris, & gloriæ incrementa ſummis deſiderat affectibus, pro indulgentia & remiſſione à Cæſarea Maieſtate, eidem reipublicæ Florentinæ facienda, & ſæpius præſtita, per imperiale edictum, ſiue decretum, ſigillo eius aureo, vt videtis, munitum, de ſuæ imperialis celſitudinis ſuprema autoritate, & poteſtate declarauit, ſtatuit, & ordinauit, Illuſtriſ-

ſimam

ſenatu familiam de Medicis & conſequenter Illuſtriſſimum Dn. Alexandrum Medicem, ducem ciuitatis Pennæ, ex qua familia DVX ipſe deſcendit, ipſius sereniſſimi Dn. Imperatoris GENERVM dilectiſſimum, ad gradum, ſtatum, honores, priuilegia, immunitates, & iuriſdictiones, in priuilegio contentas, etiam, vti ante eorum vltimum diſceſſum erant, recipiendos, & acceptandos, ac reſtitui, redintegrari, & plenarie reponi ac admitti debere, iuxta tenorem ipſius priuilegii & indulti.

Itemque idem Illuſtriſſimus Dn. Alexander dux, ſit, & eſſe debeat primus, caput, & præpoſitus in regimine dictæ ciuitatis, & in quolibet officio, & magiſtratu euiſdem, ad illa regenda & gubernanda, & alias prout, & ſicut alias per legem municipalem dictæ ciuitatis ſancitum & ordinatum fuit.

Item quum idem ſereniſſimus Dn. Imperator, omnia & ſingula priuilegia, indulta, gratias, & conceſſiones, per ſuos prædeceſſores, diuos imperatores, Florentinæ ciuitati & eius illuſtri dominio conceſſa & facta, ac conceſſas & factas, ex SVA mera LIBERALITATE confirmauit, atque de nouo conceſſit, mandauit, iuſſit, & voluit, præmiſſa ſic per eum declarata & ordinata, inconcuſſe ſeruari, & adimpleri, atque nulli liceat illa infringere, vel eis auſu temerario contrauenire, ſub eorundem priuilegiorum REVOCATIONE, & aliis POENIS tunc expreſſis, ipſo facto incurrendis, prout latius hæc, & alia in publico documento dicti edicti, ſiue decreti, quod idem magnificus dominus orator in ſuis manibus tenebat, & eiſdem magnificis dominis Prioribus, & Vexillifero iuſtitiæ cæteriſque magiſtratibus ibidem congregatis oſtendit, ac in manibus egregii viri domini Franciſci Campani, primi Cancellariæ, dictæ COMITIS, tradidit, ac publice legi, ac intimari, illius formam fieri, & debitæ exequutioni mandari petiit, latius contineri dixit.

Quibus ſic peractis, & dicto inſtrumento imperialis edicti, ſiue decreti per Dominum Dn. Cancellarium publice lecto, & omnibus in eo contentis diligenter diſcuſſis & conſideratis, præſentes domini excellentiſſimi priores, & vexillifer iuſtitiæ, communicato inter ſe conſilio, matura deliberatione præcedente, de eorum voluntate

Dn. Benedictus BVONDELMONTES *vexillifer iuſtitiæ, nec non ipſius reipublicæ Florentinæ nomine, in hæc, vel ſimilia verba reſpondit: Primum omnipotente DEO gratias egit, offerens ciuitatem & populum Florentinum, qui ſemper* CAESAREAE MAIESTATI MAGNOPERE TRIBVIT, *eiuſque nomen ſyncera fide, deuotione, affectu, & religionis veneratione, ſemper coluit & colere intendit: conſeruatam rempublicam, ciuitatem & eius ciues e faucibus militum liberatos, pupillos, & viduas defenſas, libertatem denique reſtitutam & demum, ob regiminis guberníi caput eiuſdem, illuſtriſſimum Dominum Alexandrum Medicem, qui poſſit eorum ipſi morbis mederi datum, quicquid ingenio labore, opibus, induſtria, & potentia præſtare poſſit, eidem Cæſareæ Maieſtati perpetuum debere: dictumque decretum, ordinationem & declarationem & Cæſ.* EDICTVM, *gratanter,* NOMINE TOTIVS CIVITATIS *recepit, eundem illuſt. Dn. Alexandrum ibidem præſentem, ac illuſt. Medicorum familiam in particulari ac vniuerſali, ad gradum, ſtatum, honores, & priuilegia, immunitates & iuriſdictiones, in priuilegio contentas, & in quibus ante eorum vltimum diſceſſum erant, accepit, reſtituit, & reintegrauit & plenarie repoſuit: ipſumque illuſt. Dn.* ALEXANDRVM DVCEM, *& eiuſdem Sereniſſimi Dni Imp.* GENERVM *in primarium dictæ ciuitatis, eiuſdemque regiminis, & gubernii, ac omnium ac ſingulorum officiorum, & magiſtratuum dictæ ciuitatis caput, præpoſitum, & directorem acceptauit, & illum nomine totius ciuitatis & populi Florentini pro tali, & vt talem perpetuo tenere, habere, colere & obſeruare velle aſſeruit, & ita ab omnibus teneri & reputari mandauit, iuxta continentiam, & tenorem dicti priuilegii: promittens præfato illuſt. Dn. Alexandro præſenti, pro ſe ipſo, ac eius heredibus, & ſucceſſoribus, & eidem magnifico Dn. Lhamai Antonio Oratori præſenti & pro dicta Cæſ. Maieſt. recipienti præfacto omnia & ſingula, ac omnia in priuilegio prædicto contenta, perpetuo attendere, & obſeruare, & contra non facere, dicere, vel venire, per ſe, vel per alias ſubmiſſas perſonas, ſub quouis quæſito colore, & ſub pœnis, & aliis cenſuris in dicto præinſerto priuilegio contentis, & ſub omni iuris & facti renunciatione,*

[illegible], ad [illegible] neceſſaria pariter cautela: Et dicti Dn. vexilliferi ſermone completo, magn. XVI. Gonfalonerii ſocietatum populi Florentini - - - - - eorum reſpectiue locis aſſurgentes, & coram præfatis dominis, magnifico domino oratore Cæſareo & illuſtriſſimo duce Alexandro perſonaliter exiſtentibus, in vnam & eandem animi ſententiam [illegible] convenientes prædicta omnia, & ſingula per dictum magnificum Dn. Benedictum de Buondelmontibus, vexilliferum, [illegible], expoſita, narrata & promiſſa, nomine [illegible] rum reſpectiue [illegible], & approbauerunt, ac rata & grata perpetuo habere, & tenere volunt, & [illegible] ſe [illegible], & [illegible] ut [illegible], & [illegible], & omnia contenta in illis, [illegible], approbauerunt, & illud gratum, & ratum & firmum, ſe perpetuo habituros, nomine [illegible] reſpectiue magiſtratuum & [illegible] reipublicæ [illegible] promiſerunt & conuenerunt ac prædictum illuſtriſſimum Ducem Alexandrum Medicem, ibidem præſentem & omnia ſupra & infra ſcripta pro ſe & poſteris ſuis iuxta formam, & diſpoſitionem, prædicti imperialis edicti recipientem, ut PERPETVVM CAPVT PRIMARIVM REGIMINIS, ET GVBERNII CIVITATIS, *& illius pacifici & quieti ſtatus, & præpoſitorum omnium & ſingulorum magiſtratuum eiuſdem, in omnibus & per omnia, iuxta tenorem præinſerti priuilegii receperunt, admiſerunt & acceptauerunt, promittentes, & ſolemni ſtipulatione conuenientes, tam prædicto magnifico Dn. Oratori Cæſareo, quam Domino illuſtriſſimo Dn. Alexandro de Medicis, & nobis notariis infra ſcriptis, vt profertur, & pro omnibus quorum intereſſe poterit, quomodolibet ſtipulantibus & accepiantibus ſe perpetuo obſeruaturos prædictum imperatorium edictum, & non venire contra illud quouis modo, ſub poenis, & aliis in prædicto Imp. edicto contentis, & non obſtantibus his, quæ prædictus Sereniſſimus Imperator in prædicto ſuo Cæſ. edicto voluit non obſtare, de quibus ſingulis tam prædictus illuſtriſ. Dn. Alexander Medices, nec non prædictus vexillifer, mandauerunt, & petierunt præſens fieri documentum, & inſtrumentum unum, ſeu plura.*

Acta & celebrata fuerunt omnia & ſingula ſcripta, in prædicto palatio prædictorum magnificorum Dn. Florentinorum, & in ſala magna inferiori dicti palatii, anno incarnationis dominicæ 1531. Indictione V. & die 6 menſis Aprilis P. ſereniſſimi in Chriſto patris & domini noſtri, Clementis diuina prouidentia P. P. VII. anno VIII. & præſente & aſſiſtente magna parte populi, nec non venerabilibus viris, domino Albizo - - - - - de Nobilibus Clerico Florent.

Ego Iohannes Iuliani de Durazzinis, imperiali, apoſtolicaque autoritate notarius, & ſcriba prædictorum excellentiſſimorum dominorum libertatis ciuitatis Florentinæ, præmiſſis omnibus, & ſingulis, quæ in præſenti, & in nouem aliis ſimiliter præcedentibus cartis in hoc libello, ſimul lectis, & meo ſigno interlineatis deſcripta ſunt, dum ſic agebantur interfui, & agitari vt ſcripta, vidi & auſcultaui, in ſuperſcripto loco & demum de mandato magnifici Dn. Vexilliferi iuſtitiæ & excellentiſſimorum Dominorum, requiſitus vna cum infra ſcriptis aliis cancellariis palatii, in præmiſſorum fidem, & robur, & teſtimonium, me ſubſcripſi, & ſignum meum conſuetum appoſui.

§. LXXXIII.

Certe, qui hæc legunt & Imperatoris in Etruriæ primariam ciuitatem ipſumque Alexandrum ſummum imperium non agnoſcunt, ii vel parum in ciuilibus rebus ſapiunt, vel oculis orbatos ſe dicant neceſſe eſt, vel denique media in luce obſtinatiſſimi ingenii ſint oportet. Verum tamen ipſum Carolum aduentantem vidit rebellis antea Florentia; vbi Alexander claues ciuitatis ei demiſſiſſimo cultu obtulit, arcubuſque triumphalibus conſtructis, & inſcriptionibus, quas refert Varchius, teſtatum fecit, SE POPVLVMQVE omnem in FIDE Imperatoris eſſe & obſequio, futurumque omni tempore: Carolo EQVVM ALBVM inſidente, qui ſummæ poteſtatis ſignum ſemper fuit: præclare hoc obſeruante LABVRERIO

RERIO, Gallico auctore bonæ frugis, qui Caroli VI. Gallorum Regis vitam accurate deſcripſit, interque alia obſeruauit, ordinaſſe hunc Regem, ne Carolo IV. Pariſios intranti equus albus præſentaretur ſummi imperii ſignifer, quo Imperatores vndique conſueuerunt vehi, vbi ſummæ poteſtatis culmen ſe habere exiſtimauerant. Et vident mediocriter docti rerumque periti, vehementer erraturum fuiſſe Alexandrum, ſi fortunæ ſuæ conditorem, ſi victorem gentium, ſi debellatorem ferociæ & plebeii furoris parem ſibi poteſtate exiſtimaſſet, vt qui propterea Florentiæ ſe videndum præbuit, quo notiorem ciuibus libertatem imaginariam olim deperdentibus venerationem imprimeret, oſtendendo, ſe eſſe illum, qui maieſtatis reos in ordinem coegiſſet, iiſque tandem ſingulari indulgentiæ exemplo vtcunque ſubueniſſet: cogniturus inſimul de criminibus generatim obiectis, niſi tota ciuitas paullo ante demonſtrationem dediſſet, ſe Alexandro fore contentum, quem ſibi præfeciſſet magnus Carolus, Rabelæſio id rurſum animaduertente loco iam dum excitato. Quid vero extorres & vndique oberrantes cogitauerint, ad ſcopum non pertinet; cum ii, qui capite ſunt minuti, ad ciues amplius & populi ciuiles nequiquam pertineant; ſed curantur ſcilicet. Quin addo haud temere, adnotaſſe ipſum Varchium, Imperatorem ſubiectos ſibi non admodum benigno vultu reſpexiſſe, dum nullum clementiæ τεκμήριον iis indulſit, nullum ſingularis beneuolentiæ ſignum exhibuit, ſed ab omnibus priuilegiis, quibus ceteroquin non pepercere alii Imperatores, vacuos reliquit, vtpote pertinaces ac ſumma olim ferocia ſibi repugnantes: in omnibus de cetero caſtellis, portubus ac locis munitius præſidia ſtatuendo, donec de noui Principis fide & ob-

obſequio indubitatis argumentis certior ſecuriorque redderetur.

§. LXXXIV.

Atque hæc illa extrema fuit Florentinæ reipublicæ ſcena, hæ commentitiæ libertatis exſequiæ: quas Guicciardinus, Iouius, Vlloa, Belcarius atque ipſe Thuanus, Mammeranus, Ammiratus, Adriani aliique innumeri deſcripſere; ita vt oleum & operam perderet, qui fidem Pauli Iouii denuo ſit vindicaturus, vt qui ceteris ad amuſſim conſonat atque hac parte ne latum quidem vnguem a veritate declinat, quod iam ab aliis recte animaduerſum ſcimus. Minimum ipſe Belcarius, qui alioquin propter Iouii & Guicciardini Gallicæ nationi infeſta narrata ſuos hiſtoriarum libros condidit, ſimilia recenſet, nec libertatem Florentinis vllo modo relictam, ſed ſeruitutem impoſitam ſcripſit, at ad exulum mentem & voces ſine dubio rem depingens, verborumque ſimulacra & commenta reliqua vix attendens.

§. LXXXV.

Et in vulgus vero notum eſt, non diu hiſce ſuperuixiſſe deperditæ vitæ Alexandrum, quem Romæ olim e Paſquini ſtatua commonefactum narrat Rabelæſius, vt DATVM SERVET. Certe enim non ſeruauit, ſed parricidali ictu & vitam & Principatum amiſit, Laurentii videlicet ſcelere, quem Philippus Strozzius haud dubie in eius cædem incitauerat, ſicuti rem veriſimiliter exponit Balzacius in ſuis CONVERSATIONIBVS; ac multo clarius epiſtola, quæ eſt inter *litteras Principum* RVSCELLI, ſcripta ad *Paulum de Toſſo* a. 1537. Tom. III. quamuis nec Benedicto Varchio deſint hac de cæde ſingularia, ipſi Coſmo Duci accepta ferenda certò.

§. LXXXVI.

Nullum mihi dubium hæret, quin actum fuiſſet de Medi-

Medicæorum in Etruria potentatu, niſi Cæſaris auctoritas libertatis immodicæ baſiatores in officio continuiſſet. Perperam quippe in aures certiora tenentium garriunt, Coſmum, Ioannis filium, ex altero Medicæorum ſtemmate prodeuntem a populo Florentino eſſe libere ELECTVM: cum tamen exploratiſſimum ſit, abhorruiſſe ciues fere omnes à PRINCIPATVS nomine, atque odio internecino in gentem Medicæam fuiſſe inflammatos, tanquam libertatis ſuæ interfectricem. Ipſe Cardinalis de Cibo vehementer metuit, ne tota ciuitas nouarum rerum cupida in ſeditionem exardeſceret. Vnde imperiales copias aduocauit, præfectos multis verborum lenociniis emolliuit, ac populum hac ſola voce cum maxime perterruit: Carolum habere exercitus ſuos in propinquo, vt qui legem tuliſſet æternum ſeruandam, nempe, vt Medicæi Florentini ſtatus Rectores eſſent, eoque proximior Alexandro inopino ſcelere extincto, ac maior natu, hoc eſt, COSMVS Iuuenis magnæ ſpei in principatu ſuccederet. Hinc factum, vt populus multum agitatus ac primarii in eo ciues ad ſaniorem mentem redirent, Principatum antea ſublatum cupientes, in quibus ipſe erat Franciſcus Guicciardinus, celebris hiſtoriarum auctor, Carolo V. cæteroquin [illegible] cuius [illegible] non ſolum Iouius refert, ſed & Benedictus Varchius Lib. hiſtoriar. XVI. p. [illegible]. Vnde maxime decipiuntur, qui de electione Coſmi tam magnifica in medium ferunt, quæ libera certe electio nunquam fuit, ſed potius legis Carolinæ explicata obſeruatio, atque obſequium imperatoriis codicillis congruum, Cardinali de Cibo ſecundum, inter varios animorum motus, excitatum ac firmatum: a quo deſciſcere multi, ne ſcilicet, conabantur. Vnde vix mirum, placuiſſe vniuerſa Cæſari [illegible] temporis agenti & parricidium in generum ſuum admiſſum cum indignatione audi-

audienti: inprimis, cum is obſeruaret, etiam ventri fuiſſe proſpectum, hoc eſt, partui futuro, ſi forte Margaretha Auſtriaca exiſteret grauida. Atque erat hæc primaria velut conditio Coſmo iuueni ab Cardinale propoſita, vt à Cæſaris OBSEQVIO nunquam deficeret, deinde Alexandri liberis naturalibus faueret, denique parricidam Laurentium ac perduelles omni ſeueritate perſequeretur, iuſtitiamque omnibus pari libra adminiſtraret. Audiamus Varchium: *Non fu prima arriuato Coſimo dal Cardinale, ch' egli lo tirò da ſe, e lui nel verone, che riguarda in ſu la piazza di San Lorenzo, e con molte buone parole gli fece ageuoliſſimamente promettere, che in caſo ch' egli foſſe eletto Principe, oſſeruerebbe giuſta ſua poſſa queſte quattro coſe: Fare indifferentemente* GIVSTIZIA. *Non* SI LEVAR *dall'* AVTORITA DI CARLO QVINTO. *Vendicar la morte del Duca Aleſſandro. E trattar bene il Signor Giulio, e la Signora Giulia ſuoi figliuoli naturali.* Nec omittendum, Coſmi matrem, virilis alioquin animi feminam, vix auſam hæc dare filio, aut ſuadere ſine Imperatoris præſcitu: vtut Cibous neceſſitatem in conſilium vertit, ſperans, nequaquam inique hæc laturum Carolum, vt qui talia litteris olim præcepiſſet, ac ſucceſſionis ordinem immutabili lege IPSE ſtatuiſſet. Quia in mente is quoque perſtitit, variis licet conſiliis in diuerſa actus, atque à multis ſollicitatus, vt populare regimen Florentiæ redderet, aut alium imperandi modum excogitaret. Sed ſpe lapſi ſunt omnes. Firmatus eſt Principatus: Coſmus Dux dictus: renouatum ius imperii. Cifuentes Orator Roma Florentiam miſſus, vt Coſmum hunc Principatui initiaret; &, ſaluo Cæſaris ſupremo dominio, patriæ præficeret: proſcripto & excluſo Laurentio eiuſque liberis ac poſteris, vti moris eſt in crimine maieſtatis, cuius Imperator Laurentium omneſque eius aſſeclas reos declarabat. Quod ſane admodum peregrinum

grinum fuiſſet, ſi nihil Carolo iuris in Florentino tractu fuiſſet. Sed ipſimet Magiſtratus aliter erant inſtructi, quando capite defectæ ciuitati ad modum & præſcriptum Imperatoris, euehendo Coſmum Medicæum, ſeſe proſpexiſſe ingenue ſunt confeſſi, donec is de fatali generi ſui caſu informatus vel aliter rem diſpenſaret, vel Coſmum à populo in omnem euentum agnitum auctoritate imperatoria confirmaret. Quod ſicuti factum indicauimus, ita operæ pretium eſt, vt Caroli lex ſingularis, qua Coſmi fortunæ in tuto ſunt collocatæ, hoc loco compareant.

Carolus Quintus Diuina fauente Gratia Romanorum Imperator Auguſtus ac Germaniæ Hiſpaniæ, vtriuſque Siciliæ Hieruſalem, Vngariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Inſularum Balearium, Sardiniæ, Fortunatarum ac Indiarum & terræ firmæ, maris Oceani &c. Rex, Archidux Auſtriæ, Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Limburgii, Lucemburgi, Geldriæ, Virtembergæ &c. Comes Habſpurgi, Flandriæ, Tirolis, Arteſiæ & Burgundiæ, Palatinus Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Ferreti, Kiburgi, & Zutphaniæ, Landgrauius Alſatiæ, Marchio Burgouiæ & ſacri Romani Imperii &c. Princeps Sueuiæ, Dominus Phriſiæ, Molinæ, Salinarum, Tripolis & Mechliniæ &c. Ad perpetuam rei memoriam recognoſcimus & notum facimus tenore præſentium vniuerſis &c. Ad alias rationes Imperialis Dignitatis, & muneris noſtri quo Dei optimi maximi voluntate fungimur, hoc vel imprimis pertinere arbitramur, vt FIDELIVM *rebus ad otium & tranquillitatem redigendis & confirmandis aſſidua cura & perenni ſtudio incumbamus, eorum præcipue, qui pro ſumma ſua erga nos* DEVOTIONE *&* OBSERVANTIA *à nobis omnia expectare, ſuæque dignitatis, nedum* ASSERENDAE, *verum etiam* AVGENDAE *& ſtabiliendæ in nobis ſpem omnem ponere & poſſe & velle dignoſcuntur, qua de re, cum excelſæ Reipublicæ Florentinæ ſtatus aliquandiu & præſertim poſt*

ſata Illuſtris quondam Alexandri de Medicis Ducis Pennæ, affinis noſtri, non nihil fluctuari, atque periculo expoſitus, & ob id præſenti ope indigens videretur, nos qui nihil antiquius, aut carius vnquam habuimus, quam eius ſtatus, cuius patrocinium iam olim ſuſceperamus, ad augmentum & exiſtimationem promouere, & rerum ipſius firmitati conſulere, etſi aliis maximis Chriſtianæ Reipublicæ negotiis eramus impediti, noluimus tamen deeſſe, quin ad depellendum motus & pericula ipſi ſtatui & Reipublicæ Florentinæ impendentia & ad prouidendum ea, quæ optimæ illius adminiſtrationi congruere viderentur, omnem curam operam & diligentiam noſtram conuerteremus: Itaque inter ceteros noſtros in Italia & pacis & belli Miniſtros Illuſtri Ioanni Fernandez Manrique Marchioni ab AQVILAR *conſanguineo noſtro & Mag*[co] *fideli nobis dilecto Ferdinando a Silua Comiti a* CIFVENTES, *Conſiliariis & apud Beatitudinem Pont. Max. Oratoribus noſtris dedimus in mandatis, vt vterque, aut alter ipſorum noſtro nomine hanc prouinciam ſuſciperet, atque ea omnia ageret, tractaret, faceret & exequeretur, quæ huic rei conuenire expedireque viderentur, quemadmodum ex ipſius mandati & facultatis noſtræ ſerie inferius inſerenda, quam hoc loco pro recitata haberi volumus, perſpicere eſt, cumque alter ipſorum mandatariorum videlicet præfatus Comes à Ciſuentes, inhærendo eiſdem mandatis & decreto per nos alias pro Ill quondam Duce Alexandro, & familia Medicea facto, virtute facultatis & auctoritatis ſibi a nobis traditæ, communis tranquillitatis & quietis præfatæ Reipubl. Florentinæ cauſa declarauerit Mag*[cum] *noſtrum &* IMPERII SACRI FIDELEM DILECTVM COSMVM DE MEDICIS, *vt proximiorem ex ipſa familia Medicæa, maioremque natu, & tam vigore memorati edicti, ſeu Priuilegii noſtri, & in eius executione, quam ex decreto publico vocatum, ad ipſum* PRIMATVM ET CAPVT *gubernii & ſtatus Reipublicæ Florentinæ adſciſcendum fuiſſe, eundemque denique primatum ipſi* COSMO *deberi hac lege, vt excluſo* LAVRENTIO,

nun-

nuncupato à Medicis, QVI OB PARRICIDIVM IN PERSONA PRAEFATI *quondam Ill. Alexandrî Ducis affinis ſui perpetratum* LAESAE MAIESTATIS REVS *factus, condemnatus atque ipſo iure expers omnis gratiæ declaratus fuerat, & eiuſdem Laurentii poſteris vti inhabilibus & legitime priuatis, ipſe Coſmus Medices durante ſua vita ſit, & eſſe debeat prædicatæ Reipubl. Florentinæ Gubernii Status, Dominii & Regiminis* CAPVT *&* PRIMARIVS *ac ſub eius præcipua cura & protectione ipſa Ciuitas & Reſpublica cum vniuerſo eius ſtatu & dominio regatur, manuteneatur & conſeruetur, quamdiu ipſe Coſmus ſuperſtes fuerit, eo autem vita functo ipſius filii hæredes & ſucceſſores ex eius corpore legitime deſcendentes maſculi, ita vt tam ipſe Coſmus quam eius ſucceſſores iam dicti poſſint & valeant ac debeant omnibus Magiſtratibus intereſſe ac præeſſe, vti* PRIMARII *omnium prædictorum Magiſtratuum poſſitque ex* GRATIA *noſtra vti & frui ea omni auctoritate, quæ præfatus quondam Dux Alexander tempore ſui obitus vti poterat & vtebatur, in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcumque, & quemadmodum hæc omnia in ipſa declaratione ſupradicti Comitis mandatarii noſtri, in qua prædictum mandatum & edictum noſtrum inſerta ſunt, diffuſius continentur quorumque omnium tenor ſequitur in hæc verba: Nos Ferdinandus de Sylua Comes de Ciſuentes, magnus Vexillifer Caſtellæ, Conſiliarius Cæſareus & in hac cauſa per ſacram Cæſaream Catholicam & Regiam Maieſtatem ſpecialiter delegatus, prout conſtat, Cæſareo priuilegio cuius tenor talis eſt:* CAROLVS QVINTVS *& quæ ſequuntur. Nos cupientes virtute facultatis & auctoritatis Nobis a Cæſarea Maieſtate conceſſa quieti & tranquillitati huius excelſæ ciuitatis & dominii Florentini proſpicere ac conſulere, quæ ob infra ſcriptum obitum Ducis Alexandri quaſi fluctuare videtur. Declaramus mentem Cæſ. Maieſtatis fuiſſe & eſſe, hanc excelſam Rempubl. & protegere & fouere & quotidianis beneficiis & gratiis ſemper afficere, & ab imminentibus procellis & periculis*

riculis illæſam ſeruare Illuſtremque Medicorum familiam, prout ſemper fecit, paterna caritate amplecti & ſub ſua protectione fouere & conſeruare. Cumque ex Priuilegio conceſſo Illuſtri Duci Alexandro & Medicæorum Familiæ clare conſtet, quod poſt obitum Ducis Alexandri abſque filiis decedentis proximior ex familia de Medicis ad Primatum & caput gubernii & Magiſtratuum omnium Ciuitatis Florentinæ vocetur, ad quod INIQVITATIS FILIVS LAVRENTIVS *de Medicis parricida, ſi huiuſmodi Crimen læſæ Maieſtatis non commiſiſſet, aſpirare potuiſſet, & ob dictum crimen & parricidium iure læſæ Maieſtatis reus iudicatus & condemnatus, ac ipſo iure priuatus ab omni gratia declaratus exiſtit, ob quam cauſam Primatus prædictus ad Illuſtriſſimum Coſmum de Medicis vt proximiorem ex familia de Medicis, & Maiorem natu deuolutus eſt, ac decreto publico & municipali edicto in executionem dicti Priuilegii, & iuxta intentionem ſacræ Cæſareæ Maieſtatis contentam in Priuilegio dicto ad Primatum & Caput Reipubl. ſtatus & gubernii Florentini aſcitus fuit, cuius Priuilegii tenor dicitur eſſe talis:* CAROLVS QVINTVS *& quæ ſequuntur. Inhærentes nos dicto Priuilegio, Cæſarea, qua fungimur, auctoritate, dicimus & declaramus, Primatum Reipub. ſtatus & gubernii ciuitatis & dominii Florentini deberi Ill. Coſmo de Medicis, filio Magnifici Ioannis de Medicis, excluſis penitus dicto Laurentio & eius poſteris vt inhabilibus & incapacibus & legitime priuatis, quodque Illuſtris Coſmus de Medicis ſit atque eſſe debeat Reipubl. Florentinæ, gubernii, ſtatus atque Dominii & Regiminis caput, & primerius & ſub eius præcipua cura & protectione, ipſa ciuitas & Reſpubl. cum vniuerſo eius ſtatu & dominio regatur, manuteneatur, & conſeruetur, quamdiu præfatus Coſmus vixerit, eoque e viuis ſublato, eius filii hæredes & ſucceſſores ex ſuo corpore legitime deſcendentes Maſculi, ita vt tam præfatus Coſmus, quam ſui Succeſſores prædicti poſſint & valeant, ac debeant in omnibus Magiſtratibus intereſſe & præeſſe tanquam Primarius & caput omni-*

omnium prædictorum Magiſtratuum poſſitque, ex CAESARIS GRATIA, *vti & frui ea omni auctoritate, qua Illuſtriſſimus quondam Alexander tempore eius obitus vti poterat & vtebatur, in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcumque, in quorum omnium fidem & teſtimonium præmiſſorum Nos præfatus Ferdinandus de Sylua, Comes de Cifuentes nomine, quo ſupra, has patentes literas fieri iuſſimus, manu noſtra firmatas, ſigilloque noſtro munitas & ex noſtro ſecretario roboratas. Datum in ciuitate Florentina in Domo & Palatio Illuſtris familiæ de Medicis in parte inferiori in Camera noſtræ ſolitæ reſidentiæ die duodecima menſis Iunii anno a natiuitate Domini 1537.*

CONDE ALFEREZ.

NOs igitur omnia & ſingula per præfatum Comitem a Cifuentes Mandatarium noſtrum, vt præmittitur, noſtro nomine & auctoritate in vim mandati ac executione Decreti ſeu Priuilegii noſtri in beneficium publicæ quietis prædictæ excelſæ Reipubl. Florentinæ & pro ornamento familiæ Mediceæ facta & declarata plenum effectum ſortiri cupientes; atque eo quidem magis, quod id ipſum non ſolum præfatus COSMVS, verum etiam ipſa Reſpubl. Florentina ſe gratum habere declarantes, per ſuos ad nos Oratores Magnif. noſtros & imperii ſacri fideles Dilectos Auerardum Serriſtorum & Ioannem Bandinum, a nobis ſuppliciter & cum omni ſtudio petierunt, vt præmiſſa confirmare & ratificare dignaremur, id circo attentis præmiſſis & tam ipſius Reipubl. ſtatus Florentini ſupradicti COSMI & FAMILIAE MEDICEAE cauſa, quam cum ipſa Republ. & Statu paterno amore et beneuolentia proſequimur ac non modo fauere et protegere, ſed etiam beneficiis augere et ornare ſemper ex certa ſcientia, non dicti errore, aut improuidentia, ſed de omnibus prædictis plene edocti animoque deliberato ac ſano et maturo procerum noſtrorum et imperii ſacri fidelium, dilectorum accedente conſilio, prænarratam DECLARATIONEM atque alia

Q 3 omnia

omnia & ſingula per ſæpe nominatum Comitem a Ciſuentes Mandatarium Noſtrum, vt præfertur, acta, geſta, & ſuperius enarrata, & inſerta in omnibus ſuis punctis, clauſulis ac articulis, partibus, & ſententiis rata & grata habentes approbamus, ratificamus, confirmamus & auctorizamus de Imperialis noſtræ poteſtatis plenitudine, &, quatenus opus eſt, ea omnia de nouo decernimus, declaramus & conſtituimus, ac Imperialis auctoritatis & decreti noſtri robore & firmitate munimus, decernentes ea omnia & ſingula valida & firma & perpetua cenſeri intra extraue iudicium plenumque ſortiri effectum, ac inuiolabiliter obſeruari debere. Promittentes in verbo noſtro Cæſareo & Regio nos quoque ea omnia & ſingula inuiolabiliter obſeruaturos & non contra venturos vllo ingenio, colore, ſeu prætextu, omni dolo & fraude ſemotis; ſupplentes etiam ex prædicta noſtra ſcientia & poteſtatis plenitudine omnes & quoſcumque defectus tam iuris, quam facti & ſolennitatis cuiuſcumque omiſſiones, qui, quæue in præmiſſis interueniſſent quouis modo, ſeu dici vel allegari poſſent, non obſtantibus quibuſcumque legibus, ſtatutis, decretis, ordinationibus, conſuetudinibus, priuilegiis, conceſſionibus aut aliis in contrarium facientibus quibuſcumque, etiam ſi talia forent, de quibus in præſentibus ſpecialis mentio fieri deberet, nos enim eis omnibus & ſingulis, ac ſi ſpecifice & de verbo ad verbum hic inſerta & expreſſa eſſent, derogamus, & derogatum eſſe volumus & decernimus ſcientia, auctoritate & poteſtate ſupra dictis, NOSTRA TAMEN ET IMPERII SVPERIORITATE ET IVRIBVS SEMPER SALVIS. *Nulli ergo omnino hominum liceat has noſtras violare, aut eis quouis auſu temerario contraire, aut contra præmiſſa, aut præmiſſorum aliquod, ſiue intra, ſiue extra iudicium facere, aut venire, ſi quis autem ſecus attentare præſumpſerit, noſtram & imperii ſacri indignationem grauiſſimam ac* POENAM *mille Marcarum auri puri Imperiali Fiſco ſeu ærario noſtro irremiſſibiliter applicandam ſe nouerit incurriſſe harum teſtimonio litterarum manu noſtra ſubſcriptarum &*

Bul-

Bullæ noſtræ aureæ appenſione munitarum. Datum in oppido noſtro Montiſſoni die vltimo menſis Septembris Anno Domini 1537. imperii noſtri decimo ſeptimo & Regni noſtri 29.

CAROLVS

Ad Mandatum Cæſ. & Cath. Maieſt.

V. Perenot. Obernburger.

§. LXXXVII.

Nemo credidiſſet, Coſmum hunc, Cæſaris beneficio e ciue ad tantam amplitudinem euectum, vnquam appetiturum maiora, aut gratum animum depoſiturum erga eius ſucceſſores, quibus ſane Principis faſtigium debuit. At victis ad Montemurlum exulibus iiſque maximam partem captis deletiſque, Senenſibus quoque oppreſſis, callidiſſimoque conſilio Hiſpanis ita ſibi conciliatis, vt ipſam ciuitatem fiduciario nexu ſibi permitterent, nihil profecto reſtabat, quam vt vel regium decus, vel magni Ducis peregrinum nomen conſequeretur. Et aiunt multi, Pium V. Pontificem animo agitaſſe maiora, decernendo regium Coſmo diadema in Etruria; deinde vero mutato conſilio inſigni diplomate magnum eum Etruriæ Ducem creaſſe ob inſignia vt ferebatur in Eccleſiam merita. (*) Non eſt mirandum, tum Italiæ Principes, tum Teutoniæ ſummos Electores, tum ipſum Imperatorem Maximilianum II. vehementer eſſe commotos, Coſmum, vtut affinitate iunctum, tam ambitioſa ſectari & gloriæ ſtimulis percitum ad Petri ſuc-

(*) Auxiliares enim copias Carolo IX. Galliarum Regi contra reformatæ religioni addictos, inſtigante Pio V. miſerat ſimulatque illi centum aureorum millia mutuum dederat: neutiquam hoc diſſimulante Natali Alexandro *Hiſt. Eccleſ.* Tom. VIII. p. 60.

ſucceſſorem defeciſſe, cuius non eſt, diſpenſare his in terris dignitates, ſed præparare potius animos ad honores in futura vita capeſſendos, qui nullo tempore intereunt, nullaque ætate conſeneſcunt. Summatim rem complectar: negauit Maximilianus, Coſmum maiorem dignitatis prærogatiuam iniuſſu ſuo in Italia obtinere poſſe: imperio eum ſubiectum; nec fas eſſe Pio inuolare in iura regni: idque apud Pontificem non ſolum, ſed & alios Principes ac Reges Cæſarei oratores diſertis verbis teſtabantur. Atque tunc vero Coſmus, qui iam Pontifici ſeſe regio fere apparatu præſens obtulit, nouoque honori ſolenni ritu inauguratus eſt, omnem mouere lapidem occipiebat, animare viros doctos, vt libertatem Principis Florentini defenderent, multa iactans de veteri Republica, quæ ipſum elegiſſet pro arbitrio: adiectis quoque variis ac multis de Romanorum Præſulum in creandis Regibus ac Principibus ſumma auctoritate, Borſum Ferrarienſem in medium adducens, quem Paulus II. Ducis titulo decoraſſet; eſtque vix negandum, ea, quæ hodie comparent argumenta, tum temporis eſſe iam audita, ſed inſimul etiam exploſa & excuſſa. Neque enim Maximilianus II. Thuano teſte, aliiſque innumeris ſcriptoribus, a propoſito ſuo auertebatur, probe gnarus, Fridericum III. multum repugnaſſe Pauli II. auſibus Borſum Ferrarienſem Ducem inſignientis; fuiſſeque hoc facti, vnde nihil Pio V. facultatis ac iuris adnaſceretur: quidquid etiam in contrarium diſſereret Cardinalis Commendonus per Auſtriam in Poloniam contendens, multa Imperatori in ſpeciem pollicitus, Regumque barbarorum à Pontificibus huic muneri initiatorum exempla producens, quibus Maximiliani animum flecteret, & ad Coſmi partes quantocius inclinaret. Sed vſſit inter alia hoc maxime ſapientiſſimum Imperatorem, quod, cum Coſmus augmentum digni-

dignitatis ab ipſo petens repulſam tuliſſet, ad Pontificis pedes ſeſe prouoluerit, duntaxat, vt ambitioni ſatiſfaceret immenſæ; imperiique iura poſtea oppugnans oſtenderet, ſe auro, opibus, potentia nemini ſecundum in plena libertate vitam agere: Pio V. cum primis ſtimulante, quippe qui Maximilianum peculiari ratione infenſum ſeruabat, quod Tridentina decreta non penitus approbaret, nec æquo animo toleraret, imperii, quos vocant, *receſſus*, ac leges in indicibus purgatoriis comparere, nec generi Caroli IX. ſæuitiam in nouæ religionis ciues truculentis exemplis exercitam laudaret. Verum tamen obſeruandum, nec ipſum Pium V. iura imperii prorſus auſum conuellere, in decreto bullato IMPERATORIS *& Regum ſuperioritatem, & iuriſdictionem excipiens; quanquam deinde Oratori Cæſaris intercedenti reponeret audacter: Quo iure igitur vel Imperatores ſint, vel dicantur, niſi auctoritate* APOSTOLICAE SEDIS? Quæ verba, inquit Natalis Alexander *Tom. VIII. Hiſt. Eccleſ.* p. 61. OMNIVM GVSTVI NON SAPIVNT: immo certe nec Germaniæ ſummis Principibus, nec auguſtiſſimo Imperatori ad guſtum eſſe poterant, vtpote acerba, & falſa, moriquc veteri penitus contraria. At magis eſt, vt, quid ſcripſerit Maximilianus Coſmo, videamus, ab omni aliorum ſcriptorum auctoritatibus abſtinentes, ne *Defenſor* pro more Thuano, Natali Comiti, Langueto, qui Maximiliani II. annales apud Schardium occurrentes condidiſſe fertur, dicam ſcribat, ſed ex ipſius Imperatoris litteris percipiat, quæ is obiecerit Coſmo, remotaque omni iracundiæ ſpecie, moderatiſſime inſinuauerit.

Illuſtriſſime dux, affinis, & princeps chariſſime. Cum nobis aliquoties per dilectionis tuæ oratorem in curia noſtra reſidentem expoſitum fuerit, dilectionem tuam ſcire cupere, quid illam de prætenſa magni Ducatus Hetruriæ inauguratione facere velimus, nos,

 etſi

etſi accepto præteritis menſibus ſanctiſſimi Dn. Pontificis reſponſo, ad factam longo ante tempore coram ſanctitate ſua, & reuerendorum in Chriſto patrum S. R. E. cardinalium collegio inſinuationem proteſtationis noſtræ, contra eiuſmodi inaugurationem præteritis menſibus, in arce noſtra regia Praga ſolemni modo interpoſitæ, ad ſanctitatem ſuam ea ſcripto referri curauimus, quæ noſtra ac imperii ſacri neceſſitas, hoc loco expoſcere viſa eſt, adeoque cum iſta, cum ſanctitate ſua, vtpote à qua aſſerta illa inauguratio proficiſcitur, agere ſtatuerimus; nihilominus tamen ad prædicti dilectionis tuæ oratoris inſtantiam prætermittere noluimus, quin dilectioni quoque tuæ animi noſtri voluntatem benigne, ac eo candore, quo in huiuſmodi & quibuſcunque aliis negotiis verſari conſueuimus, aperiremus. Inprimis igitur dilectioni tuæ illud in mentem vocandum occurrit, quod ſicus ſanctitati eius nullo iure licuit tale quid de Hetruria ſtatuere, atque diſponere, ſic certe dilectionem tuam, tanquam noſtrum, & imperii ſacri VASALLVM, longe minus decuit, oblatam dilectioni tuæ nouam illam dignitatem (ſi tamen dignitas dici debet, quæ indigno modo ac nulliter fit) inſciis nobis, vtpote Romanorum imperatore, cui in Hetruriam SVPERIORITATIS ius competere, efficaciſſimis rationibus, & quidem magna ex parte veteribus, & recentibus inueſtituris probari poteſt, acceptare, nedum quoad Florentiæ ſtatum, noſtram illam ac ſacri imperii ſuperioritatem, iuriſdictionem, & auctoritatem non ſolum in dubium vocare, verum etiam inani quondam libertatis prætextu prorſus negare. Nam cum fieri nequeat, quin dilectio tua memor ſit, quo pacto, & quas ob cauſas, diuus quondam Imperator Carolus quintus &c. Dominus, patruus, & ſocer noſter clariſſimus, auguſtæ memoriæ, poſtquam Florentiæ ciuitatem, quæ a maieſtatis ſuæ, & ſacri imperii deuotione deſciuerat, longa obſidione cinctam ad deditionem adegiſſet, ac imperatoriæ poteſtatis plenitudine, & inter alia eam quoque ob rationem, quo deinceps in maieſtatis ſuæ, & ſacri imperii fide, & deuotione, perpetuo maneat, &c. quondam ducem Alexandrum, reipublicæ illius Florentinæ gubernio præfecerit: eadem ciuitate in gratiam recepta, ac in ſpecialem maieſtatis ſuæ, & ſacri imperii protectionem, & ſaluagardiam aſ-

ſumta

ſumta, nec non confirmatis illius priuilegiis, iuribus, & exemtionibus, quæ à maieſtatis ſuæ anteceſſoribus Romanorum Imperatoribus, & regibus, ac ſacro Romano imperio, antequam a deuotione iſta recederet, obtinuerat; ac denique eadem ſuperioritate ſibi, ac ſacro imperio ita reſeruata, vt, ſi forſan reſpublica ei inſtitutæ à Maieſtate ſua regiminis formæ contrauenires, tanquam à Maieſtate ſua & ſacro imperio rebellis, ingrata & inobediens, conceſſa ipſi remiſſione, indulto, confirmatione & priuilegiis &c. priuata, atque vniuerſum eius dominium ad ſacrum Romanum Imperium deuolutum cenſeri & eſſe debeat, &c. quæ quidem omnia eiuſdem remiſſionis, inſtitutionis, & creationis literis, expreſſis verbis continentur. Cum dilectio autem tua, præfato duci Alexandro, eodem plene pacto ſucceſſerit, ſane dilectionem tuam, vel eorum omnium parum memorem fuiſſe credendum, vel certe ABSVRDVM *eſt, id à dilectione tua negari, ſine quo nec prædeceſſoris ſui, ducis Alexandri erectio, ne dum dilectionis tuæ, vigore eiuſdem inſtitutionis ad ſe delata ſucceſſio, valida eſſet, atque ſubſiſteret. Quæ cum ſic ſe habeant, ac proinde nos dilectionis tuæ nulliter factum in magnum Hetruriæ ducem creationem ob ſubſecutam paulo poſt coronationem, abſque grauiſſima noſtræ Cæſareæ, ac ſucceſſorum noſtrorum, ſacrique Romani imperii authoritatis, iurium, & præeminentiæ diminutione nulla omnino ratione ferre queamus, prædicto ſanctiſſimo domino Pontifici hanc noſtram mentem, ſacrique adeo imperii neceſſitatem memorato ſcripto fuſius declarauimus: eundem obnixe rogantes atque monentes, vt hac in re talia conuenientia, opportuna & efficacia remedia prouidere velit, quo ſublato graui iſto ac intolerabili præiudicio, nobis ac ſacro imperio, noſtra authoritas, præeminentia, dignitas & iuriſdictio, ſalua, integra, & illæſa maneat,* RETRACTANDO *ſcilicet ea, quæ ſic à ſanctitate ſua illegitimo modo inſtituta ſint. Et quia dilectio tua ex iis omnibus ſatis intelligit, id, quod dilectionem tuam ſcire cupere, eiuſdem orator aliquoties nobis retulit, de dilectione tua ſic nobis plane pollicemur, dilectionem tuam ſe huic animi noſtri declarationi, vt quæ ipſa æquitate nititur, accommodaturam, ac non ſolum ſanctitatis ſuæ retractationi ſe facile ſubmiſſuram, verum*

rum etiam, vbi forte ſanctitas ſua in eo ſe difficiliorem exhibere velit, eidem ſanctitati ſuæ, vt noſtris monitis locum faciat, ſuaſorem fore; vel ſaltem ipſam, & dilectionem tuam nouo illo, prætenſi magni ducatus titulo, & nomine, quæque præterea eidem adhærent, ſe vltro prorſus abdicaturam eſſe, quo ſic, negotio iſto in priſtinum ſtatum reſtituto, diuerſarum diſſenſionum, ſcandalorum & turbarum, quæ hac ex re facile oriri poſſent, præſcindatur occaſio, quod vti dilectionem tuam facturam eſſe omnino confidimus, ſic dilectioni tuæ certo perſuaſum cupimus, nos in aliis omnibus, quæ citra noſtræ ac ſacri imperii, iurium, & authoritatis præiudicium, & diminutionem fieri poſſunt, dilectionis tuæ, ac eiuſdem Filii illuſtr. Florentiæ principis, ſororii & principis noſtri chariſſimi, dignitati & commodis promouendis, pro ſingulari & beneuolentiæ & propenſionis ſtudio, quo vtramque complectimur, nuſquam eſſe defuturos. Quod ſupereſt dilectionem tuam diu, recte, feliciterque valere, optamus. Datum in oppido noſtro imperiali Dunckelſpuhl 26. Dec. 1570.

§. LXXXVIII.

Et quamuis vero Coſmus non multum hiſce admonitionibus tribueret, ſed iure a Pontifice facta omnia defendens,* ficulneis argumentis libertatem à Rudolpho Habſpurgico per Florentinos emptam, contra ſapientiorum ſcriptorum ſuffragia & certiſſima in contrarium argumenta adſeueraret; neutiquam tamen is, quod notandum, ſibi ipſi ſatiſfacere poterat, meliora vtique edoctus, ac propriæ conſcientiæ rationibus conuictus. Hinc enim eſt, quod Maximiliani II. fores ſine intermiſſione pulſauit, perque oratores alioſque Principes ac Reges rem ſuam agi curauit, confirmationem noui honoris a Cæſare expetens, qua ſine varias ſibi deuorandas moleſtias videbat, ac controuerſias cum Italiæ Principibus ſubeundas haud pauciores: vt de bello ſileam toti Italiæ impendente, niſi Turcarum furor eum a propoſito abſtraxiſſet, inprimis cum & Phi-

Philippus II. Rex Hiſpaniarum intercederet, nec tam inuidendum δόγμα ſubuaſallo ſuo COSMO permittendum cenſeret. Admodum enim παράδοξα talia adſerta multis ſunt viſa, Coſmum Senas in ſubfeudum accepiſſe a Philippo II. eumque nunc ex Duce Senenſi illico fieri magnum Ducem. Maximilianus vero probe tenebat, Coſmum, ſecundum legem Auguſtæ Vindelicorum latam & priuilegium Medicæis datum, repugnare Pontifici debuiſſe; illum vero arbitrio illius nunc affectare dignitatem regiæ proximam. Sine priuilegio quippe ad clauum Reipublicæ is plane ſedere nequiuiſſet; multo minus Etruriæ, ſeu Florentini Ducis titulum capeſſere. Vnde facillime conſit, iure egiſſe Imperatorem, dum Pontificis factum improbauit, totamque amplificationem dignitatis a non competente Domino effectum recte adfirmaſſe: quanquam Pius V. pro amico aliquid audendum iudicauit, defendendum poſtea precariis argumentis, vt ſic Ateſtino Principi ac Ferrarienſi Duci præferretur Coſmus nouo homini cedere nolenti.

§. LXXXIX.

In eo ſtatu res erat, cum Pius V. ab hac luce diſcederet; Coſmo interea per Concinum ſuum fruſtra Imperatorem fatigante, conſtanter adſeuerantem, tum demum Medicæum maiorem dignitatis gradum conſecuturum, ſi Gregorius XIII. aboleret Pii V. anteceſſoris inuiſum factum: quod tamen is, Cardinalium ſuorum conſilio, pari conſtantia facturum ſe negabat. Vnde ipſe Coſmus animam prius efflauit, quam res hæc difficilis ad colophonem perduceretur; eoque Franciſco filio relictum, vt pacem hac parte, interuentu Electorum, in conuentu imperii Ratiſbonenſi CIↃ IↃ LXXV. componeret, ac magni Ducis tandem elogium a Maximiliano affine referret: diplomate magni-

gnifico Viennæ anno ſequenti CIↃ IↃ LXXVI. Viennæ propterea confecto, quod integrum ſubiicimus nuperrime Vienna tranſmiſſum:

Maximilianus ſecundus &c. Ad perpetuam rei memoriam, recognoſcimus harum ſerie literarum, ac vniuerſis & ſingulis notum facimus, quemadmodum vnicus ille parens rerum, ac mundi opifex, cum mortale hominum genus, cœleſti ciuitate donat, id ipſum non promiſcuè quidem, neque citra delectum facit, ſed vt vel virtus, vel officia vnius cuiuſque expoſcunt, & merentur, in feliciſſimas quemque diuorum claſſes, & ordines digerit, atque collocat, alterumque alteri præfert; ſic noſtrarum quoque partium eſſe plane cognoſcimus, terreſtre hoc nobis concreditum imperium ad cœleſte illud quam ſimillime referre, noſtraque & ſacri Romani imperii beneficia, inſignia & honores, pro vnius cuiuſque dignitate & meritis, diſtribuere, ac impertiri. Quo ſane diligenter reſpexerunt diui olim Prædeceſſores noſtri, Romanorum imperatores, & Reges, omni cura adhibita, ne ſuum a bene meritis officium deſiderari paterentur, quod intelligerent illud ad ſuſtinendam, amplificandamque gloriam, & exiſtimationem ſuam maxime pertinere. Hinc eſt, quod præclariſſimo more ab iiſdem diuis imperatoribus, maioribus noſtris accepto, nihil antiquius, nihil charius vnquam habuerimus, quam Principes de Cæſarea maieſtate noſtra, ſacro imperio, inclytaque Domo noſtra Auſtriaca, ac tota denique republica chriſtiana optime meritos, maximorum honorum præmiis proſequi, & ornare, vt intelligant virtutis egregia facta, excellentiaque merita nobis eſſe chariſſima, ac tum ipſi, eorumque deſcendentes & poſteri ad virtutem ac de nobis ſacro imperio, inclytaque domo noſtra Auſtriaca bene merendum magis etiam excitentur, tum alii etiam ad eadem ſtudia ſectanda alliciantur & inflammentur. Eius vero benignæ ac piæ mentis noſtræ declarandæ amplam & idoneam nacti ſumus occaſionem, in exornando illuſt. FRANCISCO *Medices, reipubl. Florentiæ, & Senarum duce tertio. Quem quidem, tum propter animi ſui egregias excellentiſſimaſque virtutes generiſque ac familiæ Medicæ,*

cæ, ex qua in vtraque republ. tam Eccleſiaſtica, quam politica inclyti inſignes, præſtantiſſimique heroes prodiere, nobilitatem, cum luculenta & vtilia obſequia, tam nobis, quam anteceſſoribus noſtris, Romanorum imperatoribus, & Regibus, ac præmemoratæ inclytæ domui noſtræ Auſtriacæ hactenus præſtita, nec non maxima in vniuerſam Rempublicam chriſtianam merita, plurimi ſemper fecimus, ac ſingulari beneuolentiæ affectione proſecuti ſumus, adeo quod in ſingularis, ac vere ſinceri amoris, clementiæ, & benignitatis noſtræ teſtimonium, affinitatem ſecum inimus, & vtramque familiam eo vinculi genere, quod idem eſt maximum [illegible] *ſimum atque ſanctiſſimum, aſtrinximus, ipſumque in ſororium noſtrum cooptauimus. Cum igitur eundem ducem* FRANCISCVM, *cuius in nos ſacrumque Romanum imperium, præclaræ, propenſæque voluntatis ſtudium, nec non in adminiſtranda, moderandaque iuſtitia ac ſubditis ſuis recte, feliciterque regendis ſingularis religio, virtus atque prudentia, nobis iam diu perſpecta, cognitaque eſt, dignum omnino cenſeamus, quem vna cum ſucceſſoribus ſuis, illuſtriori quodam dignitatis & honoris loco collocemus, ſicque inſigne aliquod noſtræ in eum dilectionem ſuam propenſiſſimæ voluntatis documentum poſteris relinquamus, atque inſuper, præter memorata, ipſius ducis* FRANCISCI *obſequia, virtutes atque merita, generis item nobilitatem, atque ſplendorem, atque arctiſſimæ affinitatis neceſſitudinem animo clementiſſime repetimus, quæ nobiſcum ab aliquot annis per illuſt. Coſmum Medicem* [illegible] *etiam in diuos quondam imperatores Carolum quintum & Ferdinandum, dominos, patruum, ſocerum & genitorem noſtros chariſſimos, augustiſſimæ memoriæ, ac nos ipſos,* [illegible] *meritorum grata apud nos extat memoria, eoque poſtea a* [illegible]*, per* [illegible] *filium & ſucceſſorem ſuum præfatum Franciſcum Medicem* [illegible] *de magno Hetruriæ ducatu acta ſunt,* [illegible] *ſique tam ſacri Romani imperii principibus electoribus in* [illegible] *deliberationem dedimus, tam ſupra memoratis, quam aliis iuſtis & rationabilibus cauſis impulſi, motu proprio ex certa ſcientia noſtra, animo bene deliberato ac ſano, noſtrorum & ſacri imperii fidelium accedente conſilio, ea, qua fungimur Cæſarea authoritate, ac de noſtræ imperialis poteſtatis plenitudine, in nomine*

omnia & ſingula per ſæpe nominatum Comitem a Ciſuentes Mandatarium Noſtrum, vt præfertur, acta, geſta, & ſuperius enarrata, & inſerta in omnibus ſuis punctis, clauſulis ac articulis, partibus, & ſententiis rata & grata habentes approbamus, ratificamus, confirmamus & auctorizamus de Imperialis noſtræ poteſtatis plenitudine, &, quatenus opus eſt, ea omnia de nouo decernimus, declaramus & conſtituimus, ac Imperialis auctoritatis & decreti noſtri robore & firmitate munimus, decernentes ea omnia & ſingula valida & firma & perpetua cenſeri intra extraue iudicium plenumque ſortiri effectum, ac inuiolabiliter obſeruari debere. Promittentes in verbo noſtro Cæſareo & Regio nos quoque ea omnia & ſingula inuiolabiliter obſeruaturos & non contra venturos vllo ingenio, colore, ſeu prætextu, omni dolo & fraude ſemotis; ſupplentes etiam ex prædicta noſtra ſcientia & poteſtatis plenitudine omnes & quoſcumque defectus tam iuris, quam facti & ſolennitatis cuiuſcumque omiſſiones, qui, quæue in præmiſſis interueniſſent quouis modo, ſeu dici vel allegari poſſent, non obſtantibus quibuſcumque legibus, ſtatutis, decretis, ordinationibus, conſuetudinibus, priuilegiis, conceſſionibus aut aliis in contrarium facientibus quibuſcumque, etiam ſi talia forent, de quibus in præſentibus ſpecialis mentio fieri deberet, nos enim eis omnibus & ſingulis, ac ſi ſpecifice & de verbo ad verbum hic inſerta & expreſſa eſſent, derogamus, & derogatum eſſe volumus & decernimus ſcientia, auctoritate & poteſtate ſupra dictis, NOSTRA TAMEN ET IMPERII SVPERIORITATE ET IVRIBVS SEMPER SALVIS. *Nulli ergo omnino hominum liceat has noſtras violare, aut eis quouis auſu temerario contraire, aut contra præmiſſa, aut præmiſſorum aliquod, ſiue intra, ſiue extra iudicium facere, aut venire, ſi quis autem ſecus attentare præſumpſerit, noſtram & imperii ſacri indignationem grauiſſimam ac* POENAM *mille Marcarum auri puri Imperiali Fiſco ſeu ærario noſtro irremiſſibiliter applicandam ſe nouerit incurriſſe harum teſtimonio litterarum manu noſtra ſubſcriptarum &*

Bul-

Bullæ noſtræ aureæ appenſione munitarum. Datum in oppido noſtro Montiſſoni die vltimo menſis Septembris Anno Domini 1537. imperii noſtri decimo ſeptimo & Regni noſtri 29.

CAROLVS

Ad Mandatum Cæſ. & Cath. Maieſt.

V. Perenot. Obernburger.

§. LXXXVII.

Nemo credidiſſet, Coſmum hunc, Cæſaris beneficio e ciue ad tantam amplitudinem euectum, vnquam appetiturum maiora, aut gratum animum depoſiturum erga eius ſucceſſores, quibus ſane Principis faſtigium debuit. At victis ad Montemurlum exulibus iiſque maximam partem captis deletiſque, Senenſibus quoque oppreſſis, calidiſſimoque conſilio Hiſpanis ita ſibi conciliatis, vt ipſam ciuitatem fiduciario nexu ſibi permitterent, nihil profecto reſtabat, quam vt vel regium decus, vel magni Ducis peregrinum nomen conſequeretur. Et aiunt multi, Pium V. Pontificem animo agitaſſe maiora, decernendo regium Coſmo diadema in Etruria; deinde vero mutato conſilio inſigni diplomate magnum eum Etruriæ Ducem creaſſe ob inſignia vt ferebatur in Eccleſiam merita. (*) Non eſt mirandum, tum Italiæ Principes, tum Teutoniæ ſummos Electores, tum ipſum Imperatorem Maximilianum II. vehementer eſſe commotos, Coſmum, vtut affinitate iunctum, tam ambitioſa ſectari & gloriæ ſtimulis percitum ad Petri ſuc-

(*) Auxiliares enim copias Carolo IX. Galliarum Regi contra reformatæ religioni addictos, inſtigante Pio V. miſerat ſimulatque illi centum aureorum millia mutuum dederat: neutiquam hoc diſſimulante Natali Alexandro *Hiſt. Eccleſ.* Tom. VIII. p. 69.

ſucceſſorem defeciſſe, cuius non eſt, diſpenſare his in terris dignitates, ſed præparare potius animos ad honores in futura vita capeſſendos, qui nullo tempore intereunt, nullaque ætate conſeneſcunt. Summatim rem complectar: negauit Maximilianus, Coſmum maiorem dignitatis prærogatiuam iniuſſu ſuo in Italia obtinere poſſe: imperio cum ſubiectum; nec fas eſſe Pio inuolare in iura regni: idque apud Pontificem non ſolum, ſed & alios Principes ac Reges Cæſarei oratores diſertis verbis teſtabantur. Atque tunc vero Coſmus, qui iam Pontifici ſeſe regio fere apparatu præſens obtulit, nouoque honori ſolenni ritu inauguratus eſt, omnem mouere lapidem occipiebat, animare viros doctos, vt libertatem Principis Florentini defenderent, multa iactans de veteri Republica, quæ ipſum elegiſſet pro arbitrio: adiectis quoque variis ac multis de Romanorum Præſulum in creandis Regibus ac Principibus ſumma auctoritate, Borſum Ferrarienſem in medium adducens, quem Paulus II. Ducis titulo decoraſſet; eſtque vix negandum, ea, quæ hodie comparent argumenta, tum temporis eſſe iam audita, ſed inſimul etiam exploſa & excuſſa. Neque enim Maximilianus II. Thuano teſte, aliiſque innumeris ſcriptoribus, a propoſito ſuo auertebatur, probe gnarus, Fridericum III. multum repugnaſſe Pauli II. auſibus Borſum Ferrarienſem Ducem inſignientis; fuiſſeque hoc facti, vnde nihil Pio V. facultatis ac iuris adnaſceretur: quidquid etiam in contrarium diſſereret Cardinalis Commendonus per Auſtriam in Poloniam contendens, multa Imperatori in ſpeciem pollicitus, Regumque barbarorum à Pontificibus huic muneri initiatorum exempla producens, quibus Maximiliani animum flecteret, & ad Coſmi partes quantocius inclinaret. Sed vſſit inter alia hoc maxime ſapientiſſimum Imperatorem, quod, cum Coſmus augmentum digni-

dignitatis ab ipſo petens repulſam tuliſſet, ad Pontificis pedes ſeſe prouoluerit, duntaxat, vt ambitioni ſatiſfaceret immenſæ, imperiique iura poſtea oppugnans oſtenderet, ſe auro, opibus, potentia nemini ſecundum in plena libertate vitam agere: Pio V. cum primis ſtimulante, quippe qui Maximilianum peculiari ratione infenſum ſeruabat, quod Tridentina decreta non penitus approbaret, nec æquo animo tolerarct, imperii, quos vocant, *receſſus*, ac leges in indicibus purgatoriis comparere, nec generi Caroli IX. ſæuitiam in nouæ religionis ciues truculentis exemplis exercitam laudaret. Verum tamen obſeruandum, nec ipſum Pium V. iura imperii prorſus auſum conuellere, in decreto bullato IMPERATORIS *& Regum ſuperioritatem, & iuriſdictionem excipiens; quamquam deinde Oratori Cæſaris intercedenti reponeret audacter: Quo iure igitur vel Imperatores ſint, vel dicantur, niſi auctoritate* APOSTOLICAE SEDIS? Quæ verba, inquit Natalis Alexander *Tom. VIII. Hiſt. Eccleſ.* p. 61. OMNIVM GVSTVI NON SAPIVNT: immo certe nec Germaniæ ſummis Principibus, nec auguſtiſſimo Imperatori ad guſtum eſſe poterant, vtpote acerba, & falſa, morique veteri penitus contraria. At magis eſt, vt, quid ſcripſerit Maximilianus Coſmo, videamus, ab omni aliorum ſcriptorum auctoritatibus abſtinentes, ne *Defenſor* pro more Thuano, Natali Comiti, Langueto, qui Maximiliani II. annales apud Schardium occurrentes condidiſſe fertur, dicam ſcribat, ſed ex ipſius Imperatoris litteris percipiat, quæ is obiecerit Coſmo, remotaque omni iracundiæ ſpecie, moderatiſſime inſinuauerit.

ILluſtriſſime dux, affinis, & princeps chariſſime. Cum nobis aliquoties per dilectionis tuæ oratorem in curia noſtra reſidentem expoſitum fuerit, dilectionem tuam ſcire cupere, quid illam de prætenſa magni Ducatus Hetruriæ inauguratione facere velimus, nos,

etſi accepto præteritis menſibus ſanctiſſimi Dn. Pontificis reſponſo, ad factam longo ante tempore coram ſanctitate ſua, & reuerendorum in Chriſto patrum S. R. E. cardinalium collegio inſinuationem proteſtationis noſtræ, contra eiuſmodi inaugurationem præteritis menſibus, in arce noſtra regia Praga ſolemni modo interpoſitæ, ad ſanctitatem ſuam ea ſcripto referri curauimus, quæ noſtra ac imperii ſacri neceſſitas, hoc loco expoſcere viſa eſt, adeoque cum iſta, cum ſanctitate ſua, vtpote à qua aſſerta illa inauguratio proficiſcitur, agere ſtatuerimus; nihilominus tamen ad prædicti dilectionis tuæ oratoris inſtantiam prætermittere noluimus, quin dilectioni quoque tuæ animi noſtri voluntatem benigne, ac eo candore, quo in huiuſmodi & quibuſcunque aliis negotiis verſari conſueuimus, aperiremus. Inprimis igitur dilectioni tuæ illud in mentem vocandum occurrit, quod ſicut ſanctitati eius nullo iure licuit tale quid de Hetruria ſtatuere, atque diſponere, ſic certe dilectionem tuam, tanquam noſtrum, & imperii ſacri VASALLVM, *longe minus decuit, oblatam dilectioni tuæ nouam illam dignitatem (ſi tamen dignitas dici debet, quæ indigno modo ac nulliter fit) inſciis nobis, vtpote Romanorum imperatore, cui in Hetruriam* SVPERIORITATIS *ius competere, efficaciſſimis rationibus, & quidem magna ex parte veteribus, & recentibus inueſtituris probari poteſt, acceptare, nedum quoad Florentiæ ſtatum, noſtram illam ac ſacri imperii ſuperioritatem, iuriſdictionem, & authoritatem non ſolum in dubium vocare, verum etiam inani quondam libertatis prætextu prorſus negare. Nam cum fieri nequeat, quin dilectio tua memor ſit, quo pacto, & quas ob cauſas, diuus quondam Imperator Carolus quintus &c. Dominus, patruus, & ſocer noſter clariſſimus, auguſtæ memoriæ, poſtquam Florentiæ ciuitatem, quæ a maieſtatis ſuæ, & ſacri imperii deuotione deſciuerat, longa obſidione cinctam ad deditionem adegiſſet, ac imperatoriæ poteſtatis plenitudine, & inter alia eam quoque ob rationem, quo deinceps in maieſtatis ſuæ, & ſacri imperii fide, & deuotione, perpetuo maneat, &c. quondam ducem Alexandrum, reipublicæ illius Florentinæ gubernio præfecerit: eadem ciuitate in gratiam recepta, ac in ſpecialem maieſtatis ſuæ, & ſacri imperii protectionem, & ſaluagardiam aſ-*

ſumta

ſumta, nec non confirmatis illius priuilegiis, iuribus, & exemtionibus, quæ à maieſtatis ſuæ anteceſſoribus Romanorum Imperatoribus, & regibus, ac ſacro Romano imperio, antequam a deuotione iſta recederet, obtinuerat; ac denique eadem ſuperioritate ſibi, ac ſacro imperio ita reſeruata, vt, ſi forſan reſpublica ei inſtitutæ à Maieſtate ſua regiminis formæ contraueniret, tanquam à Maieſtate ſua & ſacro imperio rebellis, ingrata & inobediens, conceſſa ipſi remiſſione, indulto, confirmatione & priuilegiis &c. priuata, atque vniuerſum eius dominium ad ſacrum Romanum Imperium deuolutum cenſeri & eſſe debeat, &c. quæ quidem omnia eiuſdem remiſſionis, inſtitutionis, & creationis literis, expreſſis verbis continentur. Cum dilectio autem tua, præfato duci Alexandro, eodem plene pacto ſucceſſerit, ſane dilectionem tuam, vel eorum omnium parum memorem fuiſſe credendum, vel certe ABSVRDVM *eſt, id à dilectione tua negari, ſine quo nec prædeceſſoris ſui, ducis Alexandri erectio, ne dum dilectionis tuæ, vigore eiuſdem inſtitutionis ad ſe delata ſucceſſio, valida eſſet, atque ſubſiſteret. Quæ cum ſic ſe habeant, ac proinde nos dilectionis tuæ nulliter factum in magnum Hetruriæ ducem creationem ob ſubſecutam paulo poſt coronationem, abſque grauiſſima noſtræ Cæſareæ, ac ſucceſſorum noſtrorum, ſacrique Romani imperii authoritatis, iurium, & præeminentiæ diminutione nulla omnino ratione ferre queamus, prædicto ſanctiſſimo domino Pontifici hanc noſtram mentem, ſacrique adeo imperii neceſſitatem memorato ſcripto fuſius declarauimus: eundem obnixe rogantes atque monentes, vt hac in re talia conuenientia, opportuna & efficacia remedia prouidere velit, quo ſublato graui iſto ac intolerabili præiudicio, nobis ac ſacro imperio, noſtra authoritas, præeminentia, dignitas & iuriſdictio, ſalua, integra, & illæſa maneat,* RETRACTANDO *ſcilicet ea, quæ ſic a ſanctitate ſua illegitimo modo inſtituta ſint. Et quia dilectio tua ex iis omnibus ſatis intelligit, id, quod dilectionem tuam ſcire cupere, eiuſdem orator aliquoties nobis retulit, de dilectione tua ſic nobis plane pollicemur, dilectionem tuam ſe huic animi noſtri declarationi, vt quæ ipſa æquitate nititur, accommodaturam, ac non ſolum ſanctitatis ſuæ retractationi ſe facile ſubmiſſuram, verum*

rum etiam, vbi forte ſanctitas ſua in eo ſe difficiliorem exhibere velit, eidem ſanctitati ſuæ, vt noſtris monitis locum faciat, ſuaſorem fore; vel ſaltem ipſam, & dilectionem tuam nouo illo, prætenſi magni ducatus titulo, & nomine, quæque præterea eidem adhærent, ſe vltro prorſus abdicaturam eſſe, quo ſic, negotio illo in priſtinum ſtatum reſtituto, diuerſarum diſſenſionum, ſcandalorum & turbarum, quæ hac ex re facile oriri poſſent, præſcindatur occaſio, quod vti dilectionem tuam facturam eſſe omnino confidimus, ſic dilectioni tuæ certo perſuaſum cupimus, nos in aliis omnibus, quæ citra noſtræ ac ſacri imperii, iurium, & authoritatis præiudicium, & diminutionem fieri poſſunt, dilectionis tuæ, ac eiuſdem Filii illuſtr. Florentiæ principis, ſororii & principis noſtri chariſſimi, dignitati & commodis promouendis, pro ſingulari & beneuolentiæ & propenſionis ſtudio, quo vtramque complectimur, nuſquam eſſe defuturos. Quod supereſt dilectionem tuam diu, recte, feliciterque valere, optamus. Datum in oppido noſtro imperiali Dunckelſpuhl 26. Dec. 1570.

§. LXXXVIII.

Et quamuis vero Coſmus non multum hiſce admonitionibus tribueret, ſed iure a Pontifice facta omnia defendens, ficulneis argumentis libertatem à Rudolpho Habſpurgico per Florentinos emptam, contra ſapientiorum ſcriptorum ſuffragia & certiſſima in contrarium argumenta adſeueraret; neutiquam tamen is, quod notandum, ſibi ipſi ſatiſfacere poterat, meliora vtique edoctus, ac propriæ conſcientiæ rationibus conuictus. Hinc enim eſt, quod Maximiliani II. fores ſine intermiſſione pulſauit, perque oratores alioſque Principes ac Reges rem ſuam agi curauit, confirmationem noui honoris a Cæſare expetens, qua ſine varias ſibi deuorandas moleſtias videbat, ac controuerſias cum Italiæ Principibus ſubeundas haud pauciores: vt de bello ſileam toti Italiæ impendente, niſi Turcarum furor eum a propoſito abſtraxiſſet, inprimis cum & Phi-

Philippus II. Rex Hiſpaniarum intercederet, nec tam inuidendum δόγμα ſubuaſallo ſuo COSMO permittendum cenſeret. Admodum enim παράδοξα talia adſerta multis ſunt viſa, Coſmum Senas in ſubfeudum accepiſſe a Philippo II. eumque nunc ex Duce Senenſi illico fieri magnum Ducem. Maximilianus vero probe tenebat, Coſmum, ſecundum legem Auguſtæ Vindelicorum latam & priuilegium Medicæis datum, repugnare Pontifici debuiſſe; illum vero arbitrio illius nunc affectare dignitatem regiæ proximam. Sine priuilegio quippe ad clauum Reipublicæ is plane ſedere nequiuiſſet; multo minus Etruriæ, ſeu Florentini Ducis titulum capeſſere. Vnde facillime conſit, iure egiſſe Imperatorem, dum Pontificis factum improbauit, totamque amplificationem dignitatis a non competente Domino effectum recte adfirmaſſe: quanquam Pius V. pro amico aliquid audendum iudicauit, defendendum poſtea precariis argumentis, vt ſic Ateſtino Principi ac Ferrarienſi Duci præferretur Coſmus nouo homini cedere nolenti.

§. LXXXIX.

In eo ſtatu res erat, cum Pius V. ab hac luce diſcederet; Coſmo interea per Concinum ſuum fruſtra Imperatorem fatigante, conſtanter adſeuerantem, tum demum Medicæum maiorem dignitatis gradum conſecuturum, ſi Gregorius XIII. aboleret Pii V. anteceſſoris inuiſum factum: quod tamen is, Cardinalium ſuorum conſilio, pari conſtantia facturum ſe negabat. Vnde ipſe Coſmus animam prius efflauit, quam res hæc difficilis ad colophonem perduceretur; eoque Franciſco filio relictum, vt pacem hac parte, interuentu Electorum, in conuentu imperii Ratiſbonenſi CIↃ IↃ LXXV. componeret, ac magni Ducis tandem elogium a Maximiliano affine referret: diplomate magni-

cæ, ex qua in vtraque republ. tam Eccleſiaſtica, quam politica multi inſignes, præſtantiſſimique heroes prodiere, nobilitatem, cum luculenta & vtilia obſequia, tam nobis, quam anteceſſoribus noſtris, Romanorum imperatoribus, & Regibus, ac præmemoratæ inclytæ domui noſtræ Auſtriacæ hactenus præſtita, nec non maxima in vniuerſam Rempublicam chriſtianam merita, plurimi ſemper fecimus, ac ſingulari beneuolentiæ affectione proſecuti ſimus, adeo quod in ſingularis, ac vere ſinceri amoris, clementiæ, & benignitatis noſtræ teſtimonium, affinitatem ſecum iniuimus, & vtramque familiam eo vinculi genere, quod idem eſt [illegible] ſſimum atque ſanctiſſimum, aſtrinximus, ipſumque in [illegible] noſtram cooptauimus. Cum igitur eundem ducem FRANCISCVM, *cuius in nos ſacrumque Romanum imperium, præclaræ, propenſæque voluntatis ſtudium, nec non in adminiſtranda, moderandaque iuſtitia ac ſubditis ſuis recte, feliciterque regendis ſingularis religio, virtus atque prudentia, nobis iam diu perſpecta, cognitaque eſt, dignum omnino cenſeamus, quem vna cum ſucceſſoribus ſuis, illuſtriori quodam dignitatis & honoris loco collocemus, ſicque inſigne aliquod noſtræ in dilectionem ſuam propenſiſſimæ voluntatis documentum poſteris relinquamus, atque inſuper, præter memorata, ipſius ducis* FRANCISCI *obſequia, virtutes atque merita, generis item nobilitatem, atque ſplendorem, atque arctiſſimæ affinitatis neceſſitudinem animo clementiſſimo [illegible], quæ nobiſcum ab aliquot annis per illuſ. C[illegible]m Me[illegible] [illegible] in diuos quondam imper[illegible]) C[illegible] quintum & Ferdinandum, dominos, patruum, [illegible] & genitorem noſtros clariſſimos, auguſtiſſimæ memoriæ, ac nos ipſos, in[illegible] meritorum grata apud nos extat memoria, eoque poſtea a [illegible], per ipſum filium & ſucceſſorem ſuum præfatum [illegible] Medic[illegible] de magno Hetruriæ ducatu acta ſunt: o[illegible]ſque tam ſacri Romani imperii principibus electoribus in ma[illegible] deliberationem dedimus, tam ſupra memoratis, quam aliis iuſtis & rationabilibus cauſis impulſi, motu proprio ex certa ſcientia noſtra, animo bene deliberato ac ſano, noſtrorum & ſacri imperii fidelium accedente conſilio, ea, qua fungimur Cæſarea authoritate, ac de noſtræ imperialis poteſtatis plenitudine, in nomine*

mine domini ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, a quo omnis principatus & honor promanat, eundem illuſt. FRANCISCVM *Medicem ducem, eiuſque deſcendentes in infinitum, maſculos legitimos & naturales, ac illis deficientibus, vel non extantibus, proximiores maſculos ex Medicea familia, in perpetuum, vt ſupra omnes tam ſucceſſuros ordine ac iure primogeniti, in* MAGNOS DVCES *Hetruriæ, eorum locorum, quæ ibidem ipſe dux Franciſcus poſſidet, ſeu ad eum pertinent, & ipſam prouinciam reſpectiue, ad propriam dignitatem, nomen & titulum* MAGNI DVCATVS *re ipſa, & cum effectu euex[illegible] exaltauimus, ſublimauimus, & amplificauimus: ipſumque Ducem* FRANCISCVM *ac dictos ſucceſſores ſuos eiuſdem prouinciæ Hetruriæ,* MAGNOS DVCES VERE *creauimus, fecimus, conſtituimus, extulimus, & declarauimus, aliorumque cuiuſuis prouinciæ magnorum ducum numero, cœtui & conſortio realiter aggregauimus in eorumque ordinem ac gradum pleno iure cooptauimus. Atque inſuper omnia, & ſingula priuilegia, iura, indulta, dignitates, libertates, honores, immunitates, titulos, gradus, honorantias, facultates, authoritates, præeminentias, ac omnes & quaſcunque gratias, quibus alii,* VERE ET PROPRIE *prouinciarum magni Duces, & Principes, quauis dignitate præfulgentes, ac quacunque poteſtate fungentes, de iure vel conſuetudine vtuntur, potiuntur, & gaudent, ſeu vti, frui, potiri & gaudere poſſunt, & debent, & in futurum quomodolibet poterunt, vel ſoliti fuerunt, illis perfecte tribuimus, dedimus, tradidimus atque conceſſimus, prout per præſentes eadem ſcientia & authoritate erigimus, exaltamus, ſublimamus, amplificamus, creamus, facimus, aggregamus, cooptamus, damus, concedimus, tradimus, & cum effectu ampliſſimo tribuimus, decernimus, decernentes, & hoc noſtro Cæſ. edicto firmiſſime ſtatuentes, vt poſthac perpetuis futuris temporibus dicta prouincia Hetruriæ, vna cum ſuis ciuitatibus, terris, caſtris, oppidis, arcibus, fortalitiis, villis, locis, & iuribus, ac vniuerſis & ſingulis pertinentiis ab eodem illuſtriſſimo duce* FRANCISCO *poſſeſſis, ſeu ad eum quomodolibet pertinentibus, pro vero magno ducatu habeatur, teneatur, reputetur, tractetur, & ſic idemque magnus Dux* FRANCISCVS, *eiuſque præfati deſcendentes, & poſteri, in magno iſto ducatu ſucceſſuri, ordi-*

ordine & modo qui dictus eſt, ab hac hora in perpetuum ſint, inſcribantur, dicantur, appellentur & nominentur, magni duces Hetruriæ, ac vt alii cuiuſcunque prouinciæ magni Duces honorentur, tractentur, & reputentur, ab omnibus & ſingulis, cuiuſcunque gradus, ſtatus, ordinis, conditionis, & dignitatis extiterint, tam in ſcriptis, quam viua voce, aut alias quotieſcunque, & quomodolibet eorum mentio erit facienda, aut eorum ratio habenda fuerit, omnibus & ſingulis prænarratis, priuilegiis, titulis, honoribus, libertatibus, gratiis & effectibus tam de iure, quam ex conſuetudine, in genere, vel in ſpecie ipſis magnis ducibus competentibus in ſeſſionibus, celebritatibus, pompis, ceremoniis & actibus publicis vel priuatis, in quibuſcunque locis, vbique terrarum, etiamſi aliqui alii magni duces, SIMILESQVE *principes, vt ſupra præſentes fuerint, vti, frui & gaudere poſſint & debeant, non quidem ad illorum inſtar, & ſimilitudinem, ſed pariformiter, vere, proprie, & abſque vlla prorſus differentia, non obſtantibus quibuſcunque conſtitutionibus, legibus, ordinationibus imperialibus, ac prouinciarum, ciuitatum, & locorum quorumlibet ſtatutis, & conſuetudinibus, etiam iuramento confirmatione imperiali, vel quauis firmitate alia roboratis: priuilegiis quoque, indultis, & diplomatibus imperialibus, quibuſuis perſonis etiam ducibus, quibus forſan imperiali, aut quauis alia authoritate conceſſum ſit, quod priuilegiis, fauoribus, præeminentiis & gratiis,* AD INSTAR MAGNORVM DVCVM, *perinde ac ſi ipſi magni duces realiter, & cum effectu eſſent, vti & gaudere poſſint in genere, vel in ſpecie, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriis, & quantum cumque efficaciſſimis clauſulis & decretis quomodolibet conceſſis, confirmatis vel innouatis. Quibus omnibus, etiamſi de illis eorumque tenoribus ſpecialis, expreſſa, indiuidua ac de verbo ad verbum mentio ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua exquiſita forma ad hoc ſeruanda eſſet, eorum omnium tenores præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, (illis alias in ſuo robore permanſuris)*

ris) hac vice duntaxat, ad effectum præſentium, ſpecialiter & expreſſe derogamus, totaliterque & latiſſime derogatum eſſe volumus, & decernimus: cæteris contrariis quibuſcunque non obſtantibus, ſupplentes ex eadem poteſtatis plenitudine, & certa ſcientia, omnes, & ſingulos defectus, tam iuris, quam facti, ſi qui forſan in præmiſſis comperti fuerint; Volumus tamen, quod hæc conceſſio minime debeat præiudicare iuribus cuiuſcunque prætendentis dominium, ſuper dictis locis, & vt porro ſalua ſit SVPERIORITAS NOSTRA, SACRI IMPERII, *ac cuiuſlibet alterius, vtque omnia & ſingula interpretentur in fauorem dictæ familiæ Medicæ. Nulli ergo hominum liceat hanc noſtræ erectionis, exaltationis, ſublimationis, amplificationis, creationis, diſpoſitionis, declarationis, conceſſionis, decreti, voluntatis, derogationis, ſuppletionis, & gratiæ paginam infringere, vel ei, quouis auſu temerario, contraire: ſi quis autem id attentare præſumpſerit, præter noſtram & imperii ſacri indignationem grauiſſimam, pœnam mille marcharum auri puri, pro dimidia fiſco, ſeu ærario noſtro imperiali, reliqua vero parte iniuriam paſſis irremiſſibiliter applicandam, ſe nouerit ipſo facto incurriſſe, harum teſtimonio literarum, manu noſtra ſubſcriptarum, & bullæ noſtræ aureæ appenſione munitarum.*

Datum in ciuitate noſtra Viennæ die vigeſima ſexta Ianuarii anno domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſexto, regnorum noſtrorum Romani decimo quarto, Hungarici decimo tertio, Bohemici vigeſimo ſeptimo.

§. XC.

Quibus perlectis nunc demum Thuanus, Natalis Comes, Sambuccus, Mucantius, aliorumque diaria euoluenda ſunt, legendi Manuccius & Cini Coſmi vitam eiuſq; res geſtas adulatorio ſæpe ſtilo deſcribentes, qui hac in cauſſa copioſi ſunt, indeque Thuanus exponendus, qui magnum Ducem Franciſcum BENEFICIARIVM imperii nominat. Quod nominis

minis minime ſignificat, eum eſſe vaſallorum imperii numero adſcriptum; ſed potius, illum imperii atque Imperatoris beneficio demum tam nobilem titulum maioriſque dignitatis honorem accepiſſe. Patet id quadantenus e Petri Victorii oratione funebri in laudem Maximiliani II. Florentiæ recitata, vbi inter alia: *Probitas etiam*, inquit, *optimi* PRINCIPIS, *perpetuaque & conſtans voluntas in eos ornandos, quos ob eximias ipſorum animi dotes, honeſtaque facta, præmio & honore dignos iudicabat, in eo apparuit, quod cum ſæpe perſpexiſſet egregium animum* COSMI, *noſtri Ducis, erga imperatoriam maieſtatem, nec vllum officium ipſum vmquam prætermiſiſſe, quod ad fidem obſequiumque in Romanos Imperatores declinandum pertineret; multaque ſæpe audiſſet de ſummo conſilio ipſius, & ſingulari ſapientia atque iuſtitia in republica, quam regebat, adminiſtranda, vt de vera quoque imagine ipſius, æmuloque paternarum virtutum*, FRANCISCO *filio, non ceſſauit vmquam in omni ſermone ipſos dilaudare & teſtimonio ſuo dignitatem gloriamque ipſorum augere: nec verbis tantum, & oratione contentus fuit, ſed factum quoque addidit, quod valde clarum hanc, & illuſtrem familiam magis adhuc decorauit, & quod habuit ſummum pretium ei perſoluit, cum optimi parentis optimum* FILIVM *Magnum Etruriæ Ducem creare voluit. Ornarat ſane Pius V. Pont. Max. ob magna ipſius merita erga Romanam Eccleſiam, & vniuerſum Chriſtianum populum, eodem gradu honoris Coſmum noſtrum, & Magnum Etruriæ Ducem appellari voluerat, ſtatueratque, vt quemadmodum ille ditionis amplitudine, virtuteque populorum, qui ipſi parerent, atque opibus, magnus erat, ita etiam merito, iureque bono, magnus vocaretur: Vnum igitur hoc eorum eſt, quo compenſare* MAXIMILIANVS *ex parte voluit officia multa, vel merita potius in ſe variis temporibus collata.* Mirifica hoc loco oratoris argutia deprehenditur. A Pio putat, Coſmum eo gradu honoris eſſe ornatum: Franciſcum vero ab Imperatore Maximiliano II. id dignitatis eſſe plene

Digitized by Google

conſecutum, cuius ille ſororem Ioannam in matrimonio habebat. Sicuti vero à Franciſco hodierni Duces magni ortum ducunt; ita fas fuiſſet quoque, vt ne ab alio recentioris ſæculi ſcriptores, quam Maximiliano Teutoniæ Rege atque Imperatore decus ac magnitudinem Ducis ſui deriuaſſent; cum, quod Pius V. Pontifex ſuſcepit, vel nullum fuerit iure, vel ipſorum quoque iudicio admodum controuerſioſum, nec eo exitu coronandum vnquam, quo Imperatoris voluntate ac nutu pleraſque lites de gradu prærogatiuo inter alios Principes intelligimus finitas. Dico *pleraſque.* Neque enim non eſt non fatendum, exiſtimaſſe Electores a. 1582. Maximiliani beneficium, Franciſco Duci magno conceſſum, nihil derogare iuribus Sabaudiæ Principis, qui Germanorum ac ſpeciatim Saxonico ſanguine eſſet cretus, rogantes ſimul, vt priorem in AVLA & CAPELLA ſua locum veluti vicario ſacri imperii generali vndique, vt habuit olim, permitteret. Quod decretum quemadmodum Samuel Guichenonius Sabaudiæ principis hiſtoricus in *Codice diplomatico* refert ſuo; ita Fürſtenerius de *Suprematu* cap. LII. exiſtimat, à pleriſque Germaniæ principibus eum ſemper habitum præſtantiorem, aut ſaltem ab aliquibus Florentino parem. Quod vero Maximilianus II. in omnibus ius & SVPERIORITATEM ſibi & imperio perſpicue reſeruauerit, id non ſolum ex dictis tabulis conſtat; verum etiam ex ſcriptoribus eius æui pro explorato habendum.

§. XCI.

Quam an agnouerit hodiernus Dux M. Coſmus III. iis vix erit dubium, qui REGALIS ALTITVDINIS ſpecioſum nomen ac regios fere honores a præglorioſæ memoriæ LEOPOLDO cum impetraſſe bene intelligunt: adeo vt actum agerem omnino, ſi Piſarum, ac Senarum dominatum vna cum toto Florentino tractu ab imperio, hoc eſt Italiæ regno

regno Teutonibuſque, cuius iſtud eſt, dependere copioſius probarem: vt de feudis imperii a domo MALASPINA coemptis nihil dicam, cum nec ipſi magni duces id negent, ſed potius liberaliſſime fateantur. Igitur ad iura progrediemur, &, quid ex illis adferatur præſidii, luſtrabimus.

CAP. II.

DISCVSSIO EORVM, QVAE DE FLORENTINA LIBERTATE EX IVRE OBIICIVNTVR.

§. I.

QVæ diſputata ſunt, Florentinæ libertatis inquiunt Defenſores, ad fabulas antiquas maximam partem pertinent; probantque neutiquam, Etruſcos adhuc amplius Italiæ Regi Teutonicoque imperio eſſe ſubiectos, qui forte certis conditionibus fuere olim: immo potius liberam videri ciuitatem, quæ REIPVBLICAE nomine ab ipſis eſt CAESARIBVS inſignita; longoque tempore ἀνυπεύθυνος ſtetit, bella geſſit, fœdera iniit, pacem ſuo arbitrio compoſuit, vectigalia ſtatuit, & exegit, leges condidit, ac iura vniuerſa atque ſingula maieſtatis exercuit, PONTIFICVM elogio, Imperatorum confeſſione, vicinarum GENTIVM teſtimonio, DOCTORVM in iure clariſſimorum auctoritate media in Italia Germaniaque viuentium pro liberrima habita ſemper: PRAESCRIPTIONEM, PRAESCRIPTIONEM æternam inter gentes legem Florentino quoque populo fauere: cuius interuentu ipſi Teutoniæ Reges & Principes

acquiſiuiſſent plura; eoque abſonum videri, ſi, quo iure vtuntur ipſimet, alios frui negent; minutaque iactantes exaggerent, quando forte MVNERA à Florentinis accepere, aut armorum terrore aliquid TRIBVTI expreſſere, aut victores ciuilia ſuis litteris vocabula immiſcuere, PERDVELLES appellando hoſtes, PACEM priuilegium ac legem, VICTORIAM pœnam, VLTIONEM ſupplicium, POTENTIAM ius imperii approbatum, præſcriptionis ſacrata iura NIHIL: macerantes interea Italiam, expilantes opulenta oppida, aurum ſitientes ſemper, turbantes ac confundentes omnia; ita vt tam indigna antiqui nunquam Imperatores à deuictis gentibus flagitauerint, neque Auſonia tellus ſimilia vſquam pertulerit: eſſe hæc Gurcenſis Epiſcopi Maximiliani I. temporibus viuentis infeſta atque ipſis Alpibus duriora argumenta, ſed quæ ſpreuiſſent tum temporis omnes Italiæ principes ac reſpublicæ; quæ nemo ab hinc recoxiſſet, ac ne Carolus V. quidem Florentinæ ciuitatis Victor, vt qui reparator potius priſtinæ libertatis extitiſſet, nihil immutans, niſi quod Alexandrum ac deinde Coſmum Senatus principem nouo titulo ordinauerit, vti eſt Venetiis: ſaluis ceteroquin priſtinis iuribus, immunitatibus, ac propria poteſtate, quam exercuiſſent ciues poſt multorum ſæculorum decurſum: ita vt, populari regimine cadente, Ariſtocraticum ferme ſurgeret, nullo propterea FEVDI vinculo interueniente, nullaque ſubiectionis ſpecie inualeſcente; excepto, quod ciues reſpicerent Coſmi Magni felicem poſteritatem, eamque venerarentur, diſpoſituram ſine dubio de FVTVRO SVCCESSIONIS ORDINE ac modo, inprimis cum ipſo iure vaneſcat fœdus cum Carolo V. coalitum, quando expiratura eſt Magni Coſmi ſuboles, multis virtutum meritis clariſſima, ac regiis honoribus culta vndique & cumulata; addentesq́, pro liberta-

te

te PRAESVMI, adque ſummum aliud nihil ex æquo & iure imponi ſibi poſſe, quam vt comiter Imperatoris & Imperii maieſtatem venerarentur: atque ad hanc comitatem & cultum omnes propenſos eſſe: hanc Magnum Ducem inculcare ſuis; hanc bonos omnes ſuadere & optare, non autem vt pro arbitratu ſibi reique publicæ obtrudatur Princeps ab iis, qui opibus, potentia, armiſque de cetero ſuperiores eſſe videntur.

§. II.

Ad quæ paucis ordine putamus reſpondendum, dicendo: antiquum appellari, cuius vix centeſimus meminit, nec meminiſſe poteſt; ac fabulas vero commenta videri, fictaque pro libidine & apologo ſimilia, & falſa. Quis vero negauit vnquam, Germaniæ Reges eſſe itidem Italiæ Dominos? Florentiam autem in Italia eſſe ſitam ac magnam eius portionem illo ſtatu comprehendi, extra dubium eſt; idque omnes adhuc ſciunt; dum vox Imperatoris cunctorũ populorum aures perſonat: id Etruſcæ gentes ad vnam omnes optime intelligunt ac tenent. Nihil hic antiquum eſt; immo potius, quod omni tempore renouatur, ac recenti ſigno mentibus imprimitur, id forte vetuſtum & a ſcientia ciuium remotum dici nequit. Ea propter enim iura vetera redintegrantur, vt vetus continuetur titulus ac cauſſa; adeoque nihil noui flagitant Germani, dum vetuſtum petunt, æterno foedere conſtabilitum omnibuſque ſæculis quaſi integraſcens. Id autem quod documenta certiſſima reſignant, quod annales omnes loquuntur, ad fabuloſe narrata nemo paullulum humanior referet; magiſque eſt vt coniectura pro antiquo capiatur, miraque malæ fidei præſumtione onerentur, qui litteris, exemplis, teſtimoniis antiquis nouiſque firmata Phrygiis commentis temere accenſent.

§. III.

§. III.

Et id vero genus inſtrumenta non ſolum fuiſſe Florentinos imperio ſubditos probant, ſed eſſe: quamdiu nouiora non producantur, & iuris certiſſimi remiſſio euidentibus argumentis ſignisque doceatur. Quanquam enim promptiſſime largimur, deſiiſſe, poſt interregni fatale interuallum, Marchiones Tuſciæ; nequaquam tamen Cæſaris imperiique deſiit auctoritas, nec miſſorum, ſeu vicariorum in Etruriam venientium legitima poteſtas; quin accuratius rationes ſubducunt, qui abſonum eſſe exiſtimant, de abſoluta libertate iactari tam magnifica, dum interea omnes Cæſarem pro Rege Italiæ agnoſcunt. Qui autem Italiæ Regem admittit, is ſummum eius imperium dominiumque approbet oportet, niſi quidem Italiæ Rex non ſit Rex, aut hic nihil habeat poteſtatis ac fiſcum nullum: quod ſicuti inane atque ab omni experientia ac ratione alienum; ita neceſſe eſt, vt paullo clarius indicemus, quæ ſit Regis Italiæ hoc in regno auctoritas & maieſtas.

§. IV.

Ac conſtat inter omnes, nunquam repugnaſſe Italos, nec ipſum quoque Pontificem, vt Germani ipſis eligant tum Regem in Langobardia, tum Imperatorem in Romano imperio, quod eſt ab Italiæ rationibus ſeiunctum. Id ipſe Innocentius III. multas cum Teutoniæ Regibus lites exercens, diſerte faſſus eſt: nec Friderici I. Imperatoris tempore alia pleriſque opinio ſedit, Blandratenſi Mediolanenſi teſte, quem ita loquentem inducit Guntherus in Ligurino Lib. VIII.

Reges ALEMANNIA *nobis*
Vrbibus Italicis LEGES *&* IVRA *daturos*
Mittere rite ſolet, poſtquam de partibus illis

Caro-

Carolus & magni regnum ſurrexit Othonis,
AVSONIA*que frui* REGES *cœpere* CORONA
TEVTONICI.

Hinc eſt, quod conuentibus imperii illi quidem non interſint, ſed Germani ſoli vigilent, ſoli deliberent de rerum ſumma, ſoli Regem conſtituant, ſoli de tributis ſuis proſpiciant; Italis interea, quia huic Regi ſubſunt, ab omni onere neutiquam exemptis. Nec iuuat, iudice celeberrimo Leibnitio, qui eſt Fürſtenerius, *de ſuprematu* cap. LIII. eos igitur nec oneribus ſubiici iure, vtpote in quæ non conſenſiſſent; ac verbis magis Cæſarem Regem Italorum dici, qui ad illos nec veniret, nec cum illis in deliberationem de regenda republica deſcenderet. Potius enim inuertendum eſt argumentum, eos maxime Teutonum ſummo imperio videri ſubditos, qui ad varias obſtringuntur præſtationes, etiamſi nec vident Regem, nec ad eius conſilium conuentuſque admittuntur. Et teneri autem illos ad FODRVM, PARATAM, MANSIONATICVM, hoc eſt, ad *pabulum, hoſpitium, cenſum Capitolinum*, pecuniaſque auxiliares, ſi Cæſar Romam contendat, nemo eſt paullo peritior, qui neget: etſi aliqui illud pabulum ad auenam & ſtramenta redegerint, reprehenſi propterea ab doctiſſimo Pagio in Critica Baroniana Tom. IV. p. 3. n. 6. de quo poſtea.

§. V.

Quod ſi vero ad ſubuectionem pecuniariam aliaque obligantur, cum Romanam coronam ambit Rex Teuto; quanto illi magis Imperatori erunt auctorati, debebuntque officium, vbi defendenda Italia, expellendique hoſtes ac procerum & ciuium neceſſitatibus erit ſuccurrendum. Admodum namque illiberale foret, exigere ab Allemannis copias, arma, auxilium, ac ſtertere interea, aut parſimoniæ operam dare intempeſtiuæ, dum imperium opes ſuas profundit,

fundit, & exercitus ſuos Martis aleæ exponit & Italorum commoda cum emolumento promouet.

§. VI.

Certe inauditum eſt, Langobardorum Italiæque Reges alterius, quam ceteros terrarum dominos, conditionis exiſtimatos vnquam. Potius ſemper illi ſumma ſibi Imperii iura reſeruarunt, quæ REGALIA appellitant, ſcilicet, fodinas, ſalinas, *angarias* & *parangarias*, aliaque fiſci iura, quæ ipſi Iureconſulti Friderico Imperatori apud Radeuicum roganti ſine mora ac circumitione adiudicauere: propter Regum abſentiam quidem paululum oblitterata, ſed ad veterem morem breui reducta, ac vicariis tandem, aliisque vel feudi iure, vel alio titulo permiſſa ac relicta. Ex quo tamen concludi nequicquam poteſt: ergo ſupremum ius Teutonum prorſus eſt extinctum: ergo ſucceſſiones pro arbitrio poſſeſſorum diſpenſantur: ergo liberrimi Italiæ Principes: ergo Cæſaris precarium nomen eſt: ergo nulla ſeruitia debentur, nihil ſubſidii præſtatur: ergo ſuo iudicio viuunt, & ad eorum libidinem tranſlata ſunt omnia, inque ſua poteſtate ſunt. Sane nec ſummi Germaniæ Principes, Italiæ regulis multo potentiores ac præcellentiores, quique cum auguſtiſſimo Imperatore rationibus Italiæ ipſimet conſulere ſolent, tam enormia poſtulare ſuſtinent: tametſi terras ſuas maxima libertate regunt, iuribuſque ſummis & omni potentatu fruuntur. Sciunt illi, ſe Cæſaris imperiique beneficio hæc omnia tenere, eoque reuerentiam illi exhibent, legibuſque regni obtemperant, nihil facientes, quod vlla ratione lædere rem publicam, aut imperii conuellere vtilitates poſſit: agnoſcentes multo cultu ſummum dominium & imperium ad conditiones pacti & capita Imperatori præſcripta. Quibus penſitatis mirum eſt profecto, tam inania in vulgus ſpargi totque fumos imperi-

peritioribus vendi. Peritiores enim in alia omnia eunt, probeque intelligunt, PARERE Italiam, omneſque, qui aliquid poteſtatis, dignitatis, iuriumque poſſident, Cæſaris & imperii indulgentia ac beneficio illa poſſidere; ſique declinent a via, & feloniæ, & criminis maieſtatis reos ac perduelles cenſeri. Ceterum hoc permittitur, Italiam nunquam ita eſſe Germaniæ incorporatam, aut inſertam, vt cum ea vnum eſſet: immo vero notiſſimum eſt, ſuas illam habere leges, ac mores, & magiſtratus, & principes, & ordinem ſingularem, nec, quæ in Teutonum conuentibus concluduntur, ad eius populum, proceresque pertinere; ſed habent tamen illi, quem reuereantur, cui ſeruitia præſtent, quid & cui ſoluant, ſicubi neceſſitas Reipublicæ exigat; Italiæque ſalus ac Cæſar in diſcrimine verſentur: vt ſucceſſiones taceam feudi legibus aliiſque *conuentionibus* & *conditionibus* adſtrictas.

§. VII.

Quod ſicuti ante octingentos & quod excedit, obtinuit annos, ita hodienum alia vix obſeruatur facies; quidquid etiam de Reipublicæ nomine, libertatis indice, in medium ferant Florentini. Ne enim dicam, reipublicæ nomen etiam municipiis & coloniis ſæpe ſæpius tributum, quod ex ipſo Cicerone (*) oſtenſu facile foret, quæ ſane omnimodæ immunitatis ambitioſum elogium nunquam affectauere; ſaltem id adnotabo, neminem contraire, ciuitatem eorum liberam fuiſſe. Duntaxat quæritur, quid libertatis nomine intelligatur? Habemus enim in Germania liberas imperii ciuitates permultas, quæ fœdera ineunt, bella gerunt, pacem componunt, vectigalia imponunt, ius metallifodinarum, monetæ, aliaque iura imperii ſumma

 ex-

(*) vid. Raphael. Fabretti *Inſcript.* cap. X. p. 727. ſeq.

exercent, ac SVPERIORITATE territorii prolixiſſime fruuntur; & interea tamen Imperatori ac Regi deuotiſſima mente addicti iurant, cenſum annuum ſoluunt, obediunt, atque imperii ſe ciues eſſe profitentur; quanquam iis Rerumpublicarum titulos nemo abroget, vtque ad ſummam rerum ſuffragium ferant, nullus repugnet. Talem *fere* libertatem Florentinæ ciuitati, poſtquam Tuſciæ Marchiones deſiere, Imperatores lubentiſſime permiſiſſent, niſi hominum inſolentium conſiliis agitati maiora ſemper prenſaſſent ipſoſque Reges eorumque Vicarios ſuperba proteruitate ſpreuiſſent: cauſati, ſe αὐτονομίας prærogatiuo iure pollere, nulli ſe ſubiectos, ac Reges Italiæ nomine magis, quam re eo titulo frui, idque ſummi faſtigii vocabulum vſurpare. Saltem in præcedenti capite tam arrogantes adnotauimus ſermones, huiuſque turgeſcentiæ typhum luculenter ſignauimus, vt quæ fuiſſet exitii, in quod ventoſæ nationis ciues propria tandem culpa ſeſe coniecere, genuina cauſſa, perſpicue pareret. Simili ratione demonſtratum dedimus, non eſſe, quod quis ciuitatum liberarum in Italia nomen reformidet. Notum quippe, Fridericum Barbaroſſam in pace Conſtantienſi multis id priuilegii indulſiſſe, vt, more Germanicarum vrbium propriis conſulibus, ſenatu, legibuſque vterentur; ac regius vicarius de cetero iis ius diceret. Quos aduocatos & imperii iudices ſicuti pleræque Teutoniæ ciuitates bona Imperatoris gratia & conſenſu à mœnibus remouere ſuis; ita dubitandum vix eſt, quin idem illico obtinuiſſent vrbes Etruriæ, niſi animos ad intolerabilem ſuperbiam ſemper inflauiſſent. Eo refero fere omnia, quæ in Ruperti Regis magnifico diplomate occurrunt: in quo Florentiæ ciuibus iura maieſtatis ampliſſima dignitatemque ſat grandem permiſit, ſalua tamen Cæſaris auctoritate ſumma, quam is dimittere nullo modo potuit, etiamſi voluiſſet, &c,

tem-

temporum neceſſitate ſuadente, extra ordinem ſubuenire illis benigniter ſtatuiſſet. Cuius rei propterea hoc loco mentionem facere allubeſcit, ne quis DE PLENO IVRE, quod iis Imperator impertiuit, multa inficete effutiat; ſed vrbium imperii ſemper memor ciuiliter cogitet, etiam hiſce competere pleno iure, quæ vocant, regalia: quamuis ceteroquin in obſequio imperii ſint, nec vlla cogitatio vltra eas exagitet. Hanc igitur, fatemur, immunitatem iis tum temporis eſſe indultam, hanc auro redemiſſe aliquoties fatemur, has vindicias ſecundum dictam libertatem iis conceſſas neutiquam diſſimulamus; ſed amplius aliquid datum, ac diſſolutam conſuetudinem licentiamque permiſſam maiori iure negamus, quam illi temerario auſu adſtruere ſunt conati, ἐλευθερίαν ſine modo crepantes, poteſtatemque viuendi, vt vellent, ſine lege, ſine ordine, ſine vllo imperii vinculo iactantes.

§. VIII.

Quod autem illi de Pontificibus in medium ferunt, quaſi hi eorum opinioni vndique velificaſſent, falſum eſt; veteriſque æui monumenta, litteræ ac Romanorum Præſulum ſeueræ cohortationes contrarium demonſtrant ac perſuadent: ac, ſi quid diuerſum a nonnullis Antiſtitibus ſuſceptum, ac rationibus Imperii repugnans interdum ex aula Romana permanauit, id infelicitati temporum, ac ſchiſmati inter ſacerdotium ac regnum recte tribuitur: quando nonnulli ſingulari aliquando molimine Imperatores a Germaniæ Principibus electos non admiſere, aut peregrino exemplo ex cauſis ſæpe leuiſſimis contempſere. Cuius generis næui atque errores vt vertantur in legem, ac, ſanioribus principiis ſepoſitis, pro vera libertatis Florentinæ norma venditentur, omnium minime videtur tolerandum.

§. IX.

Vnde nec maioris roboris habendum, quod de vicinis gentibus enuntiatur. Vt enim iſtæ hoſtilem ſæpe animum induunt, ac proprios aduerſariorum ſuorum ciues in dominos ſuo commodo haud raro animant; ita vix abnuimus, talia à Gallis, Hiſpanis, Venetis aliquando tentata, ac Florentinis liberæ gentis honorem habitum; ſed quæ vero, vtpote aliorum & tertii facta, contra Imperatorum imperiique notiſſima iura aut nihil efficient, aut argumentum certiſſimum ſuppeditabunt, id ſemper egiſſe arrogantiſſimæ ciuitatis incolas, vt nulla lege ſuffultam licentiam conſequerentur ac Dominorum ſuorum auctoritatem conuellerent eaque protrita effrenes agerent, obluctanteſque & improbi, iurium quorumcunque clauſtris perfractis, magnitudinem fortunæ licentia peccandi dimetirentur, quidquid liberet pro licito venditantes & iuſto.

§. X.

Cui mori ac petulantiæ cum quidam gloſſarum confectores & Iureconſulti, rerum ciuilium expertes, quodammodo ſuffragarentur, atque Accurſius ſurgeret, Bartolus interueniret, Baldus intonaret, Angelus de Peruſio ſimilia caneret, Gaſpar de Velaſco, & Alexander paria tinnirent, aliique innumeri de libertate Florentinorum omnimoda aliquid ſine ordine ac circumſcriptione in medium proiicerent, illico ſtupidiores credidere quidam, rem eſſe confectam; Florentiamque nemini eſſe obnoxiam: adeò dulcedine vocabuli ambigui paſcebantur. Sed illi vero, qui iura tenent, atque in lectione auctorum bene ſunt verſati, ſine negotio deprehendunt, doctorum dicta eſſe intelligenda ſecundum ea, quæ vel argumentis, vti fit in iure, vel auctoritatibus, vti fit in factis, probant. Deinde non latet, ad vnum fere omnes, quos adducit *Farſoni*, tum hiſtoriæ, tum ciuili-

ciuilitatis, ſeu politicæ fuiſſe penitus ignaros; aut etiam Welphicæ factioni deuotos, in quibus inprimis eſt ineptiſſimus Baldus de Peruſio. Neque enim ſine cauſſa hunc hominem tali ſtigmate noto; cum plus ſatis conſtet, quam fuerit is Alemannis infenſus, quibuſque opinionibus repletus præſumtis. Dedimus alio iam loco eius generis floſculum e ſcriptis illius decerptum, ſed quem denuo cauſſam imperii tuituri non ſine ratione exhibebimus: *Rex Robertus*, inquit in capit. *bonæ memor.* de Electione, *quicquid faciebat, faciebat pro ſtatu eccleſiæ & ne Henricus Imperator inuaderet Romam & Apuliam. Ideo ratio & natura Regem Robertum protexerunt à* BARBARA NATIONE.

§. XI.

Quod ſi igitur Baldi dictis & auctoritati primas quis deferret; facile etiam in illam deſcenſurus eſſet ſententiam, Italiam per ſe conſiſtere: Teutones incultos, aſperos, immanes, tetros, vultu motuque corporis vaſtos atque agreſtes ad Caucaſum eſſe deportandos, vbi rictus deducant: nihil in tota Liguria, nihil in Tuſcia illis dignitatis & roboris eſſe: Piſanos ſui eſſe arbitrii: Florentinos omni poteſtate in ſuo pollere: Imperatorum vanum nomen nihil ponderis habere: vt alia taceam inſulſe dicta ab homine ſui pleno, &, inter barbaras notiones iuriſque exiguam cognitionem, arrogantiſſime de ſe perſuaſo, oriſque contumaci impudentia famoſo. Sed vix tamen omnes adeo ſunt vecordes, quamlibet de libertate Florentinorum verba faciant: paullo enim prudentiores ſunt ac magis modeſti. Ac nemo illis, vti iam monuimus, contraibit, Florentinos habuiſſe iura ſat grandia: id enim Cæſarum priuilegia loquuntur: nullus quoque negabit, qui intelligit, fuiſſe eos Imperatoris in ſuo tractu & territorio vicarios: immo tantum potuiſſe, quantum Rex in toto regno, quantum

tum Imperator in imperio. Id namque omnes quoque Teutoniæ ciuitates liberæ poſſunt, id ſtatus ac proceres imperii vniuerſi. At dum priuilegii mentionem faciunt, propria ipſimet vincta cædunt. Priuilegium enim lex eſt, ac conſtitutio Imperatoris ſingularis, quo alicui peculiari benignitate ſubuenit. Vnde merito infertur, Florentinos legiſlatoriam Regum Teutonicorum poteſtatem confeſſione & indicio ſuo approbare inuitos, prædicareque ipſoſmet. Vnde illis nequicquam proderunt magnidica verba, ſe Imperatoris vicarios fuiſſe: immo vero agnoſcimus, id vocabuli in diplomate Rupertino extare. At enim omnes in liberis Germaniæ vrbibus magiſtratus vicarii Imperatoris ſunt: hanc ille poteſtatem vniuerſis atque ſingulis confert; eſtque hæc iuris publici Magiſtrorum recepta doctrina, COMMISSVM illis ab Imperatore REGIMEN perpetuum; quod ſinguli ſucceſſores renouant, ac præſtito redintegrare iurando ſolent, quotieſcunque nouus Rex regni ſolium conſcendit pluriumque Principum electorum ſuffragiis ad imperii culmen eleuatur. Quin addas, ſi lubet, tantum omnes liberas in Germania communitates in ſuis terris, aut intra mœnia ciuitatis poſſe, quantum totius in imperii rectura Cæſar; dic etiam plus, vt maxime, & quoad fieri poteſt, liberales ſimus. Quæ enim ſemel ſunt data & legitima ratione indulta, ne ipſe quidem Imperator ſine iuſta cauſa reuocare poteſt, nec reuocabit, nec, quod *κατὰ στέρησιν* conceſſit, exercebit. Verum tamen alia quæſtio eſt, an Florentini talibus priuilegiis ſe ipſos orbauerint nunquam? Iureconſultorum poſitio eſt, eos, qui a priuilegio temere reſiliunt, priuilegium amittere atque tacite ei renunciare; atque hoc ipſi iuris interpretes Itali lubentiſſime fatentur, id Bartolus inculcat, Rebuffus clamat, Marſilius ingerit, Antonius de Butrio fatetur, Menochius confirmat,

ac ratio non ſolum ſuadet, ſed iubet. Et priuilegii legem vero migrant, qui, quod habent ex benigno Cæſaris mandato, ſuopte id habere iure gloriantur, nec ad imperiale ſolium amplius reſpiciunt, beneficiique & mandantis indulgentiæ immemores Dominis ſuis portas occludunt, & tanquam fungos tellure genitos ſeſe exiſtimant, ac pro terræ filiis, non autem imperii ciuibus, ſe ipſos venditare ſtolide ſuſtinent.

§. XII.

Accedit, quod nonnulli Doctorum, in quibus eſt Accurſius, non de iure, ſed facto loquantur, Florentinos ſuo arbitratu agere adſeuerantes; quod ſane verum erat tum temporis, cum res ad interregnum veniſſet, nemoque eſſet, qui eos ad ſuum tribunal traheret, ipſique propriarum actionum iudices ac conuerſi ad arma vicinos morderent, exercitus conſcriberent, prælia committerent, victorias obtinerent, ſibi aduerſos pellerent ac pellerentur viciſſim. Sed quis vero omni vinculo propterea credat ſolutos, qui, cum capite deſtitueretur Germania, atque pleræque ciuitates & proceres in ſtatum naturalem ſeſe repoſitos exiſtimarent, arma corripuere, ac bellis ſeſe inuicem laceſſentes in propria viſcera infeliciſſimo fato ſæuiere? Ea ratione tota Germania in ſummam libertatem euaſiſſet certe, ſi hiſce ratiunculis iſtiuſque farinæ argutiis locus daretur. Quin ſtatuendum quoque, Regem Teutoniæque vniuerſum regnum longo abhinc temporis interuallo euanuiſſe, ſi ex ordinum inteſtinis diſcordiis, bellis, ac *diffidationibus*, vti loquuntur, ad veram αὐτονομίαν & maieſtatem fœdiſſima inconſequentia liceret argumentum ducere. Potius inde haud ficte cogitur, *Farſonum*, vel quiſquis imaginariæ libertatis defenſor eſt, in Germaniæ rebus leuiter videri verſatum, nec gentium iura callere, nec Ita-

liæ cum Teutonia nexum ſuis vnquam ponderibus exegiſſe; ſed voculæ libertatis ambiguo ſono deceptum ſecum ſtatim ita rationes iniuiſſe: ecce! tot legum ſacci, & iuris ſplendidiſſima candelabra Florentino oppido munitiſſimo & opulentiſſimo libertatem tribuunt, *nulli igitur, niſi ſoli Deo, ſubiectum erat:* Imperatorem aliquando ſpreuit, *iure fecit itaque:* Poteſtas Florentina feminino genere efſertur, proinde genuina Antonii Coſcii Iureconſulti illatio eſt: *ergo ab omni Imperio libera videtur.* Sed bene eſt, quod hic Iureconſultus Senenſis adiicit: vel *præſcriptione, vel priuilegio, vel de facto, vt ſunt ciuitates Tuſciæ.* Quare de præſcriptionis commento deinde videbimus: de priuilegio diximus, de facto dicemus, idque quadantenus concedimus. Factum vero ad Iureconſultorum forum & ſcholas hoc ſenſu non pertinet, quippe qui conſiderant, quid ſecundum legum ſacratas tabulas fieri debeat, non autem, quid Diis hominibuſque ac more legibuſque inuitis fiat.

§. XIII.

Vnde diiudicandum porro, quod idem auctor e Germaniæ ſcriptoribus, quique ius publicum ex profeſſo tractauere, magno exſculpere niſu conatur; Martini Mageri, Ioannis Sprengeri, Theodori Reinkingii, Dominici Arumæi, Nicolai Myleri, Chriſtophori Beſoldi & Gaſparis Klockii dictatis centonibuſque innixus. Ante omnia etenim obſeruandum eſt, *Farſonum*, niſi iniquiſſimus omnem in rationem cupiat eſſe, eandem libertatem nobis impertire oportere, qualem ſibi arrogat, dum, quæ ab aliis ſcriptoribus contra Florentiæ commentitiam libertatem proferuntur, ad decempedam rationis, vel legum, vel experientiæ ac publicorum documentorum fidem exigenda clamitat: viſuri dein, quid in receſſu habeant, quid firmitudinis, quid denique precarii contineant excitata loca. Neque

que enim intra Ariſtotelicos amplius carceres concluſi viuimus ac ſolis auctoritatibus, Andabatarum more, pugnamus; nec celeberrimorum quoque Iureconſultorum formidandis nominibus mouemur: quandoquidem de facto hic controuerſia eſt. In facto autem nec Papæ creditur, nec Cardinalibus, multo minus doctoribus, qui plerumque hiſtoriarum cognitione defecti ad publicum ius docendum & interpretandum illotis accedere manibus ſolent. Cui nihil obeſt, videri eos admodum claros & fama apud exteros patriumque ſuper æthera notos. Facile quippe regeritur, famam vel ex falſo oriri, vel ex vero; aliquos mereri, alios non item; ac ſicuti rumor ſine vllo ſatis certo auctore in rebus quibuſcunque oritur, ita vnius alteriuſue hominis audacia, imperitia, amore cæco, prædicatione ſubito populus fit, qui, etſi manifeſte falſa, omnibus tamen, quæ credit, vel credi vult, narrat, pluresque aſſentatores vt plurimum inuenit, qui ſine examine cuncta recipiunt, nec, a quo rumor ille exiuerit, nec quare coiuerit, perquirunt. Vnde recte dixit, qui famam monſtrum appellauit, quod nulla vnquam vi ſuperari poteſt, ſed veluti altera Hydra nouis capitibus indies augetur; ita vt grus gruem ſequatur, doctor doctorem, coruus coruum, ineptus ineptum.

§. XIV.

Et inepti vero ſimus, ſi MAGERO fidem tribuendam exiſtimemus, Auctori ſine teſte loquenti, & contra experientiam & documenta publica Maximiliani II. tempore adſeueranti, *Florentinos ne quidem Imperatorem recognoſcere.* Eſt ille, fateor, Auſtriacus ſcriptor, ſed inſignis etiam leguleius nullo iudicio pollens, plurima conuaſans, ac fortuito tantum veritatem, vbi periti hominis volumen indipiſcitur, promens. Simule de SPRENGERO iudicium eſto, qui

Florentiæ Ducis magni titulum a populi CONCESSIONE deriuat: perſpicue inſaniens, cum talia effutiat, quæ litteris ac publicis tabulis inque gentium conſpectu actitatis certiſſime repugnant. THEODORVS REINKINGIVS vero crambem toties coctam, nec ipſi *Defenſori* probatam, apponit de vendita Florentinis libertate ab Habſpurgico Rudolpho, Rege prægloriofo: vtut dein iterum ſeſe corrigit, & a Carolo V. ad officium reductos ſcribit, & Alexandrum Medicæum nominat, Coſmum tacens, Maximiliani II. litteras & litem, & imperii & Imperatoris reniſum ac magnificum denique diploma ignorans, ad Nattam Iureconſultum prouocando, addito infrunito epiphonemate: *Hodie vero de facto non recognoſcit Imperatorem.* Quæ ſane verba dextra manu adimunt, quod ſiniſtra eſt largitus, nec Magni Ducis cauſſam iuuant, ſed deſtruunt. Nos enim defendimus, Magnum Ducem ſine iuris præſidio reuerentiam erga Romanum imperium deponere conari, omneſque ad vnum male agere, qui vel talia ſapienti alioquin Principi ſuggerunt, vel, ſi in ea opinione ipſemet verſatur, & ex facto repugnat, in huiuſmodi errore illum confirmant. Quamobrem Reinkingius hac parte nullo nobis detrimento eſt, qui de facto eum vſurpare tam eminentem, ac nullo nexu conſtrictam poteſtatem pronuntiat, dum interea nullo iuris colore eum hoc facere, vel feciſſe adfirmamus. De DOMINICO ARVMAEO non eſt, quod copioſi ſimus. Eſt ille homo pragmaticus, qui in publicis imperii conuentibus, quibus interdum ſereniſſimorum Saxoniæ Ducum nomine intererat, multa didicit, quæ alioquin in ſcholis non percipiuntur; ſed refert is duntaxat Curtii Iunioris verba, *Florentinos ex præſcriptione aliorum non agnoſcere ſuperioritatem* dictitantis: ex quo pateſit, non hæc probare Arumæum, ſed alieno ore decantatas nænias recenſere. Idem de

de CHRISTOPHORO BESOLDO tenendum, qui Italorum quorundam Doctorum opiniones refert, ab eorum de cetero erroribus longe remotus. NICOLAVS MYLERVS AB EHRENBACH autem longius a veritate abire videtur, dum Florentinum magnum Ducem Galliæ & Hiſpaniæ Regibus comparat, eique, vt regium ſibi diadema imponat, largitur, de imperii iuribus atque aliena re magnifice liberalis, certiſſimo indicio, eum documenta hanc cauſſam illuſtrantia nunquam legiſſe; adeoque dignum videri, qui bonæ mentis exhæres ſcribatur inter ceteros. Itaque GASPAR KLOCKIVS ſuperat, qui Rudolphum pretio venditaſſe libertatem Florentinis ſtolido errore repetit, nec Carolum V. aliquid de ſupremo in illam ciuitatem imperio memoraſſe garrit; documento nouo, Iureconſultos puros putos hac parte non competentes iudices agere, inque rebus hiſtoriarum ſubſidia exigentibus talpa cæciores eſſe, quæ is quoque cum ignariſſimis ſciuit habuitque. Quod ſat eſt ad conuellendas *Farſoni* auctoritates, hominis latini fere ſermonis imperiti, titulos librorum, quos adducit, peruerſe ſcribentis inque hiſtoria litteraria atque excerpendis aliorum ſcriptis perquam rudis, ebriorum compilatorum more omnia preſſantis, bacillos, ſtramentaque arripientis, ne præcipiti lapſu terram petat. Idque inde potiſſimum conſit, quod & ITTERVM *de feudis imperii* Iureconſultorum inconditæ turbæ aggregat, qui tamen à Klockii ſocietate abhorret ac reliquis eam in rem turpi errore conſcribillatis fidem diſerte derogat; merito indignatus, vulgata atque incredibilia auide ab inficetis doctoribus accepta veris antehaberi.

§. XV.

Quorum ſtupor atque ſenſilis error vti Imperatori & imperii iuribus nihil damni infert, ita mirandum eſt, *Far-*

ſonum horum hominum teſtimoniis chartas commaculare ſuas neutiquam erubuiſſe; manifeſto paralogiſmo, Iureconſultos hiſce de negotiis optime teſtari, qui interea qua Iureconſulti, vti dictum, hiſtoriarum rerumque politicarum inſcii ſunt plerumque ignarique. Vnde euenit, vt Klockius ad præſumtiones hac in cauſſa conuolauerit, quia rerum geſtarum cognitione deſtituebatur: nunquam id alioquin facturus, ſi tabulæ ad manus fuiſſent, iſque annalium veteris ac noui æui volumina certiora perluſtraſſet. Neque enim homo in fori tritura ceteroquin exercitatus ignorare potuit, præſumtiones, ſeu coniecturas vaneſcere, vbi certiſſima rerum documenta adſunt ac manifeſtæ voluntatis contraria indicia: ad quod confirmandum nulla teſtium nube opus eſt, quam madida magiſtrorum natio facile alias cogere & conflare aſſolet.

§. XVI.

Enim vero linquamus Doctores inhabiles hac parte teſtes, qui miniſtri legum ſunt, non magiſtri, aut architecti facti, quique nec dare Imperatori Principibuſque aliquid poſſunt, nec adimere; in opinionum regno, interque gloſſas ſuas bacchanalia agentes & ad res geſtas diiudicandas plane inepti. Quid enim eſt tam futile, quam quidquam decidere non cognitum? Vnde ſatius erit in iuris diſceptatione ac quæſtionibus ad illorum confugere ſubſellia, deque PRAESCRIPTIONE iactitatæ libertatis Florentinæ cum illis miſcere ſermones. Et verum eſt, eum, qui vſucapit, aut præſcribit, aliquid acquirere, alterique adimere: vnde iuris interpretum fixa obſeruatio, eum, qui ſe in vſucapione, vel præſcriptione fundat, tacite fateri, alium habuiſſe ius, ſed nunc iſtud eſſe extinctum, & ad ſe longo vſu traductum, prioremque Dominum, vel iuris poſſeſſorem id, quod habuit, dimiſiſſe; ſciuerit, an ignorauerit ius

ſuum;

ſuum; cum etiam is qui ſua non curat, ſeruare vix credatur, ſed potius nihili putare, iiſque ſe, ratione & doctoribus concinentibus, abdicare videatur. Ad hæc pro explorato habetur, eum, qui ſic alterum ſuo emungere iure cupit, bona fide ſubnixum titulo deſtitui non debere, ac tempore ſat longo ſine perturbatione atque vſurpatione tenere, quæ flagitat, neceſſum habere. Neque enim naturæ ac rationis vox ſempiterna doloſis ſuccurrit, eoſque, qui contra rationem ſua aliis eripere iura ſatagunt, nunquam ſolide ſecuros præſtat. Qui vero acquirere dominium, aut ſimilia dominio iura capeſſere deſiderat, cauſſam adducat oportet, vnde ſibi tam inuidenda emolumenta accreuerint; cum notiſſimum ſit, dominium, vel ſimile huic, agnaſci nemini, niſi ex cauſa ad transferendum dominium habili. Deinde autem coniectura capi vix poteſt, alterum a ſe iura ſua dimiſiſſe, aut ſpem recuperandi abieciſſe, qui exiguo temporis ſpatio a poſſeſſione abfuit, facileque contingere poteſt, vt aliquid obſtaculi intercurrat, ne quis rei ſuæ ſupereſſe queat, & alii interea vigiles oculos circumferendo occupent teneantque, quæ ad me certiſſima ratione pertinent. Neque enim vt teſtudo tectum ſuum; ita homines res iuraque ſua ſecum ſemper aſportare poſſunt, ne alius ea arripiat, aut paruo momento inſideat.

§. XVII.

Quibus præmiſſis iam ſane quæremus, qua fide Florentina ciuitas ab imperio Italiæ Regis ſeſe abſtraxerit, quo obtentu ad ſummum hunc honoris ac poteſtatis gradum obrepſerit, qua opinione ad omnimodam libertatem contenderit? Opinio hic requiritur innoxia, non aſſueta mendaciis, non fucata, non fallax, non erudita artificio ſimulationis ac diſſimulationis. Quod ſi dicant, Pontificem Innocentium III. alioſque ad fœdus pangendum ciuitates

Tuſciæ

Tuſciæ incitaſſe; hunc autem Patrem ſanctiſſimum eſſe, in quo omnia fidelia, ſimplicia, integra, pura exiſtimentur; tum ſane paulliſper audiam, nec ita Florentiam aſperam & iniquam pronuntiabo, ita maleuolam, donec contrarium clarius innoteſcat. Et admodum autem dubium videtur, an illa ciuitatũ ſodalitas honeſta appellari poſſit, quæ iuriiurando, quæ ſempiterno cum Germanis fœderi, quod agnouit Pontifex, e diametro aduerſatur? Deinde merito rogatur, quid Pontifici in Italiam Tuſciamque imperii iuris ſit, fueritque? Sed & id falſum eſt, Romanos Antiſtites voluiſſe, vt perpetuo ab obſequio imperii reſilirent Tuſci. Saltem litteræ Innocentii III. aliud nihil continent, quam non eſſe parendum illis, *quos eccleſia Romana ab imperii clauo repellit.* Quo iure is hoc fecerit, quaue iniuria, in quæſtionem iam non venit: præteriere illa tempora: ſat ea de re diſceptatum: ſat litatum ſanguine: irarum vndique cruenta obſeruantur veſtigia. Sufficit, ipſos Pontifices commonefeciſſe Florentinos, cum Rudolphus (*) regnaret, cum Henricus VII. (**) cum Carolus IV. (***) in Italia, & extra Italiam verſarentur, vt ad obſequium imperio debitum redirent. Quæ enim Bonifacius VIII. molitus eſt, partim nec cauſſæ Florentinæ proſunt, nec a ceteris Romanæ ſedis Præſulibus leguntur comprobata. Quid? quod conſtat, (†) ipſas Tuſciæ ciuitates magnum auri pondus ſoluiſſe Pontifici, vt ab Regum Germanicorum actione & perſecutione tutos præſtaret. Quod ſane indicio eſt, ne tum quidem a mala fide, a fa-

(*) vid. cap. I. §. 44 ſeq.
(**) vid. cap. I. § 56.
(***) vid. cap. I. §. 76.
(†) vid. cap. I. §. 52.

a factioſo conſilio ac proteruitate liberos fuiſſe Florentinos, ſemper poſcentes, ſemper libertatis, antea inauditæ, imaginibus ebrios. Qua ratione vero initio malam fidem habentes nullaque æquitatis opinione ſuffulti acquirent libertatem, adimentque meliori iure conueſtitis auctoritatem & imperii decus? Ac dici cum ratione vix poteſt, id vitii diu eſſe purgatum, ac malæ mentis ſordes eſſe remotas. Non ſolum enim Regum Italiæ nomen, ſed horum perpetuæ conqueſtiones, minæ, arma, litteræ, ſociorum pudor officii eos admonuere; verum etiam illorum conſcientiam pluribus vulneribus ſauciam reddidere; ac ſingulis fere momentis, cicatrice licet aliquandiu obducta, memoriam perpetui peccati, rebellionis, atque inquinatiſſimi conſilii refricuere. Vnde iniquitas & factum a ſententia diuinarum humanarumque legum diſcrepans maiori verborum apparatu doceri vix debet.

§. XVIII.

Quare de titulo circumſpiciendum. At nulla vnquam alienatio ſupremi iuris a Florentinis potuit oſtendi. Omittimus antiqua tempora: nam tunc eos in obſequio & fide imperii fuiſſe ipſimet pene confitentur. In medio æuo vero quæ venditio, quæ permutatio, quæ donatio, quæ in ſolutum datio, quæ redemptio, quæ præſtatio, quæ compenſatio, quod legatum, quæ cauſſa viuos inter mortuoſque iure approbata allegari vlla ſpecie poteſt? De Rudolphi commentitia venditione ipſi ſilent: de donationis tabulis tacent: de ceteris titulis in lucem producendis erubeſcunt: de priuilegiis non nihil muſſitant: de belli iure aliquid mouere non audent. Et ſatius certe fuiſſet, nec de priua lege ab illis mentionem vllo fuiſſe tempore iniectam. Nam ſi priuilegium, vti vulgo ſumitur, ſingularis lex eſt, legem certe imperii Germanici ac Dominorum ſuorum agnoſcunt; ſin

vero iſtud plenam immunitatem ſonat, in circulum iterum aguntur. Statim enim reponitur: vbi igitur ſunt illæ pleniſſimæ libertatis litteræ? Quis ſcripſit, quis conceſſit? Quis tantæ eminentiæ ac maieſtatis Florentinæ auctor eſt? Quis ſenſus ſanctionis tam egregiæ & magnificæ? Sed fac factum, &, quæ animo depingi vix queunt, finge. Poteſtne Imperator auſu proprio abdicare a ſe INTEGRE imperii ſupremi iura, ac de alieno largiri quibuſuis tam liberaliter, tam effuſe, tam perdite? Eſt hæc in imperio vox inaudita, mos inuſitatus. Sic enim totam ille Italiam potuiſſet dilapidare, perdere, abligurire; imperii auctoritatem pro arbitrio imminuere, ius eligendi Regem Italiæ abolere, belloque Germanis ac fœdere æterno partum ius interuertere; Rex, inquam, electionis titulo in ſolio ſedens, cui adminiſtratio regni omni ætate, non ipſum regnum in patrimonium eſt conceſſum datumque. Atque hæc cauſa eſt, quare primarii in imperio Principes etiam de rebus Italiæ in conſilium ſint vocandi, ac ſine eorum diſerto conſenſu nihil elargiendum, aut diſtrahendum; ne demum Italiæ rebus ac terris in libertatem euadentibus deſit, cui Rex Teutoniæ præficiatur; ſicque per circuitum pereat ius a Carolo Ottonibuſque acquiſitum, & a ſequentibus Imperatoribus in hunc vſque diem non ſine cura ſeruatum. Alioquin enim dubium videri potuiſſet, Teutones de Langobardorum regno, quod ſuo plene agglutinatum non eſt, tam ſe ſollicitos geſſiſſe SEMPER. Quod propterea memoriæ imprimendum, ne quis perſuadeat ſibi, ante Electorum principum ſtabile nomen ac numerum, Imperatores prolixiori facultate vſos: potius omni, quo Italiam tenuere, æuo hæc generatim lex eſt Cæſaribus dicta, ne regni bona ac poſſeſſiones ſuo arbitratu ac pleno dominio in alios traducerent; ſed illas potius augerent, vel, ſi quid abactum, aut

alie-

alienatum, iterum reducerent. Vnde tum ante *capitulationes* ſolenni & copioſiori modo præſcriptas cum firmitudine ſine imperii conſenſu ab eius rationibus & ſupremo dominio imperioque auelli nihil potuit, tum poſt illas, diſertiſſime huiuſmodi alienationes, venditiones ac donationes prohibentes. Vnde admodum claret, perperam iactari hac in præſcriptione imaginaria titulum, cuius ope veram indipiſci libertatem quiuiſſent Florentini municipes. Qui vero a domino, quem dominum fuiſſe ipſemet credit, cauſſam non habet, ille victas porrigere manus ac confiteri iniuſtitiam cenſetur.

§. XIX.

At ſcio, quid in ſpeciem obuertatur in nos, proque Etruriæ maieſtate diſſeratur. Bonæ fidei, ſic pergunt, ac iuſti tituli vocabula terriculamenta in ciuitate eſſe, quibus ſubiecti vexentur, & intra limites æqui iuſtique ſpecioſe coerceantur: inter gentes vero vana hæc omnia & pædagogica iudicari: eum enim, qui poſſidet, ac longo tempore alicuius rei, vel iuris compos obſeruatur, ab omni iniuſtitiæ labe abſolui: poſſeſſionem diuturnam nec fidem bonam, nec titulum poſcere, vniuerſaque ſupplere. Deinde addunt, aliter de ciuitatibus ac collegiis, aliter de hominibus ſingularibus iudicium inſtrui. Quod ſi enim hi verecundiæ leges migrent, id illis merito exprobrari, nec eorum hæredes meliori iure frui, vtpote defunctorum capita repræſentantes; eorumque ex litteris & actis, quibus ſuccedunt, bene edoctos: id vero in ſucceſſoribus alicuius populi vtique fallere: malam fidem facti ſingularis eſſe, ſicuti bonam fidem, nec contaminatam religionem antiquorum magiſtratuum, aut læſam conſcientiam eorum, qui principem in collegio, vel ciuitate locum habuere, in detrimentum totius ciuitatis redundare: de ignorantibus vero in-

 epte

epte malam fidem prædicari; eſſeque inprimis circumſpiciendum, quid plurimi cogitent, non autem, quid pauciſſimi ſciuerint. Qua de re rationi conſentaneum vix videri, vt, etſi ante aliquod ſæculorum ætates primarii Florentiæ magiſtratus a bona fide deſciuiſſent, id peccati, poſt longum temporis interuallum, ceteris tribuatur inſciis ignariſque rerum omnium, cum priores iam in ſepulcro diu carne ac cute iaceant ſoluti. Immo, vtut ſtatuatur, aliquid de facto præterito inaudiuiſſe magiſtratus ſingulari ac nouo titulo ſuccedentes, nondum tamen conſtare, eos neceſſariis documentis fuiſſe inſtructos, vnde & ſibi & aliis perſuadeant certo, bonam fidem maioribus defuiſſe: eſſe hanc vmbraticam mentis diſtinctionem, VERE veteres INIVSTE egiſſe; cum interea de veritate nihil ſolidi innoteſcat; adeoque certiſſimum maneat, non eſſe & non apparere in rebus iuridicis atque moralibus nequaquam differre: inprimis cum in ambiguo res geſtæ ſint, hiſtorici diſſentiant, nec cuiuſuis ſit expiſcari, in tanta litigantium turba, verum ac fixum: cum Pontificum tabulæ ſæpe ſæpius contrarium loquantur, viri in auctoritate conſtituti & iurium peritiſſimi populum in opinione altera firmauerint, nec, niſi conatum Teutonum inanem ipſimet oculis ſuis deprehenderint vnquam & vſquam, quos non tam pro dominis, ſed pro reipublicæ hoſtibus habuiſſent.

§. XX.

At precaria ac nullo pondere valida hæc argumenta ſunt, quanquam ſpecioſis verbis conueſtita. Merito quippe negatur, Florentinos ſolo gentium iure regi, nec præſcriptionis notiſſimas leges agnoſcere. Circulum id logici vocant & petitionem principii, Etruriæ primariam vrbem, pro qua venditatur FLORENTIA, in gentium liberrimarum claſſem eſſe referendam. Pro Rege Italiæ maior

præſumtio eſt, cum imperaſſe quoque Tuſcis, quam Tuſcos ad Italici regni ſummum tribunal non pertinuiſſe. Nec magis veritati congruit, præſcriptionis conditiones clare explicatas ciuilibus commentis accenſendas. Ipſæ gentes rationis imperio ſubiectæ cenſendæ ſunt, nec dolum illis iuris naturæ architectum permiſiſſe in propatulo eſt; multo minus vllo argumento peruincitur ſtringente, ſine cauſſa eripi dominium, imperiumque aliis iuſte; quamuis poſſeſſio & iterum poſſeſſio iactitetur. Hæc enim ſine iure latrocinium eſt. Sed vbi vero eſt ius? vbi remiſſio iuris legitima ratione peracta? Prædonum vox eſt: poſſideo, quia poſſideo; Turcarumque inſolens cantio ab omnibus exſibilata, qui poſſeſſionis vocem grammatice duntaxat conſiderant, nec ob barbarum ſtuporem ad ius inde profluens oculos animumque conuertunt. Poſſeſſio, qua poſſeſſio, nihil efficit, nec facultatis largitur quidquam, niſi factum aliud accedat. Factum vero vel a conſenſione Imperatoris & imperii expreſſa deriuandum, vel a patientia & voluntate tacita. Sed quis vero liberum & ab omni vinculo immune pronuntiauit Florentiæ oppidum? Hoc ſcimus, libertatem, ne aduocato imperiali parerent, ciues eius eſſe tandem nactos, non autem, ne regno forent ſubiecti. Ac neſcio ſane, ſtuporem dicam, an nequitiæ inſolens exemplum, dum plurimi animo depingere *libertatem* nequeunt, quæ interea ſemper recognoſcitur, aut, vt Apuleius loquitur, incognoſcitur Cæſarique ACCEPTA fertur: canone aliquando ac cenſu præterea conſtituto, ne vnquam dependentis poteſtatis memoriam deleant, quibus eſt regendi & imperandi prærogatiua facultas commiſſa. Commiſſio vero mandantem præponit, nec ſine committente ingenio percipi poteſt. Qua de re quanquam Italis ſcriptoribus nihil innotuiſſet iique de Teutoniæ liberis ciuitatibus ne verbulum audiuiſſent vn-

 quam,

quam; tamen fortaſſis illi, vt celebres antiquarii, a liberis Græciæ ciuitatibus, Romanum Imperium colentibus documentum capere poſſent. Vocabant enim & illæ ſeſe ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ & ΑΥΤΟΝΟΜΟΥΣ *liberas & ſuis legibus vtentes*, erantque ſimul quædam illarum immunes, a vectigalibus nempe & tributis; nec deſunt Straboni exempla huiusmodi vrbium, qui a iurisdictione Præſidum Proconſulumque liberæ agebant. Verum turpiter ſe daret, qui Romanorum Imperatorum, aut Reipublicæ ſummam auctoritatem iis in ciuitatibus penitus ſomniaret extinctam. Vbi enim vel caſu perturbatus earum erat ſtatus, vel aliquid ad ipſarum tutelam & ornamentum faciebat, vel diſcordiis inteſtinis agitabantur, miſſi a Romanis extra ordinem legati ſunt, ſeu præfecti, qui ſtatum ordinarent, aut pro re nata libertatem vel imminuerent, vel plane adimerent. Audiamus Tacitum Annal. Libr. XII. cap. 58. *Redditur Rhodiis* LIBERTAS *adempta ſæpe, aut firmata, prout externis* BELLIS *meruerant, aut* DOMI SEDITIONEM *deliquerant.* Quæ verba Florentinis duplici fine magnopere commendanda ſunt, partim, vt de ſua libertate quam immodice extollunt rectius inſtructi de illa magis tenuiter ſentiant, nec cum maieſtate confundant, partim, ipſam gazam Medicæam intueantur, vnde perilluſtris Spanhemius noſter Tom. II. de *vſu & pr. Numiſm.* p. 584. ſ. nummum Neronis protulit, in quo hinc ſolis, quippe cui vrbs erat ſacra, radiatum caput cernitur, illinc *Victoria*, & infra ΕΛΕΥΘ. ΡΟΔΙΩΝ. *liberorum Rhodiorum*, Neronis beneficio in priſtinam libertatem reſtitutorum mentio fit. Huius excellentiſſimi Viri cogitata, rogo, inſpiciant: ita enim ſpes eſt, fore, vt omnibus numeris abſolutam libertatem ex animo ſint dimiſſuri, manu ſic ducti ad notionem alterius immunitatis, quam habent Germani, quoties ciuitates imperii conſiderant, quibus liberta-

bertatem nequaquam denegant: quamlibet interea ſub imperii maieſtate ac iuriſdictione vniuerſæ certiſſime viuant. Eo pacto de conſenſione Cæſaris & imperii in plenam Florentini ſtatus libertatem nihil amplius audietur; ſed ſola tacita voluntas erit circumſpicienda, vnde diſſentientes poſſeſſioni ſuæ præſidium venantur.

§. XXI.

Sed deſinent, credo, de poſſeſſione quieta & patientia Regum noſtrorum, imperiique arrogantius philoſophari, ſi, quæ ſupra monuimus, accuratius librabunt. Conſtat namque, quid Rudolphus egerit, quid Adolphus tentauerit, quid Albertus cogitauerit, quid Henricus VII. contra huiuſmodi opinionem ſit molitus, quid Ludouicus Boius fecerit, quid Carolus IV. obtinuerit, quid Rupertus cum illis tractauerit, quomodo Sigismundus illorum auſibus contraiuerit, qua ratione Fridericus eos obſequii admonuerit, Maximilianus terrefecerit atque conciliatus iiſdem ad moderatiora conſilia propulerit, Caroluſque victor eorum iterum ferociam fregerit ac *libertatem* ex mera indulgentia, ordinato eorum ſtatu, priſtinis pene cancellis incluſerit.

§. XXII.

Quibus rite penſitatis facile nunc erit intellectu, quam ſit hoc loco impium poſſeſſio ſola præſidium: quippe quæ toties eſt interrupta, adeoque ad veram præſcriptionis exceptionem conſequendam nullo tempore coaluit: Florentinis ſemper in mala fide verbis factiſque conſtitutis: quidquid etiam de maiorum ſuorum facinoribus ſibi incognitis oggauniant. Quis enim incognitum dicat, de quo continuis experimentis contrarium docetur? Quis inſcientes nominabit, qui omnibus fere annis ac menſibus Cæſarum rationes & argumenta ante oculos habu-

ſenſerunt Franci; atque ita quidem confirmarunt, vt, cum Conradi Salici ætate quidam male feriati ad Galliæ Regem confugerent, ac vel Robertum, vel Henricum filium Dominum expoſcerent, repulſam tulerint, atque ab Heriberto Mediolanenſi præſule, aliiſque melioris genii hominibus iuriſiurandi ac fidei æternum Teutonibus ſeruandæ ſolenni ratione ſint commonefacti. Quod ſicuti ex Hermanno contracto, Wippone, aliiſque auctoribus fide digniſſimis conſtat, ita mirificum eſt, opponi illis præſcriptionis leue præſidium ac ſimilis facinoris inſimulari Germanos Principes, qui Cæſaris litteris & imperii ſacratis ſuffragiis tuti ſunt atque, inter prærogatiua territorii iura, nihilominus parent, nec omnibus vinculis ſolutam poteſtatem, ſicut fecit Florentina ciuitas, vllo vnquam tempore ambiuere, nec affectant etiam nunc.

§. XXIII.

Vnde denuo barbarum atque illepidum prorſus eſt: bello Florentinos ad munera interdum ferenda fuiſſe compulſos, quæ dein Teutones tributi ac cenſus precario nomine inſigniuerint. Quippe iuris gentium firmiſſima doctrina eſt, cum imperio ſubditis non geri bellum. Florentini vero Regi Germaniæ ſubiecti ſunt, nec ab illo obſequio vel conſenſu, vel patientia, vel præſumta derelictione liberati vnquam. *Et ſummum*, inquit Grotius lib. II. de I. B. & P. Cap. IV. §. 12. *imperium non eſt paris rationis cum rebus aliis: immo nobilitate ſua res alias multum excedit. Vnde nec tempus alioquin ciuili lege definitum ſufficit ad acquirendum ſummum imperium ac partem eius neceſſariam*, ſi voluntas dimiſſoria deſit, *ſi coniecturæ naturales*. Quod tanto magis aduerſus Italorum machinamenta obſeruandum, quanto certius conſtat, & Cæſares & Proceres imperii ſæpiſſime voluntatem ſuam expreſſiſſe, nullo modo ac tempore ſummi im-

 perii

perii apicem a quoquam obtineri poſſe, etiamſi ipſe Imperator ſolus largiri ſuſtineat, quia non ad imperium conuellendum ac diſcerpendum, ſed ſeruandum & augendum ſolenni lege eſt vocatus. Neque igitur hæc Epiſcopi *Gurcenſis* (*) inſolens, vti argutantur, opinio eſt, ſed lex naturæ, ſed gentibus approbata ſententia; cum è contrario ab omni veriſimilitudine ac ratione diſcrepans aſſeueratio ſit, mutare ciues voluntatem poſſe, licere pœnitere iiſque fas eſſe ſemper, proclamare ad libertatem, inque eam ſeſe vindicare. Habent enim Germaniæ Italiæque Reges ex initio conſtituti imperii tam firmum ac fixum ius, vt ab Italorum voluntate non pendeat, ad præpoſterum libertatis ſtudium reuerti. Recte Agrippa apud Ioſephum in oratione ad Iudæos, qui libertatis repetendæ œſtro perciti ad tam abſona ſunt delapſi: *Intempeſtiuum*, inquit, *eſt nunc, libertatem concupiſcere: olim ne ea amitteretur certatum oportuit. Nam ſeruitutis periculum facere durum eſt, &, ne id ſubeatur, honeſta certatio. At qui ſemel ſubactus deficit, non libertatis amans dicendus eſt, ſed ſeruus contumax.* Atque ipſe Ioſephus ad eoſdem: *Honeſtum quidem eſt pugnare pro libertate, ſed id olim factum oportuit. At qui victi ſemel ſunt & longo tempore paruerunt, ſi iugum excutiant, faciunt, quod deſperatorum hominum eſt, non quod libertatem amantium.* Similia Florentini ſibi dicta putent cum reliquis, qui de libertate Italiæ imaginaria Toſſini

(*) Id verum, Epiſcopum Gurcenſem Maximiliani I. adminiſtrum hæc argumenta contra Italiæ regulos ipſoſque Venetos maxime vrſiſſe: quod eius temporis annales docent, inque primis anonymus Gallus obſeruat, qui ante triennium, & quod excurrit, de *fœdere Cameracenſi* vernaculo ſermone egregium libellum compoſuit ac Gurcenſis rationes ac Iureconſultorum tum temporis viuentium ſententias bene comprehendit.

ſini Abbatis argumenta mirantur, ac denuo infatuare populum ſatagunt. Rebellionis potius hic obtentus eſt, ſed à Grotio bene profligatus, aque comite Blandratenſi ante Grotium in conſpectu Mediolanenſium apud Radevicum Libr. I. cap. X. exploſus. *Scio*, inquiebat, *qui dicant, libertas ineſtimabilis res eſt: pulchrum pro libertate pugnare. Fateor, attamen id in principio debere fieri: ſemel autem ſubditum, & qui multo tempore paruiſſet imperio, iugum excutere, malæ mortis cupidum, non amatorem libertatis videri.*

§. XXIV.

Iam vero facile ſumitur, eos, qui ciuium numero & imperio ſubſunt, optimo iure perduelles appellari, ſi deſciſcant a fide, punirique iuſte, qui in Dominum ſuum nefarie delinquunt, nec immerito pecunia emungi, qui opum fiducia elati ferrum contra imperantes e vagina educunt, ac ſocietatem cum hoſtibus ineunt; iiſque iterum veniam dari, priuilegia permitti, leges ferri, qui ad officium redacti indulgentiam læſi Principis lacrymis comitati implorant. Quare & id procul vero eſt, Teutones aurum ſemper ſitiiſſe, adeoque Florentinis anſam dediſſe, vt libertatem concitatiori ſpiritu anhelarent. Facinus hoc eſt, cuius ſuſpicione & labe adſpergunt noſtros. Quis iudex? idque vnde confirmabitur argumentis? Potius fixum & probe ſtabilitum eſt, Etruriam ad imperii fiſcum recidiſſe, cum Marchiones hæreditarii deſinerent: atque hoc ſenſus docet, id ratio probat, hoc Pontificum auctoritate confirmatur: id Nicolaus III. Clemens V. hoc Gregorius XI. Nicolaus V. aliique teſtatum fecere: id Piſani, Senenſes, Lucenſes, Piſtorienſes, Aretini ſæpe ſæpius agnouerunt, hoc ipſi Florentini aliquando faſſi ſunt, cum timerent, ac præſentia Imperatorum, eorumque exercitibus perterrefacti in ſe deſcendentes ſanioribus conſiliis locum reliquere: ce-

tera, quæ de Allemannorum auaritia & iniuſtis auſibus afferuntur, in obſcuro ſunt & latent. Quin immo hic magis diſſentiunt hiſtorici, quam de mala fide, quam ſupra tribuimus Florentinis, abſolutam immunitatem affectantibus. Qui enim cum ratione dubitat, an ſibi competat ius affectatum, is iam malam fidem in cunabulis ſeruat, eamque ita alit, vt aliquando ad pubertatem perueniat. Quod gratis certe de Florentina gente vix dicitur, quippe quæ viua, ſciens, videnſque cæcitatem ſimulans ignorantiam ſemper tum veterum, tum proxime antecedentium rerum præ ſe ferebat.

§. XXV.

Sed innoteſcit iam luculenter ſane, quæ fuerint Italorum ingenia, quibus illi dediti technis, quæ Tuſcorum inprimis ac ciuitatium perniciosa conſilia; quorum ſicuti præcedenti capite §. XXV. ex Ottone Friſingenſi picturam dedimus veritati congruam; ita ſuperſedere huic labori nunc poſſumus, adiicientes duntaxat, Ottonem Friſingenſem meritis ac probitate & doctrina clarum Præſulem fuiſſe, ac tanto maiori videri fide dignum, quanto certius eſt, eum coram adſpexiſſe illorum molimina perſpicueque tradidiſſe, in quos ſumtus ii ſemper coniecerint Imperatores, quibus bellorum incendiis cauſſam dederint, quo arrogantiæ ſpiritu exæſtuauerint, quibuſque perfidiæ ventis illi agitati fuerint ſemper. Ac ne ab hac ſocietate Florentinos eximamus, idem Otto cum Salla Malaſpina facit (*) Epiſcopi Bottontinenſis auctoritas (**) prohibet, Gregorii XI. (***) viuax deſcriptio vetat. Quid? quod vix veremur, quin

(*) vid. cap. I. §. XXXVII.
(**) vid. cap. I. § LVI.
(***) vid. cap. I. §. LXIV.

quin de Florentinorum propenſionibus ac virtutibus, ſi Diis placent, ſequentia aſſuamus ex Varchio, Coſmi Magni temporibus æquali, iudicium Franciſci Antonii Nori referente lib. XV. p. 621. *Gli diſſe diſcorrendo vn giorno ſopra la natura de'* FIORENTINI, *che tutti erano*, O AVARI, O AMBIZIOSI, *e la maggior parte* SVPERBI, INVIDIOSI, *e* MALIGNI; *e finalmente conchiuſe, che Sua Eccellenza non poteua, ne doueua* FIDARSI *d' alcuno di loro in coſa neſſuna.* Quo iure igitur iſti Florentini, ac cum illis nonnulli ſcriptores Itali auaritiæ inſimulabunt Teutones, qui ipſimet eo vitio commaculantur, atque apud maiores ſuos bonoſque auctores a multis retro ſæculis peſſime audiunt? Potius magna illi ſuſpicione aureæ famis grauantur, qui, quod promittunt, non ſoluunt, nec debito primario, niſi coacti, ſeſe liberant. Et promiſiſſe vero ac debuiſſe Florentinum oppidum imperio annuum cenſum ex ſuperioribus (*) liquet: vt ne ab iis iuſtæ coercitionis impenſas exactas dicam, qui tantæ calamitatis auctores certe fuerunt, vt Cæſarum patrimonium imperiique arca ſæpius exhauriretur. Vnde vix vitio vertendum Italiæ Rectori ac Domino fuiſſet, ſi omnibus eos opibus exuiſſet, & ad vltimum quadrantem præſtandum refractarios ciues adegiſſet: qui ſine dubio ad nummum Capitolinum ſoluendum, aliaque ad ſubueniendum Italiæ neceſſitatibus impoſita onera prompte ſuppeditanda obſtringebantur; ob diuitiarum ſuarum cumulos alioquin ſuperbi, iactabundi, maxima continuo anhelantes vniuerſaque perturbantes. Quare ſi quid in illorum narratione verum, ſane illud erit, quod ad tributa exſoluenda ſint coacti, ſæpeque pœnæ nomine iis aliquid abraſum, quod retinere potuiſſent illi, niſi ceſſaſſent præter ius & fas offi-

(*) vid. cap. I. §. LXII.

officio ſuo fungi. Sed quod additur, BELLI iure id eſſe factum, à veritatè iterum abludit. Qui enim imperio ſubſunt, imperatoria auctoritate muneris ſui admonentur, perque executionem vi ſubiguntur ac dein maiori pecuniæ ſumma priuilegiiſque ſuis aliquando merito priuantur. Quod dum non agnoſcunt cauſſæ Florentinæ *paraſtatæ*, hoc profecto exemplo oſtendunt, ſe CIVILIA imperatorum verba perperam reformidare ac, contra tot publica inſtrumenta & acta, & auctoritates veterum ac recentiorum, Florentinos pro liberrimi arbitrii populo venditare, qui aliquando ob Cæſarum abſentiam, potentiæ ac rebus ſuis confiſi, criſtas, nullo iure ſubnixi, ſuſtulerunt, ac iugum excutere omni ſtudio contendentes verba ſæpius Imperatoribus imperioque pro auro argentoque dedere: donec demum ſumma dies veniret & ineluctabile fatum regnante Carolo V. illorum ſuperbiam penitus proſterneret.

§. XXVI.

Atque hic vero ille Princeps eſt, cui victas dare manus coacta Florentia, cuiuſque ad nutum demum componere rem publicam iuſſa, imperiumque Teutoniæ ſupremum agnoſcere. Hinc ſtilum illi ſuperbiæ iterum reſpiranti accommodant, qui Florentinos victos lubentius appellari cupiunt, quam ſeditioſos & ad ordinem & officium redactos. Officium enim ſubiectionem præponit; nouo documento, quam ingenioſa ſit ambitio, quamque iſta natio beneficii immemor ad ampliora contendat rurſus. Etſi enim Carolus criminis læſæ maieſtatis Florentinos reos peregit, & arma primum ademit, totque ſæculis pro Regis & imperii iuribus reducendis certamen tandem finitum; nunc tamen iterum defenſores de libertate omnimoda, quam debellatoris indulgentia

gentia recuperaſſent, verba faciunt: ac ſi tot hominum, totque aureorum millia propterea perdidiſſet ac profudiſſet Imperator, vt affectato & iniuſto titulo detenta ac nulli obnoxia iura iis reſtitueret, quæ tamen ſemper iis negauit Germania, ac, poſt tot bellicos labores ac contradictiones, concedere noluit vnquam. Quapropter in ruborem dandi omnes ſunt, qui talia ſomniant, inque luce conſtituendum clariori nouum Imperatoris propoſitum, quidue ille rationibus imperii cogitauerit congruenter, dicendum.

§. XXVII.

Hinc pro vero ſtatuendum, anteceſſores in imperio animum induxiſſe continuo, ſtatum Florentinum cum omnibus populis & terris non eſſe ab imperii iuriſdictione & auctoritate prorſus immunem. Qui hoc negat, is omnis ætatis annalibus non ſolum reſiſtit; verum etiam inconditе exiſtimat, Germaniæ Italiæque Reges patienti animo talem αὐτονομίαν & numeris omnibus perfectam libertatem ac ſummam poteſtatem Etruriæ permiſiſſe. Quod ſicuti vanum ac plus, quam ſcenicum eſt, & ab omni veritatis vmbra longe remotiſſimum; ita piget ſane, ad eam libertatem Tuſciam dici reſtitutam, quam nunquam iuſte habuit, quamue ob ambitionem maiores noſtri tot exercitus ac hominum millia in diſcrimen adduxere ſæpius, de qua Carolus V. ne quidem cogitare potuit, nec cogitauit, nec quiſquam eius ſucceſſorum, nemoque ciuium Procerumque noſtrorum cogitabit vlla ætate. Idque circo accuratius concluditur, id videri Florentinis ex mera clementia & Caroli V. conceſſu reſtitutum, quod imperium olim, & ante extremum libertatis imaginariæ funus iis datum permiſſumque non negauit. Neque enim aliud Cæſar, Principum ſuorum conſilio & auctoritate, reſtituiſſe videtur, quam quod ad Florentinos illi pertinere aut pertinuiſſe crediderunt.

runt. Reſtituere ſignificat in ſtatum priſtinum collocare legibus & mori conformem; idque de victore, armis ſuperiore atque Imperatore nec mente aliter concipi poteſt: etiamſi nulla in lege municipali verba occurrerent, quæ hunc ſenſum ſtabiliant. Quis namque niſi inſulſiſſimus perſuadeat ſibi, Cæſarem imperiumque ad commenta Florentinorum ac ſtatum, quem figurarunt, antequam victi ſunt, animum inclinaturos plenaque nunc manu fuiſſe daturos vniuerſa, poſteaquam vicere, eoque, quo pugnarunt, loco tropæum poſuere. Papæ! iugulati ſunt inimici: proſpero ductu parta victoria eſt: caſtigata ſuperbia: reducta Imperatoris auctoritas: pugnatum pro illa: deditio demum facta, & tamen veteri arrogantiæ velificatum, priſtinæque ſuperbiæ locus fingitur datus. Iterum papæ! Atque hoc etiam illud eſt, quod Maximilianus II. ſapientiſſimus Princeps, Coſmo valide exprobrauit, quod legi ac priuilegio aduerſum exiſtimauit, quod denique ABSVRDVM dixit. Et ea vero interpretatio fugienda eſt, quæ abſurdum generat, quæ ἄλογον producit, quæ ἄτοπον relinquit; idque euidens eſt, nec plauſtris teſtimoniorum confirmandum.

§. XXVIII.

Sed quæ tandem, ais, libertas reſtituta eſt miſeræ Etruriæ afflictæque Florentiæ? Libertas, reſpondeo, ſimilis, quam alii habent ſtatus ac ciuitates, quæ ſuis Magiſtratibus ac legibus & priuilegiis vtuntur, & iura ſumma exercent *relatiue*, vti loquitur Cocceius, Vir doctus, ſeu comparate, ac dependente a ceruicibus ciuium titulo, quem omnes agnoſcunt ac vident, quique etiam in ipſo priuilegio comparet; dum FIDELES & OBEDIENTES Imperatori & imperio eſſe ſunt iuſſi, dum expreſſe ſibi & regno SVPERIORITATEM IN OMNIBVS reſeruauit CAROLVS: quam *Coſimus*, cum

cum confirmaretur, approbauit, quam populus ſolenni iurando obſeruandam promiſit, quam FRANCISCVS poſtea, dum magni ducis VERVM titulum accepit, grata mente agnouit. Aliud nihil eſt datum; maius etiam reſtituti nec petere, nec ſperare ſunt auſi; eoque nec accipere excellentius aut potuere, aut voluere.

§. XXIX.

Quod vero de nexu beneficiario omiſſo profertur, nihil eſt, nec tam ſubiectionem infringit, quam certius firmat. Leuis ratiocinatio eſt, & plane elumbis: qui Cæſaris imperiique feudatarius ratione Florentini ſtatus ac ciuitatis Piſarum non eſt; is ἀνυπεύθυνον habet poteſtatem, non niſi Deo ſubiectam, nullique mortalium acceptam ferendam. Illico enim infertur: ergo ciuitates imperii omnes, quæ feuda non ſunt, ceterique libera prædia ſeu allodia tenentes, in ſumma libertate agunt, ac pro conceſſa iis (imperitorum iudicio) maieſtate diadema ſibi imponendi ius habent. Ohe! iam ſat eſt. Quot enim Reges eſſemus habituri? quot capita, quot imperioſa nomina? quot equites Reges? quot conſules & magiſtratus Principes eoſque ſummos, cum ii regio atque imperatorio nomine vrbibus præſint & ſuperioritatem exerceant largiſſime indultam, non autem beneficiario iure imperent.

§. XXX.

Igitur vertendus ſtilus, & quot modis aliquis ſub ſummo viuere imperio queat, docendum. Imperium & dominium res morales ſunt; habentque gradus & intellectu comprehenſibiles partes. Qui totum dominium imperiumque largiri poteſt, ille etiam alteri non nihil, ſeu partem poteſt impertire, ſimulatque adiicere omnem vtilitatem, ita vt eo modo vaſallus dominus vtilis efficiatur: dominus,

quia portionem proprietatis accipit, & vtilis, quia a perceptione commodorum ac compendiorum omnes ipſumque dominum excludit, corpora ſint, an iura, vnde vtilitas in poſſidentem & fruentem redundet. Idque pacto, vel contractu fit, cuius vi vel ad ſeruitia obſtrictus eſt, vel ad fidelitatem & recognitionem ſolam dominii ſuperioris, quod appellamus directum. Idem vaſallus haud raro etiam ciuis eſt, intuitu regni, vbi viuit, cuius Rector maieſtate ſua vniuerſos adtingit ac comprehendit; quamlibet illam poteſtatem Procerum ſuorum conſilio & ad certas conditiones ac pacta exerceat, varieque diſpenſet. Sufficit omnes ſub hoc imperio ſummo inueniri, quocunque demum *modo* imperans habeat, vel gerat, diuiſim, vel indiuiſim, ſolitarie, an coniunctim: quod copioſius indicari nunc ſane non eſt neceſſe. Sed inde vero conſequa ratione ducitur: nec ceteros, qui talia beneficia non poſſident, nec peculiari fidelitatis nexu, ſeu beneficiario vinculo ſupremo Principi ſunt obligati, maieſtatem, vel ſupremam eius poteſtatem effugere. Sunt in Germania innumera allodia, quæ a primariis & ingenuis hominibus poſſidentur; ſed inde tamen non niſi indocti & agreſtes cogent: ergo eos nemini ſubiici: vtut de cetero prædia ſua libere adminiſtrant, nihil penſitant, ſuoque arbitratu vel retinent, vel inter ſuos diuidunt, vel plene planeque alienant. Deinde notandum, eſſe & fuiſſe in Germania Italiaque talia bona, quæ ad fiſcum *domaniumque* imperii pertinuere olim, quæue Cæſares adminiſtranda ac regenda aduocatis & vicariis ſuis conceſſere, certis inde reditibus ad ſe redeuntibus: ſupremo interea imperio Regis ſaluo. Cumque & hi in pleriſque imperii oppidis euanuiſſent, ac, Cæſarum peculiari conceſſu, conſulibus & magiſtratibus demum regimen ciuitatium commiſſum ſit, hocque complexum

xum iurium maieſtatis contineat; ſine negotio nunc intelligitur, quomodo hæ ciuitates liberæ ſint appellatæ. Liberæ etenim illæ ſunt â præfectis Cæſareis, gaudentes *αὐτονομίᾳ*, eligentes ad præſcriptum magiſtratus proprios, penſitantes aut nihil, aut perparum: ſaltem non niſi cum publica exigit regni vtilitas, vel neceſſitas aliquid amplius colligunt, inque imperii ærarium inferunt. Ac talis ciuitas, poſt multas demum concertationes, euaſit FLORENTIA, variis victoriis diteſcens, & terras *comitatumque* ſuum inſigniter augens: quod Caroli IV. tabulæ, itemque Ruperti diſertis verbis comprobant, in quibus PRIORES ARTIVM, VEXILLIFERI IVSTITIAE, & CAPITANEI ceteri vicarii Imperatoris, ſeu COMMISSARII conſtituuntur, ſimulatque INVESTIVNTVR. Caue putes, eos ſic in feudum rectum accepiſſe regimen ciuitatis. Eſt namque cognitum, INVESTIENDI verbum ampliſſimum ambitum habere, omneque firmamentum ſignare, itemque mandatum, ac *commiſſionem:* quemadmodum ſupra obſeruari a peritioribus potuit ex Alphonſi Caſtellæ Regis & Piſanorum litteris in medium adductis, vbi ciues hi Alphonſum in Regem cooptant, ei iurant, illumque INVESTIVNT, hoc eſt, approbant, &, quantum in ſe eſt, confirmant: quemadmodum is viciſſim Piſanos omnibus, quæ tum temporis petierunt, iuribus benigne INVESTIVIT. Huiuſmodi igitur ſummum regimen propriis Florentinorum magiſtratibus a Cæſare mandatum Rupertus PLENAM LIBERTATEM vocat, quam ſane nondum habuere tum temporis ita integram, cum ad imperiales vicarios ac miſſos regios recipiendos eſſent obſtricti: more ceterarum Langobardicarum vrbium, quibus ſecundum pacem Conſtantienſem tales *poteſtates* Cæſaris electione & ad tempus aliquando imponebantur. Vnde ſatis liquet, quare reſtituta hac Flo-

rentinis libertate Alexandrum ac Coſmum Carolus V. nullis feudi legibus adſtrinxerit, ſed ſenatus PRINCIPES & DVCES appellauerit, PRIMARIOS gubernii ac ciuitatis omniumque collegiorum PRAESIDES: cum alias populare regimen vigeret, ac proprio auſu a ciuibus olim, inter varios conflictus & factiones, eſſet inſtitutum. Vnde haud temere adfirmauimus, Venetorum more Medicæos DVCES eſſe dictos, maiori vtut libertate PRINCIPVM, ac populi viciſſim obſequii arctiori.

§. XXXI.

Cui non repugnat: Maximilianum II. in litteris ad Coſmum perſcriptis eum VASALLVM ſuum nuncupaſſe. Eſt magnus Dux vaſallus, ſed aliarum terrarum intuitu, non autem ratione Reipublicæ Florentinæ ac Piſanæ, vt quæ ipſius regimini primario à Cæſare ſunt ſubditæ ex perpetua commiſſione & mandato, quoad ſucceſſores & poſteri legitima ratione geniti itemque maſculi ſuperſint. Re ipſa parum intereſt, feudi lege ſummum regimen hac in ciuitate, terriſque habeant magni Duces; an ex perpetuo MANDATO & COMMISSIONE. Vtrinque ſummus dominus eſt & largitor, & mandator, & fidelis, & beneficiarius, & acceptor, & mandatarius. Quod qui obſcurum dicit atque incomprehenſibile intellectu, is vel in ciuilibus rebus hoſpes, vel obtuſo admodum ingenio præditus videtur, dum, quod FEVDVM non eſt, LIBERRIMVM præcipiti voce pronuntiat. Quocirca ſicuti tota ciuitas ad fiſcum imperii Italiæque regnum pertinuit, Cæſarique cum imperii ſummatibus allubuit, vt hac ratione Etruria in poſterum a Medicæis gubernaretur hiſque Principibus honores omnes prærogatiui, quemadmodum aliis Ducibus, exhiberentur; ita per ſe patefit ab illo Italiæ regno, quod Cæſari obtemperat, Medicæos ſe-

iun-

iungi neutiquam poſſe, ſed ad SVPERIORITATEM Imperatoris imperiique agnoſcendam & colendam partim ex ipſa negotii natura, partim ſingulari pacto ac CLAVSVLA CONSERVATRICE omnino obſtringi: in fumum abeuntibus omnibus fallaciis Iureconſultorum, qui de plena libertate aliquid audientes pleniſſimam & abſolutiſſimam ſomniarunt, ſomniiſque ſuis ac ſtrepitu infelici haud parum confuſionis in ſcholis, foro, curiis, principumque aulis excitarunt.

§. XXXII.

Qua libertate ſtante inque magnis Ducibus cumprimis efflореſcente, inquirendum adhuc eſt, an, cum in Italia belli formido circumſtrepit, huiuſque regni commodis prouidendum, ex loculis ſuis aliquid conferre Etruriæ ſummus Princeps cogatur? Quod etſi primo intuitu abſonum videtur; cum neque ad ſeruitia, neque alia onera vlla ratione ille diſerte ſit obligatus, nec magnum Ducatum ſuum in *beneficio* habeat; ſed ſine cenſu, ſine ſtipendio, ac vectigali imperio ſoluendo poſſideat; non eſt tamen non fatendum, incidere ſæpe cauſſas ſat grandes, quare nec Florentinus magnus Princeps ab omni collatione ac vectigali pro re nata præſtando immunis ſit. Facit enim iuriſdictio regni ac CLAVSVLA CONSERVATRIX de ſupremo imperio, vt non ſolum iure exigendi tributa polleat Imperator; verum etiam æquitate iubente reapſe colligat. Quorum enim ſumptibus propellat is ab Italiæ finibus imperii hoſtes, niſi hi, qui maximam eius regni portionem tenent, & pingues inde reditus referunt, ac domaniis regiis vtuntur, fruuntur, patriæ in ſummo diſcrimine verſanti ſuccurrant? Ac mirum ſane permultis viſum, tam modice ac temperanter hæc ab Italiæ ſtatibus peti, Cæſaremque & imperium tantas pro eorum libertate tuenda impenſas

 feciſſe;

feciſſe; illis viciſſim modicas penſiones repræſentantibus: licet proximus arderet Vcalegon incendioque facilis ad eorum penates tranſitus eſſet. Vnde non ſine cauſſa Fürſtenerius exiſtimat; Italiæ Principes tum demum bona ſua intellecturos, ſi Gallia Alpes tranſmitteret, & Apennino monte perfracto, media in Italia conſiſteret; proindeque concludendum, nihil hic *libertatem* effecturam, ſi defendendum regnum, cuius Etruria portio eſt; perperamque Germanos, qui metum adhibuiſſent pro iure, in inuidiam adduci, quorum præſidio tamen res Auſonia conſiſtit, quoue ſubtracto iterum concidit: vicinis Principibus atque ipſis etiam Turcis vigiles vndique oculos circumferentibus, quid meditetur Cæſar, quid agat, quæ Auguſti ſit in Italia auctoritas?

§. XXXIII.

Supremo autem imperio in Etruriæ terras Florentiamque ſaluo, atque ſucceſſionis ordine in anteceſſum ſtabilito, iam ſane abſurdum foret, dubitare, an ad Cæſarem redeat diſponendi de Etruria arbitrium, ſi, quibus commiſit magna auctoritate regimen, poſteris ad ſucceſſionem habilibus deſtituantur? Credo, ipſum Coſmum III. Principem multis virtutibus cumulatiſſimum, talia vix ſuſtinere, quæ iactant ſcriptores libertatis vana cogitatione noue diſtenti. Id enim certum, feminas, vel ex feminis ortas non ſuccedere; multo minus filios naturales, atque a naturalibus proſatos; idque lex municipalis ac litteræ Coſmo Franciſcoque indultæ abunde teſtantur. Magnum autem Ducem habere ius de ſucceſſione in poſterum ſtatuendi, tam improbabile eſt, quam Medicæam gentem ſuo arbitratu & iure ad tantam amplitudinem adſcendiſſe. Accuratius ſane Maximiliani II. ratiocinium eſt, ſine Caroli voluntate, opibus & ſingularis indulgentiæ exemplo Medicæos exules

atque

atque extorres a patriæ finibus manſuros, aut, ſi ad lares iterum ſuos rediiſſent, in CIVIVM numero fuiſſe futuros. Quis enim Principem Senatus dixit Alexandrum? CAROLVS. Quis Coſmum eadem dignitatis prærogatiua ornauit? CAROLVS. Quis ciues ad imaginariæ libertatis nomen euntes perterruit? CAROLVS. Quis Medicæis ſucceſſionis iura ſtabiliuit? CAROLVS. Quis Ducis elogium eidem Coſmo breui manu tribuit? iterum CAROLVS. Quis magnum Ducem inani nomine præter ius & fas creauit? PIVS V. Quis VERE Franciſcum ad illud honoris ampliſſimum faſtigium ac cum effectu euexit? MAXIMILIANVS. Quis regiis honoribus Coſmum III. cumulauit? LEOPOLDVS. Et hi Principes atque Imperatores vero ab illis nunc negliguntur, qui libertatis antiquæ commenta inuerecunde depereunt, ac ſine teſte & auctoritate ſcribunt, inque publica luce, orbiſque Europæi conſpectu impudentiſſime blaterant ac ſtrenue ſemper mentiuntur. Idque tanto intolerabilius eſt, quod id peregrino nomine in hebdomadariis nouis faciunt, erroremque non ſolum ipſimet retinent, ſed ſtolido conatu ad alios propagare contente moliuntur.

§. XXXIV.

Et quam autem hoc ſit illiberale atque ab omni veriſimilitudine auerſum, inde potiſſimum claret, quod, diplomatibus publiciſque inſtrumentis alia omnia loquentibus, id faciunt ac SVPERIORITATIS & iuriſdictionis Imperatoris & imperio reſeruatæ immemores perſuadere mortalibus audent, penes magnos Duces omnem auctoritatem arbitriumque eſſe, deſtinare ſucceſſionem illis, quos deligunt, ac dignos imperio futuro reputant. Quæ audax confidentia maiorem criminis labem habet, quam ſi quis Pontificem arbitrum ſtatueret, eique ius creandi magnos Du-

Duces tranſcriberet. Ea enim ratione magni Duces pro lubidine ſua magnos Duces ſtatuent; eritque in eorum poteſtate, elogium huiuſmodi tribuendi, quibus velint, excluſa Imperatoris imperiique tremenda auctoritate. Quare adhuc ratiocinabimur paulliſper.

§. XXXV.

Medicæi magni Duces ab Imperatoribus & imperio ius ſuccedendi habuerunt, aut non habuerunt eorum lege. Si poſterius, meminiſſe & commemorare debent, qua ratione ad id faſtigii peruenerint. An per ſe? Et exiſtimarem, ad res huius commatis bene gerendas potentiam illis defuiſſe; ſimulatque ius. Aut enim Imperator id illis indulſiſſet, aut Pontifex. Pontifex non habuit, nec dedit, nec ſtante libertate immenſa dare potuit. Abſonum eſt quippe, Pontificem libero populo pro arbitratu obtrudere principem. Imperatorem dediſſe certum eſt, ſed id illi negant: non habuiſſent igitur, nec accepiſſent profecto. Ergo ad populum eundum: ſed hic expulit Medicæam gentem: huius imperium iſti inuiſum, ingratumque ſemper fuit: pro eius tyrannide declinanda extrema omnia pertulit. Et fac, populum voluiſſe inſimulque ſuo, non Cæſaris arbitrio Duces feciſſe: quis eos tali cultu excepiſſet? Quin immo ea ratione Medicæi Imperatores imperiique hoſtes manifeſti eſſent effecti. At non ſunt facti inimici; ſed ad gratiam Cæſaris, Clementis VII. precibus & ſubſidio, arrepſere. Itaque dicendum potius, ex lege Caroli municipali ad eum honoris gradum illos perueniſſe. De Alexandro filio naturali Laurentii, aut Clementis id exploratum eſt: de Coſmo res itidem certa. An enim eligunt, qui ius eligendi non habent? Sed Coſmum elegerunt, inquis, tamen. Quæro iterum, vtrum libere, an ad præſcriptum? Si prius, inſto, an potuiſſent alium adſciſcere ſibi Principem, quam Coſmum?

mum? an Laurentium parricidam? an eius poſteros? Sin negas hoc, eligendi ius liberum illis eripis; ſi permittis, Coſmus ſane non fuiſſet electus; ſed Strozzii, Rudolphi, Saluiati, exules per ſuos emiſſarios viciſſent, ac Medicæa gens iterum mœnibus fuiſſet eiecta. Quare vero placuerit demum Florentinis Coſmus, Caroli lex fecit, quæ ſtatum & ſucceſſionem in anteceſſum ordinauerat; vnde electio populi Florentini libera iterum diſſipatur & vaneſcit. Electio non libera vero eſt ſucceſſionis ius inani ſimulacro electionis inuolutum. Igitur qui per ſimulacrum elegerunt, ſenſu iuris non elegerunt, ſed approbarunt ſucceſſionem Medicææ genti a Carolo deſtinatam & imperiali auctoritate tributam; eoque municipali legi obtemperarunt. Vbi lex & obſequium, ibi quoque ſtatuitur imperium. Quod vero imperium Cæſari ac regno competit, ſane ſummum eſt: niſi incondite adfirmes, Regem & regnum agnoſcere regnum ſuperius, aut populum obnoxium regno & ad nutum Cæſaris viuens, non videri obnoxium; ac coactum eſſe liberum, liberum iterum coactum, populum ad voluntatem imperatoris iubentis res ſuas componentem, non compoſuiſſe, eumque pro arbitrio egiſſe, cui arbitrium ademptum, quique non auſus eſt, diſſerere de ſuo arbitrio, ſed potius ad Cæſarem ſcripſit denuo, ſe in fide & obſequio eius fideliſſime perſtare, & ad voluntatem illius ſucceſſionem detuliſſe adoleſcenti Coſmo natu inter Medicæos maiori. Hoccine eſt eligere ex mera ſua voluntate, quæ eſt aliena? Quod ſi in ſcholis homines vmbratici tot repugnantias loquerentur, quot hoc collegimus loco, qui ſibili orirentur quæſo, qui ſtrepitus? Sed ita fit, quando veritas oppugnatur, & error illi pugionem infert, aut fallacia obloquitur: omne enim

 fal-

falſum ſecum pugnat & tandem omnes, qui iſtud tenaci ratione tuentur, ridiculos efficit.

§. XXXVI.

Iam ſi ſumamus, Alexandrum & Coſmum legem illam municipalem agnouiſſe, eiuſque vigore principum decus accepiſſe, ac per Cæſareos oratores iiſdem imperium ſic eſſe mandatum atque regimen patriæ commiſſum, quis erit, quæſo, tam impudens, vt ab omni nexu, qui ſic imperio denuo ſunt adnexi, liberrimos atque immunes pronunciet? *Farſoni* inquis: ſed hic homo ſe ipſum iudicat, dum contraeuntia probat, & diſparata eructat, &, quod per oppoſitionem negationis ſciungit, adfirmatione iterum coniungit. Quamobrem eum merito in claſſe ſua relinquimus, donec expergiſcatur atque ex contrariis diuerſiſque & inter ſe repugnantibus ipſe ſeſe expediat. Nos interea pergimus & ad imperatorias litteras ac diploma reuertimur, in quibus clauſula conſeruatrix obſeruatur. An igitur perperam illam adiectam, aut dicis cauſſa appoſitam dicemus? An SVPERIORITATEM Cæſaris & imperii clariſſimis apicibus expreſſam ornamenti loco memorabimus adſutam? Sed fingamus, Coſmum ad montem Murmullum acie cæſum, ac Strozzium ceteroſque exules viciſſe, Senenſes Gallorum præſidio triumphaſſe, eundemque Coſmum a ciuibus ſuis in exilium eiectum, aut captum, aut Florentinos iterum per ſeditionem ab eo ac Franciſco Coſmi filio deſciuiſſe; quis credat de libertate ſuorum Mediceaos tam grandia fuiſſe prolaturos? Fac amplius, Cæſarem reſpondiſſe, ſe nolle iis auxiliares manus porrigere, vt qui tam peregrinum ſuis litteris ſenſum adfinxiſſent, vel, vt id fieret, imperitis ſcripturientibus permiſiſſent. Quid tum exiſtimabimus futurum? Credibile certe eſt, eos cælum terramque fuiſſe commoturos, ac Florentinos iterum nefan-

nefando conſilio Cæſaream legem infregiſſe ingeminaturos: in obſequio & fide imperii eſſe ſeſe: legem æternam ciuibus ſuis a Carolo latam, nihilque aliud cogitaturum Imperatorem ſe ſperare, quam vt de perduellibus atque regni hoſtibus, ſecundum iuris rigorem, ſtatuat, dignis eos pœnis afficiendo, ſeque ſecundum legis municipalis TENOREM in priſtinum ſtatum reſtituat: Imperatoris imperiique intereſſe: idque non ferendum in ſubiectis hoſtibusque. Ecce! quantum immutatus futurus fuiſſet hic ſermo ab illo Coſmi, cum magni Ducis verendum nomen meditaretur, ac Pio Pontifici hoſtiam obſequii offerens adulatoriis vocibus operam daret, quodque per ſe illicitum erat, fucato oblinere colore ſatageret.

§. XXXVII.

Lege municipali autem in tuto conſtituta, vel integra ſeruanda eſt illa, vel, quare non ſeruetur tota, & in quibuſdam ab ea recedatur, indicandum. Nihil enim noui meditari Medicæos aut meditatos vnquam veriſimile fit, vbi de eorum commodo ſanctio diſponit. Quocirca reſtat, vt, quid ſublatum cupiant, conſideretur; quod ſane, vti nunc obſeruatur, illud foret: aut liberrimam poſt Medicæorum fata, futuram iterum Rempublicam ac ſoli Deo ſubiectam, aut Medicæorum vltimum daturum illi caput & Ducem. Poſtremum inde illico ac generatim profligatur: Medicæos Principes extra legis municipalis circulos nihil iuris accepiſſe, & hanc autem regendi facultatem & iura familiæ tam nobilis fine terminaſſe. Igitur legi derogatum oporteret. Dux magnus vero nihil illi adimere poteſt, quia non ſanxit: Cæſar cum imperio nihil detraxit, vel adiecit: quare hac parte illibata atque integra conſiſtat neceſſe eſt. Quod ſi præter hanc legem aliquid ſibi tribuunt Medicæi; tum nouum eſt priuilegium

oſtendendum: quod tamen ſolis adminiſtri alicuius ambiguis litteris non abſoluetur. Id vero fieri, aut produci poſſe in *forma probante*, ſeu legitime, non ſolum incredibile, ſed certiſſime falſum eſt: vnde ad antiquam illam legem res tota tandem recidit.

§. XXXVIII.

Per hanc vero Medicæis regimen eſt permiſſum, ac Florentiæ ſuo modo libertas reſtituta. Ad regimen diſpoſitio de ſucceſſore non pertinet. Nemo enim tam inficete vnquam rationes ſubduxit, vt regendi & gubernandi poteſtatem dixerit LIBERTATEM NOMINANDI SVCCESSOREM. Proinde hæc facultas meliori iure ad alium pertinebit, quam ad eum, qui totius gubernationis caput ipſemet SVPERIORIS benigniſſima voluntate eſt conſtitutus. Qui vero ſemel de regimine ac ſucceſſione cum auctoritate diſpoſuit, pro illo haud leuis eſt coniectura, non ſine ratione eum id facturum iterum, cum ciuitas capite erit deſtituta. Cui vix refragabitur magnus Dux, poſtquam tot demonſtrationibus & documentis in aprico eſt conſtitutum, Coſmum magnum non eſſe electum, ſed ſecundum legem municipalem ſucceſſiſſe ac populum Florentinum huic ſanctioni demiſſo obſequio paruiſſe: vnde interea non apparet, eum pleniſſimo Ducatum iure poſſediſſe, hoc eſt, in patrimonio habuiſſe; ſed MODVM HABENDI potius à Cæſaris ſingulari gratia permanaſſe, eaque ratione totum ſucceſſionis ius circumſcriptum ac valde limitatum fuiſſe. Neque enim ſequior ſexus ſuccedit, nec, præter Medicæos ex legitimo matrimonio natos, alius: Etiam ficti & adoptiui filii ſunt excluſi, quod Maximilianus II. *naturalium filiorum* nomine innuit. Ex quo merito colligitur, aut nihil arbitrii in nominando ſucceſſore Medicæis eſſe relictum,

ctum, aut, ſi fingatur aliquid permiſſum; non eos tamen filios filiaſque, neque ex filiabus ortos, neque adoptiuos, aut ex hiſce profatos ad ſucceſſionem vocare poſſe: vnde iterum clarum efficeretur, eos ad legem Cæſaris ſeruandam fore obſtrictos, aut non fore. Si primum, patet ſubiectio, elucet limitata poteſtas. Si alterum, lex ſane municipalis non eſſet lex; inque vanum reciderent omnia, quæ ipſimet emolumento ſuo credidere ſeruanda a populo. Quod ſi vero Florentini huius generis perſonas cognatoſque Medicæorum ad clauum Reipublicæ gerendæ vocare apti eſſent, plus certe populo eſſet datum, quam communitatis, omniumque collegiorum capitibus; quod quam ſit inhumanum atque incredibile, nemo non olfacit. Cui accedit, ſemel Florentinis ea libertate indulta, eos quoque vix videri impediendos, quin diadema imponant futuro Principi, ac Regem proclament, Regem Etruriæ, Regem inferioris Italiæ: quod poſtulatum omnem rurſus modum excederet; adeoque cachinnis ac ſibilis dignum merito habetur. Quocirca nihil reſtat, quam vt denuo Medicæis amplior facultas tribuatur, nempe, vt vel Galliæ Regem, vel qui ſe Hiſpaniæ Dominum dicit eiuſque hæredes, appellarent: de quibus tamen iterum recurreret quæſtio, an poſſent, cum ſint cognati atque ex Medicæa femina coorti; vel denique ſtatuendum, perinde futurum, hoſtem Germaniæ arceſſant, an minus, imperatoris inimicum adſciſcant, an amicum. Et quis autem animum inducat, permiſſum id ab Imperatoribus, de quo neque cogitauerunt, neque, vt homines ratione præditi, ac ſapientes cogitare potuerunt, nimirum, vt anguem illi in Italiæ ac regni ſui ſinum transferrent. Quare iterum relinquitur, vt nullam alienandi poteſtatem obtinuerint, cum hæc ad dominium, non autem ad regimen

Digitized by Google

men & imperium limitata ratione conceſſum pertineat; atque alia interea conuentio deſit: qua non apparente, nihil herile datum iis intelligitur: non expreſſe, quia littera deficit, non tacite, quia *ſuperioritas* dantibus diſertim eſt reſeruata, adeo vt fruſtra nunc de præſumto, vel tacito diſputetur conſenſu, vbi cancelli, quibus Medicæi ſunt incluſi, euidentiſſime conſpiciuntur, ſupremique imperii vox ab omni eos molimine reuocat, in irritum facile redigendo, ſi ratio, ſi æquitas, ſi conuentionis luciddiſſima verba, ſi priuilegii, cuius interuentu ad illud amplitudinis faſtigium adſcenderunt, honeſta expoſitio locum inueniant: nec vis, nec licentia, nec impetus regnet; ſed ſupremi Numinis ſapientia Etruſcos Principes regat, cuius in conſpectu doctorum præſtigiæ & cauillationes, & fucatæ interpretationes nullo loco ſunt, nec vlla ratione dominantur.

§. XXXIX.

Et quis ergo, ais, ſuccedet tandem? Cui interrogationi, inuitus licet, regero: id determinaturum CAESAREM: vt qui ſuperioritatem ſibi & imperio diſertiſſime illibatam voluit; eoque firmiſſimis rationibus concluditur, nec populum Florentinum, nec quemquam alium facultatis ea in re habiturum quidquam. Neutiquam enim huc pertinet, ſed à ſcopo prorſus abludit: familia regnatrice, cui Florentia ſit ſubdita, extincta, populum nunc reciperaturum pleniſſimam libertatem: neque enim id ſalua Imperatoris & imperii iurisdictione fieri poterit; Piſanique forte eadem ratione eſſent vſuri. Quin ſi ſecundum rigorem iuris pronuntiandum, dubitari profecto poſſet, an, qui intuitu Medicææ familiæ in aliquam libertatem ſunt reſtituti, eam retineant hac gente ad plures abeunte? Sed fac, reſtitutionem cum perpetuo & pleno effectu eſſe intelligendam, non ha-

habebunt tamen Florentini plus, quam acceperunt tempore Caroli V. cum ſunt reſtituti. Et tum vero ius eligendi Ducem, aut ſtatuendi de ordine & figura Reipublicæ eſt exceptum, exceptum quoque in deditionis lege: itaque ſapienti & neceſſaria ratione infertur, exſpectandum eſſe illis nouum Cæſaris imperiique arbitrium, cui ſe, iureiurando præeunte, ſubmiſere ſemel; cuique parendum. Nullum hac parte populi iudicium eſt, nulla libertas, nullum ſuffragium. Vt precentur, vt ſollicitent, vt ſupplicent AVGVSTO, nemo impediet: ſed interea tamen abſonum foret denuo, ſi, dum precibus vtuntur, animum inducant, neceſſario precibus ſuis locum eſſe dandum. Nemo enim precibus ab alio ſibi dari id contendit, quod ex lege competit, & proprio iure. Nulli obnoxiam vt ſomnient libertatem, ſicuti exploſum; ita ſuadendum vtique, ne ſomnient rurſum, & illepida fingant, & illiberalia poſtulent, &, quod fieri non poteſt, animo imprimant; ne dicam ſperent, aut, improba interſtudia, exſpectent. Vnde inconcinna quæſtio: ESTNE POPVLVS FLORENTINVS IN SVA POTESTATE? Statim enim reſpondebitur, populus eſt, ſed in SVA POTESTATE non eſt; ſed alienæ potius poteſtatis, ditionis ac iuris; idque omni æuo. Rex ipſe hac parte populus eſt, qui ſuas mandabit vices HVIC, ILLIVE: cum MEDICAEA gens potens, & magna, multiſque decoribus illuſtriſſima migrabit ab hac vita eiuſque vltimam lineam, quod DEVS auertat longe, abſoluet.

CAP.

CAP. III.

DISCVSSIO EORVM, QVAE EX FACTO PRO FLORENTINA LIBERTATE OBIICIVNTVR.

§. I.

COncludi potuiſſet libellus noſter, ſummaque illi manus imponi, niſi in exodio nouum nobis negotium faceſſerent de iure deſperantes, in facto latibulum quæſituri: confingentes propterea prælicenter & comminiſcentes varia, vt hiſtorici eſſe videantur. Quorum vt diſiiciamus nebulas connitendum.

§. II.

Et putant iſti illepide, antiqua monumenta tam ſpiſſis tenebris eſſe inuoluta, nihil vt inde lucis affulgeat: poſt finem Carolingicæ ſtirpis Italos nulli externo Principi obſeruari obnoxios. Ottonem vero propterea à nonnullis vocatum, ne Berengarii tyrannidi ſuccumberent; cuius terras quidem ſub iugum miſiſſet Rex Saxo; ſed neutiquam tamen imperare eum ceteris cupiuiſſe, qui vocarunt. Hinc factum, vt, poſt Ottonis III. ad ſuperos exceſſum, Harduinus Eporediæ Marchio à Langobardis imperio admoueretur: Tuſciæ ciuitatibus, in quibus cum primis Florentia, ad libertatem contendentibus. Marchiones Etruriæ ceteros nihil ſibi poteſtatis in hanc ciuitatem tribuiſſe, ac ne ipſam Mathildam quidem, præter palatii poſſeſſionem paucaque allodia, in Florentino tractu nullam proprietatis particulam nullumque ius regendi affectaſſe: ſucceſſoribus reli-

reliquis inane nomen datum, falſumque omnino, eos imperii beneficiarium nexum agnouiſſe: priuilegia, quæ accepiſſent, ſenſu improprio tali appellatione ſignari: nec ad vocabula, ſed rem reſpiciendum, nec vicarium Prioris & Vexilliferi imperium a Cæſaribus indultum videri cauillandum: doctores vetuſtos de re à ſe viſa ac propria ſcientia teſtari; iiſque credendum: ab imperialibus ciuitatibus perperam ad Florentinos argumentum duci: Bleſenſes tabulas ſine cauſſæ cognitione confectas; ac Maximiliano à Gallis ea ætate in multis velificatum, quod Florentinis nihil præiudicii crearet: Carolum V. nunquam eos pro rebellibus venditaſſe: legem municipalem à Cæſaris aula eſſe quidem profectam, ſed innoteſcere in vulgus, quam magnifico calamo vtantur Cæſaris ſcribæ: potius Carolum Florentinis oratoribus Valliſoleti omnem libertatem promiſiſſe; eoſque vt veros legatos contuitum, ac, veluti Venetos oratores, bello ſibi Burgis in Hiſpania declarato, exeſſe ab aula ſua iuſſiſſe; quod is nequaquam feciſſet, ſed indubie illos in carcerem compegiſſet, aut retinuiſſet ſecum, ſi ipſemet animum induxiſſet, Florentinorum communitatem aliqua ratione ſibi imperioque obnoxiam: ſaltem Carolum in Sfortiæ legatum, tanquam ſibi ſubditi, ſeuerius ſtatuiſſe: Fridericum III. hanc quidem Rempublicam ad imperii conuentum in Germania euocaſſe, quæ interea emanſerit impune: quicquid inueniretur dictum ſcriptumque, vnde ſubiectio gentis huius inferri poſſit, ad inania atque officioſa verborum commenta pertinere; nec curandum, quid iratus Caroli V. adminiſter protulerit, *feloniam* temere Florentinis obiectans; qui de cetero de libertate ſua, vti ingenuos homines decet, maſcula oratione interceſſiſſent: Alexandrum nunquam Carolum pro Domino agnouiſſe, allodiiſque potius ciuitatem Florentinam accen-

 ſendam

ſendam videri: atque hanc elegiſſe Coſmum, quin immo hæſitaſſe primum, an Alexandri filio naturali Iulio imperium, referente *Varchio*, deſtinaret? Pium V. Pontificis teſtimonium pro libertate ſummi Ducis magni eſſe momenti: vt reliqua, quæ multo ſunt ineptiora, prætermittamus.

§. III.

Satis quippe copioſe a nobis capite I. abundeque demonſtratum eſt, totam Carolo M. victori Italiam, quæ erat Langobardorum, paruiſſe, nec inde exceptam Etruriam; nec Caroli poſteros ab illo regno excluſos vnquam: quæ vt repetamus argumenta auctoritatibus comprobata, opus non eſt. Quæ autem de veterum monumentorum obſcuritate dicuntur, ignorantiam *Contradicentis* his in rebus perſpicue produnt. Neque enim ille veteres legit, ſed ad notiorum ſcriptorum reculas imperite confugit. Inde eſt, quod de Arnulpho poſt Carolum Craſſum in Germaniæ Regem electo nihil cognoſcat: latetque illi, quid Berengarius egerit ſenior, Eberhardi Foroiulienſis Ducis filius, Ludouici Pii ex Giſela filia nepos, omni prece ipſius auxilium implorans, ſeque ipſi obnoxium futurum ſpondens. Dabo hunc locum ex Luitprando Libr. I. cap. 7. vt quam ſit rudis hic homo tanto clarius intelligatur: *Berengarius tum vbi proſpera inimico, ſibi aduerſa proſpiceret cum Zwendebaldo pariter* ARNVLPHI *Regis adiit potentiam: orans ac pollicens, vt, ſi ipſum adiuuaret, ſe* TOTAM ITALIAM, *vt ante promiſerat, ditioni eius ſuppoſiturum. Qui tantæ promiſſionis gratia excitus, copiis collectis cominus Italiam adit. Cui Berengarius, vt promiſſionis ſuæ daret fidem credulitatis,* ARRABONEM CLYPEVM PORTAT. *Suſceptus itaque a Veronenſibus, ad vrbem proficiſcitur* PERGAMVM; *quam anno ſequenti obſidione cinxit, vt ibi videbimus.*

§. IV.

Digitized by Google

§. IV.

De Ottone I. quæ is confingit, niue Scythica ſunt frigidiora. Berengarium ab eo, fatetur, ſubactum; ceteros vero Principes inque primis Tuſcos in libertate com:mini-ſcitur manſiſſe. Sed recolat Lector, quæ de Huberto (*) Marchione eiuſque filio Hugone magno (**) in medium tulerimus, &, quam nullo pudore nugator confundatur, patefiet; ſed addam tamen nonnulla, vt garrire deſinat. Diſerte enim continuatus REGINO narrat, Ottonem Imperatorem *Ducatum Spoletanum & Camerinorum* (***) *ordinaſſe*; dein in Tuſciam (†) ſeceſſiſſe. Hubertus autem indubie harum terrarum omnium potens Marchio (††) fuit: nec dubitandum, quin idem Imperator Otberto Comiti Palatii monaſterium S. Columbani in FEVDVM dederit, quod dein Huberti filio Hugoni de meliori nota commendauit Silueſter II. Prius ex diplomate patet, quod publici iuris fecit Ludouicus Antonius Muratorius in *Antiquitatibus Ateſtinis* p. 147. alterum ex epiſtola 84. Gerberti, qui eſt Sylueſter Papa, luculenter probatur: vt diploma apud Ferdinandum Vghellum Tom. II. *Italiæ ſacræ* in vita Humberti Parnenſis Epiſcopi p. 201. ſilentio inuoluam, vbi ipſe Otto M. *Cum nos*, inquit, *in Calabria reſidebamus in confine atque planitie, quæ eſt inter Caſſarum & Petram ſanguinariam, ibique noſtro* IMPERIALI IVRE *noſtris fidelibus tam Calabris, quamque* OMNIBVS ITALICIS, *Franciſque atque Teutonicis* LEGES PRAECEPTA*que imponeremus.*

Bb 2 §. V.

(*) cap. I. §. 8.
(**) cap. I. § 9.
(***) ad a. 964 p. 81. edit. Piſt.
(†) ad a. 967. p. 84.
(††) Luitprandus Ticinenſis p. 120. edit. Reuber.

Digitized by Google

§. V.

Quocirca mirum dictu, Tuſcos in ſumma libertate egiſſe, cum tamen nullum inſtrumentum fere inueniatur, vbi vel Imperatoris, vel iudicis imperatorii mentio non fiat; adeoque vix vereor in mentem reuocare *Defenſori*, qui forte Sigonium de Regno Italiæ legit, eundem hunc auctorem ad Ottonis M. tempora retuliſſe, quæ de Italici regni ordine & oneribus recitauit Otto Friſingenſis lib. II. de geſtis Friderici I. cap. XII. *Mos*, inquit, *antiquis, ex quo imperium Romanum ad Francos deriuatum eſt, ad noſtra vſque deductus eſt tempora, vt quotieſcumque Reges Italiam ingredi deſtinauerint, gnaros quoſlibet de familiaribus ſuis præmittant, qui ſingulas ciuitates ſeu oppida peragrando, ea quæ ad* FISCVM REGALEM *ſpectant, quæ ab accolis* FODRVM, (*) *dicuntur, exquirant. Ex quo fit, vt Principe adueniente, plurimæ ciuitates, oppida, caſtella, quæ huic iuſtitiæ vel omnino contradicendo, vel integraliter non perſoluendo, reniti* CONANTVR, *ad ſolum vſque proſtrata,* PROTERVIAE *ſuæ documentum poſteris oſtendant. Alia itidem ex antiqua conſuetudine manaſſe traditur iuſtitia, vt, Principe Italiam intrante,* CVNCTAE *vacare debeant* DIGNITATES *& magiſtratus, ac ad ipſius nutum ſecundum ſcita legum, iuriſque peritorum iudicium*, (**) *vniuerſa tractari. Tantam ei quoque iudices terræ recognoſcere dicuntur iuriſdictionem,*

(*) Annona *fodrum* militaris eſt; procurationum nomine alias innoteſcens; nec ſolo equorum pabulo ſtramentiſque abſoluitur. Quod iam obſeruatum a Cangio *voc. Fodrum*.

(**) Conſulendus hoc loco Ludouicus Antonius Muratorius in *antiquitatibus Ateſtinis* parte prima cap. XVI. p. 151. vbi exemplum occurrit viuidam eius rei praxin tempore Ottonis M. in Tuſcia comprobans.

nem, vt ex omnibus, quæ terra producere ſolet, vſui neceſſariis, exceptis vix BVBVS *&* SEMINIBVS, *ad excolendam terram idoneis, de ceteris quantum neceſſe fuerit militi profuturis, ad* REGIOS VSVS *ſuppeditare æquum arbitrentur.*

§. VI.

Cui addendum, Willam Huberti Marchionis viduam mulierem magna reuerentia Ottonum nomen litteris ſuis præpoſuiſſe, cum monaſterium S. Mariæ intra muros Florentini oppidi locupletiſſime dotaret: Ottonem III. vero in litteris ad Silueſtrum II. a. 999. Præceptorem ſuum expoſite memorare, ſe HVGONI TVSCO octo comitatus, qui ſub lite fuerunt, ipſius commendatione, tanquam LEGATO ſuo ſubdidiſſe, vt POPVLVS RECTOREM habeat. Extat hæc epiſtola inter Gerbertinas, eſtque 185. nec forte in abdito latet, quid ſonet LEGATVS, quid ſignificet RECTOR?

§. VII.

Sed hæc vero & alia *audaculo* tam inſolita apparent & peregrina, vt ex vltimis gentibus ipſi deducta, quæ adtulimus, videantur; adeo ille Reginonem neſcit, Luitprandum Ticinenſem ignorat, Ottonem Friſingenſem vix vidit, inque veteribus chartis & diplomatibus excutiendis inexercitatus miles eſt prorſus; fortuito & quaſi per tranſennam ſolum obſeruans, Italos poſt Ottonem III. Eporediæ Marchionem Arduinum diademate redimire ſategiſſe, excluſo Henrico II. omnibuſque Teutonibus. Verum tamen ignorat is, ſaniores ab huiuſmodi iniuſto molimine abhorrentes ſua tandem auctoritate effeciſſe, vt Arduinus conſcientia atque armis Germanorum territus in monaſterium Fructuarienſe ſe abderet, vbi lacrymis ac mœrore confectus vitam tandem depoſuit. Deinde perexigui iudicii libellam appendit, quando hoc in exemplo aliquid fiduciæ

collocat. Eſt hic Italorum peruerſus atque illaudabilis mos, vt, quem ſummo cultu ſunt venerati, eum ingrato animo relinquant; quod continuatus Regino Ottoni M. σύγχρονος accurate obſeruat, verſatile iis ingenium tribuens, & ad defectionem procliue: *Quidam*, inquit, *ex Langobardis* MORE SOLITO *ab Imperatore deficiunt & Adelbertum in Italiam reducunt.* Potuiſſet *Defenſor* etiam ſimili ſcelere ſub Conrado Salico quoſdam animaduertere obſtrictos, qui Regem Galliæ, vel filium eius Hugonem, vel etiam Guilielmũ Aquitaniæ Ducem, quam Conradum Francum, aut alium e Principum Teutonicorum proſapia Regem *cooptare* maluere. Sed cap. II. §. 22. iam commonefeci harum rerum curioſos quid ſenſerint cordatiores, iuriſiurandi Henrico Teutonibuſque præſtiti obliuionem grauiter rebellibus exprobrantes, hacque ratione efficientes, vt Conradus demum Salicus vnanimi ſuffragio a Teutonibus electus reciperetur. Hic Princeps, quemadmodum ipſe apud Wipponem loquitur, legem ſitientibus Italis legum abunde dedit, Florentinos ciues refractarios bonis exuit; quod apto hanc in rem diplomate cap. I. §. XIII. confirmauimus; ita vt conuictus plane ſit humique iaceat indoctus *Apologetici* ſcriptor, Imperatores Tuſcia excludens ac Mathildæ & Beatrici matri nil niſi habitationis ſeruitutem in ciuitate ſuperba adſignans. Quod quam ſit plumbeum, ſemiſomne & Cappadocium clarum fecimus: (†) addentes teſtem Welphum, Domnizonem puta, qui ipſos Florentinos tributa Henrico V. pependiſſe memorat; quod iterum ignotum fuit ſcripturienti *Wigbio* hoc eſt, FANATICO ac ſomnianti, Marchiones poſt Mathildam inane nomen geſſiſſe. Adeo enim neſcit Friderici Barbaroſſæ grande nomen, ac Welphi potentiam in Tuſcia inſignem;

(†) cap. I. §. 15. ſeq.

Digitized by Google

gnem; ita vt vix credi poſſit, in tanta luce, ac poſtquam Muratorius Ateſtinas antiquitates italico ſermone ſcripſit, totque memoranda diplomata de hoc Tuſciæ Marchione, Spoletano ſimul ac Camerinorum Duce, edidit, animo aliquem auribuſque ſic poſſe deficere, vt ſine colore tantaque cum confidentia ganniat, omnes poſt Mathildam Tuſciæ Rectores ſpecioſum verbis, ac re inane imperium geſſiſſe: inſcius prorſus, tot Comites in Welphi huius clientela fuiſſe, atque eum vero in clientela magnificentiſſimi Friderici: quæ iterum præligati pectoris auctori ignara ſunt. Saltem ei incompertus eſt Philippus Friderici I. filius; quidue is egerit geſſeritque in Tuſcia, quid cum Cœleſtino Pontifice ei negotii interceſſerit, cumque Innocentio III. litis fuerit, tam ei obſcurum eſt, quam ipſa Vtopia, quam prima mundi materia, quam tenebræ terræ primitus offuſæ.

§. VIII.

Vnde quoque, quæ, Innocentio III. dominante, inter Tuſciæ ciuitates communitas coaluerit, ieiune omittit; quæque, Friderico II. imperante, atque in interregno contigere, inſigni ſaltu præterit; niſi quod de Caroli Andegauenſis vicaria in Tuſcis poteſtate infrunita quædam crocitet, confutata ampliſſime in ſuperioribus, neque hoc loco repetenda: id interea faſſus, priuilegiis Florentinos a nonnullis Imperatoribus fuiſſe ornatos, *improprie* ſumto vocabulo.

§. IX.

Ex quo perſpicue liquet, *gerronem* hunc bene & nauiter impudentem agere, quia ſemel verecundiæ fines tranſiit, eoque mirum non eſt, ſi Iuriſconſultis pœnas det. Quid enim? priuilegium iſti confirmatio iurium eſt, quæ iam habuiſſent Florentini, quæque Gibellini ſoli comprobari ab Impe-

Imperatoribus petiiſſent; proindeque Gibellinam Florentiam à Welphica diſtinguit. Welphica ſemper in ſumma immunitate ſtetit; Gibellina non item. Quidquid ſolutum & penſitatum eſt Imperatoribus, id Gibellinorum ſocii ſoluerunt, Welphi nihil, abiurantes debitum, ac ne obolum quidem dependentes. Quod inuentum vt vt eſt admodum obtuſum, quæro tamen: quinam Florentinam Rempublicam conſtituerint, Gibellini, an Welphi? qui fuerint priores artium, ac vexilliferi iuſtitiæ, Welphi, an Gibellini? Cum his enim, *nugiuendule*, Cæſares populi nomine egerunt: huic toti, non ſolis Gibellinis iura magnifica confirmarunt: cum vniuerſa ciuitate, quæ vicina oppida proprio auſu oppugnauit, quæ propinquas gentes adorta, quæ integras terras ſuo adnectere dominio auſa, in gratiam rediere, non autem cum Gibellinis, qui plerumque extra pomœria vrbis egerunt, qui a Cæſarum obſequio nunquam deſciuere, (qua Gibellini erant) cum his, repeto, pacem & concordiam neutiquam ſtabiliuere. Quis enim iis ignoſcit, qui perſiſtunt in fide? quis pacem init cum non lædentibus? Ergo potius Welphi, Welphi fuerunt ac tota Florentia, qui publicas functiones dependere, qui ſecundum petita priuilegiis veris ſunt ornati, qui tam inuidenda iura ſine Cæſarum gratia, ac priua lege habere non potuerunt, eoque manibus pedibuſque omnia fecere, vt Imperatorum gratiam, fauoremque, quamdiu præſentes erant, aucuparentur. Quod ſatis eſt ad probandum, ciuitatem hanc & verbis & factis aliquando imperii auctoritatem nequaquam poſthabuiſſe. Et tamen, vbi priuilegia deprehendit procax *Defenſor*, abſone exiſtimat, ab acceptis priuilegiis ad ſubiectionem Florentinorum conſecutionis argumentum ſine ratione propagari. Eo quippe pacto ciues ſuos iura, quæ affectaſſent, in tuto ſtatuiſſe; atque Imperatores a finibus

nibus ſuis ratione perquam arguta & ciuili abegiſſe, cum priuilegiis eorum ſe vſuros, idque improprie & ἀκύρως profiterentur. Ita *Farſoni* animum ingeniumque in varias formas verſat, vt, quid poſſit odium, temeritas & contradicendi ſtudium, magis innoteſcat. Ne enim Florentini imperio obnoxii ſint, iis malitiæ turpitudinem inurit; ne eos Cæſarum auctoritati ſubdat, ad hominum peſſimorum, qui ſunt nihili, nauci, nequam, ſubdoli, ſtrophis ac fucis dediti, turbam aggregat. O egregium Florentinæ dignitatis aduocatum! Itane ex fraude ac dolo malo, quem tuis aperte tribuis, cum aliud ſimulatum, aliud actum ſcriptitas, multum oppidanos, quos perdite tueris, præſidii relaturos exiſtimas? Sane enecas me omneſque bonos iſta tua ſubtili mirificaque politica, quam verbis neutiquam obſcuris, ſed ſatis claris exponis; documentum daturus, perinde tibi eſſe, ius violare regnandi gratia, pacta omnia conuellere, ac mentiri obſequioſum cultum, verba dare, decipere; nullo loco Imperatores habere, iis in ſpeciem obtemperare, dein inſultare ac ridere, in licitis a te poni ac fas nefaſque iuxta putari. Verum tamen dictum tibi credas, Germanos meos nequaquam cerebrum in calcaneo gerere, nec alios populos quoque ita omnem rationem atque honeſtatem abieciſſe, vt, quæ ad defenſionem imaginariæ libertatis coaceruas, pro veris, iuſtis atque æquitati congruentibus argumentis vnquam ſint habituri. Potius dubitabunt cuncti, ſanus ne ſis, an ludas, fucumque facere tum orbi ciuili, tum erudito cum Florentinis tuis omnia per iocum tractantibus contendas? Priuilegium non occurrit, *Farſoni*, vbi nemo eſt, qui indiget; ſed potius per ſe ac ſuopte iure aliquis conſiſtit atque in aere tanquam Pegaſus, propriis alis innixus, volat: cumque beneficium nemini obtrudatur, veriſimile fit, Florentinos petiiſſe; dumque ius ſingulare ac iurium

ſuorum conceſſionem enixe quæſiuere, in propatulo eſt, præſcriptionem illam a te aliiſque tibi ſimilibus ſtolide iactatam in auras vaneſcere. Neque enim priuilegium cum præſcriptione vna in ſede moratur; cum iſtud verbis, hæc facto & poſſeſſione continua potiſſimum fulciatur, illud expreſſo, hæc tacito conſenſu ac derelictione abſoluatur: quæ ſane ſunt repugnantia. Verum tamen talia *Farſono* non ſunt ingerenda, cui pactum, non pactum, promiſſum, non promiſſum, iurandum, non iurandum nullo diſcrimine habentur. Quod inde cognoſcitur abunde, dum vicariam magiſtratuum Florentinorum poteſtatem non exiſtimat cauillandam. Qui cauillatur aliquid, is calumniatur & ſuggillat alterius famam: vnde oſtendendum quænam hæc ſit calumnia, ſi primores magiſtratus in vrbe Etruſca à Cæſare tenuiſſe vicarium imperium ac gubernatores eius dicantur? Cum enim hoc in nomine gloriati ſint, & poſt varios labores a Carolo IV. & Ruperto iſtud impetrauerint, quod tabulæ oſtendunt; enunciandum eſt profecto, quid id vocabuli ſignauerit. Iuriſconſulti ſapientes rubricam de verborum ſignificatione ſemper ſibi commendatiſſimam habent, quidue dicatur, bene ponderant; nec illa ſtolida effugia & repugnantias a vagis auctoribus admiſſas æquo animo ferunt. Quare denuo rogo, vtrum Florentini menti ſuæ congruenter ſint locuti, an minus? ſciuerint ne, quid ſit imperatoris vicarius, an neſciuerint? Quod ſi aliud promſerunt ore, aliudque pectore clauſum tenuere, aſtutos quidem & fallaces eos fuiſſe probabis; neutiquam tamen eo effeceris pacto, vt in libertatem, quam affectarunt doloſi, reponantur, aut mandatum Cæſaris pereat benignum ac verum. Sin autem intelligant, quæ ſit vicaria poteſtas, ſine dubio etiam animaduertent, ſe non omnino in ſua poteſtate fuiſſe, ſed ad mandantem & committentem aliquando

do oculos conuertere debuiſſe. Qui Dei vicarii ſunt, ab eo dependent, qui Imperatoris vicarii ſunt, ad illum certe reſpiciant nonnunquam neceſſe eſt. At hoc illud eſt, quod calumniari & cauillari vocat *Italus*; cuiuſque nænias tamen illo paullulum doctiores nullo negotio intelligunt. Vult namque ille, vt Vicarius ſit frenis omnibus exſolutus, quem neque pudeat quidquam, qui neque metuat quemquam, neque legem habeat vllam. Et neutiquam tamen diffitetur, Florentinos eſſe ab Imperatore VICARIOS ſuos appellatos. Ex quo conſequitur, vt is, qui alterius vices gerit, iudicio *Parſoni* inepto, per ſe liber ſit, nulliſque iuris mandatique anguſtiis incluſus. Tam ille peculiarem linguam affectaſſe Etruſcos certus eſt, tam argutis ille ſibi interpretationibus placet, tam ſtolide is omnia appellationum nomina commiſcet: dignus, cui panem petenti porrigatur lapis, piſcemque roganti ſerpens, poſteaquam ſemel ſtatuit, verborum ſignificationi inhærendum non eſſe.

§. X.

Enim vero audiamus paulliſper infirmæ cauſſæ Patronum. Forte is ipſam mentem animique voluntatem inſpici, nec ad verborum vana ſemper adtendi cupit. Eo ipſo enim, pergit, vniuerſam Teutones libertatem permiſere Florentinis, omnemque a ſe in illos poteſtatem abalienarunt honeſtiori nomine vſi, ne vel apud ſuos, vel vicinos poſteritatemque male audirent. Sed id ipſum vero coniecturam dat, & ad ſuſpicandum ducit, Imperatores honoris ac muneris ſui probe memores omnem parendi neceſſitatem iis neutiquam remiſiſſe; vtpote qui omni æuo ad augendum imperium leguntur obſtricti & iureiurando ſic nexi. Vnde inepta præſumtio eſt, Florentinorum cauſſa Imperatores a munere regio deſciuiſſe & ſacramentum migraſſe, cum tabulæ interea contrari-

Digitized by Google

um loquantur, clauſulis conſeruatricibus munitæ, fidelium, ſubiectorumque nomina & elogia iterantes, obedientiam, ac cultum Regi & imperio debitum in animum ſuperbæ nationi reuocantes, tam clare, vt fere ſtupidi ſit, in publica luce ad præſumtionum ſolitudinem ſe conferre, ac ſuſpicionibus locum dare, vbi manifeſtum, liquidum, euidens, notiſſimum auribus oculiſque contrectamus. Verba igitur illa & ſæpius memorata, ſecundum mores & conſuetudinem imperantium potius interpretationem accipiant, atque ex aliis reſcriptis, edictis, epiſtolis repetita ratione occurrentibus, vicinarumque gentium ac ciuitatum intelligentia firmitudinem, quam habuere, ſeruent, ne in ancipiti omnia humana negotia fluitent, ac vitulus pro boue, ſus pro equo, ac paſſerculi demum pro alaudis venditentur.

§. XI.

Ea ratione non erit laborandum diu, quid demum reſpondendum ſit Doctorum auctoritates nouo obtentu ac velamento conueſtientibus, ac ſi iſti ex propria ſcientia, ſcripſiſſent. Quid enim eſt propria ſcientia? An illi forte ipſimet condidere inſtrumenta, quibuſue cordate innitimur, authenticas litteras? Cuius illi nationis ſunt, cuius ſectæ, cuius doctrinæ? an Itali, Florentini, Welphi? Denique videndum quid dicant? an pactis, ac legibus congruenter loquantur? an ambiguo ſermoni operam dent? Et clarum mox fiet, eos ſine tabularum inſpectione vage loqui, nec illa vnquam, quibus primas deferimus, vidiſſe documenta: adde, pleroſque media in Italia viuentes Germanos odio habuiſſe, multos a Florentinis mercede conductos: Saltem Angelus I C. Baldi *mendacis* frater fuit, Alexander filius Angeli; Petrus de Ancarano vero ab eiuſdem Baldi ore procaci pependit; Nicolaus Vbaldus ad dictam Baldi proſapiam pertinet; Bartholomæus Socinus Florentinorum ſtipen-

pendiarius erat, inque vulgus innotuit: *Socini conſilio opus eſſe, vbi veritas probari non poſſet:* vt Corneum iunioris Alexandri familiarem præteream, ac Felinum Sandeum Piſis Florentinorum mercede viuentem, alioſque, qui huiuſmodi fumis repletum caput geſtabant, omittam: de quibus interea vere Iacobus Menochius ſcripſit, *olim hæc* (Florentinam libertatem intelligit) *adfirmaſſe Iureconſultos Italos.* Quod autem addit: *& recte mea ſententia*, id ſane ad Florentinorum facinus pertinet, quo inflammati nec Imperatorem, nec alium ſuperiorem de facto recognoſcebant, ſed fictis & ad obſequium compoſitis verbis illudere illis omni tempore ſatagebant. Quæ propriæ turpitudinis confeſſio tantum abeſt, vt iis iuris alicuius teruncium afferat, vt potius omni eos honeſtatis ſpecie ſpoliet, in perpetua mala fide collocet, omnibuſque bonis tandem luridum epiphonema exprimat: meruiſſe eos publicam, qua confecti tandem ſunt, calamitatem. Minimum Ordericus Raynaldus eorum ferociam digne caſtigatam autumat, dum aperire denique Carolo victori portas, perfractis ſtolidæ libertatis clauſtris, ſunt coacti.

§. XII.

Sed, age, videamus, quare non arrideat *graculo* Florentinæ cum ciuitatibus imperii comparatio. Omnes, inquit, feudi iure ſua tenent: Florentiam vero libertatem indeptam nullo vnquam tempore feudum fuiſſe; indeque illam ſimilitudinem faceſſere. Quod tandem illud egregium doctrinæ ſpecimen eſt, quod in publici iuris prudentia prodit homo vanus, ſcire ſe aliquid opinatus. Quis enim in aurem ei dixit, ciuitates imperii ad vaſallorum ordines pertinere? Falſum hoc eſt, inque antecedentibus oſtenſum contrarium; faceremque copioſius hoc loco, ſi cum valentiore aduerſario concertandum: nam vt nunc ſe res habet,

vix de victoria magnopere debemus eſſe ſolliciti, quæ nullam nobis laudem ſit paritura. Id addendum duntaxat, omnem *Defenſoris* ſpem eo pacto concidere, qui ingenti pſeudographemate deceptus intonuit: ***Florentini vaſalli non ſunt, ergo in ſumma libertate egere, nulli hominum obnoxii, non papæ, non angelis, ſed ſoli DEO. Quocirca etiam ad ciuitatium in imperio liberarum modum conditionemque redigi nequeunt.*** In quo vnum ſolum verum eſt, Florentiam iis non prorſus extitiſſe ſimilem: vtique ad publicas imperii deliberationes nunquam eſt admiſſa; cum ceteræ ſuffragium in regni Teutonici ſenatu dicant, decidantque cum reliquis ordinibus dubias publicæ rei cauſſas. Ceterum alibi demonſtratum, ciuitates imperii neque ***feuda***, neque ***allodia*** eſſe. Erant illæ ſuntque adhuc ***domania*** Regis. De ***domaniis*** autem illepide quæritur, ſintne ***allodia***, an ***feuda?*** Atque hinc prouenit, quod ii, qui regia iura exercent, ea ex Cæſarea commiſſione perpetua exercere dicantur; cumque nunc a præfectis eorumque regimine ſint liberatæ, propriiſque Magiſtratibus vtantur, eo magis liberæ atque immunes nominari poſſunt. Rurſus aliud ζήτημα eſt, an huius generis vrbes alia accipere in feudum queant? de quo nunc non eſt diſceptandi locus. Sufficiat Florentinis, nos earum vrbi in Italiæ ciuitatum liberarum claſſe locum dediſſe; quas ratione imperii ſummi, cui ſubiectæ omnes ſunt, cum Teutonicis contulimus, Græciæque ciuitatibus ἐλευθέραις. Ad ſuffragium autem ferendum nunquam illæ ſunt admiſſæ neque vocatæ.

§. XIII.

Cui vix obeſt, quod de Friderici III. conatu adfert compilator. Merito enim tali illum nomine compello; quandoquidem pro explorato habendum, nunquam eum Æneæ Syluii epiſtolas legiſſe, ſed fortuito ex Lipſienſi diatriba

tribu aliquid in ſuos loculos arripuiſſe, cuius auctor alio fine *epiſt. 125.* adduxit, in qua Fridericum III. Florentinos ad conuentum in imperio, quem meditabatur, inuitaſſe memorat. Enim vero neutiquam is intellexit, qua de cauſſa vocauerit Fridericus Florentinos. Ac iurarem, exiſtimaſſe defenſorem ieiunum, ſolam hanc ciuitatem ad hoc concilium accitam; cum tamen & Ianuenſes, & Senenſes, & Lucani ſimiles litteras acceperint, vt Francofurti præſto eſſent atque oratores mitterent. Similiter ad Galliæ, Arragoniæ, Daniæ, Sueciæque Reges alioſque ſcriptum eſt. Vnde abſonum prorſus, quod opinatur *Farſoni*, arceſſitos peculiari ratione Florentinos, nimirum, vt ipſorum communitas ciuitatibus imperii Germanici ſociaretur. Tota enim epiſtola de ſocietate contra Turcas ineunda agit: ad hanc congregandam Fridericus tum temporis ingenium appulit; vt, magnis opibus exercitibuſque coactis, Turcarum tremendæ acies totius chriſtiani orbis viribus repellerentur. Quemadmodum vero illepidum prorſus foret, exiſtimare, Danos, Gallos, Hiſpanos, Suecos imperii ſtatibus adnumerandos cenſuiſſe Imperatorem; ita æque inſulſum eſt, huiuſmodi ei propoſitum tribuere de cooptandis in hanc claſſem Florentinis. Multo minus credendum, Florentinos, quia ſic vocati, Regibus fuiſſe æquatos. Vocatos namque cum externis principibus Regibuſque omnes imperio ſubditos in iiſdem litteris legimus, regnique ciuitates vniuerſas; & has minimum ſummorum principum ordini agglutinabit nemo. Proinde iterum errore labitur non ferendo, dum Florentinos non patuiſſe ſomniat vocatos, ne ciuibus Imperii pares haberentur. Totum enim illud orbis chriſtiani concilium in irritum cecidit: excuſarunt ſe Galli, Angli, Dani, Galli; &, quod Æneas Syluius in epiſtola, quam excitauimus, futurorum prudens

dens Leonardo viro nobili ſcripſit, prædixitque, certiſſimo euentu comprobatum eſt, nempe, totum hoc opus omnemque Pontificis conatum apparatumque Imperatoris verboſum in nihilum recaſurum. Vnde ad liquidum perducitur, vniuerſam tam eminentis rei ſpeciem, quam per ſomnum vidit *Farſoni*, quaue circumamictus aliquandiu in muſeo ſuo obambulauit, miram atque inſciam lepidamque imaginem fuiſſe.

§. XIV.

Simile commentum eſt, quod ille de Bleſenſi fœdere Maximilianum inter & Ludouicum inito fabulatur. Etſi enim fatemur, tertium nihil præiudicare mihi tibique; adeoque & Florentinis nihil oneris Ludouicum XII. imponere potuiſſe; tamen haud obſcure inde conſtat, quid cogitauerint Galli de Florentina Italiæque ciuitatium libertate, & quare illi eorum cauſſam habuerint pro derelicta. Maximilianus vero ex poſtfacto oſtendit, quid ſibi animi ſit, quidue iuris, dum Lucanos, Senenſes ipſoſque Florentinos officii admonuit, poſtremoſque coegit, vt Veronæ per oratores pacem peterent, pecuniam ſoluerent, iurium ſuorum confirmationem obtinerent. Qui autem iura confirmat, is vel largiri cenſetur, quod alioquin foret infirmum; vel, quod ipſe & maiores dedere, ratum habet, ſuaque auctoritate maiorem accipienti ſecuritatem conciliat. Stultus enim foret, qui, quod ſuopte iure habet, ſibi petat, vel ſolum patiatur firmari ab eo, quem ſuperiorem eſſe intelligit, ac libertati ſuæ aduerſari cognoſcit. Et ſumo haud temere, Maximilianum Florentinis ſtatus quæſtionem mouiſſe: id non ſolum publice actitata loquuntur, Bleſenſes tabulæ monſtrant, Epiſcopi Gurcenſis vndique publicata argumenta comprobant; verum etiam ciuilia verba, quibus Florentinæ communitatis ſodales compellauit, ſibi imperioque

rioque ſubiectos nominando, abunde colluſtrant. Ad quæ *Cauſidico* nihil, quod reponat, ſuccurret, niſi quod ſæpe occinit, DICIS CAVSA omnia videri facta: Florentinos iam reapſe libertatem habuiſſe: ac, ſi quid Maximiliano pependiſſent, id Piſarum cauſſa factum, quam vrbem paucis abhinc annis ſuæ ditioni ſubieciſſent: nec multum deceſſurum libertati ſuorum, etſi Maximilianus quoque iura ipſis generatim confirmaſſet, ac ſpeciatim: facere confirmationem *ad bene eſſe*, quemadmodum alicubi loqueretur Baldus: fieri enim non poſſe, vt, quod non eſt, confirmetur, ac confirmationem neutiquam poſſe retrotrahi in præiudicium tertii: quæ poſtrema â nobis ſunt adiecta, vt fortior fiat dicaculi oratio, qui ne ſpecie quidem amicire ſua intelligit.

§. XV.

Quare ad illa quoque, quæ poſſent obduci, reſpondebimus. Prorſus quippe falſum eſt, ea, quæ confirmantur, ita perfecte iam adeſſe, nihil vt adiici debeat. Sicuti enim is, cui beneficium, ſeu feudum competit, ſine renouatione illud retinere non poteſt; ita, qui ex mandato vicariam poteſtatem exercet, illam, cum mandans exſpirat, retinere nequit, niſi is, qui ſingulari titulo ſuccedit, ratam habeat commiſſionem & mandatum anteceſſorum ſuorum, quod ex Ruperti litteris vrbi Florentinæ datis illico pateſcit. Vnde eſt, quod ciuitates imperii pleræque denuo ſemper obedientiam ſpondent, poſtquam nouus Rex ſceptra capeſſit, atque hic magiſtratibus eorum regimen confirmat. Deinde amplius obſeruo, indagandũ eſſe, a quo quis imperium ſummum feratur conſecutus, ac ſpeciatim, vtrum Florentini mero facto acceperint, an Cæſarum demum indulgentia? Prius quidem illi adſeuerarunt olim; ſed inargute, cum ſine conſenſu capitis & membrorum nihil detrahi de ſummo impe-

rio poſſit, factumque merum non niſi ſpolium ſit, ac præda iniuſta: imo factum contra leges & iura tam æterna, quam arbitraria, habetur pro non facto: vt taceam, non ſolum factum, ſed cauſſam facti nunquam non eſſe conſiderandam. At cauſſa quæ eſt tandem iuſta? Supra enim clare recordamur oſtenſum, ſemper contraiuiſſe Imperatores, ita vt nec Rudolphus excipiendus ſit, nec Adolphus, nec Albertus, nec Henricus Lucenburgicus, nec Ludouicus Boius, nec Carolus IV. Recordetur Lector eorum, quæ de hoc Carolo (*) in medium ſunt adlata. Faſſa eſt tum temporis tota communitas Florentiæ, ſe annuum ſoluturam cenſum: vt omittam, quid, populo aliquot annis incenſo, per auerſionem, tolerabili licet fœnore, numerauerit iſta. Etiam, quod nunc demum deprehendo, Wenceſlaus, imperii ſui initio, primoque quinquennio, iura regni neutiquam neglexit. Inuenio quippe apud Stephanum Baluzium *in notis ad vitas Paparum Auenionenſium* Tom. I. p. 1200. hunc Regem VICARIVM SVVM GENERALEM IN ITALIA *& vltra montanis partibus conſtituiſſe, Iodocum Marchionem Morauiæ, eique iniunxiſſe, vt, cum in terras poteſtati ſuæ commiſſas aduenìſſet, inquireret diligenter, quis duorum de Papatu contendentium eſſet verus Papa, Bartholomæus ne, an Robertus, & illum, quem verum & legitimum Sponſum ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ & beati Petri ſucceſſorem eſſe ſibi conſtaret, in verum Papam reciperet, & protegeret, alterum vero perditum & intruſum expelleret, & vltore gladio tanquam totius Chriſtianitatis inuaſorem & humani generis inimicum perſequeretur.* Extare has litteras in codice MS. 814. bibliothecæ Colbertinæ Baluzius αὐτόπτης teſtatur, eæque ſcriptæ ſunt a. CIↃ CCCC LXXIX. quo ſolennem ac primum imperii conuentum

(*) cap. I. §. 62.

tum Noribergæ celebrauit, PESSINA in *Marte Morauico* Libr. IV. cap. III. diligenter ex *geſtis Wenceſlai MS.* hoc adnotante. Vnde forte deducendum Franciſci Petrarchæ de Wenceſlao præſagium, magna minari hunc iuuenem florentiſſima ætate conſpicuum ſcribentis: quod tamen poſtea in vanum recidit. Nobis ſat eſt, nec ignauiſſimos Principes iura Italiæ poſthabuiſſe, multo minus Reges, qui Wenceſlaum excipiunt, permiſiſſe, vt Florentia pleniſſime immunis ageret: Ruperti litteris extra dubium vniuerſa ſtatuentibus, ac Maximiliani priuilegio, de quo Florentini hiſtoriarum auctores ipſimet non ſilent. Quamobrem concludendum denique, Cæſares vel confirmaſſe Florentinis iura antea nulla, atque ſic firmando *dediſſe*, cum quod nullum eſt, ſine noua datione intelligi nequeat; vel, ſi quid iam acceperunt ab illis, renouaſſe ac Florentinos ſemper admonuiſſe, ne maieſtatem imperii, excuſſa reuerentia, poſthaberent; ſed in illius memoriam quotannis certum argenti pondus exſoluerent, quod ciuitatibus velut peculiare onus imponebatur; cum viciſſim Vaſalli Principes, Marchiones, Duces, Comites ab annua præſtatione in Italia liberi fuerint: ſi Borſum (*) Ferrarienſem Ducem excipias, a quo ſibi tria aureorum millia annuatim ſtipulatus eſt Fridericus III. ſimul atque ſeorſum colloces, quod a Franciſco Sfortia dari ſibi idem Imperator voluit, Ænea Syluio id referente in vita Friderici III. Et iam vero vtiliter accipio, huiuſmodi confirmationes fuiſſe repetitas: quod profecto indicio eſt, nec Teutones obliuioni iura ſua dediſſe, nec Florentinos etiam illam priſcæ obligationis imaginem ex animo delere potuiſſe; ita vt nunc penitus collabatur iſtud ineptum: DICIS CAVSSA, vbi tot ſacrata in-

(*) vid. L. Antonii Muratorii *les droits de l'empire ſur l'état ecclesiaſtique* c. 27. p. 273.

ſtrumenta, ac conceſſiones iteratæ & recognitiones certiſſimæ contrarium prorſus perſuadent. Simulatio vero vti nec in dubio præſumitur, ſed probanda eſt; ita contra ſcripturam multo minus audiendi ſunt, niſi alia ſcriptura æque clara contrarium demonſtretur, vel teſtes adſint claſſici, ſimulatque præſumtiones robuſtæ. At certum eſt, ſcripturam in contrarium deficere, teſtes fide dignos deeſſe ac præſumtiones hiſce iungendas nuſquam comparere: vt ne dicam inſtrumentis publica fide omnibuſque iuris clauſulis munitis, ipſo Bartolo arbitratore, exceptionem ſimulationis perperam opponi. Id addam, ſimulationem videri actum vtriuſque partis conſenſum requirentem, in quem deliberato animo & ex cauſſa deſcendant paciſcentes, nec vnius adſeuerationem ſufficere, vt negotium ſine anima maneat, & velut corpus ſine ſpiritu intereat. Quis vero eſt, qui de ſimulatione tam illepida proferat, quam Florentini ſoli, nec tamen ſapientiores ex illis, ſed homines audaces, nulla fere iuris cognitione imbuti, ſed *Farſoni*, qui, quoties cerebrum mouet, in vanas mentem imagines euocat, multumque inter verum & falſum, quo arrogantior & indoctior, caliginis fundit? Imperium quippe omnia negat liquidiſſimis documentis innixum; ille vero lucidiſſimo ſub ſole mera falſa fundit, & alios fallere conatur: vtut ipſe meliora edoctus, non fallitur. Quod autem amplius venditatur, ac ſi Maximilianus ob ſolam Piſanam rempublicam in manibus Florentinorum relictam tam amplum iis priuilegium conceſſiſſet, a falſo proxime abeſt: de quo Iacobus Nardi Hiſtoricus Florentinus ciues ſuos melius inſtruat, cenſum ab Imperatore exactum referens antecedenti ætate non ſolutum; idque diploma copioſius oſtendit, in quo non Piſæ ſolum iis addicuntur; verum etiam ad ceteros tractus priuilegii fructus extenditur, ac ſpe-

ciatim

Digitized by Google

ciatim omnia diſtincteque leguntur expreſſa, ne vlla dubitatio ſupereſſet, Cæſaris iuriſdictionem in ſingula, quæ tenent, Etruriæ loca negantibus. Quod enim ſpeciatim partiteque exprimitur, melius memoriæ infigitur, eoque pacto ſollicite magis commendatur, ne vel obliuionis exceptio audiatur in poſterum, vel generale minus, quam ſpeciale continere dicatur, aut vaga locutio huic potius, quam reliquis in genere latentibus applicetur. Cuius rei efficientia hoc loco inprimis cernitur, vbi ad ſolas Piſas conuentio cum Maximiliano, errore manifeſto, reſtringitur, cum potius, quidquid vnquam facultatis ac iurium in territorio habuere ſuo, nominatim ac ſumma cura legatur ſignatum; idque non in *ſpeciem*, ſed *ſerio*, quemadmodum in Bleſenſi fœdere Florentinos, Senenſes, Lucanos non per iocum, ſed ſeuera animi intentione SVOS & IMPERIO ſubditos nominat. Vnde infertur, nihil pro neglecto habendum, ſed reſiduorum iudicio, quos debuere, denarios eſſe recuperatos. Quod ſatis eſt ad confutationem eorum, quæ ad infringendum, aut minuendum Maximiliani I. priuilegium parum callide ſunt excogitata.

§. XVI.

Nunc videamus, quibus *ille* offuciis vtatur, quibuſue præſtigiis, dum ad Caroli V. geſta & actitata cum Florentinis tranſilit. Continuo namque fœdus Barcinonenſe crepitat: inque hoc latitare totius fundi felicitatem repetit; vtpote in quo nihil de Florentinorum rebellione ac ſubiectione offendatur. Verum tamen ſapientius feciſſet ſemicruda rerum peritia adſperſus, ſimulatque phantaſticus auctor, ſi de tabulis illis tandem aliquando tacuiſſet. Aut enim approbauit Carolus eo temporis momento Florentinorum facinus cumque Gallis initum fœdus, aut improbauit. Si prius, quare Medicæos non ſolum putauit

reducendos, ſed etiam pace excluſit Florentinos? Quare eorum oratores de libertate ſua multa ſpecioſe loquentes, omnemque obedientiam in futurum Ianuæ demiſſiſſimo cultu pollicentes ac libertatem ſuis ſtipulantes ſine ſolatio dimiſit, nî eorum improbaſſet factioſa conſilia, cumque Gallis initam coniurationem? Igitur improbauit & caſtigandam illorum licentiam exiſtimauit; nemoque ea de re dubitabit: niſi quidem ridicule aliquis exiſtimet, admodum arriſiſſe Carolo Gallorum per Italiam graſſationes, inque Apulia direptionum atque incendiorum miſeranda veſtigia. Ipſe Varchius, qui inſtar oraculi ceteroquin a Defenſore conſulitur, Imperatorem, inquit, reſpondiſſe paucis, *che ſi rendeſſe l' onore al Ponteſice*, hancque eius fuiſſe mentem, vt *Medicæos reciperent*, ſicuti Barcinonæ promiſiſſet Papæ: Cæſaris Cancellarius vero explicatius oratoribus ingerebat, quæ ſit Caroli ſententia breui reſponſo comprehenſa. A fide, aiebat, Imperatoris deſciuiſſe Florentinos cum Franciſco Rege belli ſocietatem habentes, & auxiliares copias Lauterecio ſubmittentes, Neapolitanum regnum inuadenti: perdidiſſe illos propterea omnium PRIVILEGIORVM ſuorum fructum, libertatemque, ſi quam habuiſſent, in commiſſum cecidiſſe; nihilque remedii ſupereſſe ad Cæſaris gratiam & fauorem conſequendum, iratumque animum ipſius placandum, quam ſi obſequerentur ſacris iuſſis. Eo pacto clementiam ſperandam, ſin ſecus, omnia extrema iis fore exſpectanda, quæ perfidia ac rebellio ſuperbæ ciuitatis meruiſſet. Hæc Varchius, cuius ipſiſſima verba ex libro IX. p. 234. hoc loco exhibebimus: *Andarano poi a trouare il gran Cancelliere, il quale aſpettaua il Capello d'ora in ora, e gli raccomandarono con molte parole, e per molte ragioni la Città; ma egli aſſai rigidamente riſpoſe loro, quaſi Firenze fuſſe* FEVDO DEL IMPERIO, *che i*

Fioren-

Fiorentini, per auer eſſi mandato le genti loro in aiuto de Re di Francia, a Monſignore Lutrec, contra la Maeſtà dell' Imperatore, aueuano tutti i loro priuilegi antichi perduto, e conſequentemente della loro Liberta, per ſi graue eceſſo, e mancamento caduti; pur nondimeno, ſe ſi ſottometeſſero alla Santità del Papa, ch'era pur lor Cittadino, e benemerito della ſua Patria, e lo riceueſſono in caſa in quel modo ch' egli era innanzichè nel cacciaſſero, ſi potrebbe perdonare all' ingratitudine, e perfidia loro, ſenza curarſi, per la umanità, e benignità dell Imperadore di gaſtigargli, come per la FELLONIA (*) *commeſſa, e per la ribellione loro, meritato aueuano.*

§. XVII.

Futilis *Defenſor* nihil hic offundit, quam iratum Miniſtrum talia ſolum reſpondiſſe: ipſum Cæſarem de Florentinorum ſubiectione ac ſeditione reſponſo ſuo immiſcuiſſe nihil, vt qui probe tenuiſſet, Clementis hic rem agi, non ſuam. Quod perinde eſt, ac ſi clare enuntiaret infelix *Aduocatus:* adminiſtrum Imperatoris ac magnæ experientiæ Virum a Domino ſuo diſſenſiſſe: hunc vrbem Florentinam liberrimam cenſuiſſe, illum imperio obnoxiam, hunc pro hoſtibus duntaxat ciues Gallis ſociatos habuiſſe, illum pro rebellibus: cum tamen nemini obſcurum ſit, Principes breui oratione vti, nec cum legatis, multo minus cum

(*) Cancellarius FLORENTIAM obnoxiam imperio dixit. *Felonia* namque perfidiam indicat, cuius ſatſe rei erant manifeſtiſſime. Nec ſequitur: feloniam ciuibus huius vrbis imputat, *feudum* igitur eam imperii verum dixit. Eſt hæc interpretatio *Varchii*, non vox *Cancellarii.* Feloniam committit, qui fidem frangit. Nec fas eſt, vt Hiſtorici ſuas coniecturas pro veritate venditent, aut Miniſtro tribuant, quod diſerte adfirmauit nuſquam.

Digitized by Google

cum refractariæ ciuitatis miſſis pluribus verbis ſolere diſſerere, aut diſputare. Quod ſi ipſe Varchius hanc rediret in vitam & *Farſonum* tam petulanter ſua captare verba comperirit, dubium non eſt, quin aut cauillatorem ſit nominaturus, aut extreme malignum. Ipſe enim, cum Cancellarii verba ſententiamque recitaſſet, ſubiicit: *Non ſi dubita, che queſte parole veniſſero da Roma dalla bocca di Clemente, e ſi diceſſero, con* CONSENTIMENTO *di* CESARE. Vnde nouum ſpecimen capiat Lector, quam ſit bona fide plenus Etruſcæ cauſſæ *patronus*, quam a fraude & fuco alienus. Cæſaris præſcitu ac conſenſu VARCHIVS adminiſtrum ac magni operis adiutorem dicta ratione diſſeruiſſe teſtatur: & is vero proprio auſu tam acerbum, ac moleſtum oratoribus reſponſum dediſſe fabulatur: ad VARCHIVM interea glorioſe prouocans, vt imperitioribus, qui hunc auctorem non legunt, ac multa ſine examine, falſa ſæpe veris præferentes, recipiunt, nefarie illuderet. Quod luculenter probat, quam ſit hic homo falſiloquus idque circo dignus, in quem paullo ſeuerior ſtringatur calamus, vt ſic bene lotus depexuſque in publico calumniari deſinat.

§. XVIII.

Verius eſt, ipſum Carolum etiam de Florentinorum rebellione reſponſioni ſuæ aliquid inſeruiſſe, quemadmodum Guicciardinus Lib. XVIII. indicat, cui magis, quam Varchio credendum, ac cauſſam Pontificis ſuamque & imperii ſapienter ſeparaſſe; vt qui auri magno pondere, quod offerebant, ſpreto, abſolute & accurate Clementi ſatiſfaciendum prius cupiebat; auſcultaturus deinde illorum petitis, nouiſque, quas ferrent, conditionibus pleniſſimo eam in rem mandato inſtructi. Id ipſe VARCHIVS iterum adnotat, ſubiiciens, clauſiſſe Imperatorem omnem iis ad ſe acceſſum, cum mandato *conditionem ſeruandæ* LIBERTA-

TIS

TIS intelligeret inſertam; metuiſſeque oratores, ne cuſtodiæ manciparentur. Ac docuit ſane euentus publicaque Caroli V. tabulæ (*) loquuntur, quas aut non legit inficetus defenſor, aut dolo omnia diſſimulat, quam is ad animum reuocauerit veteres iniurias prehenſaque in ſe arma à perfidis ciuibus tulerit inique. Mirum eſt, *Farſonum* continere procacem linguam, nec adfirmare: dicis cauſſa obſeſſam Florentiam: non ſerio oppugnatam vrbem & expugnatam: in ſpeciem fame omnique malo preſſam: ficte deditionem factam: ſimulate Alexandrum Medicæum Principem ſenatuſque præſidem dictum; inprimis cum non ſuffundatur pudore, inſimulare aulæ Cæſareæ ſcribas turgeſcentiæ ac ſtili multo, quam deceret, iactantioris, poſteaquam veritate conuictus forte viderat, Cæſarem in ſæpe nominatis litteris cum auctoritate loqui, ac Florentinos hoſtes appellare, qui, poſthabita obedientia ſibi & Romano imperio debita, ſeſe Gallorum copiis nefario conſilio iunxiſſent. Hæc & reliqua ſtomachum mouere *viro* aliis imaginibus diſtento, vt in conditorem diplomatis Carolini detonaret, ac, per auerſionem, modum ſcribendi, quo vti ſolet curia imperialis, magnidicum diceret, ne demum fateri cogeretur, reapſe Carolo libertatem à Florentinis affectatam diſplicuiſſe, quandoquidem ea ratione in ſubiectorum cenſum ac ordinem ſint relati: omnium iurium ac priuilegiorum extorres ac ſerui futuri, niſi ſola Cæſaris indulgentia melioris ſortis compotes reddidiſſet. Quod vix mirandum in apologiæ auctore fabulas ſemper meditante, publica inſtrumenta ſpernente, omniſque hiſtoriæ annales conſpurcante, nî quid forte leuidenſe inueniat, quod ementito colore ſuis aptare ſomniis queat.

 §. XIX.

(*) v. cap. I. §. 22.

Digitized by Google

§. XIX.

Adeo enim iterum ille cerebrum exagitat ſuum, tamque inſulſe rationes ſubducit, vt Alexandrum nunquam ſe ſubieciſſe Carolo ſcribat, Alexandrum, qui *imperiali auctoritate* Florentinæ ciuitati ſolenni priuilegio eſt præfectus, quod æternum obſeruent ciues, Cæſaris & imperii POENAS, ſi ſecus faxint, ſeueriſſimas ſubituri. Quæ ſicuti repugnantia ſunt, nec niſi infantibus perſuadenda; ita e contrario perſpicue conſtat, illum, qui priuilegio & lege municipali Imperatoris in altum ſurrexit, non ſolum ad gratum animum exhibendum ſemper illi videri deuinctum; verum etiam ita ſubiectum, & adſtrictum, ne aliter, quam lex decreuit, imperet, aut ordinem ſuo arbitrio peruertat, ſiquidem verum eſt, Florentinos Cæſaris ſingulari indulgentia libertatem recuperaſſe.

§. XX.

Quare fac comprehendas animum, *Farſoni*, & dum, quæ fieri non poſſunt, ſæpe fingis, iam demum poſſibile fingas, Alexandrum ſubruiſſe omnem, quæ ciuitati reddita eſt, libertatem, atque a priuilegii littera alienam ſectari viam conſtituiſſe, quid ciuibus tuis præſidii ac tutelæ credis ſuperfuiſſe? ad quem confugiſſent iſti? quem elegiſſent IVDICEM? Si dicas neminem: quid illis quæſo reſtituta prodeſt libertas? Si reſpondeas, CAESAREM: quomodo is poterit eſſe iudex & vel abſoluere, vel condemnare illum, qui in abſolutiſſima libertate victitat? Quocunque te vertas, captus eris; niſi quidem dicis cauſſa libertatem Florentinis redditam noue fingas. At ſic illi erunt Cæſaris imperiique, aut Alexandri impotenti nulliſque limitibus circumſcripto imperio ſubiecti. Itaque agnoſcas, rogo, ſolœciſmos tuos, atque tum populum, tum Ducem

popu-

Digitized by Google

populi auctoritati Cæſaris ſubiicias: haud immemor, abſonum videri, membra ſubdi Caroli & ſucceſſorum arbitrio, eoſq; puniri atque ad officium redigi; & caput interea omnia pro lubidine agere, atque Imperatorem impune negligere, eumque, qui populi Dominus eſt, legeque ſempiterna conſtringit dignisque ſcelere pœnis illum aſficit, dominum *Principis* non eſſe, qui ſine populo ſuo, quem Teutoniæ atque Italiæ Reges iure plectunt, ne quidem mente ſignari poteſt. Ita, *ineptule*, nouo ratiocinio intelligis, quam contraria & diſſona in vulgus diſſemines teque ipſum inextricabiles in difficultates coniicias.

§. XXI.

At in diplomate, inquis, Carolino ac lege municipali nihil de ſubiectione Alexandri additum obſeruatur: ſubiectio autem facti ſingularis eſt, factum debet probari, inprimis cum libertas inæſtimabilis non ſolum res ſit ac præſumatur; verum etiam haud facile, nec, niſi diſertiſſimis verbis remittatur. Quibus illico repono: neminem credidiſſe, aliquem tam omnem eiurare rationem poſſe, vt ea de re dubitaret, nec ipſum Alexandrum dubitaſſe vnquam, verendam ſibi Cæſaris maieſtatem; ac ſtandum lege ac priuilegio, ne iure ſuo ipſo facto excideret; eoque actum agi exiſtimatum, ſi de ſupremo imperio in orbis conſpectu exercito diſertim aliquid commemoraretur. Adde, ipſum Alexandrum ad conqueſtiones ciuium elidendas, poſt aliquod temporis interuallum, Neapolim contendiſſe, ne Socer aliquid in ipſum ſeuerius ſtatueret; ac Cæſarem vero exulibus reſpondiſſe, ſe Florentiam iturum atque in ipſo loco & ciuitate de impactis Duci criminibus cogniturum. Saltem id Rabelæſius tradit in ea, quam ſupra (*) ad-

 du-

(*) v. cap. I. §. 79.

duximus, epiſtola. Quid vero eſt cognoſcere? iudicare: eſtque fere, IC. Connano obſeruante, Principum. Quid iudicare? Suum cuique tribuere atque ſecundum legis tenorem decernere. Quæ lex? Atque hæc iam eſt adducta, edita, omniumque oculis expoſita: vt cetera indicia taceam, quæ cap. I. accurate ſignauimus, non repetenda hoc loco: dummodo meminerimus, Imperatorem poſtea, cum de libertate, Alexandro interfecto, permulti petulantius garrirent, *ſuperioritatem* ſibi & imperio apertius reſeruaſſe, ne de abſoluta immunitate aliquid cogitationis etiam in ſtupidiſſimorum hominum animos irreperet. Nec prætermittendum, de ſummo imperii iure dimiſſo hoc loco diſceptari, cui ſane nunquam eſt renunciatum, neque verbis, neque facto. Non hoc, cum IMPERIALI AVCTORITATE pro ſe & hæredibus maſculis legitimis totaque cum familia Medicæa eiuſdem ſexus Senatus Princeps, refragante vtut populo, Alexander, facto renunciationi contrario, eſt conſtitutus; non illis, cum tanquam legiſlator loquatur Carolus; nec tam eminenti iuri renunciatum illico cenſeatur. Renunciatio namque quædam donatio eſt: donatio non præſumitur, ſed clariſſimis Imperatoris imperiique verbis eſt exprimenda. Vbi autem leguntur illa clariſſima verba? vbi ſpecialis inuenitur tranſlatio? Sume amplius, libertatem eſſe populo datam infinitam: ita eam non habebit Alexander: fac finitam: ſic ille tanquam populi primus non alia, quam limitata populi fruetur. Sed audio: Carolus fuit Alexandri fœderatus. Vbi igitur & quando tale cum eo fœdus initum? Cuius interuentu? Quis fœdus pangit cum homine ignoto; quiue patrem ciere non poteſt? qui ne quidem Medicæam hæreditatem ex regula cernere potuit? qui nihil poſſeſſionum, nihil terrarum habuit? qui omni nobili-

tate,

tate, omni lumine, omni etiam virtutis excellentis præſidiis erat deſtitutus? Quare detur, Pontificem interueniſſe, eique promiſſum, vt Alexander Ducis Pennæ nomine parumper inclareſcens Florentinis imperet: an deſignatus eſt ſtatim imperandi modus? Cui relicta ſtabilis & immota definitio? Si dicas, Clementi, falſum dicis. Si adfirmes, Alexandro, a vero aberras. Si autem Cæſari reſeruatam fatearis tandem, veritati conſentanea profers. At ſubſiſtendum tamen, nec concedendum, in fœdere Barcinonenſi de hiſce cum Clemente tranſactum. Nec enim illis in tabulis, niſi deſiderii, quo ardebat Pontifex de reducendis Medicæis, vaga mentio fit, eiuſque propoſitum & arbitrium, hoc eſt, opinio non improbatur. Quis autem ſomniet, Alexandrum maiorum ſuorum iura ſolum recuperaſſe, qui tanquam nothus Medicæos maiores appellare nequibat? qui, quod etiam illi habuere, ambire vix poterat, maculam ſecum ferens illegitimæ genituræ? Sed maculam finge ſublatam interuentu Clementis, aut conceſſu & auctoritate Imperatoris, quis nunc credat, maiori auctoritate, quam qua fuit olim, Alexandrum non eſſe reductum? Itaque inferendum, nouam ordinationem, eiuſque modum eminentem a Cæſaris lege recens permanaſſe, de qua ferenda & ordinanda tum demum eſt ſtatutum, cum ciues ab obſequio imperii abalienati vi atque armis coacti ad officium redirent, ac Domini indulgentiſſimi voluntati ſe ſuaque, preces inter & lamenta, permitterent. Quare Imperator ſuo omnia arbitratu perfecit, nec populum pro clementia ſua penitus oppreſſit, nec Alexandri poteſtatem plus nimio auxit, ſed populi Senatuſque in priſtinam libertatem reſtituti PRIMVM dixit. Ex quo conſequitur, vt ius prærogatiuum Alexander ac populus, cuius erat caput,

 liber-

libertatem alieno beneficio ſint indepti. Sed populus vero legem accepit, Imperatori iurauit, eum coluit, veneratus eſt, gratiaſque immortales habuit, quod eius priuilegia non penitus extinxerit. Igitur quæ ciues obtinuere, eorum quoque particeps factus eſt Princeps populi: cum abſonum ſit, membra ſeparare a capite, Senatum a Principe, ſine quibus Princeps & caput ne quidem mente depingitur ac multo minus cum iure eminentiori. Qui vero legem imperatoria auctoritate munitam, ſanctam & inuiolabilem accipit, nec ipſe migrare illam vllo pacto poteſt, is certe ἀνυπεύθυνος non eſt, ſed ei potius, qui legem propriam & immutabilem ſanxit, perſpicue obnoxius. Vnde per ſe euaneſcunt inficetiſſimæ gerræ de fœdere, quod eſt inter pares, aliquid intonantes, nuſquam niſi in inſanientium perturbatiſſimo cerebro reperiendo.

§. XXII.

Quocirca mirari ſubit, *Farſonum* adhuc amplius inanem opinionem mediam amplecti, & oſculari, deque libertate electionis poſt Alexandri fatalem horam tam male cohærentia in vulgus proiicere. Putat enim iſte, eligendi arbitrium non penitus ceſſaſſe: quid? quod abfuiſſe parum, quin Iulius Alexandri filius non legitimus in Principem ciuitatis cooptaretur: documento clariſſimo, facultatem eligendi Florentinis neutiquam fuiſſe ademptam, vt qui deliberaſſent, Iulius ne, an Coſmus eſſet in principatum ſufficiendus? Quod quam ſit futile, & ab omni veritatis ſincero cultu alienum, mox patefiet. Quis enim elegit Iulium, aut eligendum illum propoſuit? Refert quidem Varchius Lib. XV. p. 595. Dominicum Canigianum propoſuiſſe aliquid de hoc Iulio nondum quinquenni in Patris locum ſubuehendo; ſed riſu exceptum, cumque omnium indignatio-

ne

ne reprobatum conſilium ſimul adnotat: exiſtimantibus plerisque, monſtri aliquid alere Cardinalem de Cibo, eumque Dominico vel talia ſuadendi auctorem fuiſſe, vel ipſum Dominicum eius hac ratione aucupaturum gratiam ſperaſſe: in quo tamen admodum eſt deceptus. Cardinalis enim a Caroli V. lege ne latum quidem vnquam cenſebat recedendum, qua filii naturales Medicæorum a principatu ſolenniter leguntur excluſi: Coſmum potius populo commendans, in quem, Laurentio parricida fuga elapſo, eminentiſſima Ducis dignitas Cæſaris decreto conuenienter eſſet transfundenda. Maior enim natu in Medicæis erat. Quæ omnia certiſſime comprobant, id agere *Defenſorem*, vt inter cæcos regnet; ac viciſſim apud bonos dedecore & infamia vrgeatur, dum leges, pacta, ſacramenta, licentiam, perfidiam iuxta putat.

§. XXIII.

Quæ enim impudentia eſt, populo tribuere electionis ius, quod Caroli V. decreto ipſi penitus erat ereptum? Quæ ſtupiditas, Dominici ridiculum conamen pro Florentinæ gentis ſuffragio ac voce venditare? Sed tenendum pro certo, hunc hominem perſuaſum habere, Florentinos a Carolo iniuſte oppreſſos ſumere ac tribuere ſibi omnia iterum potuiſſe, vtut ſolenni ſacramento promiſere, ſe Imperatoris voluntati acquieturos. Eo enim verba *audaculi* pertinent, armis imminentibus ac belli formidine ingruente diſceptationem iuris ſiluiſſe, ſuosque *potentiori* ſuccubuiſſe. Quod documento eſt, quam ſit ipſis Medicæis infeſtus, nullo alio iure, quam Cæſaris lege regnantibus. Fac enim, Iulium naturalem Alexandri filium electum, & tum ſane non imperaſſet Coſmus, non Franciſcus, non tota huius familiæ poſteritas. Igitur

rurſum

rurſum redibit ineptum epiphonema: DICIS GRATIA ac νέμῳ χάριν omnia eſſe facta, nihil tranſactum, nihil ſempiterno decreto ſtatutum. Sed non eſt neceſſe, vt, quæ primo capite copioſe ſunt diſputata, iterum apponantur ad Farſoni ludos, nænias, præſtigias, atque imagines refellendas. Succeſſit Coſmus, non populi arbitrio, ſed municipali ſanctione neceſſario euehendus. Id tamen obſeruandum, merito hunc RABVLAM imaginoſo morbo afflictum fratribus Sancti Marci ſocium dari, de quibus VARCHIVS ſequentia memoriæ prodit, poſtquam Alexandri cædem innotuiſſe populo recenſuiſſet: *A vna incredibile confuſione di tutte le coſe, tra letizia, e dolore, ſperanza, e timore, ſ' aggiunſe, che i Frati di San Marco, e la parte Piagnona, toſto che fu chiarito il Duca eſſer morto, ſi riſentì tutta, e pieni di baldanza andauano dicendo a chiunque riſcontrauano, non ſolo per le Chieſe, ma per le vie; Queſto eſſer quello, che* SPIRATO DA DIO *aueua tant' anni innanzi predetto il Frate, e che ſi conoſcerebbono ora, e adempirebbono le ſue veriſſime profezie, e che Firenze non ſolo ricuperebbe la ſua antica Liberta, ma la ſi goderebbe in eterno con tutte quelle grazie, e felicità, che al Popolo Fiorentino erano ſtate da Dio per la bocca di lui profetate, e promeſſe; e trouauano molti, i quali per ſemplicita le credeuano, e molti, che per aſtuzia faceuano le viſta di crederle.* Sed hi prophetæ cum ceteris, libertatis figuratione altoque errore ſe ipſos confundentibus, ludibrium debuere vniuerſis, cum lex Caroli vitam reciperet, ac Coſmus priuilegio imperatorio ad reipublicæ clauum vere vocatus regnare inciperet, ac dignitati ſpecioſæ Cæſarei oratoris interuentu publice initiaretur, addita codicillis clauſula conſeruatrice, SVPERIORITATEM Caroli, eiuſque ſucceſſorum, atque imperii in tuto collocante; ſed quam forte denuo in ſpeciem adiectam

iectam, inter varia viſa diuerſoſque φαντασίας abortus, tacite repetet tot idolorum *confector* feralibuſque imaginibus agitatus *Declamator.*

§. XXIV.

Quibus luminibus parum officit, quod de ipſius Coſmi audaci conſilio inſpergitur, eandem libertatis imaginem reuocante, cum magni Ducis titulo prægnantem animum geſtaret. Neque enim quæritur, quid factum fuerit à Coſmo AMBITIOSO, ſed quid faciendum legi congruenter fuiſſet à Coſmo MODESTO, grato, ac rationem audiente, non autem cupiditati immodicæ ſine conſilio obſecundante. Saltem veriſſimum eſt, Maximilianum II. huiuſmodi obtentum merito appellaſſe abſurdum. (*) Quid enim abſurdius eſt, quam approbare repugnantia, hoc eſt, Cæſaris auctoritate, decreto, ac legis municipalis fauore petere & accipere Principatum, ac dein electionis titulo gloriari, ac populum nominare, cui nihil erat iuris relictum, quodque hac parte ſeruiebat, & capite minutum nullum πρόσωπον, nullamque perſonam habebat, nec, ſi habuiſſet, ſceptra iniuſſo omnibus COSMO porrexiſſet? Ac precarium eſt, itemque vanum molimen, multa de libertate, quæ ſit res inæſtimabilis, deblaterare, quæ, tamen in Medicæorum fauorem ſolenni ritu inque orbis melioris conſpectu compoſitis verbis eſt extincta. Quomodo enim ſolutus dici poteſt, qui a decreto ſupremi Principis nequit recedere? Qui liber eſt, poteſt ire, quocun-

Ff

(*) cap. I. §. 77. p. 131.

cunque vult; poteſt facere, quod libet, niſi iure prohibeatur. Sed prohibetur populus Florentinus lege Imperatoria: nihil illi hac parte ſuffragii relictum, optio nulla: ac, quemadmodum, Papininiani opinione, ſeruus eſt manetque, qui à monumento domini ſui recedere nequit; ita ſerui hoc intuitu ſunt Florentiæ ciues, quibus monumentum Caroli æternum, vt cuſtodirent, iniunctum, ſummaque reuerentia ab omnibus agnitum iurandoque ſanctiſſime firmatum.

§. XXV.

At Pius V. Pontifex, inquis, ad ſimilia eſt delapſus, cum liberum Etruriæ Principatum pronuntiauit. Ego vero, Papa, regero, tam in facto, quam iure perſpicue errauit, cum a lege, etiam maioribus ſuis approbata, deſciuit, cum falcem in alienam meſſem miſit, cum iuriſdictionem, quam in eccleſiaſticis ei concedunt fere catholici, ad profana propagauit & ſumma miſcere imis contendit, quæque Cæſaris ſunt, immodeſte appetiit, & lege non perſpecta inciuiliter ac violenter egit, ſuperbe dominando, ſacramenta negligendo, ius naturæ conuellendo: in quo apoſtolorum atque euangelii doctrinam euertit, ſummo ſubditis Principi facultatem eligendi, atque libertatem denique abiurantibus libertatis viſum ac portentum offerendo, quod nuſquam, niſi proprio in cerebro comparebat. Poſtremum propterea *cauſidico* noſtro inculco, quoniam præſumtionem, ſaltem ob Pontificis teſtimonium, pro libertate Florentinorum oriri contendit, vt qui Caroli V. tempora fere adtigiſſet, probe edoctus, quæ fuerit facultas ciuitati toties nominatæ relicta. Nemo enim tam ſeruili vn-

quam

quam ingenio ſe gloriabitur præditum, vt captiuam ſit ducturus rationem, quando Romani præſulis dictata ſenſibus & rationi repugnare animaduertet. Quid enim? ſi adfirmaret idem, Medicæos non regnare, Alexandrum & Coſmum Florentiæ Principes non fuiſſe, ciuitatem Caroli exercitu ac copiis expugnatam non eſſe, Muſetolam Alexandrum dignitati nouæ non inauguraſſe, Cifuentem ad pomœria vrbis non acceſſiſſe, Coſmum a Carolo non confirmatum, hodiernos magnos Duces non eſſe magnos Duces, Franciſcum a Maximiliano eo elogio non eſſe ornatum; quæ nunc, quæſo, caperetur coniectura, quæ naſceretur præſumtio aduerſus hæc omnia, quæ veriſimilitudo, quod probabilitatis indicium? Miſeret me tui, *Rabularum* imperitiſſime, qui omnia conuaſas & quiſquilias quaſcunque vnum in aceruum colligis, & publicis inſtrumentis contraria eructas, & puerilibus crepundiis conſentanea petulanti calamo defendis, clauſulam conſeruatricem Caroli, Maximiliani & imperii, ipſaque Medicæorum Principum facta & confeſſiones ridicule flocci faciens.

§. XXVI.

Similis furfuris videtur, quando Legatorum honorem tuis habitum ſcribis, quod a. CIƆIƆXXVIII carceri non mancipaſſet eos Carolus, vbi Angli & Galli, Venetis Florentiniſque præſentibus, Imperatori in Hiſpania Burgis agenti bellum intulere. Vix enim alia hæc illatio eſt, quam ſi te, *Daue*, Auguſtiſſimus CAROLVS noſter, dum falſa & ſacrilega in Imperatorem & Imperium effundis, ipſiſque Principibus Florentinis probroſa confingis, liberum vagari permitteret, quamuis in piſtrinum te transdere ſum-

Digitized by Google

mo iure poſſet, vbi bene moleres & calumniarum pœnas, capiſtro ſubditus, digne lueres; ac tu interea Thraſonico ore iactitares: En vera omnia, quæ in vulgus quotidie diſſemino! Imperator, etiamſi poſſet, me non punit, nec in vincula compingi iubet. Applica ad cauſſam præſentem, quam tibi damus reſponſionem, neque ex Caroli v. indulgentia in Florentinos oratores, quos interea a facie abegit ſua, iiſque cuſtodem militem appoſuit, tam inſolenter conclude: ergo is Florentini municipii ἀνυπεύθυνον imperium agnouit; ergo cum illius miſſis propterea lenius, quam cum Sfortiæ ablegato egit, quia Florentinam rempublicam Principibus aliiſque liberis gentibus parem habuit. Suadent interdum prudentiæ regulæ, ne omni ſeueritate etiam in ſuos vtatur Princeps, etiamſi poſſit: parcit ille haud raro vanis, cumque ratione inſanientibus, etiamſi facultas ad perdendum ac deſtruendum, quidquid ſibi aduerſatur, non deſit. Hæc præſumtio maiori veritatis luce colluſtratur, quam ſi quis immunitatis inde argumenta captet, vbi vel πολιτικὸν σχέμμα, vel clementiæ ſingularis exemplum conſpicitur: inprimis cum exitus demum clariſſime oſtenderit, quid ſenſerit Cæſar, quid illi animi fuerit, quæ de Florentinis rebellibus opinio, quos obſidione ad incitas redegit, quos vicit, quos pedibus ſubiecit ſuis, quibuſue tandem legem nouam præſcripſit, quam ſponte ſua agnoſcere renuebant, inque mediis victoriis indulgentius iſtos, quam meruere, habuit. Deinde conſiderandum eſt, ſolum Guicciardinum hanc addidiſſe gloſſam, Sfortiæ legatum in aula adſeruatum, quod Cæſari ſubditus eſſet. Quod è Guicciardino Belcarius ac Mauroceni repetiere: Pontus Heuterus vero, Franciſcus Haræus, & Maſenius ſimpliciter produnt, Carolum, Angli o-

ratore dimiſſo, ceteros arcte iuſſiſſe cuſtodiri, Mediolanenſem in aula, reliquos triginta abhinc milliaribus in vicum, qui Poza appellatur, translatis. Quod nec aliter Varchius recenſet. Igitur, excepto Britanno, omnes ſunt in cuſtodiam traditi; reditque eo res tota, an à Sfortia miſſum in aula retinuerit, quia ſuus homo eſſet? Potius alia ab Haræo & Sandouallio & Ponto Heutero redditur cauſſa, propterea id affirmantibus factum, quod ab omnibus in Italia oratores ſui retinerentur. Galli enim Lautereció Duce hoſtilia iam ſunt moliti, ac Cæſaris ſpeculatores vndique retentos appoſitis cuſtodibus ſeruarunt: adeo vt neutiquam id facturus fuiſſet Cæſar ob litteras commeatus vniuerſis conceſſas, niſi pacis vinculum iam abrupiſſent hoſtes in Italia fœderati. Accedit ad cumulum, quodue gloſſam (*) Guicciardini euertit, etiam Sfortiæ legatum cum ceteris Baionæ dimiſſum: quid? quod iiſdem ex hiſtoricis conſtat, Carolum V. Ferrarienſis Ducis legatos, cum paullo poſt Placentiæ verſaretur, eieciſſe: quod annales eius ætatis clare probant. Quod ſi quis tam infrunite, quam FARSONI rationes inirct, concludendum ſane ſimili ratione foret, Imperatorem Ferrarienſem Ducem tanquam omnibus obſequii vinculis exſolutum contuitum

(*) Vitio merito *Guicciardino* hiſtorico vertitur, eum ſuſpiciones ſuas cum vere factis ſociare. A quo enim is interiores Caroli cogitationes ſciuit? Declarauit is ne aperte, ſe Sfortiæ legatum retinere in aula velut miſſum ab eo, qui ſibi eſſet ſubiectus? Et non putem. De eo præter Guicciardinum, eoſque, qui ab illo hauſere ſua, nemo indicat quidquam. Igitur ipſe Florentinus fecit, quod araneus ſolet in roſa.

Digitized by Google

tuitum, quandoquidem oratores eius a ſe expuliſſet, non autem apud ſe in vincula conieciſſet. Et Ferrarienſem autem Cæſaris vaſallum indubitato fuiſſe; nemo diffitebitur, qui Mutinam & Rhegium ab imperii iuriſdictione pendere intelligit, ne de ſummo in Ferrarienſem Ducatum iure verbulum addam. Vnde *Defenſoris* argumentum elumbe prorſus concidit: ſicuti & alia conquiſita in ſpeciem vaneſcunt, quando Vallisoleti libertatem Florentinis oratoribus promiſſam gloriatur. Quæſtio eſt, qualem libertatem ſit pollicitus? Deinde probe perpendendum, id generis reſponſum eos retuliſſe, ſi quidem retulerunt, cum nondum armis oppugnaſſent Dominum atque hic Clementem captiuum ſeruaret adhuc. Nam Vallisoleto demum Burgos abiit, ob peſtiferum, qui primo in loco graſſabatur, morbum. Ex quo rurſum ad liquidum perducitur, omnia permiſcere hominem confuſum nullaque in re conſtantem, quam cum perpetuo ſcelere inanem Florentinorum libertatem perdite tueri conatur, perinde ac ſi Florentini capris ſemper ſimiles fuiſſent, quæ ſunt ἐλευθέραι ἀρότρων, *immunes aratri*, vt eſt in prouerbio.

§. XXVII.

Quæ ſicuti veriſſima atque euidentibus ſignis argumentiſque vberrime ſint demonſtrata; ita manum denique de tabula tollimus, ſperantes haud temere, diſplicere *Farſoniana* commenta magnis DVCIBVS, ſapientiſſimis Principibus, nec eos tangi deſiderio vllo, vt refricetur memoria facti a Coſmo admiſſi, qui denique ipſe ad mentem rediit, huncque errorem multis meritis in domum Auſtriacam, aliiſque excelſioribus virtutibus penſauit: Franciſco relinquens

quens filio hac parte prudentiori, quibus plene corrigendis tum ipſe, tum Concini ſtudioſa facundia impar fuit. Rogamus DEVM, vt AVGVSTI imperiique iuſtiſſima cauſſa, vbi ad rem veniet diſceptatio, inter orbis Europæi applauſus omniumque bonorum calidiſſima vota, triumphet. Seruet interea TE, CAROLE, ſupremum numen; ſeruet FAMILIAM AVGVSTISSIMAM, ſeruet IMPERIVM ROMANVM, ſeruet Germaniæ PROCERES ſummos, efficiatque bonitatis ſuæ dulciſſimo flumine, vt in vnum perpetuo conſpirantes pax vniuerſis, ac ſempiterna fauſtitas, ringentibus licet inimicis, TIBI, REGNO, PRINCIPIBVS, AMICIS, ciuibuſque affulgeat, atque inconcuſſa perennet.

FINIS.

PERILLVSTRI

RESPONDENTI

PRAESES

S.

REcte facis, quod Florentinam cauſſam denuo examinas: vtut id iam ab aliis factum conſtat. Semper enim veritas in oculos incurrit magis, cum excutitur ſæpius, & omnes latebræ omneſque receſſus exquiruntur. Saltem id certum, tuo in libello permulta occurrere aliis nec obſer-

Digitized by Google

ſeruata, nec tacta: quod mirum non eſt in re admodum ſingulari, qualis eſt libertas ciuitatis Florentinæ, aut eiuſdem erga imperium obſequium perenne. Vnde ſicut reliqui laude ſua defraudandi non ſunt; ita ſane TV es inprimis prædicandus, qui non ſolum hiſtoriam rei controuerſæ in clariori luce conſtituiſti, verum etiam iura Teutonici regni in Italiam per varios ætatum gradus ita deduxiſti, vt habeant, vnde errores ſuos emendent perplures; ſimulatque DEFENSOR ETRVSCAE LIBERTATIS agnoſcat, quam parum ſibi ex iure præſidii ſit, quod ille interea illepidiſſime iactat. Neque enim amplius iam de præſcriptione, aut conceſſione libertatis commentitiæ aliquid proferet, qui, quæ à TE ſunt diſputata, ſollicite perleget. Quare fac impoſterum, vt perilluſtris PARENTIS imaginem ex animo dimittas nunquam, ſed pari diligentia & fide in liberalium diſciplinarum ſtudia incumbens fructus colligas laboribus tuis dignos. Vale & me quoque PATRI in eminenti dignitate & laude verſanti commendans Muſarum conſortiique noſtri memor viue. Halæ Magdeburgicæ VIII. Kalendas Octobris

CIϽ IϽ CC XXII.

ANT 1318 22 0

Digitized by Google

8465

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

55.

XV
D 2

Google